

T.C.
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

SARRÂÇZÂDE ‘ALİYYÜ’L-‘ÂLİYYÜ’R-RUHÂVÎ’NİN
MECMÛ’A-İ BEDÎ’-İ RUHÂVÎ İSİMLİ ESERİ
(METİN-İNCELEME)
(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Adem KARASU

Danışman
Doç. Dr. İbrahim BAZ

ŞIRNAK, 2023

**T.C.
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**SARRÂÇZÂDE ‘ALİYYÜ’L-‘ÂLİYYÜ’R-RUHÂVÎ’NİN
MECMÛ’A-İ BEDÎ’-İ RUHÂVÎ İSİMLİ ESERİ
(METİN-İNCELEME)
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hazırlayan
Adem KARASU**

**Danışman
Doç. Dr. İbrahim BAZ**

ŞIRNAK, 2023

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Adem KARASU

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Sarrâçzâde ‘Aliyyü’l-‘Âliyyü’r-Ruhâvî’nin Mecmu’a-i Bedî’-i Ruhâvî İsimli Eseri (Metin-İnceleme)’’ adlı Yüksek Lisans tezi, Şırnak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Adem KARASU

Danışman
Doç. Dr. İbrahim BAZ

Temel İslam Bilimleri ABD Başkanı
Doç. Dr. Nurullah AGİTOĞLU

ÖNSÖZ

Mevlânâ Halid-i Bağdâdî'nin medrese-tekke bütünlüğünü yeniden güçlendirmek ve böylece gerek medresenin irfandan uzaklaşmasına engel olmak gerekse ilimsiz tasavvuf ve tekke hayatının olamayacağını göstermek gayesiyle ortaya koyduğu gayretle, Halidîlik kısa sürede ilgi görmüş ve geniş bir alanda yayılmıştır. Mevlânâ Halid-i Bağdâdî, özellikle medrese icazeti almış olan ilim sahibi kişilere hilafet vermiştir. Bu yaklaşım da Halidîlik içerisinde güçlü bir ilmi atmosferin oluşmasına, medrese kütüphanelerinin kurulmasına ve eser kaleme alma geleneğinin ortaya çıkmasına imkân sağlamıştır. Bizim bu çalışmamız da Halidî gelenek içerisinde kaleme alınmış bir eserin incelenmesidir.

Çalışmamıza konu olan eserin yazarı, Sarrâçzâde Aliyyü'l-Âliyyü'r-Ruhâvî'dir. Yazar, Osmanlı'nın son dönemlerinde yaşamış ve Urfa Bidayet Mahkemesi'nde Mülazım Âzâ olarak görev yapmıştır. Kaleme aldığı *Mecmu'â-i Bedî'-i Ruhâvî*, isimli eser, Aşere-i Mübeşşere, On İki İmam ve tarikatlar hakkında bilgi veren hacimce küçük olmasına rağmen ihtiva ettiği bilgiler bakımından oldukça zengindir. Söz konusu eser hakkında şimdiye kadar herhangi bir inceleme ve araştırma yapılmamıştır. *Mecmu'â-i Bedî'-i Ruhâvî*'nin tespit edebildiğimiz sadece bir el nüshası bulunmaktadır. Başka nüshasını bulamadığımızdan dolayı karşılaştırma yapma imkânı da olmamıştır. Bu sebeple sadece eldeki nüsha üzerrinde çalışma yapılmıştır.

Çalışmamız, Giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde çalışmamızın genel muhtevası hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde eserin müellifi Sarrâçzâde Aliyyü'l-Âliyyü'r-Ruhâvî'nin hayatı hakkında kısaca bilgi verilmiştir. İkinci bölümde *Mecmu'â-i Bedî'-i Ruhâvî*'nin el yazması nüshası incelemeye tabi tutulmuş, eser hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise eserin orijinal metninin transliterasyonuna yer verilmiştir.

Çalışmamızın konusu olan eserin müellifi hakkında maalesef detaylı bilgiye ulaşılamıştır. Eserde tasavvufi düşünce hakkında da detaylı bilgiler bulunmamaktadır. Ancak eserin müellifi olan Sarrâçzâde Aliyyü'l-Âliyyü'r-Ruhâvî, Hâlidîliğin Urfa'daki halifesi olan Hartavîzâde Hafız Muhammed Selim'in torunu olup bu tarikatın silsilesini incelemektedir. Bu nedenle Halidilik tarihine küçük de olsa bir katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Her güzel işte birden fazla kişinin emeği olduğu muhakkaktır. Bu husuta Yüksek Lisans ders ve tez çalışmam süresi içerisinde yardım ve desteklerini esirgemeyen, beni araştırmaya sevk eden ve her daim bana bir şeyler katan tez danışmanım ve üstadım Doç. Dr. İbrahim BAZ'a müteşekkirim. Bununla birlikte Yüksek Lisans eğitimim sürecinde desteklerini gördüğüm, kendilerinden istifade ettiğim birbirinden kıymetli hocalarım; Dr. Öğr. Üyesi Sedat AKAY ve Arş. Gör. Muhammed ŞAHİN'e en kalbi duygularıyla şükranlarımı arz ediyorum. Yorgun ve argın olduğum zamanlarda bana destek olan, başladığım güzel işleri tamamlamam hususunda beni motive eden dostlarıma ayrıca teşekkür ederim. Son olarak bu süre zarfında benden desteklerini esirgemeyen eşime şükranlarımı sunuyorum.

Adem KARASU

SARRÂÇZÂDE ‘ALİYYÜ’L-‘ÂLİYYÜ’R-RUHÂVÎ’NİN MECMU’A-İ BEDÎ’-İ RUHÂVÎ İSİMLİ ESERİ (METİN-İNCELEME)

Adem KARASU

Şırnak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel İslam Bilimleri

Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Ağustos 2023

Danışman: Doç. Dr. İbrahim BAZ

ÖZET

Bu çalışma giriş, üç bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Birinci bölümde; Müellif’in hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde; Mecmu’a-i Bedî’-i Ruhâvî başlığı ile eser sadeleştirilmiştir. Üçüncü bölümde ise; telifatın Osmanlıcadan günümüz harflerine aktarıldığı Mecmu’a-i Bedî’-i Ruhâvî’nin metni yer almaktadır. Sonuç bölümünde ise; müellif ve eserin muhtevası hakkında daha detaylı bilgiler yer almaktadır.

Bu çalışmada Sarrâczâde ‘Aliyyü’l-‘Âliyyü’r-Ruhâvî’nin Mecmu’a-i Bedî’-i Ruhâvî isimli eseri metin ve inceleme bakımından ele alınıp kritik edilmiştir. Eser besmele, hamdele ve salvele ile başlamaktadır. Hz. Muhammed, Dört Halife, Aşere-i Mübeşşere, On İki İmam, Hz. Peygamberden Hafız Mumammed er-Ruhâvî’ye kadar olan Nakşibendî Silsilesi ve Dört Mezhep İmamı’nın kısa biyografileri ile devam etmektedir. Eserde yirmi altı tarikattan kısaca bahsedilerek bu tarikatların kurucuları ve silsileleri hakkında da bilgi verilmektedir. Bununla beraber eserde, Nakşibendî Adâbı, Hatm-i Hâcegân tertibi, Tevessül Duası, Mevlânâ Hâlid Bağdâdî’ye verilen icazetname örneği, Mevlânâ Hâlid Bağdâdî’nin Hafız Muhammed Ruhâvî’ye verdiği icazetname ve hilafetname örneği yer almaktadır. Mevlânâ Hâlid Bağdâdî’nin Hafız Muhammed Ruhâvî’ye göndermiş olduğu birkaç mektubu da eserine alan Sarrâczâde, Fûad Paşanın Pederi Keçecizâde İzzet Mollâ Efendî’nin Mevlânâ Hâlid Bağdâdî hakkında kaleme aldığı bir şiirini de eserinin sonuna alarak eserine son vermiştir.

Eser adeta tabakat içeriğine sahiptir. Bununla birlikte 26 tarikat hakkında da ana hatlarıyla bilgi verilmektedir. Bu 26 tarikat dışında kalan tarikatların da isimlerini zikretmekle yetinilmektedir.

Eseri kaleme alan “Sarrâczâde ‘Aliyyü’l-‘Âliyyü’r-Ruhâvî, Mevlânâ Hâlid Bağdâdî’nin halifesi Hafız Muhammed Ruhâvî’nin torunudur.

Eser; Tasavvuf başta olmak üzere Tarih, Tabakat, Sosyoloji, Menakıb, Neseb vb. gibi ilim dallarında da bilgi vermektedir. Bu alanlarda bilime ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Ruhâvî, Nakşîbendî, Hâlidî, Mevlânâ Halid-i Bağdâdî, Tarîkat.

**TRANSLATION OF THE WORK NAMED MECMÛ'A-İ BEDÎ'-İ RUHÂVÎ
BY SARRÂÇZÂDE 'ALİYYÛ'L-'ÂLİYYÛ'R-RUHÂVÎ (TEXT-REVIEW)**

Adem KARASU

Şırnak University, Graduate Education Institute, Basic Islamic Sciences

Department, Master's Degree, August/2023

Supervisor: Assoc. Prof. İbrahim BAZ

ABSTRACT

This study consists of introduction, three sections and results. In the first part; Information is given about the life and works of the Author. In the second part; The work was simplified with the title of Mecmu-i Bedî'-i Ruhâvî. In the third part; The text of Mecmu-i Bedî'-i Ruhâvî is available, which the copyright is transferred from Osmanca to today's letters. In the result section; There is more detailed information about the author and the content of the work.

In this study, the work of Sarrâçzâde 'Aliyü'l-'Âliyyü'r-Ruhâvî named Mecmu-i Bedî'-i Ruhâvî was addressed and criticized in terms of text and examination. The work starts with besmele, hamdele and salvele. Hz. Muhammed, Four Caliphs, Aşere-i Mübeşşere, Twelve Imams, It continues with the short biographies of Nakşbendi lineage from the Prophet to Hafez Mumammed er-Ruhâvî and the Four Sects Imam. The work briefly mentions twenty-six cults and provides information about the founders and lineages of these cults. However, the work includes Nakşibendi Manners, Hatm-i Hâcegân Scheme, Dua of Occasion, the example of the diploma given to Mevlânâ Hâlid Bağdâdî, the example of the diploma and the caliphate given to Hafız Muhammed Ruhâvî by Mevlânâ Hâlid Bağdâdî. Sarrâçzâde, who also received several letters that the Mevlânâ Hâlid Bağdâdî sent to Hafız Muhammed Ruhâvî, also ended his work by including a poem about Mevlânâ Hâlid Bağdâdî by Fûad Pasha's father Keçecizâde İzzet Mollâ Efendî's.

The work has the content of tabaqat. With this, it also outlines information about 26 sects. It is content with chanting the names of the sects that are outside these 26 sects. It also mentions the names of the sects besides these 26 sects.

The author, Sarrâçzâde 'Aliyyü'l-'Âliyyü'r-Ruhâvî, is the grandson of Hafız Muhammed Ruhâvî who is the caliph of Mevlânâ Hâlid Bağdâdî.

The work; provides information about History, Tabakat, Sociology, Menakıb, Neseb etc. And particularly Sufism. It sheds light on science in these areas.

Keywords: Sufism, Al-Ruhâwî, Naqshbandi, Khalidiyya, Mawlana Khâlid-i Baghdâdî, Tariqa.

İÇİNDEKİLER

SARRÂÇZÂDE ‘ALİYYÜ’L-‘ÂLİYYÜ’R-RUHÂVÎ’NİN MECMÛ’A-İ BEDÎ’- İ RUHÂVÎ İSİMLİ ESERİ (METİN-İNCELEME)

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	ii
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
KISALTMALAR	xvii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. Sarrâçzâde Aliyyü’l-‘Âliyyü’r-Ruhâvî’nin Hayatı.....	3
1.1. Doğumu	3
1.2. Ailesi	3
1.3. Tahsili	4
1.4. Mesleği	4
1.5. Vefatı	4
1.6. Eserleri	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
2. Mecmu’a-i Bedî’-i Ruhâvî’nin Tanıtımı ve İçeriği.....	5
2.1. Mecmu’a-i Bedî’-i Ruhâvî’nin Tanıtımı	5
2.2. Mecmu’a-i Bedî’-i Ruhâvî’nin İçeriği	6
2.3. Hz. Muhammed (sav).....	6
2.4. Aşere-i Mübeşşere’nin Tercümesi ve Çehâr-ı Yâr-i Güzin’in Hilafeti	8
2.4.1. Aşere-i Mübeşşerenin Birincisi Hz. Ebubekir	8
2.4.2. Aşere-i Mübeşşerenin İkincisi Hz. Ömer	9
2.4.3. Aşere-i Mübeşşerenin Üçüncüsü Hz. Osman.....	10
2.4.4. Aşere-i Mübeşşerenin Dördüncüsü Hz. Ali.....	11
2.4.5. Aşere-i Mübeşşerenin Beşincisi Hz. Talhâ bin Ubeydullah	13

2.4.6.	Aşere-i Mübeşşerenin Altıncısı Hz. Zübeyir bin Avvam	13
2.4.7.	Aşere-i Mübeşşerenin Yedincisi Hz. Abdurrahman Bin ‘Avf.....	14
2.4.8.	Aşere-i Mübeşşerenin Sekizincisi Hz. Sa’d İbn-i Vakkâs	14
2.4.9.	Aşere-i Mübeşşerenin Dokuzuncusu Hz. Sa’id İbn-i Zeyd.....	15
2.4.10.	Aşere-i Mübeşşerenin Onuncusu Hz. Ebu ‘Ubeyde.....	15
2.5.	Eimme-i İsnâ Aşere	16
2.5.1.	Birinci Eimme-i İsnâ Aşere: Hz. Alî	16
2.5.2.	İkinci Eimme-i İsnâ ‘Aşere: Hz. Hasan bin ‘Alî.....	16
2.5.3.	Üçüncü Eimme-i İsnâ ‘Aşere: Hz. İmam Hüseyin	17
2.5.4.	Dördüncü Eimme-i İsnâ-i‘Aşere: Zeynel’âbidîn b. İmâm Hüseyin.....	17
2.5.5.	Beşinci Eimme-i İsnâ-i ‘Aşere: Hz. Muhammed el-Bakır ibn-i Zeynel’âbidîn.....	18
2.5.6.	Altıncı Eimme-i İsnâ-i ‘Aşere: Ca’fer-i Sâdık	19
2.5.7.	Yedinci Eimme-i İsnâ ‘Aşere: Mûsâ el-Kâzım.....	20
2.5.8.	Sekizinci Eimme-i İsnâ ‘Aşere: ‘Alî Rızâ Bin Mûsâ el-Kâzım.....	20
2.5.9.	Dokuzuncu Eimme-i İsnâ ‘Aşere: Muhammed Takî veyahut Muhammed el-Cevâd bin ‘Alî er-Rızâ	21
2.5.10.	Onuncu Eimme-i İsnâ ‘Aşere: ‘Alîyyu’n-Nakî.....	21
2.5.11.	On Birinci Eimme-i İsnâ ‘Aşere: Hasan el-‘Askerî.....	21
2.5.12.	On İkinci Eimme-i İsnâ ‘Aşere: Muhammed el-Mehdî.....	21
2.6.	Silsile-i Nakşiyenin Beyânı	22
2.6.1.	Hz. Selmânu’l-Fârisî	22
2.6.2.	Hz. Kâsım.....	23
2.6.3.	Hz. Ca’fer-i Sâdık.....	23
2.6.4.	Hz. Tayfûr (Ebâyezîd-i Bestâmi).....	23
2.6.5.	Hz. Ebu Hasan el-Harakânî	24
2.6.6.	Hz. Ebu ‘Alî Farmedî.....	25
2.6.7.	Hâce Yûsufu’l-Hemedânî	25
2.6.8.	Hâce ‘Abdulhâlık ‘Ucdvânî.....	26
2.6.9.	Hâce Ârif Rivgerî kuddise Sırruhu’l-Azîz	26
2.6.10.	Hâce Mahmûd İncir Fağnevi Kuddise Sırruhu’l-’Azîz	26
2.6.11.	Hâce ‘Alî Râmîteni.....	27
2.6.12.	Hâce Muhammed Baba-yı Semmasi.....	27
2.6.13.	Hâce Seyyid Emir Külâl	28
2.6.14.	Hz. Şâh-ı Nakşibend Muhammed Bahâuddîn-i Velî	28
2.6.15.	Eş-Şeyh Muhammedu’l-Buhâriyyu’l-Ma’rûf bin ‘Alâeddîn ‘Attâr....	29

2.6.16.	Hâce Ya'kûb-ı Çerhî Hasârî	29
2.6.17.	Hâce 'Abdullâhu'l-Ahrârî bin Hâce Mahmûd bin Şihâbuddîn	30
2.6.18.	Hâce Kâdî Muhammed Zâhid	30
2.6.19.	Mevlânâ Hâce Dervîş Muhammed	30
2.6.20.	Mevlânâ Şeyh Hâcegî Semerkand ya'nî Pîr-i Emkengî	31
2.6.21.	Mevlânâ eş-Şeyh Muhammed Bâkî Billâh	31
2.6.22.	Hız. İmâm-ı Rabbânî Serhendî	31
2.6.23.	Urvetü'l-Vuskâ Muhammed Ma'sûm	32
2.6.24.	Hız. Şeyh Seyfeddin	33
2.6.25.	Hız. Şeyh Seyyid Muhammed Nûrî-'Bedvânî	33
2.6.26.	Hız. Şemseddin-i Cân-ı Cânân-ı Mazhar	33
2.6.27.	Hazret-i Şeyh 'Abdullâh Dehlevî	34
2.6.28.	Hız. Ziyâuddinu's-Şeyh Hâlid Zülcenâheyn	34
2.6.28.1.	Sûret-i İcazetnâme	37
2.6.29.	Şeyh Hâfız Muhammed er-Ruhâvî	37
2.6.29.1.	Hilafetname Sureti	39
2.6.29.2.	Tertîb-i Hatm-ı Hâcegân	39
2.6.29.3.	Sâdât-ı Nakşibendî Silsilesinin Tevessül Duası	40
2.7.	Müctehid Dört İmam	41
2.7.1.	Dört Mezhep İmamının Birincisi: Ebu Hanife	41
2.7.2.	Dört Mezhep İmamının İkincisi: İmâm Mâlik	42
2.7.3.	Dört Mezhep İmamının Üçüncüsü: İmam Şâfi	43
2.7.4.	Dört Mezhep İmamının Dördüncüsü: Ahmed Hanbel	44
2.8.	Tarîkat	45
2.8.1.	Kâdiriyye Tarîkatı	45
2.8.2.	Rifâ'îye Tarîkatı	46
2.8.3.	Kübreviyye Tarîkatı	46
2.8.4.	Sühreverdiyye Tarîkatı	46
2.8.5.	Medyenîyye Tarîkatı	47
2.8.6.	Ekberîyye Tarîkatı	47
2.8.7.	Şâzeliyye Tarîkatı	47
2.8.8.	Bedeviyye Tarîkatı	48
2.8.9.	Mevlevîyye Tarîkatı	48
2.8.10.	Desûkiyye Tarîkatı	48
2.8.11.	Sa'diyye Tarîkatı	48

2.8.12.	Bektaşîyye Tarîkatı	49
2.8.13.	Nakşibendiyye Tarîkatı.....	49
2.8.14.	Halvetiye Tarîkatı.....	49
2.8.15.	Bayrâmiye Tarîkatı	50
2.8.16.	Zeyniye Tarîkatı	50
2.8.17.	Gülşeniye Tarîkatı.....	51
2.8.18.	Sünbülüye Tarîkatı.....	51
2.8.19.	Ahmediye Tarîkatı.....	51
2.8.20.	Şa'bâniye Tarîkatı.....	51
2.8.21.	‘Uşşâkiyye Tarîkatı	52
2.8.22.	Celvetiyye Tarîkatı	52
2.8.23.	Mısriyye Tarîkatı.....	52
2.8.24.	Cerrâhiyye Tarîkatı.....	52
2.8.25.	Bekriyye Tarîkatı.....	52
2.8.26.	Hâlidîyye Tarîkatı	53
2.9.	Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî’nin, Halifesi Hafız Muhammed Selîm er-Ruhâvî’ye Gönderdiği Mektup	54
2.10.	Methiyye.....	55
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		58
3.	Mecmu’a-i Bedî’-i Ruhâvî Transliterasyonu	58
3.1.	H.z. Muhammed (sav).....	58
3.2.	Tercüme-i “Aşere-i Mübeşşere ve Hilâfet-i Cihâr-ı Güzîn Rıdvânullâhi Te’âla ‘Âleyhim Ecmaîn	60
3.2.1.	‘Aşere-i Mübeşşerenin Birincisi Ebu Bekrû’s- Sıddîk Radiyallâhu ‘Anh Hazretleri:	60
3.2.2.	‘Aşere-i Mübeşşerenin İkincisi “Ömer ibnü’l-Hattâb Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anh Hazretleri.....	61
3.2.3.	‘Aşere-i Mübeşşerenin Üçüncüsü ‘Osmân İbn-i Affân Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anh	62
3.2.4.	‘Aşere-i Mübeşşerenin Dördüncüsü “Alî b. Ebi Tâlîb Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anh ve Kerramallâhu Vechehu	63
3.2.5.	‘Aşere-i Mübeşşerenin Beşincisi Talhâ Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anh Hazretleridir	65
3.2.6.	‘Aşere-i Mübeşşerenin Altıncısı Zübeyir Bin Avvam ve Ümmet-i Safiyye Hazretleridir.....	65
3.2.7.	‘Aşere-i Mübeşşerenin Yedincisi Abdurrahman Bin ‘Avf	66
3.2.8.	‘Aşere-i Mübeşşerenin Sekizincisi Sa’d İbn-i Vakkâs ez-Zehra	66

3.2.9.	‘Aşere-i Mübeşşerenin Dokuzuncusu Sa’id İbn-i Zeyd Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anh	67
3.2.10.	‘Aşere-i Mübeşşerenin Onuncusu Ebu ‘Ubeyde ‘Âmir Bin ‘Abdullâh el-Cerrah Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anhumâ.....	67
3.3.	Eimme-i İsnâ ‘Aşere.....	67
3.3.1.	Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Birincisi Hazret-i ‘Alî	68
3.3.2.	Eimme-i isnâ ‘Aşerenin İkincisi Hazret-i Hasan bin ‘Alî.....	68
3.3.3.	Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Üçüncüsü Hazret-i İmâm Hüseyin	69
3.3.4.	Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Dördüncüsü Zeynelabidin bin İmâm Hüseyin	69
3.3.5.	Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Beşincisi Muhammed el-Bakır b. Zeynelabidin..	70
3.3.6.	Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Altıncısı Ca’fer-i Sâdık Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anh..	71
3.3.7.	Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Yedincisi Mûsâ el-Kâzım	71
3.3.8.	Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Sekizincisi ‘Alî Rızâ Bin Mûsâ el-Kâzım	72
3.3.9.	Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Dokuzuncusu Muhammed Takî ve yahut Muhammed el-Cevâd bin ‘Alî er-Rızâ radiyallâhu te’âlâ ‘Anhumâ	72
3.3.10.	Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Onuncusu ‘Alîyyu’n-Nakî yahut ‘Alîyyu’l-Hâdî bin Muhammed el Takî Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anhumâ	72
3.3.11.	Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin On Birincisi Hasan el-‘Askerî bin ‘Alîyyu’n-Nakî yahut ‘Alîyyu’l-Hâdî Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anhumâ	72
3.3.12.	Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin On İkincisi Muhammed el-Mehdî	73
3.4.	Silsile-i Nakşiyenin Beyânı	73
3.4.1.	Ba’de’n-Nebî Hz. Ebubekir ve Ondan Sonra Selmânu’l-Fârisî.....	73
3.4.2.	Hazret-i Kâsım	73
3.4.3.	Ca’fer-i Sâdık Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anh.....	74
3.4.4.	Tayfûr Kaddesallâhu Sırruhu’l-Azîz.....	74
3.4.5.	Ebu Hasan el Harakâni Kaddesallâhu Sırruhu’l-‘Azîz.....	75
3.4.6.	Ebu ‘Alî Faridî Kaddesallâhu Sırruhu’l-‘Azîz	75
3.4.7.	Şeyhu’s-Şuyûh el ‘Âmilu’l-‘Ârifu’r-Rabbânî Hâce İmâm Ebû Ya’kûb Hâce Yûsufu’l-Hemedânî Kuddise Sırruhu’l-‘Azîz	75
3.4.8.	Hâce ‘Abdulhâk ‘Ucdvânî Kuddise Sırruhu’l-Azîz.....	76
3.4.9.	Hâce Ârif Rivgerî Kuddise Sırruhu’l-Azîz	76
3.4.10.	Hâce Mahmûd İncir Fağnevi Kuddise Sırruhu’l-‘Azîz	76
3.4.11.	Hâce ‘Alî Râmîteni ya’nî Hâce-i ‘Azîzân Pür-Nessâc (k.s.)	77
3.4.12.	Hâce Muhammed Baba-yı Semmasi Kuddise Sırruhu’l-‘Azîz	77
3.4.13.	Hâce Seyyid Emir Külâl Kuddise Sırruhu’l-‘Azîz	78
3.4.14.	Hazret-i Şâh-ı Nakşibend Muhammed Bahâuddîn-i Velî Kuddise Sırruhu’l-‘Azîz	78

3.4.15.	Eş-Şeyh Muhammedu'l-Buhâriyyu'l-Ma'rûf bin 'Alâeddîn 'Attâr Kuddise Sırruhu'l-'Azîz	79
3.4.16.	Hâce Ya'kûb-ı Çerhî Hasârî Kuddise Sırruhu'l-'Azîz.....	79
3.4.17.	Hâce 'Abdullâhu'l-Ahrârî bin Hâce Mahmûd bin Şihâbuddîn Kuddise Sırruhumu'l-'Azîz.....	80
3.4.18.	Hâce Kâdî Muhammed Zâhid Kuddise Sırruhu'l-'Azîz	80
3.4.19.	Mevlânâ Hâce Dervîş Muhammed Kuddise Sırruhu'l-'Azîz.....	80
3.4.20.	Mevlânâ Şeyh Hâcegî Semerkand ya'nî Pîr-i Emkengî Kuddise Sırruhu'l-'Azîz	81
3.4.21.	Mevlânâ eş-Şeyh Muhammed Bâkî Billâh Kuddise Sırruhu'l-'Azîz... ..	81
3.4.22.	Hazret-i İmâm-ı Rabbânî Serhendî Kuddise Sırruhu's-Sami	81
3.4.23.	Urvetü'l-Vuskâ Muhammed Ma'sûm Ferzend-i İmâm-ı Rabbânî Kuddise Sırruhu'l-'Azîz	82
3.4.24.	Hazret-i Şeyh Seyfeddin Kuddise Sırruhu'l-'Azîz	82
3.4.25.	Hazret-i Şeyh Seyyid Muhammed Nûrî Bedvânî Kuddise Sırruhu'l-'Azîz	83
3.4.26.	Hazret-i Şemseddin-i Cân-ı Cânân-ı Mazhar k.s.	83
3.4.27.	Hazret-i Şeyh 'Abdullâh Dehlevî Kuddise Sırruhu'l-'Azîz.....	83
3.4.28.	Hazret-i Ziyâuddin Şeyh Hâlid Zülcenâheyn Kuddise Sırruhu'l-'Azîz	84
3.4.28.1.	Sûret-i İcazetnâme	86
3.4.29.	Haza Ceddi eş-şeyh Hâfız Muhammed er-Ruhâvî (k.s.).....	87
3.4.29.1.	Sûret-i Hilâfetnâme.....	88
3.4.29.2.	Tertîb-i Hatm-ı Hâcegân.....	88
3.4.29.3.	Hâzihi Tevessül-i Silsiletü's-Şerîf Li-Sâdâtu'n-Nakşibendî.....	89
3.5.	Eimme-i Erba'a-i Müctehidîn (r.a).....	90
3.5.1.	Ebu Hanife Eimme-i Erba'a Hazerâtının Birincisidir	90
3.5.2.	İkincisi Mâlik İbn-i Enes Eimme-i Mezâhib-i Erba'a'nın İkincisi Olan İmâm Mâlik Hazretleridir.....	91
3.5.3.	Üçüncüsü Muhammed eş-Şâfi Müşârun İleyh Eimme-i Erba'anın Üçüncüsüdür	92
3.5.4.	Dördüncüsü Ahmed bin Muhammed bin Hanbel eş-Şeybânî Eimme-i Erba'anın Dördüncüsüdür	93
3.6.	Tarîkat.....	93
3.6.1.	Birinci Kâdiriyye.....	93
3.6.2.	İkinci Rifâ'îye	94
3.6.3.	Üçüncü Kübreviyye.....	94
3.6.4.	Dördüncüsü Sühreverdiye.....	95
3.6.5.	Beşinci Medyenîyye.....	95

3.6.6.	Altıncı Ekberîyye.....	95
3.6.7.	Yedinci Şâzeliye	96
3.6.8.	Sekizinci Bedevîyye.....	96
3.6.9.	Dokuzuncu Mevlevîyye.....	96
3.6.10.	Onuncu Desûkiyye	97
3.6.11.	On Birinci Sa'diyye.....	97
3.6.12.	On İkinci Bektaşîyye.....	97
3.6.13.	On Üçüncü Nakşibendiye	98
3.6.14.	On dördüncü Halvetiye	98
3.6.15.	On Beşinci Bayrâmîyye	99
3.6.16.	On Altıncı Zeyniye	99
3.6.17.	On Yedinci Gülşeniye.....	99
3.6.18.	On Sekizinci Sünbüliye.....	100
3.6.19.	On Dokuzuncu Ahmediye.....	100
3.6.20.	Yirminci Şa'bânîyye	100
3.6.21.	Yirmi Birinci 'Uşşâkiyye	100
3.6.22.	Yirmi İkinci Celvetiyye.....	101
3.6.23.	Yirmi Üçüncü Mısriyye	101
3.6.24.	Yirmi Dördüncü Cerrâhiyye.....	101
3.6.25.	Yirmi Beşinci Bekriyye.....	101
3.6.26.	Yirmi Altıncı Hâlidîyye.....	102
3.7.	Mektup	103
3.8.	Medhiyye.....	104
SONUÇ		107
KAYNAKÇA		109
EKLER		111
EK 1: Mecmu'a-i Bedî'-i Ruhâvî'nin Orijinal Metni		111
1.1.	Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphane Nüshasının Tamamı	
	111	
ÖZGEÇMİŞ.....		139

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Madde
a.s.	: Aleyhisselam
b.	: Bin, İbn
bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
c.c	: Celle Celâluhu
çev.	: Çeviren
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
h.	: Hicrî
hz.	: Hazreti
k.s	: Kuddise sirruhu / Kaddesellahu sırrehu
k.v	: Kerramallahu vechehu
m.	: Miladi
ö.	: Ölüm tarihi
r.a	: Radıyallahü anh
r.h.	: Rahimehullah/Rahmetullahi aleyh
s.	: Sayfa
s.a.v.	: Sallallahü aleyhi vesellem
trs.	: Tarihsiz
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı

GİRİŞ

Nakşibendîlik, İslam âlemi içerisindeki yaygın tarikatların başında gelmektedir. Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin Hindistan'a gidip Abdullah Dehlevî'den hilafet alarak o dönemde Osmanlı sınırları içerisinde yer alan memleketi Irak'a dönmesiyle birlikte Nakşibendîliğin Hâlidî kolu Anadolu coğrafyasına yayılmaya başlamıştır. Bu tarihten sonra Halidîlik olarak adlandırılan Nakşibendiyye tarikatının çatısı altında birçok mutasavvıf, alim, arif ve sanatçı yetişmiştir.

Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdînin halifelerinden Hafız Muhammed Selîm er-Ruhâvî'nin (ö. 1860) torunu ve Urfa Bidâyet Mahkemesinin Mülazım Azalarından Aliyyü'l-Âliyyü'r-Ruhâvî, Hicri 1310 yılında kaleme aldığı *Mecmu'â-i Bedî'-i Ruhâvî* isimli eserinde Nakşibendî şeyhlerinin hayatlarını özetir şekilde anlatmıştır.

Çalışmamız, giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Müellif Sarrâczâde Aliyyü'l-Âliyyü'r-Ruhâvî'nin hayatı hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde “*Mecmu'â-i Bedî'-i Ruhâvî*” isimli eserin, el yazması nüshası hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır. TDV İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi, Türkiye Yazma Eserler Kurulu Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren kütüphaneler, Yazar Mahmut Karakaş'a ait *Urfa'da Tasavvuf İzleri* ve *Şanlıurfa Evliya ve Âlimleri* kitapları, Şanlıurfa şehrinde ikamet eden Hartavîzâde ve Sarrâczâde ailelerinin büyükleri ile yapmış olduğumuz görüşmeler başta olmak üzere bütün araştırmalarımıza rağmen eserin farklı nüshalarına ve müellif hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadır. Bu sebeple sadece eldeki nüsha üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Değerlendirmeyi yaparken de eserin metnine sadık kalınmıştır.

Üçüncü ve son bölümde ise eserin orijinal metninin transliterasyonuna yer verilmiştir. İlgililerin daha kolay ulaşabilmesi açısından da eserin metni çalışmanın son kısmına konulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Sarrâczâde Aliyyü'l-Âliyyü'r-Ruhâvî'nin Hayatı

Aliyyü'l-Âliyyü'r-Ruhâvî'nin hayatı hakkında bütün araştırma ve incelemelerimize rağmen eserde kendisi hakkında vermiş olduğu bilgiler dışında herhangi bir bilgiye ulaşamadık. Bu sebeple eserde verilen bilgilerden hareketle Ruhâvî'nin hayatı hakkındaki bilgileri sunacağız.

1.1. Doğumu

Aliyyü'l-Âliyyü'r-Ruhâvî'nin doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir. *Mecmu'â-i Bedi'-i Ruhâvî* isimli eserini h. 1310, m. 1892 yılında tamamlamıştır.¹ Buradan hareketle onun 19. asrın sonlarında ve 20. asrın başlarında yaşadığı anlaşılmaktadır. Eserin birçok yerinde Ruhâvî nisbesini kullandığından ve Urfa vilayetinde görev yaptığını ifade ettiğinden dolayı onun Şanlıurfa'lı olduğu söylenilebilir.

1.2. Ailesi

Aliyyü'l-Âliyyü'r-Ruhâvî, Hartavîzâde Hafız Muhammed Selim er-Ruhâvî'nin torunu olduğunu ifade etmektedir. Ancak Hafız Muhammed Efendi'den sonraki erkek çocuk ve torunları arasında Aliyyü'l-Âliyyü'r-Ruhâvî ismine rastlanılmamaktadır. Bu durum da onun, Hafız Muhammed Selim Efendi'nin kız çocuğu tarafından torunu olma ihtimalini arttırmaktadır. Ruhâvî'nin Sarrâczâde mahlasını kullanması ve bu şekilde anılması, onun baba tarafının Urfa'daki Meşhur Sarrâczâde ailesine mensup olma ihtimalini arttırmaktadır. Annesinin Sarrâczâde ailesine gelin gitmiş olma ihtimali yüksektir.

¹ Bkz. 54b.

Bu bilgilerden hareketle Ruhâvî, anne tarafından Hafız Muhammed Efendi'nin torunu ve Hartâvîzâde ailesinden, baba tarafından ise Sarrâczâde ailesinden olduğu anlaşılmaktadır.

1.3. Tahsili

Sarrâczâde Aliyyü'l-Âliyyü'r-Ruhâvî, es-Seyyid 'Aliyyü's-Safvetu'r-Ruhâvî'nin talebesi olduğunu ve ondan razı olduğunu açıkça ifade etmektedir. Ancak Sarrâczâde'nin hocasının yanında hangi ilimleri okuduğu, nerede ve nereye kadar okuduğu hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır.

1.4. Mesleği

Mecmu'â-i Bedi'-i Ruhâvî isimli eser tamamlandığı zaman Sarrâczâde, Urfa Bidayet Mahkemesinin Mülazım Azası olduğunu ve bu görevi ifa ettiğini ifade etmektedir. Daha öncesinde veya sonrasında başka bir işle meşgul olup olmadığı hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir.

1.5. Vefatı

Vefat tarihi ve kabrinin nerede olduğu hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır.

1.6. Eserleri

Çalışmamızın da konusu olan *Mecmu'â-i Bedi'-i Ruhâvî* isimli eser el yazması nüshası şeklindedir. Bu eserin herhangi bir farklı nüshasına veya Sarâczâde'ye ait başka bir esere rastlanılmamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

SARRÂÇZÂDE ‘ALİYYÜ’L-‘ÂLİYYÜ’R-RUHÂVÎ’NİN MECMÛ’A-İ BEDÎ’-İ RUHÂVÎ İSİMLİ ESERİ (METİN-İNCELEME)

2. Mecmu’a-i Bedî-i Ruhâvî’nin Tanıtımı ve İçeriği

Bu bölümde önce çalışmamıza konu olan eserin teknik özellikleri, daha sonra da içeriği hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Mecmu’a-i Bedî-i Ruhâvî’nin Tanıtımı

Sarrâczâde Aliyyü’l-Âliyyü’r-Ruhâvî tarafından kaleme alınan *Mecmu’a-i Bedî-i Ruhâvî* isimli eser 1896 yılında tamamlanmıştır. Eserin ne zaman yazılmaya başlandığı hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir. Eser, tek cilt ve küçük bir risale şeklinde kaleme alınmıştır. 56 varaktan oluşan eser 1b sayfasından Besmele ile başlamakta ve 56a sayfasında “eydan” ile sona ermektedir. Eserin son bölümdeki methiye diye anılan şiir kısmı hariç tüm sayfaları 15 satırdan oluşmaktadır. Eserin dili, Osmanlı Türkçesi’dir. Ancak Arapça ve Farsça dillerinde de alıntılar söz konusudur.

Eserde her bölümün kendine ait bir başlığı bulunmaktadır. Bu başlıklar bazen birden çok başlığa bölünebilmektedir. Eserdeki başlık ve şiirler Sülûs, geri kalan kısım ise Nesih hattıyla kaleme alınmıştır. Başlık ve şiirler eserde kırmızı renkte yazılmıştır. Bununla birlikte müellif önemli bulduğu yerleri kırmızı renkle çizmiş ve önemli bulduğu tarihleri de kırmızı renkle belirtmiştir.

Herhangi bir kaynağın belirtilmediği eserde dikkat çeken husus şu olmuştur: Hz. Peygamber (s.a.v.)’den sonra Aşere-i Mübeşşere, Eimme-i İsna Aşere, İslam coğrafyasında yayılmış tarikatlar, Nakşibendî Silsilesi ve Müçtehid İmamlar’dan

bahsedilmiştir. Buradaki her bir bölüm farklı islami ilimlerin konusudur. Buna göre müellif, sanki her güzel yol ve yorumun Hz. Peygamber (s.a.v.)’den neşet ettiğini ve ona dayandığını anlatmaya çalışmaktadır. Özellikle eserin Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde istikrarın azaldığı ve ayrışmaların çoğaldığı bir atmosferde kaleme alındığı göz önünde bulundurulduğunda bu kanaati akla getirmektedir.

2.2. Mecmu’a-i Bedî’-i Ruhâvî’nin İçeriği

Ruhâvî, esere geleneğe uygun olarak; besmele, hamdele ve salvele ile başlamaktadır. Salveleden hemen sonra Hz. Muhammed (s.a.v) cennet ile müjdelenen on sahabe ve on iki imam da anılarak Hz. Ali, Hz. Ebubekir ve Hz. Selman-ı Farisi ile beraber tarikatın silsile yoluyla devam edildiği ve hep birlikte marifet ve hakikat kapısını açtıkları ve bunun da Hz. Muhammed (s.a.v) sayesinde yapıldığı ifade getirilmektedir. Buraya kadar Arapça girizgâh yapan müellif buradan sonra Osmanlı Türkçesi ile telifine devam etmektedir.

2.3. Hz. Muhammed (ss.a.vav)

Ruhâvî, bu kısımda² Peygamber Efendimize medh u senada bulunduktan sonra Peygamber Efendimizin büyük dedesi olan Adnan’a kadar silsile-i şerifini anmaktadır. Adnan’dan sonrasının ise tarihçiler arasında ihtilaflı olduğunu ifade etmektedir. Devamında Peygamber efendimizin, yaratılışın 1164 ve miladi takvime göre 570 senesinde Rebiü’l-evvel ayının on ikinci gecesinde Mekke’de doğduğunu; yabancıların tarihinde doğum tarihinin 28 Nisan olduğunu dile getirmektedir. Doğduğu gecede irhasat kabilinden pek çok olayın vuku bulduğunu kısa örneklerle dile getiren müellif, Peygamber efendimizin tek evlat olduğunu, ondan başka annesi Hz. Amine’nin ne kız ne de erkek bir evlat doğurmadığını, peygamberliğin 13. senesinde miladi 622. senesinde Mekke’den Medine’ye hicret ettiğini, 10 sene Medine’de ikamet ettikten sonra 63 yaşında bazı rivayetlere göre 65 yaşında, 12 gün kefenlenerek Medine’de rebiü’l-evvel ayında bir pazartesi gününde vefat ettiğini söylemektedir.

Müellif, Peygamber Efendimize peygamberliğin de ramazan ayında bir pazartesi gününde verildiğinin üzerinde durmaktadır. Akabinde Peygamber Efendimizin ilk eşi Hz. Hatice’den Kasım, Abdullah, Tayyib ve Tahir isimlerinde 4

² Bu bölüm eserde 2b-5a varakları arasında incelenmiştir.

erkek; Zeyneb, Fatıma, Rukiyye ve Ümmü Gülsüm isimlerinden de 4 kız; Peygamber Efendimizin bir diğer eşi olan Mariye'den de İbrahim adında bir oğlu olduğunu, Fatıma dışında diğer evlatlarının tamamının Peygamber efendimiz hayatta iken vefat ettiğini söylemektedir.

Ruhâvî, Peygamber Efendimizin sosyal hayat içerisindeki ilişkilerini, insanlarla olan muamelelerini, tutum ve davranışlarını kısa ve anlaşılır örneklerle açıklamaktadır. Ona göre Peygamber efendimiz; bir kimsenin yüzüne dikkatle bakmaz, kötülüğe kötülükle mukabele etmez, sesini yükseltmez, herkesin hal ve şanına göre saygı, güler yüz ve güzel sözle gönülleri hoş ederdi. Öyle ki Peygamber efendimizin meclisinden çıkan her bir sahabe birbirlerine “Peygamber efendimiz bugün hepinizden çok bana iltifat etti.” diyerek sevinirdi.

Müellif, Peygamber Efendimizin hilyesini anlatırken telmih, mübalağa ve teşbih gibi edebi sanatları büyük bir ustalıkla ve çokça kullanmaktadır. Yüzünün beyaz ve gül gibi kırmızıya meyilli olduğunu, nur saçan gözlerinin siyah ve sürme ile mükemmel bir uyum içerisinde olduğunu, bir tarafa bakacağı zaman bütün vücuduyla dönüp baktığını, cezbedici gözlerinin tüm dikkatleri üzerine topladığını, gözlerinin büyük ve vücudunun diğer azalarıyla uyum içerisinde, kirpik ve saçlarının siyah, kirpiklerinin uzun, kaşlarının hilal gibi mukavvis, alnının Fetih Suresi gibi açık, burnunun yüksekçe, dişlerinin inci tanelerinin destesi gibi seyrek ve beyaz olduğunu; yüzünü anlatırken “Fiha Misbahun” ayetiyle telmih yaparak güzellik bağının içinde açılmış bir gül gibi olduğunu, “yüzüne güneş ve ay nazar etse secdeye kapanırlardı” cümlesiyle mübalağa sanatını kullandığını, boyu ne uzun ne de kısa olup orta boylu olduğunu, kimin yanında dursa bir mucize gibi ondan daha uzun görüldüğünü, İsrailoğulları bir kere ona nazar etse Hz. Yusuf (a.s)’un güzelliğini bir daha anmayacaklarını, kıllarının itidal üzere orta ve siyah olduğunu, boynunun gayet berrak olduğunu, göğsünün gayet geniş, düzgün olup bağrının sağ yanına yakın peygamberlik mührü bulunduğunu, kısacası iri kemikli, etli, suretle sireti mükemmel, her uzvunun yaratılışı güzel olup vasfını tarif etmeye kelimeler kifayetsiz kaldığından dolayı vasıflarının bir kısmından icmalen bahsettiği görülmektedir.

2.4. Aşere-i Mübeşşere'nin Tercümesi ve Çehâr-ı Yâr-i Güzin'in Hilafeti

Aşere-i mübeşşere³, henüz hayatta oldukları sırada Hz. Peygamber tarafından cennet müjdesi verilmiş olan, dört halifenin de içinde yer aldığı on isimden oluşan bir sahâbe topluluğunun adıdır. Hz. Peygamber'in onların isimlerini tek bir rivayette bir arada ifade etmesi, İslam düşüncesi geleneği içinde aşere-i mübeşşere ıstılahı ile nitelendirilmiş olmalarının sebebidir. Aşere-i mübeşşerede yer alan isimler, yaşadıkları dönemde dinî, siyâsî, içtimaî hemen her konuda öne çıkmış kimselerdir.

Henüz hayattayken kendilerine cennet müjdesi verilmiş on sahabe sırasıyla Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Zübeyr b. Avvam, Talha b. Ubeydullah, Abdurrahman b. Avf, Ebu Ubeyde b. El-Cerrah, Sa'd b. Ebi Vakkas ve Said b. Zeyd'dir.

2.4.1. Aşere-i Mübeşşerenin Birincisi Hz. Ebubekir

Müellif bu kısımda Hz. Ebubekir'in adı, sahabe sırası, doğum ve ölüm yeri, ölüm sebebi hakkında bilgi vermektedir. Müellif Hz. Ebubekir'in şemailini şöyle tarif etmektedir: Hz. Ebubekir'in yüzü ve sakalı beyaz, alnı geniş, gözleri çukurca, sakalının iki tarafı seyrek, bedeni zayıf, boyu uzun, kalbi Allah'ın haşyeti ve Allah Resulünün sevgisinden dolayı mahzundu.

'Aliyyu'l- 'Âlî, Hz. Ebubekir'in birinci halife, asıl isminin Abdullah bin Osmanü'l-Kureyşî, künyesinin İbn-i Kuhafe olduğunu, miladi 572 tarihinde Mekke'de doğduğunu, 61 yaşında iken hicretin 13. yılında Medine'de vefat ettiğini ifade etmektedir. Vefat sebebi olarak iki rivayetten bahsetmektedir. Bir rivayete göre bir yahudinin onu zehirlemesiyle diğer rivayete göre ise Humma hastalığına yakalandığından dolayı 25 gün boyunca bu hastalığa duçar olduktan sonra vefat ettiğini dile getiren müellif, Hz. Ebubekir (r.a)'in vefatından sonra Ravza-i Mutahhara'da Peygamber efendimizin yakınına defnedildiğini ifade etmektedir. Vefat ederken son kelimelerinin *"Canımı müslüman olarak al ve beni salihlerin arasına kat"*⁴ ayeti olduğunu söylemektedir.

Müellif, hicretin 10. veya 11. yılında Peygamber Efendimizin vefatından sonra Ensar ve Muhacir başta olmak üzere tüm müslümanların Hz. Ebubekir'e biat ettiğini

³ Bkz. 5a-14a

⁴ Yûsuf, 12/101.

bu vesileyle Allah Resulü'nün halifesi olduğunu, üç sene boyunca adalet ve doğrulukla bu vazifeyi ifa ettiğini, kendi zamanında birçok savaşta galibiyet elde ettiğini, hilafeti döneminde Kur'ân'ın cem' ve tedvin edildiğini, Hz. Ebubekir (r.a)'in İslam'dan önce Tarih ilmi, Neseb ilmi ve rüyaları tabir etme noktasında mahir olduğunu, Müslüman olma şerefine nail olan ilk erkek olduğunu, ünvanının “Yâr-ı Gâriye” (mağara dostu) olduğunu, “Sen ateşten azat edilmişsin.” müjdesine nail olduğunu, bazı rivayetlerde 20 bazı rivayetlerde ise 25 yaşında iken şeref-i İslam ile müşerref olduğunu, hicretin 9. yılında Peygamber Efendimiz tarafından kendisine Hac Emirliği vazifesinin tevdi edildiğini, kendisinin Peygamber Efendimizden 2 yaş küçük olduğunu, bir hutbesi esnasında *“Vallâhi bir gün bir gece bile olsun emir olma konusunda hırslı değildim. Bunun için bir arzum da olmadı. Bunu hiçbir zamân gizli ve açık bir şekilde Allâh'tan istemedim. Emirlikte de benim hiç rahatım yok.”*⁵ diyerek aslında emirlik istemediğini ve mecburiyetten dolayı 2 sene 3 ay 12 gün (bir rivayete göre 20, başka bir rivayete göre ise 10 gün) bu görevi ifa ettiğini, hicretin 13. yılında Cemaziye'l-ahirin 8. günü bir salı gününde vefat edip bu görevinin de son bulduğunu ifade etmektedir.

2.4.2. Aşere-i Mübeşşerenin İkincisi Hz. Ömer

İslamiyet'i din olarak kabul eden kırkıncı kişi olan Hz. Ömer'in tanıtıldığı bu bölümde Sarrâczâde, onun hak dinini kabul eden halifelerin ikincisi ve Hazret-i Ebubekir'den sonra müminlerin emiri ve yöneticisi olduğunu dile getirmektedir. Müellife göre o, beldeleri fetheden bir fatih, zühd, taat, takva ve adalet noktalarında eşi ve benzeri olmayan müstesna bir şahsiyettir. Sarrâczâde'ye göre Hz. Ömer'in soyunun şeceresi Adıyy ibn-i Ka'b'a dayanır. Hazret-i Peygamber onun yüce kişiliği hakkında *“Benden sonra bir nebi gelecek olsaydı Ömer olurdu.”* buyurmuştur.

Müellif, doğum tarihinin miladın 578 veya 579 senesi olduğunu, Mekke şehrinde dünyaya geldiğini ve hicretin 13. yılında müminlerin halifesi olarak 10 sene, başka bir rivayete göre 9 sene mükemmel bir adalet anlayışı ile halifelik ettiğini söylemektedir.

Müellif, Hicretin 22. veya 23. senesinin zilhicce ayının son günlerinde Hz. Ömer'in sabah namazının sünnetini eda etmek için kıyamdayken Medine-i Münevvere'de Mecusi asıllı Feyrûz adını taşıyan bir kötü fikirlinin hançerinin gadrine

⁵ Celâluddîn Abdurrahman es-Süyûtî, *Tarihu'l-Hulefa*, Vizâratu'l-Evkâf eş-Şuûnu'l-İslâmiyye, Katar 2013, c. 1, s. 57.

uğrayarak 63 yaşında iken şehit edildiğini ifade etmektedir. Müellif, kılıç ve ok kullanma konusunda mahir olan Feyruz'un alçak tabiatlı basit ve adi bir insan olduğunu, insanlarda tereddüt duygusu uyandırdığını, Irak taraflarından sürüldüğünü, firar edişi sırasında kendisini yakalamak için kendisini takip eden yedi kişiyi daha şehit ettiğini dile getirmektedir.

‘Aliyyu’l-‘Âlî, Hz. Ömer tarafından Hicretin 15. yılında Lazkiye, Kinnesrin, Maraş ve Yafa; hicri 17. yılında Basra, Kudüs, Musul, Ruha, Harran, Sivas, Meyafarkin, Nusaybin, Kirmanşah, Bitlis, Ahlat, Malatya, Şehrezor, Tikrit ve bazı Kürdistan tarafları; hicri 71 yılında Trablusgarp fethedilip zaptettiğini, bazılarıyla da barış yapıldığını dile getirmektedir. Huzur içinde yattığı mezarı Medine’de, Hz. Peygamber’in sarayının haremindedir ve kabri Aleyhissalatü vesselam Efendimizin cennet-i payitahtlarının yakınındadır.

2.4.3. Aşere-i Mübeşşerenin Üçüncüsü Hz. Osman

Sarrâczâde, Hz. Osman’ın dört büyük halifenin üçüncüsü olduğunu kabul etmektedir. Ona göre Hz. Osman, Hazret-i Ömer’den sonra müminlerin emiri ve Peygamberlerin efendisi, önderi, ulusu ve Resûlullâh’ın damadıdır. Müellif, Hicretten önce 47 senesinde Mekke’de doğan Hz. Osman’ın hicretin 39. yılında 82 veya 88 diğer bir rivayete göre de 90 yaşında iken bir cuma günü Medine şehrinde şehit olarak vefat ettiğini, Cennet-i Bakî’de kendisine ait olan mezarda medfun olduğunu ifade etmektedir. Müellif Hz. Ömer’in vasiyeti gereğince seçilmiş olan altı kişi halifeliği öncelikle Hazret-i Ali’ye teklif ettiğini, Hz. Ali’nin kabul etmediğini, hicretin 23. yılında Hz. Osman’ın halifeliğinin ilan edildiğini, Hz. Osman’ın 12 veya 11 sene 11 ay ve 14 gün halifelik yaptığını ifade etmektedir.

‘Aliyyu’l-‘Âlî’ye göre Hz. Osman’ın halifeliğinin 5. hicretin 28. senesinde Herat’ta İslam adına sikke basıldığı ve bu sikkenin etrafında “*Bismillah, Ey Benim Yüce Rabbim*” yazıldığı tarihlerde kayıtlıdır. Yine ona göre Hz. Osman, namaz ve nafile ibadetler ile Cenab-ı Hakka sevgi, ilahi hükümlere sabır, kendisine takdir edilmiş olana razı, günden kaçınan, yumuşak huylu olmasıyla bilinen kıymeti yüksek bir zat olarak akıl, adalet ve şefkat bakımından herkesten ayrı tutulan, başlar üstünde taşınan biriydi.

2.4.4. Aşere-i Mübeşşerenin Dördüncüsü Hz. Ali

Eserde tüm yönleriyle tanıtımı yapılan dördüncü sahabe, Hz. Peygamberin hem amcazadesi hem de damadı olan Hz. Ali'dir. Sarrâczâde; Hz. Ali'nin doğum ve ölüm tarihlerini, ne şekilde vefat ettiğini ve yaşadığı süre zarfında nelere imza attığını ele almıştır.

Müellif, Hz. Ali'nin annesinin, Ümmü Fatıma binti Esed, kendisinin raşid halifelerin sonuncusu ve Peygamberimizin damadı olduğunu dile getirerek sözlerine başlamaktadır. Devamında Hz. Ali'nin hicretten 29 sene önce Mekke'de doğduğunu, Hicri 40 yılında ise Medine'de vefat ettiğini beyan eden 'Aliyyu'l-Âlî, Hz. Ali'nin Hz. Osmân'ın vefatı sırasında Hicri 35 senesinde örnek bir halife olarak seçilerek Hz. Osmân'ın vefatı sonrasında halifelik makamına oturduğunu ve 5 sene boyunca halifelik yaptığını söylemektedir. Sarrâczâde, Hz. Ali'nin Recep ayının 30'una denk gelen bir cuma gününde Mekke'de ve Kabe-i muazzamada doğduğunu, 5 sene halifelik yaptıktan sonra Hicri 40 yılında Harîcî'lerden 3 kötü adamın Kufe, Şam ve Mısır şehirlerindeki ihtilafı güya ortadan kaldırmak için ittifak ettiğini, biri Mısır'a gidip Amr İbnü'l-Âs zannıyla çok sayıda kişiyi telef ettiğini, diğerinin Şam'da Muaviye'yi azıcık da olsa yaraladığını, İbn-i Mülcem adında olan üçüncü kişinin de Kufe'de o sıralar 67 ya da 68 yaşında olan Hz. Ali'yi, Ramazan ayının 17. Cuma gecesi sabah namazını eda etmek için camiye giderken İbn-i Mülcem tarafından şehit edildiğini, Kufe'de Necef-i Eşref adıyla bilinen yerde defnedildiğini ve İmam Hasan, İmam Hüseyin, Muhammed Hanife, Ömer ve Abbâs'tan sonra on dört erkek ve sekiz kız evlat sahibi olup bazılarının erken yaşta vefat etmeleri neticesinde adı geçen hazretle birlikte on kişi kaldıklarını beyan etmektedir.

Sarrâczâde'ye göre, Hz. Ali'nin Kâtibi Sa'îd İbn-i Nocrân-ı Hemedânî, 'Abdullâh İbn-i Ebî Râfi', Kâdîsı Şerîh Bin Hâris, Hacibi Kayz İbn-i Zeyd idi. Yine ona göre Hz. Ali, cesaret, yiğitlik, cömertlik, kabiliyet, zihin açıklığı, muhakeme, ilim, marifet, tokgözlülük gibi değerleri her zaman üstün tutardı.

Müellif; Hz. Ali'nin şehadetinden sonra Dırar İbn-i Hamzati'l-Kinsânî isimli sahabinin Hz. Muaviye'yi ziyaret etmek maksadıyla huzuruna çıktığını, Hz. Muaviye'ye, Hz. Ali'yi çokça övdüğünü, Hz. Muaviye'nin ve o mecliste hazır bulunanların da Kinsânî'ye hak verdiğini uzun uzadıya anlatmaktadır.

Müellife göre Hz. Ali; hükümet adabı, memleket düzeni ve diğer unsurlarla ilgili, Mısır ve havalisini yöneten Vali Mâlik İbn-i Ahres'e bir ahidname göndermiştir. Bu ahidnamede iyi bir yönetici olmak için neler yapılması gerektiği, iyi bir yönetici olmanın şartları, yönetici olarak atanacak kişiye bu yolda yapması ve yapmaması gerekenler, Müslüman ve Hristiyan tebaa ile ilgili muamelenin nasıl olması gerektiği, adalet, ehliyet, liyakat, gibi konular la ilgili uzun uzadıya bilgiler mevcuttur. İlgili ahidname şu şekildedir:

“Besmele ve salveleden sonra ey Malik! Sana birinci emrim: şeriatın hükümlerine tabi ol, nefsin gelip geçici arzu ve isteklerinden güç yetirebildiğin ölçüde imtina et, senden önce gelen valilerin uygunsuzluğundan ortaya çıkan kötü eylemler sana ve halka nasıl fena görünüyorsa senden de öyle eylemler ortaya çıktığı zaman sözle ayıplama, kınayıp eleştirme olacağını düşünerek ona göre hareket etmen ve halk arasında güzel bir insan olarak hatırlanmak için çabalaman gerekir. Orada olan Hristiyan tebaayı din kardeşlerin ile gayrimüslim vatandaşlardan olan ve bu vatandaşlardan da yaratılıştan senin gibi çabuk kavrayıp anlama yeteneği olan birileri olduğundan Kur'an'ı ezberde tutmaları ve uymaları İslamiyet'in yerine getirilmesi gereken vecibeleridir. Hristiyan tebaa bazen bir sebepten ötürü ortaya çıkan bilerek ya da bir hata sonucu bir suç veya bir günah işleyebilir. O zaman yapılması gereken affetmek ve bağışlamaktır.

Ey Malik, sen onlardan yüce olduğun gibi seni oraya vali olarak atayan da senden daha da yüce bir makamdadır. Sakın ola ki nefsini onun edebine küçük düşürmeysin. Zira onun merhamet etmesinden ve ceza vermesinden muaf değilsin. Affetmesinden pişmanlık, cezalandırmasından utanç, yanlışlık yapıldığının düşünülmüş olduğu yerlerde aceleci davranmayıp böyle işlerde en çok haktan ve doğruluktan ayrılmayarak, adalete bağlı olarak, halka ve Hristiyan tebaaya en uygun olanını tercih et ki bütün halk senden razı ve memnun olsun. Sana burada gerekli olan kamunun rızasıdır. Yalnız seçkinlerin rızası yeterli olmaz. Halkın ayıplarını (hatalarını) bulup gammazlayanlara vesile olanları yanına uğratma. Zira halkta öyle kusurlar vardır ki bu kusurlara validen başkasının kadir olması mümkün değildir. Senden kayıp olanın hâkimi Allah'tır. Korkaklar ile meşveret etme. Sonra sana da zaaf kalıp gelir. Ağgözlü kişilerle bir araya gelip sohbet etmek zulme bârî olur. Hayırhahlarla bedhahları yanında bir görenlere fütur verme. Yaramazlara cesaret

verme. Eğer reayanın sana lâıykıyla teveccühünü istersen onları hüsn-ü zan ve ihsan ile taltif ve üzerlerindeki bela ve meşakkati tahfif eyle. Zira hükmünde olan memleketin ıslahını gerekli kılan hususları tayin etmede ve uygulamada, âlimler ve hikmete vâkıf olan kimseler ile istişarelerde bulun. Ümera, ricâl, havvâs, avam ve her sınıf umur-ı idarede bulunanların hatırlarını tatlı dil ile alıp yolunda çektikleri meşakkatleri yanlarında tezkâr ve tadât ve husâl-ı memdûhe ve şecaat ve cüretlerin ve sena ile tatyîb ve reşâd eyle. Son derece önemli bir iş vuku bulduğunda acz-i dârı olduğu ve tereddüt vuku' bulduğu zaman sıdk ile Allah ve resulüne müracaat eyle. Bir maddenin küh-i hakikatine erişmeden onu fehmi ile iktifa etme ve amillerini irtikâptan müstağni olacak kadar ziyâde maaş ver. Ondan sonra hâllerini teftiş, sadıkların yerini güçlendir ve hainleri de def et. Ve müfettişlerini gayet müstakim ve mücerrep âdemlerden tayin eyle. Kâhbe-kâh genel bir meclis oluşturmak suretiyle kendin de o meclisle birlikte otur ve kimseyi huzurundan men' ettirme. Erbâb-ı hâcâtın ahmaklarının ratb veya pis sözlerine tekemmül edip dertlerini, sorunlarını güzelce anla. İmamlık yaparken namazı uzatıp cemaati ürkütüp korkutma. İhkâk-ı hakka (velev kindeviye mensub bir kimse için olsun) dikkat et. Bir düşmanı Mûsâlahaya râgıb olduğu zamanda reddetme. Meğer ki râğbeti hile üzere ola ahdinde vefa eyle. Asla haksız yere kan dökme. Zira kan dökmek büyük günah ve saltanatın zevaline sürülmüş bir lekedir.”

2.4.5. Aşere-i Mübeşşerenin Beşincisi Hz. Talhâ bin Ubeydullah

‘Aliyyu’l- ‘Âli’ye göre Cennet ile müjdelelen on sahabinin beşincisi olan Hz. Talhâ’nın künyesi Ebû Muhammed’dir. Ona göre Hicrî 43 senesinde şehit olan Hz. Talhâ’ya Hz. Peygamber şu şekilde dua edip müjde buyurmuştur: *“Ey Talha! Allah, senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını affetti. Senin ismin mukarreblerin divanında sabit oldu.”*

2.4.6. Aşere-i Mübeşşerenin Altıncısı Hz. Zübeyir bin Avvam

Ruhâvî, Hz. Zübeyir’in sahabenin büyüklerinden aşere-i mübeşşereden olduğunu zikrettikten sonra ve 6 yaşında İslâm’ı seçip Allah yolunda, karşılık beklemeksizin kılıç çekenlerin ilki olduğunu söylemektedir. Ona göre Hz. Zübeyir, Miladi 588 yılında Mekke’de doğmuş olup Hicrî 33 yılında 67 yaşında iken vefat etmiştir. Nerede vefat ettiği ile ilgili eserde herhangi bir bilgi mevcut değildir.

Sarrâczâde, Hz. Zübeyir'in Hz. Peygamber'e olan sevgisini, muhabbetini ve yardımını anlatmak için aşağıdaki rivayete eserinde yer verir. Şöyle ki: Hz. Zübeyir, bir gece evinde yattığı esnada Mekkeliler “Hz. Peygamber öldürüldü.” diye nara atar. Bunu duyan Hz. Zübeyir, Hz. Peygambere olan aşırı sevgisinden dolayı çıplak bir şekilde ve elinde bir kılıçla evin camından atlayarak dışarı çıkar. Onu bu şekilde gören Hz. Peygamber kendisine sorar: “Bu ne hâldir Ya Zübeyir?” “Şöyle bir müthiş ses işittim!” yanıtını verir Hz. Zübeyir. Hz. Peygamber, “Neyi murat ederek çıktın? Yani zikredilen bu yalan faraza doğru olsaydı ne yapacaktın?” diye sorunca Hz. Zübeyir cevap verir: “Ey Allah'ın Resülü! Gücüm yettiğince düşmanın kanını dökerek intikam alacaktım.” Bunun üzerine Hz. Peygamber elbisesi ile onu sarıp kucaklar ve ona, “Ey Zübeyir sen benim havarimsin.” diye buyurur.”

Ruhâvî, buradaki ‘Havârî’ kelimesinin peygamberlerin yardımcısı anlamına geldiğini kesin bir dille ifade ettikten sonra Hz. Zübeyir'in oldukça varlıklı olduğunu ve mallarını karşılık beklemezsizin Allah yolunda cihada sarf ettiğini dile getirmektedir.

2.4.7. Aşere-i Mübeşşerenin Yedincisi Hz. Abdurrahman Bin ‘Avf

Müellif; Hz. Abdurrahman'ın Aşere-i Mübeşşere'nin yedinci sahabisi olduğunu, bir rivayete göre türbesinin, Kilis kazasında bulunan Kâin-i Cûm nahiyesinde diğer bir rivayete göre ise Urfânın kible tarafından 1 saatlik yol mesafesi civarında olan Harran nahiyesinde bulunduğunu, bu rivayetlerden ikinci rivayetin daha kuvvetli bir görüş olduğunu beyan etmektedir. O, Harran'da Abdurrahmân Dede diye halk arasında herkesçe bilinen bir cami olduğunu, Hz. Abdurrahman'ın kabrinin caminin doğu tarafında defnedilmiş olup sandukasının mevcut olduğunu ve Harran karyesinde arazilerin bir kısmının Hz. Abdurrahman'ın vakıflarına ait olduğunu ve Hz. Abdurrahman'ın 75 yaşında iken burada vefat ettiğini söylemektedir.

2.4.8. Aşere-i Mübeşşerenin Sekizincisi Hz. Sa'd İbn-i Vakkâs

Sarrâczâdeye göre Aşere-i Mübeşşerenin 8. Sahabisi olan Hz. Sa'd, henüz on yedi yaşındayken müslüman olmuştur. Metinde Hz. Sa'd'ın ok atmada mükemmel derecede maharetli olduğu ve bu maharetinden ötürü de Hz. Peygamber'in kendisini “Fârisü'l-İslâm” şeklinde adlandırdığı anlatılmaktadır. Uhud savaşında Hz. Peygamberin “*Fırlat ey Sad! Annem ve babam sana feda olsun.*” Hitabına mazhar olduğunu beyan etmektedir.

Müellif Hz. Sâ'd'ın; Mekke'de doğduğunu, Hicrî 55 yılında vefat ettiğini, kabrinin Medine'ye 10 mil mesafede bulunan Vad-i 'Atik isimli mahallede bulunduğunu ve Aşere-i Mübeşşere arasında vefat eden en son sahabi olduğunu dile getirmektedir.

Ruhâvî'ye göre Müslümanların Köprü Savaşındaki yenilginin intikamını almak için Hicrî 17 tarihinde Hz. Sa'd, 50.000 kişi ile İrân'ın pâyitahtı olan Medâyin şehrine kadar gidip birçok şehir ve beldeyi ele geçirip ertesi sene daha büyük bir ordu ile Kâdisiye Savaşı'nı kazanıp zikredilen şehri islam topraklarına dahil etti.

Müellif, eserinde Hz. Sa'd'ın oğluna vasiyetine de yer vermektedir. Zikredilen vasiyet şu şekildedir: *‘Ey oğlum! Zenginlik istersen, kanaat yeter. Şüphesiz kanaat tükenmeyen bir maldır. Açgözlülüğten sakın. Şüphesiz açgözlülük hazır bulunan bir fakirliktir. Senin olmayan şeydem ümidini kes. Çünkü sen bir şeyden ümidini kesersen Allah seni o şeye muhtaç etmez.’*⁶

2.4.9. Aşere-i Mübeşşerenin Dokuzuncusu Hz. Sa'id İbn-i Zeyd

'Aliyyu'l- 'Âlî Hz. Said'in; Aşere-i Mübeşşere'nin 9. Sahabisi olduğunu, Mekke'de doğduğunu, Medine'de Atik isimli yerde Hicrî 6 yılında vefat ettiğini ve 44 hadis rivayet ettiğini ifade etmektedir. Sarrâçzâde, Hz. Said ile ilgili ayrıntıya girmeden kısa bilgilerle yetinmektedir.

2.4.10. Aşere-i Mübeşşerenin Onuncusu Hz. Ebu 'Ubeyde

Eserde bahsedilen Aşere-i Mübeşşere'nin onuncu ve son sahabisi olan Hz. Ebu Ubeyde, Mekke'de Miladî 582 yılında doğmuş olup asıl ismi Âmir bin Abdullah'tır. Müellif Hz. Ebu Ubeyde'nin; Hicrî 18 yılına kadar vuku bulan bütün gazvelere katıldığını; güzel ahlak sahibi, müsamahakâr, yumuşak huylu, âkîl ve idare edici özelliklerinden ve pek çok hizmet ve gayretinden dolayı Hz. Peygamber'in kendisini "Emînu'l-Ümme" diye isimlendirdiğini ifade etmektedir.

Ruhâvî'ye göre Hz. Ebu Ubeyde, Rûm diyarında güzel sureti ve doğru sözlülüğüyle şöhret bulduğundan dolayı Şâm Mûsâlahasında Rumlar kendisini istedi. Hz. Ebu Ubeyde'nin gidip yaptığı barış bugün bile Arupalılar tarafından itibar görülmektedir.

⁶ Süleyman et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, Mektebetu İbn Teymiyye, Kahire trs., c. 1, s. 142.

Müellif Hz. Ebu Ubeyde'nin, Hicrî 18 yılında savaşa giderken Remle ile Beytü'l-Makdis arasında bir karyede zuhur eden tâûndan uzaklaşmak isteyen askerine teselli vermek için yüksek bir yere çıkıp şu şekilde hitap ettiğini söylemektedir: “*Ey insanlar! Bu veba; size Rabbinizden bir rahmet, Peygamberinizden bir davet, sizden önceki salihlerin de ölümüdür. Şüphesiz Ebu Ubeyde Allah'tan bu hastalık dolayısıyla payına düşeni talep etti.*” Bu hitabından sonra tâûnun kendisine isâbet etmesi sebebiyle 58 yaşında iken zikredilen tarihte vefat etmiştir.

2.5. Eimme-i İsnâ Aşere

Sarrâçzâde'ye göre on iki imam⁷; Hz. Ali bin Ebî Tâlib, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Zeynelabidin, Hz. Muhammed Bâkır, Hz. Câfer-i Sâdık, Hz. Mûsâ Kâzım, Hz. Ali Rızâ, Hz. Muhammed Takî, Hz. Ali Nakî, Hz. Hasen Askerî ve Hz. Muhammed Mehdi'den oluşmaktadır. Sarrâçzâde, İsmâiliye ve Rezâmiye fırkalarının sözü geçen on iki imama ilaveler yaparak başka suretlerle yazdıklarını ifade etmektedir.

2.5.1. Birinci Eimme-i İsnâ Aşere: Hz. Alî

Hz. Ali'nin birinci imam olduğunu dile getiren Ruhâvî, kendisinden daha önce bahsettiğinden dolayı tekrara düşmek istememektedir. Bu konuda hulefa-i raşidin ve aşere-i mübeşşere kısmındaki Hz. Ali başlığına bakılabileceğini ifade etmektedir.

2.5.2. İkinci Eimme-i İsnâ 'Aşere: Hz. Hasan bin 'Alî

Ruhâvî Hz. Hasan hakkında şu bilgilere yer vermektedir: Hz. Hasan'ın lakabı Müctebâ'dır. Babası Hz. Ali'nin vefatından sonra kendisine biat eden Kûfelilerin teşvikiyle bir ordu oluşturup Şamlıların üzerine gitti. Şam ordusu Anbâr nahiyesinde Hz. Hasan'ın ordusunu karşıladı. Hz. Hasan, kan dökülmesine vicdanen razı olmadığı için minbere çıkıp hilâfeti bazı şartlarla Hz. Muaviye'ye bıraktığını açıkladı. Hicrî 41 yılında Medîne-i Münevvere'ye ailesiyle birlikte gelip inzivaya çekildi. Sonrasında Ca'de isimli hanımı, Yezîd bin Muaviye tarafından kendisine teklif edilen yalan vaatlere kanıp Hz. Hasan'ı 46 yaşında iken Hicrî 49 veya 50 târihinde zehirleyerek şehit etti. Ca'de de umduğunu bulamadan kısa bir süre içinde öldü. Hicri 4 veya 6 yılında Medine'de doğan Hz. Hasan, zehirlenerek Medine'de şehit olmuştur.

⁷ Bkz. 14a-20a

Ruhâvî, Hz. Hasan'dan bahsederken kime ait olduğunu tespit edemediğimiz aşağıdaki Farsça beyiti de eserine almıştır.

Beyit

“Kolay değil Hz. Muhammed’in ailesinin kanını döktü

Onun evlatlarının üzerine gam toprağı döktü”⁸

2.5.3. Üçüncü Eimme-i İsnâ ‘Aşere: Hz. İmam Hüseyin

Müellif, Hz. Hüseyin hakkında şu bilgileri vermekle yetinmektedir: Hz. Hüseyin, Hz. Ali’nin oğlu olup lakabı Şehid ve Seyit’tir. İmam Hüseyin, Hz. Muaviye’nin vefatıyla oğlu Yezid yerine geçince hakları olan hilafeti geri almak için Kûfe ahalisini ziyaret etti. Kûfeli’lerden 3000 kişi kendisine biat etti. Geri kalanlar ise kendisine mektup göndererek Kûfe’ye teşrif ettiğinde biat edeceklerine dair söz verdi. Bunun üzerine seçilmiş 50 – 60 kişi ile birlikte Kûfeye gitmek için yola koyuldu. Bunu haber alan Yezid, Irak Valisi Ubeyd bin Ziyad’a Hz. Hüseyin’i yakalaması için emir gönderdi. Bunun üzerine Kûfe verdikleri sözden geri dönerek İmam Hüseyin’i yalnız bıraktı. Ubeyd bin Ziyad, Kerbelâ denilen İsrâk isimli yerde yetişip bir müddet çarpışmadan sonra Hicrî 61 senesi 10 Muharrem bir cuma gününde İmam Hüseyin’i 56 yaşında iken şehid edip mübarek kafasını dalga geçmek için Şam’a gönderdi. İmam Hüseyin’in vücûd-ı pâkı Kerbelâ’da ve mübarek başı Mısır’da Hasaneyn Câmisinde medfûndur. İmam Hüseyin, Hicrî 5 yılında Medine’de doğdu.

Müellif, Hz. Hasan’dan bahsederken eserine aldığı beyiti olduğu şekilde bu kısımda da eserine almıştır.

Beyit

“Kolay değil Hz. Muhammed’in ailesinin kanını döktü

Onun evlatlarının üzerine gam toprağı döktü”

2.5.4. Dördüncü Eimme-i İsnâ-i‘Aşere: Zeynel’âbidîn b. İmâm Hüseyin

Anlatının bu bölümünde Zeynel Abidin bin İmâm Hüseyin anlatılmaktadır. Bu muhterem kişi, Hazret-i Hüseyin’in oğlu, Muhammed Bâkır’ın babasıdır. 666 (H.46) senesinde doğmuş, 713’te de (H. 94), Medîne Vâlîsi Osman bin Hayyân tarafından

⁸ Farsça olan bu beytin kime ait olduğu tespit edilemedi.

zehirlenilerek şehit edilmiştir. Babası Kerbela vakasında şehit olduğunda sadece kendisinin kaldığı; çıplak ve perişan durumda Şam'a götürüldüğü anlatılmaktadır.

Bu bölümde Hz. Zeynelabidin bin İmâm Hüseyin'in kısa biyografisini anlatan Sarrâçzâde, şu bilgileri vermektedir: Künyesi Ebu Muhammed, ismi Aliyyu'l-Evsât olan Hz. Zeynelabidin, Hicrî 36 yılında doğup Hicrî 75 yılında vefat etti. Kerbela'da babası Hz. Hüseyin şehid edildikten sonra Hz. Hüseyin'in soyundan gelip sağ kalan tek erkektir.

Müellife göre Hz. Zeynelabidin; çıplak ve perişan bir şekilde çeşitli ihanet ve hakaretlere maruz bırakılarak Şam'da bulunan Yezid'in huzuruna çıkarıldı. Bu esnada Yezid'in tebasından birisi kendisine hitaben: “Nasıl sabahladın Ey Ali'nin oğlu ve ey rahmet evinin ehli?” diye sorunca İmâm Zeynelabidin, “Kavmimizden olan dostlarımız, Firavun'un yanındaki Musa taraftarları gibidir. O firavun ki çocukları katleder, kadınları ise hayatta bırakırdı. Gecemiz gündüzümüz belli değil. Bu bizim imtihanımızın hakikatindendir.” diye buyurdu.

Ruhâvî, İmâm Zührî'nin İmam Zeynelabidin hakkında “Ben İmâm Zeynelabidin'den efdal bir Kureyş görmedim.” Cümlesini kurduğunu rivayet etmektedir. Ruhâvî devamında İmam Zeynelabidin'in; hakikatte insanlığın bütün faziletlerini hakkıyla kendisinde topladığını ve kuvvetli bir rivayete göre günde 1000 rekât namaz kıldığını ifade etmektedir. Devamında müellif Hz. Zeynelabidin'in 9 erkek 9 kız olmak üzere toplamda 18 çocuğunun dünyaya geldiğini, bunlardan sadece 6 tanesinin kendisinden sonra hayatta kaldığını, çocuklarının isimlerinin; İmam Bakır, Abdullah, Zeyd-i Şehid, Amr-ı Eşref, Hüseyin Asgar ve Ali Asgar olduğunu ve 39 yaşında vefat ettiğini ifade etmektedir.

2.5.5. Beşinci Eimmei İsnâ-i 'Aşere: Hz. Muhammed el-Bakır ibn-i Zeynel'âbidîn

Kitaptaki bu bölümde Eimmei İsnâ-i 'Aşerenin beşincisi olan Muhammed el-Bakır ibn-i Zeynel'âbidîn anlatılmaktadır.

Müellifin ifadesine göre kendisi ulemalar aleminden fazilet ve keramet sahibi, eşine az rastlanan bir şahsiyet idi. Neşrû'd-Dür isimli kitaptan nakledildiğine göre bir gün Hz. Muhammed Bakır'a “*Oruç niçin farz kılındı?*” şeklinde bir soru sorduklarında İmam, cevap olarak “*Açlık mihnetini çekip de aç olanlara merhamet etmek için.*”

buyurmuştur. “*Alçak kişilerin silahı çirkin sözdür.*” Sözü de yalancı, akli az, görüşü kısıt olan, cahil, kötü huylu, fasık kimselerden uzak durmak isteyen herkes için gereklidir. İmam’ın sözü dahî hakikatin dili olan açıklamalarından çıkmış hikmetli sözlerdendir.

Ruhâvî, sahabeden Hz. Cabir bin Abdullah, gayet ihtiyar ve hasta olduğu halde Medine’de İmam’a tesadüf edip kendisine emanet edilmiş olan Resûlullâh’ın selamını kendisine ulaştırmıştır.

İmam Bakır, Halife Mansur tarafından zindana atıldığı zaman dindar hatunlardan birisi, arpa unundan iki ekmek yaparak İmam’a hediye etmek üzere zindana götürdüğünde zindan görevlileri içeriye girmesine mâni oldukları için hatun ekmekleri bir zindan görevlisiyle gönderir ve helal olduğunu söyler. Zindan görevlisi de İmam Bakır’a götürür ve hatunun tembih etmesi üzerine ekmeklerin helal biçimde yapıldığını söylediğinde İmam: “*O hatuna git, söyle. Ekmeklerin helalden yapılmış olduğunu biliyorum. Ancak haram tabağa konulduğundan yani zindancının eli dokunduğundan o ekmekleri yemek istemem...*” der ve ekmekleri iade eder. Ruhâvî, Hz. İmam Bakır’ın ne kadar takva sahibi ve ne kadar haramdan ve gûnahtan çekinen bir kimse olduğunu ispat etmek için bu vakıayı nakletmektedir.

İmam, Hicrî 57 yılının Safer ayının üçünde doğdu, 60 yaşında iken Hicrî 115, diğer bir rivayete göre 117 yılında vefat etti. Rivayete göre Urfa’nın Harran nahiyesinin yarım saat doğusunda bulunan İmam Bakır beldesinde medfundur. ‘Âlî, İmam Bakır’ın doğum ve vefatı ile ilgili bilgiler verdikten sonra bir sonraki İmam olan Ca’fer-i Sadık’a geçmektedir.

2.5.6. Altıncı Eimme-i İsnâ-i ‘Aşere: Ca’fer-i Sâdık

İmam Cafer, İmâm Muhammed Bâkır’ın büyük oğlu olup künyesi Ebu Abdullâh’tır. Sarrâczâde bu bilgiyi verdikten sonra İmam Cafer hakkında şu yorumda bulunur: “Babasından aldığı halifelik ile batınî kemalatın en yüksek derecesine ulaşmış, zühd, sıdk, taat ve istikamette beşer mertebesinin en yüksek derecelerine ulaşmış, ömrünün büyük çoğunluğunu uzlet ve inzivada geçirmiş ve Bâyezîd-i Bestâmi hazretlerine ilham kaynağı olmuştur.”

İmam Cafer, Hicri 80 yılında, Rebiülevvel ayının 17. gününde doğup Hicrî 148 tarihinde, Recep ayının 15. gününde 68 yaşında iken Medine’de vefat

etti. Cennetü'l-Bâkî isimli yerde kendisine ayrılmış olan kubbe-i şerife içinde medfundur.

Müellif, İmam Cafer'in, Halife Mansur'a sohbet sırasında söylemiş olduğu nasihati de kaleme almaktadır. Bu nasihat: “İnsanlarla bir araya gelerek konuşmayı ve tanışmayı terk eyle. Seni bilenlere kendini unutturmaya çalış. Eğer yüz dostun varsa doksan dokuzunu dağıt. O son kalan bir tanesinden de kendini koru. Bir defa bile tövbesiz ibadet, kabul olamaz.” şeklindedir. Müellife göre bu nasihatten sonra İmam, Ettâibûne'l-‘âbidûn” ayet-i kerîmesini okudu.

2.5.7. Yedinci Eimme-i İsnâ ‘Aşere: Mûsâ el-Kâzım

Müellif, Hz. Musa el-Kâzım hakkında şu bilgileri vermektedir: İmam Musa, İmâm Cafer'in asil ve pak oğludur. Hicrî 127 senesinin Safer ayının 7. Gününde doğup Harunür Reşid tarafından Bağdat'ta hapiste tutulduğu sırada Hicrî 186 veya 183 senesinde Recep ayının 5. günü 59 yaşındayken zehirlenerek vefat etti.

Kendisi gayet yumuşak huylu ve öfkesini belli etmeyen birisi olduğundan dolayı kendisine “Kazım” ismi lakap olarak verildi. Künyesi Ebû İbrâhim'dir. 60 tane erkek ve 36 tane kız evladı dünyaya geldi. Kemal ve kerametinin sınırı olmayan İmam'ın, kabri Bağdat'ın 22 kilometre batısında İmam Musa isimli kasabada medfundur.

2.5.8. Sekizinci Eimme-i İsnâ ‘Aşere: ‘Alî Rızâ Bin Mûsâ el-Kâzım

Kitapta anlatıldığına göre Hz. Ali Rıza, Hz. Mûsâ el Kâzım'ın saygıdeğer oğludur. Hicrî 201 yılında, Bağdat'ta Alevilerin Abbasilere karşı başlattıkları ayaklanmayı yatıştırmak amacıyla Halife Me'mûn tarafından veliaht olarak kabul edilmiştir. Daha sonra Halife ile birlikte Irak'a giderek Tus adıyla bilinen yere vardıklarından bir süre sonra 218 yılında, ramazan ayında oldukça üzücü bir biçimde vefat etmiştir.

Vefat ediş şekline bakıldığında Me'mûn tarafından zehirlenmiş olunduğu akıllara gelmektedir. Kabri, Horasan'dadır. Hicri 158 yılında Rebiülevvelin 12. gününde doğup 60 yaşındayken vefat etmiştir.

2.5.9. Dokuzuncu Eimme-i İsnâ ‘Aşere: Muhammed Takî veyahut Muhammed el-Cevâd bin ‘Alî er-Rızâ

Hız. Muhammed Takî'nin diğeri adı Muhammed el-Cevâd bin Ali Rızâ'dır. Kendisi İmam Ali Rızâ'nın oğludur. Doğum tarihi, Hicrî 195 senesi Recep ayının on beşinci günüdür. Yirmi beş yaşındayken Hicrî 220 senesi Zilhicce ayının altıncı günü Bağdat'ta zehirlenerek vefat etmiş ve orada defnedilmiştir.

2.5.10. Onuncu Eimme-i İsnâ ‘Aşere: ‘Alîyyu'n-Nakî

İmam Aliyyu'n-Nakî'nin diğeri adı Aliyyu'l-Hâdî bin Muhammed el-Takî'dir. Kendisi, İmam Muhammed el-Takî'nin mübarek oğludur. Künyesi Ebu'l-Hasan'dır. Doğum tarihi, Hicrî 213 senesi Recep ayının on üçüncü günüdür. Kırk yaşındayken Samarra şehrinde 253 veya 254 tarihinde, Cemaziye'l-evvel ayının sonunda vefat etmiştir.

2.5.11. On Birinci Eimme-i İsnâ ‘Aşere: Hasan el-‘Askerî

İmam Hasan el-‘Askerî bin ‘Alîyyu'n-Nakî'nin diğeri adı Aliyyu'l-Hâdî, bir diğeri adı Hasan Zekî'dir. Künyesi, Ebu Muhammed bin ‘Alî el-Hâdî'dir. Doğum tarihi, Hicrî 231 senesidir. Bir rivayete göre 29, diğeri bir rivayete göre ise 31 yaşındayken Hicrî 260 veya 262 senesinde Samarra şehrinde vefat etmiştir. Kendisinin İmam Muhammed el-Mehdî'den başka evlâdı olmamıştır.

2.5.12. On İkinci Eimme-i İsnâ ‘Aşere: Muhammed el-Mehdî

On İki İmam'ın anlatıldığı bu bölümün son kısmında İmam Muhammed Mehdi'den bahsedilmektedir. Künyesi Ebu'l-Kâsım'dır. Hicrî 255 tarihinde dünyaya gelmiştir. Müellifin anlattığına göre o dönemde hükümdarlar, saltanatlarını koruyabilmek amacıyla Hız. Peygamber soyundan gelen çocukları öldürüyordu. Bu sebeple babası, İmam Mehdi'yi on bir yaşında iken kimseye haber vermeden, gizlice emir vererek onu bu tehlikeden kurtarmak amacıyla vefat ettiğini veya kayb olduğunu söylemiştir. Diğeri bir rivayete göre ise 75 yaşına kadar yaşamış olup Hicrî 330 tarihinde vefat etmiştir. Şiiilerin On İki İmam'a inanan fırkasına göre kıyamete yakın bir zamanda İslam dinini ıslah etmek için gelecek olan Mehdi bu Mehdi'dir. Bu konu hakkında pek çok muhtelif sözler mevcuttur.

2.6. Silsile-i Nakşîyyenin Beyânı⁹

Bu başlık altında Hz. Selman Farisi'den r.a Şeyh Hafız Muhammed Selim Efendi'ye kadar Nakşîbendî silsilesi içerisinde yer alan zatlar hakkında bilgi verilmektedir. Silsile içerisinde yer alan zatların doğum ve vefat tarihleri, doğum ve vefat yerleri, tasavvuf açısından önemleri, devlet erkanı ile olan ilişkileri, şemaiileri, nesepleri, menkıbeleri, şeyhleri, hocaları, halifeleri, talebeleri, tasavvuf silsileleri ve sözleri gibi hususlara eserde yer verilmiştir. Bu bölümün aynı zamanda tabakat tarzında kaleme alındığı da söylenilebilir.

Bölümün sonlarına doğru Şeyh Abdullah Dehlevî'nin k.s. Mevlânâ Halid Bağdâdî'ye k.s. vermiş olduğu icazetnameye, Mevlânâ Halid Bağdâdî'nin k.s. Hafız Muhammed Selim Efendi'ye vermiş olduğu hilafetname ve göndermiş olduğu mektuplara yer verilmektedir. Bunun yanında Hatm-i Hâcegân Tertibi'nin nasıl olması gerektiği ve Sâdât-ı Nakşîbendî Silsilesinin Tevessül Duası'na da yer verilmektedir.

2.6.1. Hz. Selmânü'l-Fârisî

Hz. Peygamber'den sonra Hz. Ebubekir, ondan sonra da Hz. Selmanu'l-Fârisi gelmektedir. Hz. Selmân, sahabenin büyüklerinden olup hicretten birkaç sene sonra Fars diyarından Medine'ye hicret ederek İslamiyet'le tanışma şerefine nail olmuştur. Hicret'in beşinci senesinde vuku bulan Hendek Savaşı'nda Hz. Peygamber'in sahabeyle istişare ettiği sırada Hz. Selmân, izin isteyerek şöyle bir görüş beyan etti:

*“Ya Resûlullâh! Bizim memleketimizde düşman tarafından böyle bir hücumla başvurulduğunda sarp, erişilmesi güç bir yere sığınmak için hendek kazmak adettir.”*¹⁰ Bunu duyan Hz. Peygamber, son derece memnun olup hendek kazılmasını emretti.

Hz. Selmân, 150 yıl kadar ömür sürüp Hicrî 34 senesinde vefat etti. Kabri, Bağdat'ın güneydoğu tarafındaki Medâin kasabasındadır

Savaş için sefere çıkıldığında ya da bir yerde ikamet edildiğinde Hz. Ali ile birlikte hareket eder, asla ondan ayrı düşmezdi.

⁹ Bkz. 20a-41a

¹⁰ Muhammed bin 'Amr bin Vâkîd Vâkîdî, *Kitâbu'l-Meğâzî*, tah. Marsden Jones, Âlemu'l-Kütüb, Beyrut 1966, c. 2, s. 445.

Hız. Selmân'ın Şemâili Şöyledir: buğday tenli, yüzü oldukça göçük, orta boylu, siyah sakallı ve uzun ömürlü idi. Elbisesi ise izar rida' ve sarık idi.

2.6.2. Hız. Kâsım

Hız. Ebubekir'in torunu olan Hız. Kasım, Hız. Selmân'dan tarikat alarak tarikatın öncüsü ve hakikatin rehberi olmuştur. Babası, Hız. Ebubekir'in oğlu Mevlânâ Muhammed'dir. Babası, Hız. Muhammed'in Hicrî 17 tarihinde vefat etmiştir.

Hız. Kâsım, "Fukaha-yı seb'a" diye tabir olunan yedi fakihten biridir. Hicrî 108 tarihinde vefat etmiştir. Medine'de Cennetü'l Bâkî mezarlığında medfundur.

Kişisel özelliklerine bakıldığında, benzi esmer renkteydi. Sakalı ve gözleri siyahtı. Sakalının iki yanında kalan kısımları azdı. Uzun boyluydu. Alnında secde eserlerinden bir nur alameti vardı.

2.6.3. Hız. Ca'fer-i Sâdık

Hız. Peygamber, Hız. Ali, Hız. Hasan, Hız. Hüseyin, Hız. Zeynel'âbidîn, Hız. İmam Bakır gibi zatlardan sonra yine Hız. Ali tarafından da İmam Cafer Hazretlerinde son bulur. Bu durum Silsiletü'z-zeheb yani altın silsile diye isimlendirilmiştir.

İmam Cafer, Nakşibendi tarikatının büyüklerinden olmakla güzel vasıfları, güzel ifadeleri önceki kısımlarda ve On İki İmam başlığı altında zikredildiği için burada tekrardan söylemeye hacet görülmemiştir.

Hicrî 80 veya 83 senesinin Rebiülevvel ayının bir pazartesi gününde Medine'de doğdu. Dış görünüş olarak ten renginin beyazlığı kırmızı renklerle karışmıştı. Yüzü çok güzeldi. Hız. Ali'ye benziyordu. Kafası biraz büyükçe gibiydi. Gözlerindeki nur ise normalden çok daha fazlaydı. Çok bilgili bir kişiydi.

2.6.4. Hız. Tayfûr (Ebâyezîd-i Bestâmî)

Müellif eserinin bu bölümünde Bâyezîd-i Bistâmî hazretlerine yer vermiştir. Hız. Bâyezîd-i Bestâmî yüzü melekleri andırmaktaydı. Kur'ân-ı Kerim ayetlerini, tefsir edip yorumlardı. Bir şeyin iç yüzünü açık seçik ve muhatabın hâline uygun tercüme ederdi. Fetihlerin ışıklarının doğduğu yerlerin sırları ondaydı. Bilinmeyen ve görünmez olan alemin kaynağıydı. O, sultânu'l-ârifin ve burhânu'l-vâsılın'dı.

Bâyezîd-i Bestâmî hazretleri evliyaların büyüklerinden olup asıl ismi Tayfûr bin 'Îsâdır. Tarikattaki nesebi beş vasıta ile Hz. Ebûbekru's-Sıddîk'a ulaşmaktadır. Nisbetleri Hz. İmâm Ca'fer-i Sâdık yoluyladır.

Bu yüksek değer sahibi, çok takdir edilen kişi; aşkta istiğrâk, ibadet ve taatte mücâhedeyi öyle bir dereceye erişirmişti ki namaz kılarken Cenab-ı hakkın heybet ve celalinden ve şeriat-ı mutahharaya olan saygısından dolayı göğsündeki kemikleri çatırdardı. Allah'ın huzuruna çıktığında *“İlahi seni ancak gafletle andım. Ve sana çok az hizmette bulundum.”* diyerek ruhunu teslim etmiştir. Hicrî 188 yılında Horasan'ın Bestam şehrinde doğup Hicrî 361 tarihinde vefat etmiştir. Türbesi, Halep merkezindeki Amik ovasındadır.

Fiziksel özellikleri bakıldığında teninin rengi beyazdı. Sakalı da beyaz ve seyrekli. Boyu uzundu. Görünümü ise Hz. Ebûbekir'in görünümü gibiydi.

2.6.5. Hz. Ebu Hasan el-Harakânî

Anlatı, Ebu Hasan el Harakânî ile devam ettirilmektedir. Evliyaullahın kâmillerinden olan Harakânî, Harakan'da doğmuş olup, asıl ismi Alî bin Ca'ferdir. Kendisi Üveysi yoluyla, vefat etmiş olan Şeyh Bâyezîd-i Bestâmî'nin ruhaniyetinden yararlanmak suretiyle kemal meretebesine vasıl olmuştur. Üveysiye'de mertebesi yüksek bir makama ulaşmıştır. Kendisine tabi olan müritlerine daima şöyle buyururdu:

“Gönüllerin rûşeni, onda halk olmayandır. Ve amellerin yirmi anda mahlûk fikri olmayandır. Ve ni'metlerin en güzeli cehd ile hâsıl olandır. Ve refiklerin hayırlısı, zendegânîsi hakla olandır.”

Bir gün, kendi mücâhedelerinden söz ettiği sırada ağzından şöyle bir söz döküldüğü rivayet edilmektedir: *“Kırk yıldır nefsim bir içim su yahut bir ekşi ayran istediği halde vermedim. Ve kırk yıldır gönlüme nazar edip Cenab-ı Hak'tan başkasını görmedim.”*

Hicrî 425 tarihinde Aşure gecesi vefat eden Hz. Harakânî'nin şemali şöyleydi: güzel yüzlü, geniş alınlı, büyük gözlü, orta boylu ve kumral sakallıydı. Genel olarak şemail bakımından Hz. Ömer'e benzetilmekteydi.

2.6.6. Hz. Ebu ‘Alî Farmedî

Müellifin bu bölümde anlatmakta olduğu Altın Silsile’nin halkalarından bir diğeri olan Ebu ‘Alî Farmedî’dir. Kendisi, sufi tarikatının önde gelenlerinden ve hürmet edilen bir kişiydi. Doğduğu ve vefatından sonra defnedildiği yer Tus şehridir. Asıl ismi Fazıl bin Muhammed’dir.

Ebu ‘Alî Farmedî, Horasan’da şeyhlerin şeyhi olarak tanınır ve kendi namına nisbetle herkes tarafından bilinen tarikatın kurucusudur. Öncelikle Şeyh Ebu Sa’îd’den, sonrasında Şeyh Ebu’l-Kasım Gürkânî’den feyz almıştır. Kendi hayatında Hâce Yusuf Hemedânî’yi kendisine halife olarak tayin etmiştir. Hicrî 470 tarihinde doğup Hicrî 477 tarihinde de vefat etmiştir.

Şeyh’in şemali şöyleydi: esmer tenli, çatık kaşlı, siyah gözlü, siyah kirpikli, orta boylu ve geniş ağızlıydı. Müridlerine göstermiş olduğu baba şefkati ve sevgisi çok fazlaydı.

2.6.7. Hâce Yûsufu’l-Hemedânî

Müellif kitabın bu bölümünü Hz. Yûsuf el-Hemedânî’ye diğer ismiyle Hâce İmâm Ebû Yakub’a ayırmaktadır. Kendisi, meşayih-i kiramdan olup mutasavvıflar arasında fazilet, ilim ve rütbe bakımından oldukça öndedir. Hz. Ebu ‘Alî Farmedî’nin tedrisatından geçen Hemedânî’nin babasının ismi Eyüp’tür. Doğum yeri, Irak-ı Acem’deki Hemedan şehridir. Hicrî 425 yahut Hicrî 440 tarihinde doğmuş olup 95 yaşındayken Hicrî 525 tarihinde vefat etmiştir. Kabri Merv şehrinde. Herat’tan gelirken yolculuk sırasında vefat etmiştir. Vefatından sonra Abdulhalîku’l-Gucdevânî ve Amed Yesevî hazretlerini kendisine halîfe bırakmıştır.

Uykusunda Hz. Hemedânî’ye Allah tarafından “*Ey Yûsuf! Biz sana görmeyi ve basireti verdik.*” buyruğu verilmiştir.

Şemaline bakacak olursak; cismi zayıf ve güzeldi. Buğday benizliydi. Kainata yüzünü döndürdüğünde kainatın içini feyz-i ilahi ile doldururdu. Sakalında beyazlar vardı. Zühdü ve takva yönünden İmâm-ı A’zam’a benzetilirdi.

2.6.8. Hâce ‘Abdulhâlik ‘Ucduvânî

Bu bölümde Silsile-i Zeheb’in onuncu halkası olan Hâce Abdulhâlik Hazretleri anlatılmıştır. Babası, İmâm Mâlik’in neslinden; annesi, Rum hükümdarının evladındandır.

Kendisi, Hâcegân tarikatındandır. İmâm Ebû Ya’kûb Yûsuf Hemedânî hazretlerinden nurları celbetmekle marifet sahibi olmuştur. Daima şeriata ve Hz. Peygamber’in sünnetine tabi olup, heva ve hevesin bidatlarını izale etmeye çalışarak kemal mertebesine ermiştir.

Doğum yeri ‘Ucduvan’dır. Hicrî 617 tarihinde vefat etmiştir. Kabri ‘Ucduvan’dadır. ‘Ucduvan, Buhârâ iline tabi olan büyük şehir gibi bir karyedir.

Hâce Abdulhâlik’in şemâili şöyledi: uzun boylu, beyaz tenli, çatık kaşlı, başı büyük, yüzü güzel, göğsü enli ve geniş, omuzlarının arası genişçe idi.

2.6.9. Hâce Ârif Rivgerî kuddise Sırruhu’l-Azîz

Bu kısım altın silsilenin on birinci kişisi olan Hâce Ârif Rivgerî Hazretleri’ne ayrılmıştır. Kendisi, fazilet, ilim ve rütbe itibarıyla sûfîlerin önde gelenlerindendir. O, aynı zamanda ruhani ilimlerin ve ilahi sırların olup Hâcegân silsilesinin on birinci halkasıdır. Rivgerî, Buhara’ya altı fersah uzaklıkta olan Rivger karyesinde doğup orada medfundur.

Hâce Ârif Rivgerî’nin şemâiline bakılacak olunduğunda teni gül rengindeydi, kırmızı renk ile beyaz rengin birbirine karıştığı bir tene sahipti. Yüzü dolunay halindeki aya benzemekteydi. Ondan miskü amber gibi güzel ve hoş kokular yayılırdı. Gözleri büyük ve geniş; kaşları ise hilal gibi inceydi. Boy olarak da orta boyluydu.

2.6.10. Hâce Mahmûd İncir Fağnevi Kuddise Sırruhu’l-Azîz

Kitabın bu kısmında Hâce Mahmud İncir Fağnevi anlatılmaktadır. Hâcegân Tarikat’ının efdal ve ekmel şahsiyetlerindendir. Hızır Aleyhisselam ile görüşerek ondan feyz almıştır.

Doğum yeri olan Buhara iline bağlı olan İncirfağne beldesinde vefat etmiş olup türbesi de burada bulunmaktadır. Hicrî 680 yılında vefat etmiştir.

Hâce Mahmud İncir Fağnevi'nin şemiline bakılacak olduğunda teni beyaz, boyu orta, sakalları ise siyahtı. Geniş bir ağza, güzel bir yüze ve güzel bir burna sahipti. Daima beyaz imameye sarınırdı.

2.6.11. Hâce 'Alî Râmîteni

Bu kısımda ise Hâce Ali Râmîteni anlatılmaktadır. Kendisi Hicrî 585 yılında Buhârâ ilindeki Râmîten kasabasında doğup 120 veya 130 yaşında iken Hârzem şehrinde Hicrî 705 veya 715 senesinde Zilka'de'nin 28. Pazartesi gününde vefat edip Râmîten kasabasında defnedilmiştir. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri Ali Râmîteni hakkında Mesnevi'sinde bu şiiri buyurmuştur:

Beyit

“Eğer hal ilmi kal ilminden üstün olmasaydı

Buhara'nın eşrafı hâce-i Nessâc'ın bendesi olur muydu?”¹¹

Ali Râmîteni; aşıkların kalplerindeki sükunet, İslam'ın ve Müslümanların güneşi ve Allah'ın rahmetine ulaşmış melaike sıfatında bir zattır.

Hâce'nin şemali şöyledir: bütün azaları yerinde ve birbiriyle uyumluydu, Boyu gayet güzel ve uzun, dış görünüş itibarıyla hali ve şanı gibiydi.

2.6.12. Hâce Muhammed Baba-yı Semmasi

Hâce, sûfilerin büyüklerinden olup efdaliyeti ve ekmeliyeti ile ön plana çıkmaktadır. Hâce 'Alî Râmîten'den halifelik almıştır. Kendisi Buhârâ'ya üç fersah uzaklıktaki Râmîten topraklarındaki Semmâsî beldesinde Hicrî 740 tarihinde bu dünyaya veda ettiği gibi kabri de bahsi geçen beldededir. Vefatından sonra geriye dört halifesini bırakmıştır. Bu dört halifesi Hâce Sûfî ve Hâce Muhammed Semmâsî, Mevlânâ Dânişmend 'Alî ve Seyyid Emir Külâl Efendilerdir.

Hâce'nin şemâilini tanımlamak gerekirse; orta boylu, küçük yüzlü, esmer tenli ve yüzünde şahsına münhasır alametler vardı. Yani Allah'ın nuruna mazhardı.

¹¹ Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, *Dîvân-ı Şems-i Tebrîzî (Dîvân-ı Kebîr)*, İnşârât-ı Bedîhe, Tahran 2017, Gazel No: 133.

2.6.13. Hâce Seyyid Emir Külâl

Müellif bu kısımda mübalağa sanatını ustalıkla kullanarak sözlerine başlamaktadır. O; nurlar saçan Hz. Peygamber'in kalbinden, evliyânın kalbleri vâsıtasıyla akıp gelen mânevî bilgilerin aynası, hidayet sebebi, ilahi feyizlerin kaynağı olup Hâce Semmâsî'nin oğludur.

Doğduğu ve öldükten sonra defnedildiği yer, Buhara şehrine dört saatlik mesafede olan Sühârist karyesidir. Hicrî 777 senesinde burada vefat etmiştir. Babası Semmasi Efendinin emir ve telkinleri doğrultusunda Hz. Muhammed Bahâuddîn Efendinin terbiyesiyle meşgul olarak onun telkinleri doğrultusunda irşad vazifesini yürütmüştür.

Emir Külâl Efendi, görünüm bakımından çatık kaşlı, uzun boylu, esmer tenliydi. Sakalının bazı yerleri beyazdı. Kolları geniş ve uzunca idi. Manevi olarak da çok tevazu sahibi bir kişiydi.

2.6.14. Hz. Şâh-ı Nakşibend Muhammed Bahâuddîn-i Velî

Anlatının bu kısmında Nakşibendiyye tarikatının kurucusu Hz. Bahaeddin Nakşibend anlatılmaktadır.

Müellif, birçok sıfat ve tamlamalarla Şâh-ı Nakşibend Efendiyi överek girizgah yapmaktadır. Bahâuddîn Efendi, Nakşibendî tarikatının sahibidir. O, batınî olarak Hâce Abdulhalıku'l-'Ucduvânî Efendi'nin ruhaniyetlerinden, zahiren de Seyyid Emir Külâl hazretlerinden feyz alıp marifet sahibi olmuştur.

Şâh-ı Nakşibend'in doğduğu ve defnedildiği yer, Buhara'dan bir saat uzaklıkta olan Kasr-ı Arifan adlı kasabadır. Hicrî 718 senesinin Muharrem ayında sözü edilen mevkide bu dünyadan göçüp gitmiş; Kasr-ı Arifan'da da vefatına tarih düşülmüştür. Hicrî 792 tarihinde ve 74 yaşındayken vefat etmiştir.

Şâh-ı Nakşibend'in dünyaya geldiği zamanda Hâce 'Alî Râmîten Efendi, henüz hayâtta olup onun doğumundan üç sene sonra vefât etmiştir. Nakşibendiyye tarikatına Şâh-ı Nakşibend'den evvel yanî Abdulhalıku'l-'Ucduvânîye gelinceye kadar "Tarîk-i Hâcegân" (Hocaların Yolu) denilirdi. Esas Nakşiye adabı "Hûş der-dem, Nazar ber-kadem, Sefer der-vatan, Halvet der-encümen, Yâd-kerd, Bâz-geşt, Nigâh-daşt"tan oluşmaktadır.

Bir rivâyete göre Mevlânâ Celâleddin Rûmî, lafz-ı celâl zikrini Şâh-ı Nakşibend'e tebliğ etmiştir. Mevlânâ Celâleddin Rûmî, bu zikri Hâce 'Ali Râmîten Efendiye telkin etmiş, o da bu şekilde Seyyid Emir Külâl Efendi'ye aynı şekilde anlatmış, o da Şah-ı Nakşibend hazretlerine aktarmıştır.

Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'nin vefâtı Şâh-ı Nakşibend hazretlerinin dünyaya gelmesinden otuz sene evvel gerçekleşmiştir. Bu büyük tarikatın nisbeti İmam Cafer'e ulaştıktan sonra bir taraftan Hz. Sıddîk-ı ekbere ve diğer taraftan da Hz. 'Alîyyü'l-Murtazâ'ya vasil olmuştur. Bu sebeple Altın Silsile diye de isimlendirilir.

İhrâriye, Nâciye, Kâsâniye, Müceddidiye, Murâdiye, Mazhariye, Melâmiye Nûriye, Câmiye, Hâlîdiye tarîkleri de Nakşibendi tarikatının şubelerindendir.

Şâh-ı Nakşibend, görünüm itibarıyla uzun boylu, buğday benizli, gür sakallı, küçük yüzlü, nur yüzlü ve kolları daima müstakim olan tarikate irşad etmek için meşguldü.

2.6.15. Eş-Şeyh Muhammedu'l-Buhâriyyu'l-Ma'rûf bin 'Alâeddîn 'Attâr

Şeyh Alaaddîn Attâr, Hâce Bahâuddîn Nakşibendî'nin damadı olmasının yanı sıra ashabının büyüklerindendi. Asıl ismi Muhammed ibn-i Buhârî olup doğum tarihi Hicrî 765 senesidir. Hicrî 802 senesinde 37 yaşında iken vefat etmiştir.

Hâce Bahâuddîn Nakşibend, hayatta iken müritlerinin talim ve terbiyesini Şeyh Alâaddîn Efendi'ye havale ederdi. Evliyanın büyüklerinden olan meşhur Nizamuddîn Hâmûsî ve Allâme Seyyid Şerîf Cürcânî bile bu Şeyh Alâaddîn Efendi'nin terbiyesi altında irşad kapısında yetişmiştir.

Şeyh Alaaddîn Attâr, Safâniyân'da medfun olup oğlu Hâce Hasan Attâr da Şiraz'da vefat edince babasının yanına nakledilmiştir.

Alâaddîn Efendi, esmer tenli, orta boylu, küçük yüzlü ve gür sakallı bir yapıya sahipti. Daima tevazu ve huşû üzereydi.

2.6.16. Hâce Ya'kûb-ı Çerhî Hasârî

Bu bölüm, Hâce Ya'kûb-ı Çerhî Hasârî'ye tahsis edilmiştir. Kendisi, Bahâuddîn Nakşibend hazretlerinin ashabının büyükleri arasında yer almaktadır. Gazneyn vilayeti sınırları dahilinde yer alan Çerh karyesinde doğmuş olup kabri Hasar sınırları içinde yer alan Hülgatû karyesindedir.

Hâce, gerek bâtinî ilimlerde gerekse zâhirî ilimlerde mürşid idi. Zamanın alimleri arasında tefsir sahibiydi.

Hâce şemail olarak; beyaz tenli, orta boylu ve güzel yüzlü biriydi. Beyaz sakalı vardı. Sakalları pek fazla sayılmaz ve yüzünde bir ben yer almaktaydı.

2.6.17. Hâce ‘Abdullâhu’l-Ahrârî bin Hâce Mahmûd bin Şihâbuddîn

Kitabın bu kısmında muhakkiklerin kutbu, muvahhidlerin gavısı, hak, hakikat ve dinin yardımcısı ve ariflerin dayanağı Hâce Abdullâhü’l-Ahrâr anlatılmaktadır.

Hâce Abdullâhü’l-Ahrâr, Hâcegân tabakasında kaynaşma ve birleşmeyi sağlayan bir zat-ı muhteremdi. Hakkındaki menkıbeleri, övülecek vasıflarını, kişiliğini, inci gibi güzel ahlakını, övgüye lâyık pek çok iş ve davranışlarını anlatacak söz bulmak neredeyse imkansızdır. Abdurrahman Câmî gibi büyük bir zat dahi, Hâce ‘Abdullâhü’l-Ahrâr Efendi’den marifet eğitimi ve tarikat üslubunu öğrendi.

Hâce ‘Abdullâhü’l-Ahrâr Hazretleri, Taşkent’te Hicrî 806 tarihinde doğmuş olup Hicrî 895 tarihinde 89 aşındayken Taşkent yakınlarında Kemângerân adındaki karyede vefat etmiştir. Kendisi Hz. Fârûk-ı A’zâm’ın evlâtlarındandır.

Hâce; genel görünüm itibarıyla uzun boylu, küçük yüzlü ve esmer tenliydi. Gözleri büyük, sakalı uzun ve sakalının bazı yerleri siyahtı. Müritlerinin saadeti için daima onlara yardımcı olurdu.

2.6.18. Hâce Kâdî Muhammed Zâhid

Kitabın bu bölümünde Hâce Kâdî Muhammed Zâhid anlatılmaktadır. Hâce Kâdî Muhammed, Nakşibendî müritleri arasında 19. Müceddiddir. Ebrar olanların mürşidi Hâce Ahrâr Efendi’nin hizmetine Hicrî 980 tarihinden sonra ulaşmış ve 10 sene boyunca hizmet ederek gönül ehli olmuştur. Sonrasında da manevi aleme intikal etmiştir.

O, genel görünüm itibarıyla beyaz tenli, seyrek sakallı, zayıf çeneli ve küçük yüzlüydü.

2.6.19. Mevlânâ Hâce Dervîş Muhammed

Eserin bu kısmında Mevlânâ Hâce Dervîş Muhammed Hazretleri anlatılmaktadır. Kendisi Nakşibendî tarikatının ileri gelenlerinden olup tarikatın 20. Müceddididir.

Mevlânâ Hâce; gaybî sıralara vakıf, ebedi saadetin matlaı ve feyzin kaynağı olmuş bir zat-ı muhteremdir. Dervîş lakabıyla meşhur olan Mevlânâ Hâce'nin velayeti hakkında zamanın evliyalari müttetik halindeydi.

Vefat ettiğı zaman arkasında dört halifesini bıraktı. Eş-Şeyh Ahmedü'n-Nahliyyü'l-Mekkî Hazretleri dördüncü halifesi olan Emir Külal Efendi'den tarikat bilgilerini almış ve kendisinden bu konuda yararlanmıştır.

O, genel görünüm itibarıyla buğday benizli, beyaz sakallı, orta boylu ve küçük yapılydı. Bunun yanı sıra bütün azaları gayet mütenasıpti.

2.6.20. Mevlânâ Şeyh Hâceğî Semerkand ya'nî Pîr-i Emkengî

Pîr-i Emkengî, hükümdarlar zümresine nasihat eden bir mürşid, tasavvuf ilmini ve taarruf çerağını yükselten bir zat-ı muhteremdir. Hâce Dervîş Velî'nin hem yürekten sevdiği evladı hem de saygın halifesidir. Semerkant'ta doğmuştur.

Genel görünüm itibarıyla o; esmer tenli, seyrek sakallı ve nur yüzlü idi.

2.6.21. Mevlânâ eş-Şeyh Muhammed Bâkî Billâh

Muhammed Bâkî Billâh'tan ilk başlarda Melâmiyye vadisinde bazı haller sadır olmuştur. Ancak Melamîlerin ve kamil insanların terbiyesi ile tavrını değiştirerek ömrünün sonuna doğru irşad-ı meydan ile meşgul olmuştur.

Muhammed Bâkî Billâh, Hicrî 971 tarihinde Kabil'de doğmuş olup Hicrî 1012 tarihinde cemaziyyu's-sânî ayında 41 yaşındayken orada vefat etmiştir. Kabri Hindistan'ın Dehlev şehrindeydir.

O; genel görünüm itibarıyla orta boylu, kırmızı tenli, seyrek ve beyaz sakallı bir kişiydi. Her zaman uzlet ve riyâzet halindeydi.

2.6.22. Hz. İmâm-ı Rabbânî Serhendî

Hz. İmâm-ı Rabbânî; seçilmiş tarikatın vesilesi, tenzih yolunun yolcusu, şeriat vasıflarının muhafızı, tarikat erbabının yardımcısı, hakikatin bütün güzelliklerinin şahsında toplandığı, kayyumiyet ve kutbiyyet sahibi, Hz. Ömer'in neslinden, üveysî yolundan, Hanefî Mezhebinden ve Nakşibendî meşrebinden olup sûfilerin meşayihindendir.

Asıl ismi Ahmedu'l-Fârûkî bin 'Abdulvâhidü'l-Fârûkî olup müceddid-i elf-i sâni lakabıyla daha çok bilinmektedir. Doğduğu yer Serhend'dir. Şeyh Bâkî Billâh'tan feyz almıştır. Şeyh Bâkî Billâh ise Şeyh Abdullâhu'l-Ahrâr'dan feyz almıştır. Hz. İmâm-ı Rabbânî'nin faziletini ve kemalatını öğrenmek için Mektûbât isimli eseriyle başlamak suretiyle diğer risalelerini mütalaa etmek yeterlidir.

Hicrî 1034 tarihinde saferu'l-hayrın (Muharrem ayından sonra gelen ayın) yirmi sekizinci günü, hastalanıp ateşlenerek vefat edip Serhend'de defnedilmiştir.

Oğlu Muhammedü'l-Ma'sûm ile Yekdest-i Mekkî, ardından bıraktığı halifelerin önde gelen şahsiyetlerindendir.

Hiz. İmâm-ı Rabbânî, Hiz. Ömer'in evlatlarından olup Nakşibendi silsilesinde 21 vasıta ile Hiz. Peygamber'e ulaşmaktadır. Bununla birlikte Kâdirî tarikatında 25 ve Çiştî tarikatında da 27 vasıta ile Hiz. Peygamber'e ulaşmaktadır.

Serhendî, genel görünüş itibarıyla buğday benizli bir tene ve uzun bir boya sahipti. Yüzü güzel ve sevimliydi. Gözlerinde kırmızılık vardı. Sakalları siyahtı. Ulema arasında Emir-i Adl diye bilinirdi.

2.6.23. Urvetü'l-Vuskâ Muhammed Ma'sûm

Şeyh Muhammed Ma'sûm; Nakşibendi müritleri arasında kalplerin mihrabı, ayıpları örten, aşıkların evladı, ariflerin günahsız çocuğu, talebelerin feyizlisi, salıkların imamı, kutbu'r-rabbânî, Müceddîd-i Elf-i Sâni İmâm-ı Rabbânî'nin Müceddid oğludur.

Doğumu Hicrî 1007 tarihinde Serhend'de gerçekleşmiştir. Kemalve temkin sahibidir. Babası İmâm-ı Rabbânî'nin vefat ettiği esnada 26 yaşında idi. İmâm-ı Rabbânî, Mektûbât isimli eserin son üç cildini kendisi kaleme alırken ilk üç cildini ise Şeyh Muhammed Ma'sûm kaleme almıştır. 91 yaşında iken Hicrî 1098 tarihinde vefat etmiştir. Vefatı hakkında Hind Pâdişâhı Sultân Muhammed'in söylediği tarihe ait şu mısraları vefatına tarih düşmüştür:

‘Masum onun vis'alîni aradı hep. Sonunda ona ulaşmayı diledi

*Dünyaya çabuk geldi dünyadan çabuk geçti'*¹²

¹² Müellifin Hind Padişahı Sultan Muhammed'e ait olduğunu iddia ettiği bu sözün kaynağı tespit edilememiştir.

Şemail bakımından babası Hz. İmâm-ı Rabbânî'ye oldukça benzemektedir.

2.6.24. Hz. Şeyh Seyfeddin

Şeyh Seyfeddin; Nakşibendi tarikat ricalinin büyüklerinden, sûfilik yolunun efdal ve ekmelinden, irşad sancağını yayan, Urvetu'l-Vuskâ Şeyh Muhammed Ma'sûm Efendi'den tarikat alan, doğru yolda gidenlerin öncüsü, binlerce müridi doğru yola sevk eden ve Allah'ın nimetlerine ulaşmış bir zat-ı muhteremdir. Nakşibendî silsilesinde 23 vasıta ile Hz. Peygamber'e ulaşmaktadır.

Kendisi şemail bakımından sevimli ve güzel bir yüze sahipti. Uzun boylu ve esmer tenli, gözleri geniş ve büyükçe idi. Sakalının her iki tarafı seyrek bir görünüm arz ediyordu.

2.6.25. Hz. Şeyh Seyyid Muhammed Nûrî-'Bedvânî

Anlatının bu bölümünde Hazret-i Şeyh Seyyid Muhammed Nûrî-'Bedvânî anlatılmaktadır. Kendisi, evliyanın ekmellerinden, sufî tarikatının büyüklerinden, meşayih arasında saygı duyulan ve yüksek ahlaklı bir zat idi. Mevlânâ Şeyh Seyfeddin Efendi'den feyz alıp hakikatin menziline başına geçmiştir. Nakşibendî tarikatı içerisinde 23 vasıta ile Hz. Sıddîk-ı Ekber'e ve Sıddîk-ı a'zamdan da Hz. Peygamber'e ulaşmaktadır.

Şemail bakımından orta boylu, esmer tenli, çatık kaşlı ve seyrek sakallıydı. Elinde nur alameti vardı. Hudu ve huşudan dolayı nur saçan gözlerinden yağmur gibi gözyaşları akardı.

2.6.26. Hz. Şemseddin-i Cân-ı Cânân-ı Mazhar

Metnin bu kısmında Hz. Şemseddin-i Cân-ı Cânân-ı Mazhar anlatılmıştır. Hz. Şemseddin; muhakkiklerin kutbu, muvahhidlerin gavsı, hakikat ve dinin yardımcısı, ariflerin tabi olduğu bir şahsiyet, umdetu'l-vasılın ve şeriatin delilidir.

Mevlânâ Şemseddin, Nakşibendi tarikatının büyüklerinden olan Seyyid Muhammed Nûrî-i Bedvânî Efendi'den rabbânî feyizleri alıp reşâdet hırkasını giymiştir. Nakşibendî silsilesi içerisinde 25 vasıta ile Hz. Sıddîk-ı Ekber'e ve Neseb olarak da İmâm Ca'fer-i Sâdık vâsıtasıyla Hz. Ali'ye ulaşmaktadır. Aynı zamanda Hz. Şemseddin dört kutuptan biridir.

Şemail olarak buğday tenli, küçük yüzlü ve siyah sakallıydı. Kendisinde heybet, azamet ve celal vardı.

2.6.27. Hazret-i Şeyh ‘Abdullâh Dehlevî

Müellif, Şeyh ‘Abdullâh Dihlevî’yi anlatırken o’nun evliyaların başkomutanı olmasından başlamış olmakla beraber uzun uzun farklı sıfat ve vasıflarla o’nu tavsif etmeye çalışmıştır.

Şeyh Abdullâh Dihlevî; evliyanın başkomutanı, asfîyanın övünç kaynağı, Müslümanların baş tacı, evliyanın şehinşahi, Hind ülkesindeki şeyhlerin şeyhi, rabbâni ilimlerin varisi, sırların müceddidi, tevhid ummanının yolcusu, tarikatlerin kutbu, mahlukatın gavısı, hakikatin kaynağı, saliklerin mürşidi, nasiklerin mürebbisi, hüzn sahibi, çok kişiye yardım eden, şeriat ve hakikatin burhanı, hüküm ve irfanın madeni, marifet ve îkan denizi, alim ve arifler denizinin alameti, sadece Allah’la meşgul olan ve Allah’tan başka hiçbir şeyle ilgilenmeyen müstesna bir şahsiyettir. O, Nakşibendî tarikatının ekmel ve efdalidir. Kâdirî, Sühreverdî, Kübrevî, Çiştî tarikatlerinde de mürşid-i azam ve sıfatları övülmüş bir zattır. Yüksek vasıflarını ve güzelliğini zikretmeye kelimeler kifayetsiz kalır.

Şeyh ‘Abdullâh Dehlevî, Nakşibendi silsilesinde Şeyh Şemseddîn vasıtasıyla Hz. Ebubekir’e ve Hz. Ali’ye ulaşmaktadır. Diğer dört tarikatte ise neseb silsilesi Hz. Cüneyd’e, Cüneyd-i Bağdâdî vasıtasıyla Hz. Peygamber’in damadı Hz. Ali’ye ve Hz. Ali’den de yine Hz. Peygambere ulaşmaktadır.

Nurlarla dolu şemaili şöyledir: Orta boylu, esmer tenli, seyrek sakallı ve küçük yüzlü idi. İlmi yönden son derece mükemmeldi. Daima Hayy ve Kayyûm olan Allah’ın sanatını müşahade ile meşguldü.

2.6.28. Hz. Ziyâuddinu’ş-Şeyh Hâlîd Zülcenâheyn

Ariflerin kutbu, din ve milletin dayanağı, hakikatin bürhanı, hüccetu’l-vâsilîn, manevi suretlerin feyizlerinin toplayıcısı, mukaddes nefeslerin sahibi, fenâ derecesinde terakki eden; sekr, sahv ve beka aleminin menzili, sâlikların mürebbisi, nâsiklerin mürşidi, ilmin ummanı, mantık ve mefhum sahibi, hüccetu’l-islâm, alimlerin tabi olduğu kimse, feyzlerin sahibi, sirayet eden nur, vaktin sultanı, zamanın nadiri, ilim ve irfan noktasında Allah’ın halka gönderdiği bir hüccet, Muhammedî nurlara muttali; Nakşibendî, Kâdirî, Sühreverdî, Kübrevî ve Çiştî sırlarının varisi, iki

kanat üzere tahkik sahibi, daima rûku ve secdede bulunan Hz. Ziyâuddîn Mevlânâ Şeyh Hâlid-i Osmânî Nakşibendî Irâkî Şehrezorî; itikatta Eş'arî, amelde Şafî'î, tarikat ve meşrepte Nakşibendî Mücedidî; Kâdirî, Sühreverdî, Kübrevî ve Çiştî tarikatlerinde de mürşiddir. Neseb olarak Halil bin Ahmed bin Hüseyin bin Ali bin Abdullah bin Hüseyin bin Taha Osmânî'ye ulaşır. Oradan Altı Parmak diye herkesçe malum ve meşhur olan kâmil veli Pîr-i Mikâil'e ondan da islamın üçüncü halifesi haya ve ihsan menbaı Zü'n-Nureyn Hz. Osman bin Affân'a ulaşmaktadır. Mevlânâ Hâlid'in annesi de Hz. Ali'nin neslinden gelmektedir. Bu sebeple neseb olarak gerek anne gerekse baba tarafından Hz. Peygamber'e ulaşmaktadır.

Mevlânâ Hâlid, Hicrî 1192 tarihinde Şehrezor beldesinin Karadağ kasabasında doğdu. Bir rivayete göre 50 diğer bir rivayete göre 53 yaşında iken Hicrî 1242 tarihinde Şevvâl ayının 26. çarşamba günü Şam şehrinde vefat edip sessiz sedasız bir şekilde Cebel-i Erbaîn isimli mevkide defnedilmiştir.

Henüz çocukken aklî ve naklî ilimlerden hadis, tefsir, fıkıh, tasavvuf, akâid, nahiv, sarf, me'ânî, beyân, bedî', vad', âdâb, 'arûz, kavâfî, muhâdarât, lugatu'l-usûl, mantık, hikmet, hey'et, hendese, hesâb ve diğer çeşitli ilimleri okumuştur. Hatta sözlük bile ezberlemiştir. Dolayısıyla Bağdat, Irak ve diğer beldelerin uleması başta olmak üzere asrın bütün uleması; Mevlânâ hâlid'in afaka faik ve ilmin sırlarını tahkik etme noktasında Allah'ın delillerinden bir delil olduğu noktasında ittifak halindedir. Cümle ulema ve meşayih; zühd, takva, vera ve faziletini ikrar ederdi.

Zahir ilimlerde en değerli üstadları, Allâmetü'l-Mantık ve'l-Mefhûm Muhammed bin Âdemü'l-Kurdiyyu'l-Bâlikî, el-Fâdîlu'l-Kelâm Sâlihu'l-Kurdiyy-i Termâzî, el-Fâdîlu'l-Ma'î 'Abdurrahîmu'l-Kurdî, el-'Âlimu'l-Fâdîl Seyyid 'Abdurrahîmu'l-Berzencî ve Ahîhu'l-'Âlimu'l-Fâdîlu'l-Muhakkik Seyyid 'Abdulkerîm Berzencî'dir. Bu hazeratın dışında birçok tanınmış alim ve ariflerden ilim tahsil etmiştir.

Mevlânâ Hâlid, Hicrî 1213 tarihinde vefat eden üstatlarının en iyilerinden olan Seyyid Abdulkerîmu'l-Berzencî'nin medresesine müderris olmuştur. Henüz 21 yaşında iken binlerce alim ve talebeye reis ve öğretmen olmuştur. 73 sene boyunca tedris işleriyle meşgul olup nice talebeler yetiştirdikten sonra Hicrî 1220 tarihinde Hicaz'a gitmeye karar vermiştir. Ravza-i Mutaahhara'yı ziyaret etmek maksadıyla Şam yolundan Hicaz'a gitmiştir. Önce Medine şehrinde bir mürşid aramakta iken Yemen'li

riyazet sahibi ve neseb ilmine vakıf bir zata rastladığında o zat kendisine şöyle buyurur: “*‘Ey Hâlid! Mekke’ye vardığında zahiri şeriate aykırı davranan bir kimse göreceksin. Sakın onu inkar etmeyesin.*”¹³

Mevlânâ Hâlid, bu söz üzerine oradan Mekke’ye geçer. Bir gün Kabe’de Delâil-i Şerîfe okurken bir kişinin yüzünü kendisine, arkasını Kabe’ye çevirdiğini görür. Bunun üzerine o kişiyi kalben ayıplar. O kişi, Hz. Hâlid’e hitaben şöyle buyurur: “*Medîne’deki o kişinin nasihatine karşı bu yabancıyı ayıpladın. Mümine hürmet etmenin, Kabe’ye hürmet etmekten daha yüce olduğunu bilmez misin?*”¹⁴ Bu cevabı işiten Mevlânâ Hâlid, o Pir’den affını isteyip O’ndan kendisini irşad eylesini rica eylediğinde o Pir, ona: “*Senin irşadın burada değil.*”¹⁵ diyerek Hindistan taraflarını işaret eder.

Hac farızasından sonra Şam yoluyla esas vatanına dönüp kendisine işaret edilen yeri gözleyen Mevlânâ Hâlid’e; evliyanın öncüsü, asfiyanın medar-ı iftihar, milletin baş tacı ve şehinşah-ı evliya Şah Abdullah Dehlevî tarafından bir mürid gönderilir. Mürid, kendisine Şah’ın selamını ilettikten sonra Şah’ın kendisini Dehlev’e davet ettiğini ifade eder. Bunun üzerine ikisi beraber yürüyerek tam bir senede Dehlev’e ulaşır.

Mevlânâ Halid; evliyalar şahının âsitânesine sıdk ve ihlasla dahil oldu. Azad edilmeyi kabul etmeyen bir köle gibi gece gündüz can u dilden kendisini hizmete adadı. Dergaha gönlünü bağlayıp Allah’ın zikri ve fikri ile meşgul oldu. Her cihetten Şah’ın nazarının iksirine mazhar oldu. Orada 10 ay ikamet etti. 5 ay boyunca Rabbânî sırları keşfetme, sübhânî mevhibelerle hidayete erme, huzur, agâhlık, sırların hakikatine ulaşma ve ayân ile makam-ı mustafaya vasıl ve velayet-i kübraya nail oldu. Kendisine 5 tarikatten irşad ve icazet ihsan buyuruldu. Bu icazetnamenin bir sureti müellif tarafından kendi ifadesiyle “‘Teberrüken’” esere alınmıştır.

Mevlânâ Hâlid’in şemâli şöyleydi: büyük cüsseli, büyük başlı, sevimli, güler yüzlü, gözleri; yuvarlak, büyükçe ve siyah, burnunun ortası yassıca, kolları uzun, seyrek dişli, geniş göğüslü, gür ve ekseriyetle siyah sakallı ve teninin beyazlığı

¹³ Hamid Algar, *Hâlid el-Bağdâdî*, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1997, c. 15, s. 284.

¹⁴ Algar, a.g.m., c. 15, s. 284.

¹⁵ Algar, a.g.m., c. 15, s. 284.

kırmızıyı andıran bir gül rengindeydi. Akrabalarına yakın bir boyu vardı. Kendisinde vakar ve mehabbet vardı.

2.6.28.1. Sûret-i İcazetnâme

Bismillahirrahmanirrahim (Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla)

“İrşâd dairesinin kutbu, talebelerin birincisi ve Hakk'a yakın olan Şeyh Hâlid el-Bağdâdî Nakşibendî tarîkatı âdâbına göre seyr ü sülûkunu tamamlamak için bu fakirin yanına geldi. Allah'ı zikirle meşgul olup me'lufâtı terk ederek gereken gayreti gösterdi. Noksan sıfatlardan münezzeh ve müberrâ olan allah Teâlâ'nın inâyet ve ihsanına hamd ve şükürler olsun. Büyük pirlerin kudsî vasıtaları ile yüksek tarîkatların derecelerine terakkî etti. Fenâfillah'ın yüksek mertebelerine ulaştı. Aynı şekilde varlıklar âlemini seyr ile letâifin nurları, keyfiyet ve hallerini müşâhede etti. Kalpleri nurlu ve hoş kılınıp tarikatın kemâline ulaştı. Bundan sonra hilâfet ve talebelerin terbiyesi ile görevlendirip Kadiriyye, Çeştiyye, Sühreverdîyye ve Kübrevîyye gibi tarikatlardan da icâzet verdim. Bu tarikatlarda onların eli benim elimdir. Onlar benim vekilimdir. Yed-i sahîhamdan sadâkatle benim şeyhlerimin halifeleridir. Onların rızası benim rızamdır. Sünnete ittiba, zikr-i şerîfe devam, râbîta, murâkabe ile kötü şeylerden, bid'atlerden sakınmak, sabır, tevekkül, teslim, rızâ-i bârî'ye yapışmakla nimetlenmek, şerefli ilimlerle meşgul olmak, tefsir, hadis, tasavvuf, ile bâtınlarını tasfîye ve mürîlere başlangıç hallerinde müşfik bir baba gibi muamele buyurmalarına icazet verdim. Allah Teâlâ'dan ben ve bütün din kardeşlerim için âfiyetin devamını niyaz ederim.”¹⁶

2.6.29. Şeyh Hâfız Muhammed er-Ruhâvî

Kitabın bu bölümünde yer verilen zat-ı muhterem, Müellifin dedesi ve Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin halifesi olan Şeyh Hâfız Muhammed er-Ruhâvî'dir. Müellifin tabiriyle Şeyh Hafız Muhammed; âlim, fâdıl, âmil, velî, mürşid-i kâmil, nefislerin devası, insanlığın manası, on birinci akıl ve beşeriyetin kıymetlisi melek sıfatlı bir şahsiyettir.

Şeyh Hâfız Muhammed, Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin halifelerinin büyüklerinden olup Hicrî 1214 tarihinde Halep vilayeti dahilinde Hz. İbrâhîm'in de

¹⁶ Abdurrahman Memiş, *Hâlid-i Bağdâdî (Hayatı, Eserleri, Halifeleri) ve Anadolu'da Hâlidilik*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1998, s. 37.

doğmuş olduğu Urfa şehrinde doğmuştur. 63 yaşında iken Hicrî 1277 tarihinde Zilka'de ayının 27'si olan bir Perşembe günü ve Cuma gecesinde yine Urfa'da vefat etmiştir. Urfa şehrinin Dabbâğhâne Câmî'inde medfundur.

Asıl ismi Muhammed Selîm bin el-Hac Hüseyin bin İbrâhîmu's-Sağîr bin İbrâhîmu'l-Bekîr bin el-Hâc Muhammed bin el-Hâc Ken'ân bin Muhammed Selîm bin Ahmed'dir. Kendisi Kur'an hafızı olduğu için Mevlânâ Hâlid, kendisine bazen Hafız, bazen de Hâfız Muhammed diyerek hitap ederdi.¹⁷

Mevlânâ Hâlid, Hindistan'a gitmeden önce Hicaz seferi sırasında Urfa'ya gelerek İbrâhîm Halîlu'r-Rahman Mescidi'nde da konaklamıştır. O zaman zikredilen medresede Muhammed Hâfız Efendi ile yakın arkadaşı Yahyâ Efendi ilim tahsil ediyorlardı. Mevlânâ Hâlid, Yahya Efendi'ye hitaben: *“Senin dostun Hâfız Muhammed, akrabalarıyla birlikte bana tabidir.”*¹⁸ buyurup Hicaz'a doğru yola koyulmuştur. Bir müddet sonra Mevlânâ Hâlid, Hindistan'a gidip orada ikmal eyledikten sonra Süleymaniye'ye döndü. O'nun talebi üzerine Hafız Muhammed, dünya dağdağasını terk edip huzuruna vardı. Huzura vardığında Mevlânâ Hâlid, kendisine: *“Ya Muhammed Hâfız! dostun bana tabi olacağını sana söyledi mi?”* Bunun üzerine Hafız Muhammed, “Evet” diyerek ayaklarına kapandı.¹⁹

Hafız Muhammed, Mevlânâ Hâlid'in emir ve terbiyeleri üzere bir zaman Süleymaniye'ye, oradan Bağdat'a, Bağdat'tan da Şam'a gidip seyr-i süluk yolunda manevi yolculuğunu tamamlamıştır. Hemen akabinde Mevlânâ Hâlid, kendisine: *“Urfa'ya seni mutlak halife ve muhakkik mürşid olarak nasb ve tayin eyledim.”*²⁰ diyerek hilâfetnâmeyi i'ta ve ihsan etmiştir.

Hafız Muhammed'in şemaii şöyledir: boyu ortadan uzunca, teni beyaza yakın olup hafif kırmızılaşmaya yüz tutmuş bir gül renginde, cüssesi azametli, bütün azalarının uyumu mükemmel, sakalı beyaz, gözleri yuvarlak ve siyah, kirpik ile kaşları uzunca ve başı ortalama bir yapıdaydı.

¹⁷ Mahmut Karakaş, *Urfa'da Tasavvuf İzleri*, Şurkav, Şanlıurfa 2017, s. 233.

¹⁸ İbrahim Fasih el-Haydarî, *el-Mecdü't-Tâlid fî Menâkibi's-Şeyh Halid*, Semerkand Yayınları, İstanbul 2011, çev. Eser Sazak, s. 139-140.

¹⁹ Haydarî, a.g.e., s.139-140.; Ali Tenik, *Halid Bağdâdî'nin Urfa Halifesi Hartavîzâde Muhammed Selim Hâfız er-Ruhâvî*, Uluslararası Mevlânâ Hâlid Bağdâdî Sempozyumu, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın ve Matbaacılık, Ankara 2012, s. 211.

²⁰ Haydarî, a.g.e., s.139-140.

2.6.29.1. Hilafetname Sureti

“Bismillahirrahmanirrahim.

Allah bize yeter. O ne güzel vekildir. Biz O’na tevekkül ettik.

Tarikat kardeşim, hakikat yolunda tam ihlaslı Hafız Muhammed Efendi’yi, kulların irşadına ve talipleri süluk etmesi için icazet ve izin verdim. Bu acizin dostlarından Urfa şehrine varan herkes halkı terğib etmek için Hafız Muhammed Efendi’ye yönlendirsın. Kendileri asla irşadla alakadar olmasın. Vesselam, kelamın sonu.”²¹

Kulların en zayıfı Hâlid.

Nakşibendî Müceddidî.

Farsça kaleme alınan bu hilafetname tarihsizdir. Sade ve anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır.

2.6.29.2. Tertîb-i Hatm-ı Hâcegân

Hatm-ı Hâcegân üç değişik şekilde uygulanmaktadır. Üç tertipte de başlamadan evvel sessizce 7 istiğfâr ve 7 salavât getirilir. Sonrasında tarikat silsilesinde yer alan şahsiyetlerin ruhlarına niyaz yoluyla ve cehri olarak bir Fatiha suresi okunur. Böylece Hâcegân Hatme’sine başlanır.

Birinci Tertip: Sırasıyla Besmele ile birlikte 7 sefer Fatiha, 100 Salavat, Besmele ile birlikte 79 sefer İnşirah suresi, Besmele ile birlikte 100 İhlas suresi,²² ansiklopedisinde tekrar 100 Salavat, tekrar Besmele ile birlikte 7 Fatiha suresi okunup dua edilmektedir. Nihayetinde 3 Salavat daha getirilmektedir.

İkinci Tertip: Sırasıyla İhlas suresi, Fatiha suresi ve Salavat okunup dua ile bitirilir.

Üçüncü Tertip: Birinci tertipte olduğu gibidir. Aradaki tek fark İhlas suresi, İnşirah suresinden önce okunur.

²¹ Haydarî, a.g.e., s.139-140.

²² Diyanet İslam Ansiklopedisi Hatm-i Hâcegân maddesinde 1001 İhlas Suresi okunması şeklinde bir kayıt mevcuttur. Bkz. Reşat Öngören, “Hatm-i Hâcegân”, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1997, c. 16, s. 476.

Diğer bir tertibe göre ise: Sırasıyla 15 Râbita İstiğfâr'ı, 7 Fâtîha suresi, 100 Salavât, 79 İnşirah suresi, 1001 İhlâs suresi, 7 Fâtîha suresi ve 7 Salavât.

2.6.29.3. Sâdât-ı Nakşibendî Silsilesinin Tevessül Duası

Bismillahirrahmanirrahim

Ey Hayy, Kayyûm, yer ve göğün yaratıcısı, mülkün sahibi, celal ve ikram sahibi olan Allah'ım! Senden şunu diliyorum: Sıdk ve safanın kaynağı ve yaratılanların en faziletlisi Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)'nın hatrına; tahkik üzere imamların en faziletlisi, Allah Resulü'nün halifesi ve mağaradaki yol arkadaşı Ebubekir Sıddîk (r.a)'a dayanarak; Hz. Peygamber'in âlinden sayılan, mükerrem ve makbul olan Selmân-ı Fârisî (r.a.) garibinin gurbetinin hürmetine; tevfik ile teyid edilmiş yüce imam Kâsım ibn-i Muhammed ibn-i Ebubekir Sıddîk (r. anhum)'ın hürmetine; imamların imamı ve hakkı konuşan Ca'fer bin Muhammedu's-Sâdık (r. anhuma)'a dayanarak; ilham ile te'yid edilmiş, sultânü'l-ârifîn Eba Yezîdü'l-Bestâmî (k.s.)'nin hürmetine; Allah'ın sevgilisi ve gavsı'l-vâsılîn Ebi Hasan el- Harkânî (k.s.)'nin hürmetine; sevginin şarabından içmiş kutbu'l-aktab Ebi 'Alî el-Farmedî (k.s.)'nin hürmetine; gavs-ı samedânî Şeyh Yusuf el-Hemedânî (k.s.)'nin kuvvetine; kutbu'r-rabbânî ve yaratılanların gavsı Şeyh 'Abdukhâlik 'Ucduvânî (k.s.)'nin dostluğu hürmetine; beşerî örtülerden arınmış olan evliyaların kutbu Şeyh 'Ârif er-Rivgerî (k.s.)'nin hürmetine; dünyevî ve uhrevî muradlardan yüz çevirmiş olan şeyhlerin şeyhi Mahmûd İncîr Fağnevî (k.s.)'nin hürmetine; Ganî olan mevlasına muhabbetnden dolayı kendinden geçmiş, Azîzân diye bilinen Hâce Alî Râmitenî (k.s.)'nin hürmetine; sana yönelen ve insanların yöneldiği evliyaların kutbu Şeyh Muhammed Baba Semmâsî (k.s.)'nin hürmetine; maarifin ve kemalin kaynağı ve sadatların seyyidi Seyyid Emir Külal (k.s.)'in koruması hürmetine; tarikatin imamı, halifenin gavsı ve nûrânî feyzin sahibi Şah-ı Nakşibend Bahâuddîn diye bilinen Muhammedü'l-Üveysiyyü'l-Buhârî (k.s.)'nin gücü ve kuvvetinin hürmetine; sırlar hazinesinin anahtarı, kutbu'l-aktâb, 'Alâaddîn 'Attâr diye bilinen Şeyh Muhammed Buhârî (k.s.)'nin gayretinin hürmetine; Allah'ın inayetlerinin devamının menbaı olan Mevlânâ Ya'kûb el-Çerhî el-Hisârî (k.s.)'nin terbiyeci olması hürmetine; dine revacı arttıran, Nakşibendî meşrebi kuvvetlendiren ve Hâce ahrâr diye bilinen Şeyh Abdullah es-Semerkandî (k.s.)'nin yakınlığı hürmetine; şan ve şeref sahibi olan şeyhi ve babası

Mevlânâ Dervîş Muhammed (k.s.)’in ahlakî hürmetine; yüce ve asil veli olan Mevlânâ Hâcegi es-Semerkandî el-Emkengî (k.s.)’nin şan ve şerefi hürmetine; zâtî aşk kadehinin sâkîsi, dini teyid eden ve kendisinden razı olunan Şeyh Muhammed el-Bâkî (k.s.)’nin hürmetine; ma’ânî sırların kaynağı, acayip sıralara mazhar olmuş olan şeyhi ve babası İmam-ı Rabbânî ve Müceddîd-i elf-i sâni diye bilinen Şeyh Ahmed el-Fârûkî es-Sirhindî (k.s.)’nin makamı hürmetine; gizli sırların emini, şeyhü’l-meşâyih, şeyhi ve babası olan ‘Urvetu’l-Vuskâ Muhammed el-Ma’sûm (k.s.)’un yakarışı hürmetine; sultanu’l-evliya hak denizine dalmış olan Şeyh Seyfeddîn (k.s.)’in safveti hürmetine; zâtî, sıfâtî ve şuûnî tecellilerin üzerine doğduğu ve sadatların seyyidi Seyyid Nur Muhammed Bedvânî (k.s.)’nin himmeti hürmetine; yüce, arınmış, seçkin ve temizlenmiş Şemseddîn Habîbullâh Cân-ı Cânân-ı Mazhar (k.s.)’in hürmetine; evliyaların kutbu, asfiyanın burhanı, manevî ve sûrî kemâlâtı kendinde toplayan Şeyh ‘Abdullah Dehlevî (k.s.)’nin hürmetine; Allah yolunda rûku’ ve secde ile giden, bâtın ve zâhir ilimlerde iki kanat sahibi ve Mevlânâ Hâlid diye biline Ziyâuddîn el-Bağdâdî (k.s.)’nin hürmetine; uhrevî ve dünyevî muradlardan yüz çevirmiş, kavî ve azîz olan Allah’tan istimdat eden ve Şeyh Muhammed Hafız er-Ruhâvî (k.s.) diye biline zatın hürmetine; bizleri affet, hatalarımızı bağışla, bizi muhabbetine ve evliyalarının muhabbetine celbet, bizleri tevfikle ve taatin üzere istikametle rızıklandır. Bi rahmetike yâ erhamerrâhimîn.

2.7. Müctehid Dört İmam²³

2.7.1. Dört Mezhep İmamının Birincisi: Ebu Hanife

Eserin bu kısmında dört mezhep imamının birincisi olan İmam Azam Ebu Hanife anlatılmaktadır. Ebu Hanife, dört imamın birincisidir. Kûfe’de doğmuştur. Asıl ismi Nu’mân bin Sâbit’tir. Nesep olarak adaleti ile meşhur Pers Hükümdarlarından Nûşirevân’ın soyundan gelir.

İmam Azam, ilk zamanlarda inzivayı tercih edip tedris ve neşr ile iktifa etmeyi seçti. Sonrasında mana aleminde Hz. Peygamber’in kendisine emri ve fermanı gereği içtihad etmeye başladı. İlim, irfan ve kemal noktasında namı her tarafa yayılmış olduğundan dolayı dersine pek çok zat gelirdi. Dolayısıyla İbrâhîm bin Edhem, Bîşr-i

²³ Bkz. 41a-44b.

Hâfî, Davûd-ı Tâî, İmâm Muhammed, İmâm Yûsuf, Züfer, Hasan ve Abdullâh bin Mübârek gibi kişileri yetiştirdi. Yetiştirdiklerinin içinden yetmiş kişi müçtehid oldu.

Halîfe Ebu Ca'feru'l-Mansûr, İmâm Azam'a karşı başlangıçta gayet hürmet ve riayet ediyordu. Bir vakit O'nu Bağdat inşaatına nazır olarak tayin etti. Sonrasında Halife Mansur, İmâm Azam'a Kadî'l-Kudât makamını teklif etti. İmâm A'zam; bu makamı kabul etmediğinden, imamet konusunda söylemiş olduğu doğru cevabı eğri olduğundan veya verdikleri sözde durmayan Musul ahalisini vurmak için şeriat izninin olmadığını söylediğinden dolayı hiddetlenerek İmâm A'zam'ı zindana attırdı. Ona günde onar kamçı atılmasını ve onun her gün dövülmesini emretti. Vurulan kamçıların sayısı yüze eriştiğinde İmâm A'zam oldukça fazla ağladı. 70 yaşındayken müteessir bir şekilde Hicrî 150 tarihinde Bağdat'ta vefat etti. Emeviler zamanında Yezîd bin Ömer bin Hübeyre Kûfe valisi iken kendisine Kûfe Kadılığı vazifesi teklif edildi. Bu görevi de kabul etmediği için dövülmüştü.

İmâm'ın cenazesinde elli bin kişi olduğu tevatür olarak sabittir. Yatsı vaktinden sonra sabaha kadar nâfile namazları kılardı. Her yirmi dört saatte bir kere Kur'an-ı Kerim'i hatmederdi. Geceleri Haşyetullah'tan dolayı ağladıkça komşuları haline acırdı. Bir gün merhumun Nuru'l-Ahyâr adlı kitabında Ebu Hureyre'den rivayetle Hz. Peygamber'in üç defa "*Nu'mân adında ve Ebû Hanîfe künyesinde ümmetimde bir adam var. O, ümmetimin kandilidir.*"²⁴ buyurduğunu ve yine Enes bin Mâlik hazretlerinden rivâyet efendimizin "*Benden sonra bir adam gelecek. O'na Numân bin Sâbit denilecek. Ebû Hanîfe diye künyelenecek. Allah onun eliyle benim sünnetimi ihya edecek.*"²⁵ buyurduğunu yazmıştır.

2.7.2. Dört Mezhep İmamının İkincisi: İmâm Mâlik

Eserin bu bölümünde dört mezhep imamı'nın ikincisi olan İmâm Mâlik yer almaktadır. Kendisi Hicrî 95 tarihinde Medîne'de doğup Hicrî 179 veya 174 tarihinde Bakî' isimli yerde medfundur.

İmâm Mâlik; Zührî, Yahyâ bin Sa'd, Nâfi', Hişâm bin 'Urve, Zeyd bin Eslem, Rabî'a ibn-i ebi Abdurrahmân ve sair zatlardan ders almıştır. Yine İmâm Şafi', Muhammed bin İbrâhîm bin Dînâr, Ebû Hâşim, Abdulazîz bin Ebi Hâzm, Mu'az bin

²⁴ Bu rivayetin uydurma olduğu bildirilmiştir. Bkz. Hatip el-Bağdâdî, *Tarihu Bağdad*, Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2011, c. 8, s. 335.

²⁵ Bağdâdî, a.g.e. c. 8, s. 335.

Elyesâ, Yahyâ bin Yahyâ, Abdullâh Mesleme, Abdullâh bin Vehb gibi zatlardan da istifade etmiştir.

İlim öğretirken oldukça itinalı ve saygılı davranmıştır. Öyle ki hadis nakledeceği vakit abdestini yenileyip adeti olduğu üzere güzel davranışları uyguladıktan sonra kendi haline yaraşır bir vakar ve heybet ile meclise geçer. Sonrasında Hadis'i nakletmeye başladılar. Ayakta ve yolculuk esnasında iken hadis nakletmeyi kerih görürdü. Ömrünün sonuna doğru yaşlılık ve hastalığın en yoğun olduğu dönemlerde bile Ravza-i Mutahhara'ya olan hürmetinden dolayı asla hayvana binmemiştir.

Harun Reşîd, hac farızasını yerine getirdikten sonra Medîne'ye gelip İmam Mâlik'i Hadîs dinleme arzusuyla çağırdığı zaman, İmam Mâlik, *"İlim öğrenmeye talip olanlar, ilmin olduğu yere gelir. Yoksa ilim kimsenin ayağına gitmez."* cevabını vermiştir. Harun Reşîd, büyük bir tevazu göstererek bizzat kendisi kalkıp İmâm'ın evine gider. Harun Reşid eve vardığında İmam Malik bir alime, *"İlmi bir kimseye tahsis edip de diğerlerini bu haktan men ederse, ilmin tahsis edildiği kimse başta olmak üzere hiç kimse bu ilimden yararlanamaz."* mealinde bir hadis okumakta imiş. Bunun üzerine Harun Reşid münadiler aracılığıyla Ashab-ı Hadisi meclisinde topladı. Sonrasında İmam, *"İlmi yüceltmek Allah'ı yüceltmektir."* hadîsini rivayet eyledikten sonra kalkıp huzurdaki diğer kimselerle birlikte halka şeklinde oturup dinlemiştir.²⁶

İmâm Malik, anne karnında üç sene durdukları şeklinde tuhaf bir rivayet mevcuttur. Halife Mansûr, zorla boşanma konusundaki Hadis rivayetini men eylediği halde bu sözleri dikkate alınmadığından dolayı uymayanları darp ettirmiştir. İmâm-ı Mâlik bin Enes'in, derlediği hadîs kitabı olan Muvatta Hadis ilminde Kütüb-i Sitte'nin birincisidir. ilim ve rütbe itibariyle daha yüksek olanların kitaplarının altıncısının birincisidir. İmam Mâlik'in yüce faziletlerinin sonu yoktur.

2.7.3. Dört Mezhep İmamının Üçüncüsü: İmam Şâfi

Eserin bu sayfaları, dört mezhep imamının üçüncüsü olan Muhammed bin İdrîs eş-Şâfi için ayrılmıştır. Künyesi Ebû 'Abdullâh'tır. Doğum yeri Gazze'dir. Henüz 2 yaşındayken Mekke'ye götürülerek Medîne'de İmâm Mâlik'ten ilim öğrenmiştir. İmâm Ahmed bin Hanbel gibi ümmetin faziletli kişilerinden ders almıştır. Fazilet ve

²⁶ Râgıb el-İsfahânî, *Muhâdarâtü'l-Üdebâ*, Daru'l-Erkam b. Ebi'l-Erkam, Beyrut 1999, c. 1, s. 52.

kemaliyetiyle aleme nam salmıştır. Emanet, adalet, zühd, cömertlik, akıl ve zekâ gibi övülecek bütün bu vasıfları kendinde barındıran eşsiz bir şahsiyet olduğu hakkında bütün İslam uleması ittifak halindedir.

İmam Şâfi'nin menkıbelerine ilişkin 13 cilt kitap yazılmıştır.

On İki İmam'dan İmam Mûsâ el-Kâzım ile olan ülfeti ve muhabbetinden dolayı insanlar onun Rafızî olduğu düşüncesine kapılmıştır. Bu sebeple tutuklanıp hapse atıldığında şöyle buyurmuştur: *“Eğer âl-i Muhammed'i sevmek Rafızilik ise iki cihan şahit olsun ki ben Rafızî'yim.”*²⁷ Bununla birlikte *“Dünya sevgisi ile Allah sevgisinin aynı anda kalbinde yer ettiğini iddia eden kişi de yalan söylemiştir.”*²⁸ sözü de gerçeğe dayanan sözlerin cümlesinin bir nişanesi olmuştur.

İmam Şâfi, Hicrî 150 tarihinde doğmuş olup, 54 yaşında iken Hicrî 204 tarihinde Mısır'da vefat etmiştir. Eserin orijinal metninde Farâka isimli yerde medfun olduğu söylenmektedir. Ancak Mısır'da Farâka diye bir yere ratlayamadık. İslam ansiklopedisinde ise Karâfe denilen mevkide medfun olduğu söylenilmektedir.²⁹ İmâm Süleyman, İmâm Hasan, İmâm Ebu's-Sevr ve Ebû İbrâhîmu'l-Müzni'nin seçilmiş öğrencilerindendi.

2.7.4. Dört Mezhep İmamının Dördüncüsü: Ahmed Hanbel

Eserin bu bölümünde dört mezhep imamının dördüncüsü olan Ahmed bin Muhammed bin Hanbel eş-Şeybânî anlatılmıştır. Hakkında Allah ve kul arasında ve yerde hüccet denilmiştir. O, üstün niteliklerle donatılmış bir şahsiyettir. Bu zat, çok sayıda kitap yazmış bir kişidir. İmâm Ebû Karlîd Ahmed bin Ebi'r-Recâ gibi kişileri yetiştirmiştir. Üç yüz bini aşkın hadisi hıfzetmiştir. Ahmed bin Hanbel'in Kütüb-i Ehadis içerisindeki “Müsned” isimli eseri, cümle eserlerin büyüklerindendir.

İmam Ahmed bin Hanbel, Abbasi halifelerinden Mu'tasım zamanında Vezîr İbn-i Ebî Duâd'ın meydana çıkardığı Halk-ı Kur'an meselesinden dolayı halifenin huzuruna çıkarılmıştır. Kur'an-ı Kerîm'in mahluk olduğunu kabul etmesi teklif edildiği zaman kabul ve ikrar etmediğinden dolayı elleri bağlanmış ve derileri yarılincaya kadar dövülmüştür. Birinci kamçı vurulduğunda *“Bismillâh,”* ikincisinde

²⁷ İmam Şâfi, *Divân, İmam Şâfi'nin şiirleri*, çev. A. Ali Ural, Şule Yay., İstanbul 2006, s. 250.

²⁸ Muhammed Gazzalî, *İhyâu Ulumi'd-Dîn*, Dâru'l-Minhac, Cidde 2011, c. 1, s. 94

²⁹ Doris Behrens-Abouseif, “Kubbetü'l-İmâm eş-Şâfi,” *TDV İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2002, c. 26, s. 303.

“*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh,*” üçüncüsünde “*el-Kur’ân Kelânullâhi Gayru Mahlûkin,*” ve dördüncüsünde “*Kul len yusîbenâ illâ mâ keteballâhu lenâ.*” ayet-i kerîmesini okumuştur. İmam, yüksek keramet sahibi olarak bilinirdi. Gösterdiği kerametten dolayı elleri çözüldü. Bu durum anlaşıncı derhal serbest bırakıldı. Ancak darp eserlerinden dolayı oluşan zayıflık ve rahatsızlıktan kurtulamayıp 77 yaşında iken Hicrî 241 tarihinde Bağdat’ta vefat etmiştir.³⁰ İmam’ın cenazesine 800.000 erkek ve 60.000 kadın katılmıştır. O gün; Yahudi, Hristiyan ve Mecusi’lerden 20.000 kişi İslamiyet’e girmiştir.

2.8.Tarîkat³¹

Bu bölümde yirmi altı tarikatla ilgili bilgilere yer verilmektedir. Bu tarikatların kimlere mensup olduğu, tarikat şeyhlerinin silsilesi, tarikatın kolları ve şubeleri hakkında bilgi verilmektedir. Yirmi altı tarikat dışında kalan tarikatlar da Sarrâçzâde tarafından ismen zikredilerek esere alınmaktadır.

Allah’a giden yollar, yaratılanların adedince dir. Sırrınca Allah’a kavuşmak için yol çok ve yolların sayısı sınırsızdır. Ashâbının ittihâz buyurdıkları âyîn ve mesâlik gereği temyîz ve ta’yîn edenleri vaad olmakla bunlardan şeref ve şehâdetleri bu taraflara kavuşanları ve ashâbının nesep silsilesi aşağıda açıklanmıştır.

2.8.1. Kâdiriyye Tarîkatı

Bu tarîkat, Gavsü’s-Samedâni Seyyid Abdulkâdir Geylânî’ye mensûbtur. Abdulkâdir Geylânî’nin şeyhi Ebû Sa’idu’l-Mübâreku’l-Mahzûmî’dir. Silsile; Mahzûmî’den sonra sırasıyla Ebu’l-Hasan ‘ale’l-Hakkârî, Ebu-l Ferec Tarsûsî, Ebi’l-Fadl Abdulvâhidü’l-Temîmî, Şeyh Ebubekir Şiblî ve Seyyidü’t-Tâife Cüneyd-i Bağdâdî’ye ulaşmaktadır. Cüneyd-i Bağdâdî’nin nesep silsilesi Sırrî Sekatî, Ma’rûf-ı Kerhî, Dâvûd-ı Tâî, Habîb-i ‘Acemî ve Hasan-ı Basrî vâsıtalarıyla İmâm Alî’ye ulaşır.

Esediyye, Ekberiyye, Mukaddesiyye, Arabiyye, Eşrefiyye, Rûmîyye, Yâfa’iyye, Hamâdiyye, Hel’âliyye, Hindiyye, tarikatleri de Kâdiriyye tarikatının şubelerindendir.

³⁰ M. Yaşar Kandemir, “Ahmed bin Hanbel” *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1989, c. 2, s. 75-80.

³¹ Bkz. 44b-54b.

2.8.2. Rifâ'îye Tarîkatı

Eserin bu bölümünde Rifai'ye tarikatı ve bu tarikatın kurucusu olan Ahmed er-Rifâî anlatılmaktadır. Tarikat adı geçen Ahmed er-Rifâî ile başlamış, uzun bir silsile ile Hz. Ali'ye ulaşmaktadır. Rifâ'î Tarikati, Seyyid Ahmed bin Ebi'l-Hasan Ali er-Rufâ'î'ye mensûbtur. Ahmed Rifâ'î'nin şeyhi Aliyyu'l-Kârî Vâsıtî'dir. Tarikat silsilesi Vâsıtî'den sonra sırasıyla; Ebu'l-Fadl el-Bağdâdî, Ebu'l-Alî Gulâm, Aliyyu'l-Acemî, Ebûbekr-i Şiblî ve Seyyidu't-Tâife Cüneyd-i Bağdâdî'den oluşmaktadır. Bu şekilde hâlde Ahmed Rifâ'î'nin silsile-i nisbet-i İmâm Alî'ye ulaşmaktadır.

Harîriyye, Keyyâliyye, Sayyâdiyye, Azîziyye, Cendeliyye, Aclâniyye, Katnâniyye, Fazliyye, Vâsıtıyye, Ceberrutiyye, Zeyniyye, Nûriyye tarikatleri de Rufâ'îyye Tarikati'nin şubelerindendir.

2.8.3. Kübreviyye Tarîkatı

Kübreviyye Tarikati, Kutbu'l-Aktâb Ebu'l-Cenâb Necmeddîn Kübrâ'ya mensûbtur. Necmeddîn Kübrâ; Şeyh Ammâr Yâsir, İsmâ'il Kasrî ve Ruzbihan-ı Baklî'den onlar da Ebu'n-Necîb Abdulkâdir Diyâeddîn Sühreverdî'den ahz-ı nisbet buyurmuşlardır. Kübrevî'lerce Ebu'n-Necîb'in neseb silsilesi; İmâm Ahmed Gazâlî, Ebûbekir en-Nessâc, Ebu'l-Kâsım Gurgânî, Ebu'l- 'Ummânu'l-Mağribî ve Ebû Alî Rûdbârî vâsıtalarıyla Cüneyd-i Bağdâdî'ye ulaşmaktadır.

Bahâiyye, Halvetiyye, Firdevsiyye, Nûriyye, Dekkîne, Hemadâniyye, Nûrbahşiyye, Berzenciyye tarikatleri de Kübreviyye tarikatının şu'belerindendir.

2.8.4. Sühreverdiyye Tarîkatı

Sühreverdiyye Tarîkatı, Şeyhu's-Şuyûh Şeyh Şahâbeddîn Sühreverdî-i Bekrî'ye mensûbdur. Şahâbeddîn Sühreverdî, amcası Şeyh Ebu'n-Necîb-i Sühreverdî'den tarikat almıştır. O da; Ömer Bekrî, Radiyaddînu'l-Kâdî, Muhammed Bekrî, Ahmed Dinûrî ve Mumşâ' Dinûrî vâsıtalarıyla veya Kübreviyye Tarikati'nde yazılan zatlar vâsıtalarıyla Cüneyd-i Bağdâdî'den ahz-ı tarikat buyurmuşlardır.

Bedriyye, Zeyniyye, Bahâiyye, Kemâlîyye, Ahmediyye, Necîbiyye tarikatleri de Sühreverdiyye tarikatının şubelerindendir.

2.8.5. Medyeniyye Tarîkatı

Medyeniyye Tarîkatı, Şeyh Ebû Medyen-i Şu'ayb bin Hasan el-Telmâniyyu'l-Mağribî'ye mensûbdur. O'ndan sonraki tarikat silsilesi sırasıyla şu şekildedir: Ebû Saîdu'l-Mağribî, Şeyh Ebû Yağzu'l-Mağribî, Ebu'l-Berakât Alî el-Bağdâdî, Ebu'l-Fadl Muhammed el-Bağdâdî ve İmâm Ahmedu'l-Gazzâlî. Ahmed Gazzâlî'den yukarısı Kübreviyye tarikatinde zikrolundu. Şeyh Ebû Medyen'in bir şeyhi de Sultânu'l-Evliyâ Abdulkâdir-i Geylânî'dir.

Cebriyye, Meymûniyye, Dücâniyye, 'Ulvâniyye, Hamûye de Medyeniyye tarikatının şubelerindendir.

2.8.6. Ekberiyîye Tarîkatı

Ekberiyîye Tarîkatı, Sırru'l-Enbiyâ ve Hatemu'l-Evliyâ Ebû Abdullâh Muhyiddîn Muhammed bin Alîyyu'l-Mağribîyyu't-Tâî'ye mensûbdur. Ekberiyîye Tarîkatı'nın silsilesi sırasıyla; Şeyh Cemâleddîn Yûnus bin Yahyâ el-Abbâs vâsıtasıyla Sultânu'l-Evliyâ Şeyh Abdulkâdir Geylânî'ye ve Takiyuddîn Câmî' vâsıtasıyla Hazret-i Hızır 'Aleyhisselâma ulaşmaktadır. Şeyh Ebû Medyenu'l-Mağribî ile dost olduğu gibi 300'ü aşkın evliyâullâh ile de görüşüp istifade etmiştir. Bu bilgiyi, telif ettiği en önemli eserlerinden olan Fütûhât-ı Mekkiye ve Risâletu'l-Hırka adlı eserlerinde vermektedir. Bütün bu yollar hak yollarının mecmuasıdır.

2.8.7. Şâzeliye Tarîkatı

Şâzeliye Tarîkatı, meşâyihin büyüklerinden olan Ebu'l-Hasan ve Alî bin Adullâhu's-Şâzilî'ye mensûbdur. Ondan sonraki tarikat silsilesi sırasıyla şu şekildedir: Abdüsselam bin Meşîş, Şeyh Abdurrahmân Medyen, Takiyuddînu'l-Fakîr, Nureddîn Alî, Tâcuddîn, Şeyh Şemseddîn, Ebû İshak İbrâhîm, Ebû Muhammed, Fethu's-Su'ûdî, Sa'du'l-Kayravânî, Câbir bin Abdullâhu'l-Ensârî ve nihayetinde İmâm Hasan bin Alî. Diğer bir tarikle de nisbetleri Ebû Medyenu'l-Mağribî'den Cüneyd-i Bağdâdî'ye ulaşmaktadır.

Düsûkiyye, Ahmediyye, Vefâiyye, Zerrûkiyye, Hanefiyye, Cezûliyye, Gâziyye, 'İseviyye, Nâsiriyye, 'İlmiyye, Masdariyye, 'Afifiyye tarikatleri de Şâzeliye Tarîkatı'nın şubelerindendir.

2.8.8. Bedeviyye Tarîkati

Bedeviyye Tarîkati, Sâdât-ı Kirâm ve Evliyâullâh-ı 'Îzâm'dan olan Ahmed Bedevî'ye mensûbdur. Ahmed Bedevî'nin şeyhi Şeyh Abdulcelîl bin Abdurrahmân Nişâbûrî'dir. O da 7 vâsita ile Dâvud-ı Tâî'den almıştır. Dâvud-ı Tâî'den sonra sırasıyla Habîb-i 'Acemî ve Hasan-ı Basrî yoluyla tarikat silsilesi Alîyyu'l-Murtezâ'ya ulaşır. Habîb-i 'Acemî'nin hırka giyme noktasında iki vâsita ile Enes bin Mâlik'e de intisâbı vardır. İcâzetnâmelerde bu silsile yazılmaktadır. Seyyid Ahmed Bedevî'nin Şeyh Berrâ ve Şeyh Ebû Na'im vâsitalarıyla Seyyid Ahmed er-Rifa'îye ve vasitasız bir şekilde İmâm Şâzelî'ye de intisâbı vardır.

Senâviyye, Metbûliyye, Celliyye, Beyûmiyye, Merzûkiyye, Sütûhiyye, 'Ulvâniyye tarikatleri de Bedeviyye Tarîkati'nin şubelerindendir.

2.8.9. Mevleviyye Tarîkati

Mevlevîye Tarîkati, İlâhî Sırların Mahremi Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'ye mensûbtur. Mevlânâ Celâleddîn'den sonra tarikat silsilesi sırasıyla; Şeyh Seyyid Burhâneddinu'l-Muhakkik-i Tirmizî, Celâleddîn-i Rûmî'nin babası Sultânü'l- Ulemâ Muhammed Bahâuddîn Veled, el-Eimme-i Hüseyin, Necmeddîn Kübrevî, Ammâr Yâsir, Ebu'n-Necîb ve sonrasında 5 vasita ile Cüneyd-i Bağdâdî'ye ulaşmaktadır. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Şems-i Tebrîzî ile de sohbet buyurdukları cihetle neseb silsilesi Rukneddîn-i Sincâsî ve Kutbeddîn-i Ebherî vâsitalarıyla da Ebu'n-Necîb Sühreverdî'ye ulaşmaktadır.

2.8.10. Desûkiyye Tarîkati

Desûkiyye Tarîkati, Şeyh Seyyid İbrâhîmu'd-Desûkî'ye mensûbdur. Seyyid İbrâhîmu'd-Desûkî'nin bir şeyhi İmâm Ebu'l-Hasanu's-Şâzelî ve diğer şeyhleri de Necmeddîn Mahmûd İsfahânî ve Şeyh Nureddîn 'Abdussamed Nazarîdir. Onlar da Şeyh Necîbuddîn Alî Şîrâzî'den ve Ali Şîrâzî de Şahâbeddîn Sühreverdî'den tarikat almıştır.

Şernûbiyye ve 'Âşûriyye tarikatleri de Desûkiyye Tarîkati'nin şubelerindendir.

2.8.11. Sa'diyye Tarîkati

Sa'diyye Tarîkati, Şeyh Sa'deddîn-i Cebâvî'ye mensûbdur. Sa'deddîn-i Cebâvî'den sonra silsile; Abdullâh eş-Şeybânî, Şey Mezîd Şeybânî, Şeyh Yûnus

Şeybânî ve Ebû Medyenu'l-Mağribî'ye vâsıl olmaktadır. Ebû Medyen'in silsilesi de 8 vasıta ile Cüneyd-i Bağdâdî'ye kavuşmaktadır.

Tağlibiyye, Vefâiyye, 'Âciziyye ve Selâmiyye tarikatleri de Sa'diyye Tarîkati'nin şubelerindendir.

2.8.12. Bektaşîyye Tarîkati

Bektâşîyye Tarîkati, Evliyaullahın Meşhurlarından Seyyid Hâcî Bektâş-ı Horâsânî'ye mensûbdur. Hâcî Bektâş-ı Horâsânî'nin şeyhi, Şeyh Lokmân-ı Horâsânî'dir. Ondan sonra Hâce Ahmed Yesevî ve Hâce Yûsuf Hemedâni yoluyla 6 vâsıta ile Sıddîk-ı Ekber'e ve diğer bir yol ile de Alîyyu'l-Murtazâ'ya vâsıl olur.

2.8.13. Nakşibendiyye Tarîkati

Nakşibendiyye Tarîkati, Hâce Muhammed Bahâuddîn Şâh-ı Nakşibendiyyü'l-Üveysiyyu'n-Neccârî'ye mensûbdur. Ondan sonraki tarikat silsilesi; Hâce Emîr Külâl, Hâce Muhammed Baba-yı Semmâsî, Azîzân lakabıyla bilinen Alî Râmîtenî, Hâce Mahmûd İncîr Fağnevî, Hâce 'Ârif Rivgerî, Hâce 'Abdulhâlık Gucdevâni yoluyla Cenâb-ı Sıddîk-ı Ekber'e vâsıl olur.

Mevlânâ Celâleddin Rûmî, lafz-ı celâl zikrini Şâh-ı Nakşibend'e tebliğ etmiştir. Mevlânâ Celâleddin Rûmî, bu zikri emaneten Hâce Ali Râmîten Efendi'ye telkin etmiş, o da bu şekilde emaneten Muhammed Baba Semmâsî'ye ve Baba Semmâsî de Seyyid Emir Külâl Efendi'ye aynı şekilde anlatmıştır. Seyyid Emir Külâl de Şâh-ı Nakşibend'e aktarmıştır. Şâh-ı Nakşibend'in doğumu Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin vefatından 30 sene sonra vuku bulmuştur.

Ahrâriye, Nâciye, Kâsâniye, Muceddidiye, Murâdiye, Mazhariye, Melâmiye, Nûriye, Câmîye ve Hâlidiye tarikatleri de Nakşibendiyye Tarîkati'nin şubelerindendir.

2.8.14. Halvetiyye Tarîkati

Halvetiyye Tarîkati, Şeyh Ömer Ekmeleddîn Halvetî Lâhcî'ye mensûbdur. Onun şeyhi amcası Şeyh Ahî Muhammed Hârezmî'dir. Ondan sonra silsile sırasıyla; İbrâhîm Zâhid Geylânî, Cemâleddîn Berberî, Şahâbeddîn Şirâzî, Rukneddîn Sencâsî, Kutbeddîn Ebherî, Ebu'n-Necîb Abdulkâdir Ziyâeddîn Sühreverdî, Kâdî Vahîdeddîn Ömeru'l-Bekrî, Şeyh Muhammed Amuyyetu'l-Bekrî, Şeyh Ebû Ahmed Esved

Dîneverî ve Şeyh Mîmşâd Dîneverî vâsıtalarıyla Cüneyd-i Bağdâdî'ye ulaşmaktadır. Tarikatin silsilesi bu şekilde İmâm Alî'ye kadar ulaşmaktadır.

Halvetiye Tarîkati'nde Pîr-i Sâni, Şeyhu's-Şuyûh es-Seyyid Yahyâ Şîrvânî'dir. Onun silsilesi Şeyh Sadreddîn Hiyâvî, Şeyh Hâcî İzzeddîn ve Şeyh Ahî Emîrem Muhammed vasıtasıyla Şeyh Ömerü'l-Halvetî'ye ulaşmaktadır. Yahyâ-i Şîrvânî, ilk defa etraftaki beldelelere halife gönderip tarikati yayan kişidir. Onun için bu tarikat çeşitli kollara bölünmüştür.

Halvetiye tarikatinden; Gülşeniye-i Halvetiye, Merdâşiye-i Halvetiye, Sünbûliye-i Halvetiye, Şa'bâniye-i Halvetiye, Şemsiye, Ahmediye, Cemâliye-i Halvetiye, Bahşiye-i Halvetiye ve Assâliye-i Halvetiye tarikatleri ortaya çıkmıştır.

2.8.15. Bayrâmiye Tarîkati

Bayrâmiye Tarîkati, Evliyaullahın büyüklerinden Hacı Bayrâm-ı Ankaravî'ye mensûbdur. Hacı Bayrâm'ın şeyhi, Şeyh Hâmid-i Kayserî'dir. Şeyh Hâmid-i Kayserî de Hâce Alî Erdebîlî vasıtasıyla İbrâhîm Zâhid Geylânî'den tarikat almıştır. İbrâhîm Zâhid Geylânî'nin silsilesi Halvetiye Tarikati içerisinde zikredildiği için tekraren yer verilmedi. Şeyh Hâmid-i Kayserî'nin bir nisbeti de Sultânu'l-Ârifin Bâyezîd-i Bestâmî'ye ulaşır. Bu cihetle Bayrâmiye Tarikati Silsilesi, hem Hz. Ali'ye hem de Hz. Ebubekir'e ulaşmaktadır.

Melâmiye, Hamzaviye, Şemsiye, Tennûriye, Himmetiye, İseviye ve Celvetiye tarikatleri de Bayrâmiye Tarîkati'nin şubelerindendir.

2.8.16. Zeyniye Tarîkati

Zeyniye Tarîkati, Evliyaullah'ın büyüklerinden olan Zeyneddîn Ebû Bekrî'l-Hâfî'ye mensûbdur. Tarikat silsilesi; Abdurrahmân Nûreddîn Mısırî, Şeyh Cemâleddîn Yûsuf Gûrânî, Hüseyin Cesâmeddîn Şimşîrî ve Desûkiyye Tarikati'nde zikredilen Necmeddîn Mahmûd İsfahânî vasıtasıyla iki yol ile Şahâbeddîn Sühreverdî'ye ulaşmaktadır. Abdurrahmân-ı Mısırî'nin diğer şeyhi Zahîreddîn 'Îsâ el-Mısırî olduğundan dolayı bu yol ile de Şeyh Abdusselâm Kalîbî ve Ebu'l-Feth Vâsıtî vasıtasıyla da Ahmedu'r-Rifâ'î'ye ulaşır. Bu cihetle Zeyniye Tarikati, Sühreverdîyye Nurları ve Rifâ'îyye sırlarını kendinde cem etmiştir.

2.8.17. Gülşeniye Tarîkatı

Gülşeniye Tarîkatı, meşâyih-i zevî'l-ihirâmından İbrâhîm Gülşenî Heybetî'ye mensuptur. İbrâhîm Gülşenî'nin şeyhi Ömer Dede-i Rûşen olup nisbeti Şeyhu's-Şuyûh Seyyid Yahyâ-i Şîrvânî'dir.

Sezâiye ve Hâletiye tarikatleri de Gülşeniye Tarîkatı'nın şubelerindendir.

2.8.18. Sünbûliye Tarîkatı

Sünbûliye Tarîkatı, Sünbül Sînân Yûsuf el-Merzifonî'ye mensuptur. Ondan sonraki tarikat silsilesi sırasıyla; Çelebî Halîfe diye meşhur olan Muhammed Cemâlu'l-Halvetî, Pîr Muhammed Erzincânî, Seyyid Yahyâ Şîrvânî'den oluşmaktadır. Cemâl Halvetî Efendi, Zeyniyye Tarikatine de intisap etmiştir. Bu cihetle Sünbûliye Tarîkatı, Halvetiye ve Zeyniyye tarikatlerini kendisinde cem etmektedir.

2.8.19. Ahmediye Tarîkatı

Ahmediye Tarîkatı, Rum Evliyasının büyüklerinden olan Şeyh Ahmed Şemseddîn Marmarûtî Sârûhânî'ye mensuptur. Kendisi Allah tarafından bütün meşâyih'in terbiyesine me'mûr olduğundan dolayı ona Yiğitbaşı denilmiştir. Tarikat silsilesi; Şeyh Alâeddîn Uşşâkî, Şeyh İbrâhîm Kâmil Kayserî ve Pîr Muhammed Bahâeddîn Erzincânî vasıtasıyla Seyyid Yahyâ Şîrvânî'ye ulaşmaktadır. Ahmediye Tarîkatı, Halvetiye Tarîkatı meyânında orta kol sayılır.

Sinâniye, 'Uşşâkıye, Ramazâniye, Cerrâhiye, Mısriye ve Buhûriye tarikatleri de bu orta tarîkatın şubelerindendir.

2.8.20. Şa'bâniye Tarîkatı

Şa'bâniye Tarîkatı, evliyaullahın büyüklerinden olan Şeyh Şa'bân Kastamoni'ye mensuptur. Onun şeyhi, Şeyh Hayreddîn Kokâdî'dir. Şeyh Hayreddîn'in de şeyhi, Şeyh Muhammed Cemâlu'l-Halvetî'dir. Bu şekilde Sünbûliye gibi bu tarîkat da Zeyniye ve Halvetiye tarikatlerini kendisinde cem etmektedir.

Karabaşıyye, Nasûhiyye, Çerkeşıyye ve Bekriyye tarikatleri de bu tarîkatın şubelerindendir.

2.8.21. ‘Uşşâkiyye Tarîkatı

Uşşâkiyye Tarîkatı, evliyaullahın büyüklerinden olan Hüsâmeddîn Buhârî-i ‘Uşşâkî’ye mensuptur. Onun şeyhi, Seyyid Ahmed Semerkandî’dir. Hüsâmeddîn Buhârî Efendi, İstanbul’a teşrif ettiğinde Şeyh İbrâhîm Ümmî Sînân Efendi’den de tarikat almıştır. Ümmî Sînân Efendi’nin şeyhi, el-Hâc İzzeddîn Karamanî Yiğitbaşı Efendi halifelerindendir. Sürekli oruçlu olmaları bu tarikatin has özelliklerindendir. resm-i mahsûs Sâimu’d-Dehr olmaktadır. Bu özellik tarikatlerinde rüya yoluyla sabitleşmiştir.

Maslahiyye, Câhidiyye, Cemâliyye ve Salâhiyye tarikatleri bu tarikatin şubelerindendir.

2.8.22. Celvetiyye Tarîkatı

Celvetiyye Tarîkatı’nın Kameru’n-Nûr nisbeti Şeyh İbrâhîm Zâhid Geylânî zamânında hilâl mertebesinde olduğu hâlde Şeyh Muhammed Üftâde ve Azîz Mahmûd Hüdâî zamanında bedr-i kâmil oldu. Hüdâî hazretleri Mısır’da Şeyh Kerîmuddin Halvetî’den tarikat aldı ise de asıl terbiyesini Bursevî Şeyh Üftâde’den almıştır. Şeyh Üftâde, Hızır Dede’den; Hızır Dede ise Hâcî Bayrâm-ı Velî’den halifelik almıştır.

Selâmiyye, Hakkıyye ve Hâşimiyye tarikatleri bu tarikatin şubelerindendir.

2.8.23. Mısriyye Tarîkatı

Mısriyye Tarîkatı, evliyaullahın büyüklerinden olan Şeyh Muhammedu’l-Mısriyyi Nîyâzî’ye mensuptur. Niyazî Mısırî’den sonra tarikat silsilesi; Şeyh Sînân-ı Ümmiyü’l-Mâl, Erzâde Şeyh Ahmed, Şeyh Abdulvahâbu’l-Mâlî ve Şeyh Tâlib-i Ümmî vasıtalarıyla Yiğitbaşı Efendi’ye ulaşmaktadır.

2.8.24. Cerrâhiyye Tarîkatı

Cerrâhiyye Tarîkatı, meşayih arasında saygı duyulan Nûreddîn Cerrâhî’ye mensuptur. Nûreddîn Cerrâhî’nin şeyhi, Şeyh Sinan Alî Köstendilî’dir. O da sekiz vâsita ile Yiğitbaşı Efendi’ye ulaşmaktadır.

2.8.25. Bekriyye Tarîkatı

Bekriyye Tarîkatı, Seyyid Mustafa el-Bekriyyu’s-Siddîk’a mensuptur. Arap diyarlarında bu tarikati yayan kendisidir. Onun şeyhi, Mısırî Hâcî Baba diye bilinen ve Edirne’de medfûn olan Şeyh Mustafâ el-Bolevî’dir. Ondan sonraki tarikat silsilesi;

Karabaşı Velî, İsmail Çorumî, Şeyh ‘Ömeru’l-Fûâd ve Şeyh Muhyiddîn vasıtalarıyla Hâcî Şa’bân-ı Velî’ye ulaşmaktadır. Seyyid Mustafâ el-Bekrî; Abdulğanî Nâblûsî, Şeyh Muhammed Bedîr-i Dimyâtî ve Şeyh Muhammed bin Akliyyetu’l-Mekkî’den de istifade etmesinden dolayı bütün sûfî tarikatlerini kendisinde cem etmiştir.

Hifniyye, Semâiyye, Derdiriyye, Ezheriyye, Ticâniyye, Sâviyye, Kemâliyye ve Halvetiyye tarikatleri bu tarikatin şubelerindendir.

2.8.26. Hâlidîyye Tarîkatı

Hâlidîyye Tarîkatı, Şeyh Ziyâeddîn Mevlânâ Hâlid’e mensuptur. Tarikat silsilesi sırasıyla; Şeyh ‘Abdullâh Dehlevî, Şemseddîn Cân-ı Cânân-ı Mazhar, Muhammed Nûr Bedvânî, Seyfeddîn Ârif, Urvetu’l-Vuskâ Muhammedu’l-Ma’sûm ve Müceddid-i elf-i Sâni İmâm Rabbânî Şeyh Ahmedu’l-Fârûkî Serhendî’den oluşmaktadır. İmâm Rabbânî’nin silsilesi de 6 vâsıta ile Şâh-ı Nakşibendî’ye ulaşmaktadır. Mevlânâ Hâlid; Çeştiyye, Kâdiriyye, Sühreverdiye ve Kübreviyye tarikatlerinden de feyz almıştır.

Daha önce yazılan tarikatlerden hariç olmak üzere sadece ismi malum olan tarikatler şunlardır:

Enesiyye, Kemliyye, Edhemiyye, A’zamiyye, Sûfiyye, Tayfûriyye, Harâziyye, Kasâriyye, Nûriyye, Cüneydiyye, Bestâmiyye, Zâhiriyye, Havâriyye, Sehliyye, Hafîfiyye, Aşkiyye, İshâkiyye, Aleviyye, Gazzâliyye, Kuşeyriyye, Vefâiyye, Ebheriyye, Safeviyye, Arîziyye, Akliyye, Sebeviye, Ya’ziyye, Kalenderiyye, Şeybânîyye, Sâbiriyye, İbâdiyye, Amûdiyye, Meşîşiyye, Haydariyye, Şiştiyye, Settâriyye, Ayderûsiyye, Nizâmiyye, İkâniyye, Ni’metullâhiyye, Merganiyye, Ceberrutiyye, Şâh-ı ‘âlemiyye, Gavsîyye, Medârisiyye, Haddâdiyye, İdrisiyye ...

Bitti.

Tarih

Üçler geldi ve Mecmu’â-i Bedî’-i Ruhâvî’nin tarih-i sualinin bittiğini söyledi.

Takrîz-i Behçet

Mecmûa-i Bedî’in nokta-i târihine behçet tarikat bahçesinde açılmış kırmızı güldür.

Bu eser, Kâdir ve Marûf olan Allah'ın rahmetine muhtaç, fakir ve hakir olan Urfa Bidayet Mahkemesinin Mülazım Azalarından Sarrâçzâde 'Aliyyu'l-'Âliyyü'r-Rûhâvî tarafından kaleme alınmıştır. Sarrâçzâde 'Aliyyü'l-'Âliyyü'r-Ruhâvî, es-Seyyid 'Aliyyü's-Safvetu'r-Ruhâvî (Allah onu gece ve gündüz muhafaza etsin)'nin talebelerindendir.

1314

2.9.Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin, Halifesi Hafız Muhammed Selîm er-Ruhâvî'ye Gönderdiği Mektup³²

Müellif Sarrâçzâde; eserinin bu kısmında Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin, halifesi Hafız Muhammed Selîm er-Ruhâvî'ye tavsiye niteliğinde yazmış olduğu mektuba yer vermektedir. Sözkonusu mektupta dünya hayatına aldanmama noktasında tavsiyeler yer almaktadır. İlgili mektup şu şekildedir:

Bismillahirrahmanirrahim

Hüzünlü ve miskin olan garip Hâlid'ten asil, ihlaslı, keskin zekalı, keskin kokusu karşısında anberin küçük düştüğü ve miskten daha güzel kokan sevgili dostuna selam olsun.

Çeşitli edebi sanatları ve samimiyeti ihtiva eden, birbirine yapışık sağlam duvarlar gibi köklü bir sevgiyi içinde barındıran mektubunuz bana ulaştı. Mektubunuz size olan güzel iltifatları celb etti. Aynı mektubunuz, size karşı merhametimizin artmasını ve size olan nazarımızı vacip kıldı. İhlas ve istikamete devam etmeniz gerekir. Çünkü ihlas ve istikamet, kıyamet günü için en güzel hazırlıktır. Günahlardan tazarru ve nedamet ile tövbe etmek noktasında sakın gaflete düşmeyin. Alçak ve çirkin olan dünya ile aldanmayın. Çünkü dünya melun olan şeytanın ve kötülüğü emreden nefsin tuzağıdır. Din ehlinin nazarında dünyanın bir kıymeti yoktur. Çünkü ehl-i din, dünyanın hakikatini ayne'l-yakîn olarak görüyor.

İmam Buhârî, Abdullah ibn-i Ömer'den rivayetle Allah Resulü'nün şöyle dediğini rivayet ediyor: “ Dünyada garip veya yolcu gibi ol.”

Allah bize yeter. O, ne güzel vekildir.

³² Bkz. 55a.

Kulların en zayıfı Nakşibendî Mücedidî Hâlid.

2.10. Methiyye³³

Eski Sadrazam Merhûm Fûad Paşa'nın babası Keçecizâde 'İzzet Mollâ Efendî merhûmun Hazret-i Mevlânâ efendimiz hakkında kaleme aldığı medhiyedir.

Bir takım imân fûrûşân bir alay dellâl-ı dîn

Satmada sûk-ı riyâda kâle-i a'mâl-ı dîn

Onların destinde kalmış muzdar bekn-i hâl-ı dîn

Şeyh Hâliddir gül-ruhsâr-ı millet-i Hâlidîn

Âsitânî huld-ı cennet fedhulûhâ Hâlidîn

Şâh 'Abdullâh A'zam ya'nî kutb-ı Dehlevî

Ruh-ı cism-i bendegân ve cân-ı cihân-ı ma'nevî

Bir çırağı ile verdi 'âleme bu pertevî

Gülşen-i firdevse döndü ser-beser dünyâ evi

Eydan

Destegâh-ı kâle-i 'irfâna oldu Nakşibend

Resm eder isterse târî âteşe tohm-ı spend

İle imân kim kerâmâtıyla memlû kûy u kend

Dûzeh inkârına düşme olursun derdmend

Eydan

Bestedir dest-i resûlullâha tâ râbıta

Nezdine rah bağlayıp fikr et karâr-ı râbıta

³³ Bkz. 55b-56b.

Hazret-i îşân olup şimdi medâr-ı râbîta

Tazelendi gonca-i bâğ diyâr-ı râbîta

Eydan

Hânkâhı hem-behişt abâd hem dârü's-selâm

Çünkü kıldı hıttâ-ı Bağdât'tan teşrîf-i Şâm

Fırkatiyle dûzeh oldu kişver-i dârü's-selâm

Her ne derlerse desinler bir sürü ervâh-ı hâm

Eydan

Kârı dâim eser ashâb-ı resûle iktizâ

Kesbî bu bendir ki fânîde terk-i mâsivâ

Şâmı teşrîf eyledi ol bülbül-i vahdet-i neva

Maksadın 'âlemde istişâm ise bû-yı vefâ

Eydan

Hâlidîlerdir fesâd-ı ümmeti tathîr eden

Seyf-i bâtın ile ehl-i zâhiri tedmîr eden

Mülhîdini cân-ı dîni 'arza şimşîr eden

Dâim ehl-i sünneti cennet ile tebşîr eden

Eydan

İntisâbım var ezelden şüphesiz dergâhına

Münkeşif oldu dilzârım dil âgâhına

Şüphe etme râh-ı haktır zâhidâ git râhına

Bû-yı 'irfânı sezersen düşme istiknâhına

Eydan

Hâk-i pâ-yi çeşm-i câna tâ olunca sermesâ

Dîde-i dûz-i hasretim mevlâ bilir subh-u mesâ
Andelib-i hâmem oldu vafına destansezâ
Bâkede yekşeme lütuf etsin o gülşenden-i hüdâ

Eydan

Olmasam ben bende-i Mollâ Celâleddîn eğer
Tâc-ı fakri itmemiş olsam o şâhın zîb-i ser
Baş koyup dergâhına (izzet) olurdum hâkdır
Bâri olsun arzuhâlimle revân-ı eşiktir

Eydan

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Mecmu'a-i Bedi'-i Ruhâvî Transliterasyonu

3.1. Hz. Muhammed (sav)³⁴

Bismillahirrahmanirrahim

Bizi elçilerin efendisi Muhammed'in ümmetinden kılan Allah'a hamd olsun. Salat O'nun üzerine olsun. O, evliya ve asfiyanın dayanağı; din ve şeriati ihya edendir. İslam'ı Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali (Allah'u Teala onların hepsinden razı olsun) ile güçlendirene selam olsun. Rabbanî nurunun hidayeti ile, Muhammedi şeriata uyarak ve Mustafa'nın sünnet-i seniyyesine tutunarak hidayete erişen âline ve ashabına selam olsun. Onlardan bir kısmı ölümden önce Cennet ile müjdelenenler, bir kısmı da Ali ile başlayan On İki İmam'dır. Tarikat, Sıddık'tan Selman'a ve onlara silsile yoluyla intikal etti. Ali ile birlikte Sıddık ve Selman marifet ve hakikat kapısını açtı. O ikisi şeriati, tarikati, hakikati ve marifeti Hz. Muhammed (s.a.v)'den aldı.

Müşârun ileyh nebiyy-i ahirü'z-zamân ve resûl-i mutlak ins u candır. Ve kutb-ı vücûd ve medâr-ı alem-i şuhûd olmağla muzâhir-i ism-i a'zam ya'nî ism-i rahmandır. Kavl-i meşhûr üzere silsile-i neseb-i şerîfleri, Muhammed bin Abdullâh bin Abdulmutt'Alîb bin Hâşim bin Abd-i Menâf bin Kusay bin Kilab bin Mürre bin Ka'b bin Lüeyy bin Gâlib bin Fihr bin Mâlik bin Nadr bin Kin'âne bin Huzeyme bin Müdrike bin İlyâs bin Mudar bin Nizâr bin Ma'd bin 'Adnân olub bundan ötesi beyne'l-müerrihîn muhtelifu'n-fihdir. Hilkatın bin yüz altmış dört ve milâdın beş yüz

³⁴ Bkz. 2b-5a.

yetmiş senesi rebîü'l-evvelin on ikinci gicesi Mekke-i mükerrermede şeref-bahş-ı safha-i 'âlem vücûd oldu. Tevârih-i ecnebiyyede târih-i velâdet-i "Alîyyeleri nisanın yirmisekizidir. Şebb-i velâdet-i nebeviyyelerinde putperestlerin putlarında ve âteşgedelerde irhâsât kabilinden olmak üzere 'alâmet-i inkisâr ve intifâ' görüldü. Ve hazret-i 'Îsa "aleyhi's-selâmın henüz doğmuş bir tıfl-ı şîrhâre iken tekellümi gibi hûrşîd-i vücûd matla'-ı sa'âdetten doğar doğmaz mübârek femm-i 'âlîlerinden gûş-ı letâfet menkûş-u mâdere dürrer-i salât ve selâm şerefsâdır oldu. Ve vâlide-i muhteremleri hazret-i Âmine'den ne kız ve ne erkek müşârun ileyh hazretlerinden başka hiçbir mevlûd dünyâya gelmedi. Hazret-i müşârun ileyh milâdın 622 senesinde ve bi'setin 13 senesinde Mekke-i mu'azzamadan medîne-i münevvereye hicretle on sene medîne-i münevverede şeref-i ikâmetten sonra sinn-i sa'âdetleri 63 yaşında 'alâ rivâyet 65 yaşında olduğu hâlde on iki gün kefenlenerek medîne-i mübârekeke yine rebî'ü'l-evvelinin bir isneyn günü 'âzim-i gülşensarây-ı dâr-ı naîm olup mescid-i nebevîlerinde defn-i dakîn-i hâk-i 'ıtırnâk olmuştur. Hazret-i celîlü'l-kadrin yevm-i risâleti dahî ramazân-ı şerîfde bir isneyn gününe müsâdeftir. Hazret-i müşârun ileyhın zevce-i evvel hazret-i Haticetü'l-Kübrâdan hazret-i Kâsım ve 'Abdullâh ve hazret-i Tayyib ve hazret-i Tâhir namlarıyla dört zükûr ve hazret-i Zeyneb ve hazret-i Fâtıma ve hazret-i Rukiyye ve hazret-i Ümm-ü Gülsüm nâmlarıyla dört inâs evlâdı olup ve Mâriye nâm-ı câriyeden dahî hazret-i İbrâhîm nâmında bir zükûr necl-i şerîfi olup hazret-i Fâtıma'dan gayırları hazret-i risâletpenâh efendimizin hal-i hayâtının 'âzim-i dâr-ı naîm olmuşlardır. Nebiyy-i müşârun ileyh sallallâhu te'âlâ "aleyhi ve-sellem hazretlerinin bir emr-i kerîh manzûr-ı çeşm-i 'âlîleri olduğundan der-'akab gül-i ruhsâr-ı nebevîlerinden 'aragrîz-i-i hicâb olur. Ve bir kimsenin yüzüne dikkatle bakmadan ve kötülüğe kötülükle mukâbeleden ve ref-i asvâtan muhteriz bulunur. Ve herkesin hâl ve şânına göre tazîm ve güleryüz ve latîf söz ile tatyîb buyurur idi. Hatta meclîs-i 'âlîlerinden çıkan ashâb-ı kirâm radiyallâhu te'âlâ "anhum birbirlerine "hazret-i peygamber bugün cümleinizden ziyâde bana iltifât etti. Ve bana senden ziyâde taltîf buyurdu" diyerek izhâr-ı hubûr ve beşâset ederlerdi. Ve hilye-i nebevîleri vech-i şerîflerinin beyâzı sâfi ve gül gibi kırmızıya mâil idi. Ve çeşm-i pür-envârları hadd-i zâtından siyâh ve kahl-ı hâlıkla mükemmel olup siyâhı gâyetle siyâh ve ağı gâyetle beyâz ve biraz hamrete mail olup bir tarafa çeşm-i ahusuyla nazar ettikde cisim ve a'zâ-i pakiyle dönüp nekrân olur imiş. Ve çeşm-i humâri cazib kılıp manzûrîn idi. Ve çeşm-i pür-envârları cesîm ve cism-i zîbâsı mütenâsib-ül a'zâ' ve a'zam-ül kadr olup

sâhib-i hüsn ve bahâ hâsılı ‘ayn-ı vefâ idi. Kiprik ve saçları serme-i leyle-i mirâc gibi siyâh idi. Ve kiprikleri uzun ve mâh-ı nû gibi kaşları dahî mukavvis ve açık olup sûre-i feth gibi anlı şerîfi dahî meftûh idi. Enf-i hazret-i Habibu’r-rahman mürtefi’ görünüp beyâz gül goncası gibi dâimâ kurb-ı hak râyihasını istişâm eder idi. Dindân-ı nebevîleri ya’nî dişleri deste-i dâne-i dürr gibi seyrek ve bahr-i şeref-i cevherleri gibi sâf ve lü’lü’-i terekkübi bir dâne olup evzâ’ı mülûkâne idi. Feyz-i hikmetle tekellüm edecek dişleri iki dizi inci gibi la’line hüsn-ü cemâl vererek şu’le-i nûr tezâhür eder idi. Ve gül-ü handâna dönüp duhân açsa feyz-i nûr ve ziyâ’-i envâr zâhir olurdu. Ve vech- şerîfleri (fihâ misbâhun) âyet-i kerîmesi sırrından olup bâğ-ı hüsnün içre açılmış bir gül ter ve müdevvir ay gibi zât-ı hazret-i mevlâya âyîne idi. Ka’be-i vechine şems ile kamer nazar etse secde ederler idi. Kadd-ı ser ve semenîleri ne tavîl ve ne de kasîr olup evsat ve gâyetle i’tidâl üzere i’tilâ-yı şân ve irtifâ’-ı kadîrlere bir imtiyâz ve mu’cize olmak üzere her kim ile beraber dursa kâmet-i mevzûnları andan ‘âli ve bâlâ-ter idi. Ol vech-i hüsnü şöyle pür nûr ettiği bir defa isrâîllere ‘arz-ı cemâl etse bitekrâr cemâl-i Yûsufi anmazlar idi. Bedr-i ruhsârı kamer gibi şöyle tâbân ve derhaşende ve mihr-i enver gibi tâbında idi. Rîş-i pâkleri i’tidâl üzere evsat olup mahya-i meşkini siyâhında ancak on yedi tel ağarmış var idi. Ve gerden-i pâk-i Resûlullâh gâyetle ağ ve berrâk idi. Sadr-ı zîbâsıyla şûkm-i pür hükümleri düpdüz idi. Sînesi gâyetle vâsi’ ve mevzûn olup bağrının sağ yanına karîb sikke-i mühr-ü nübüvvet var idi. Ol me’âli neseb iri ve kemikli ve etli sûret ve sîreti şâhâne idi. Hâsılı her ‘uzvu hilkatî 8güzel olup vasf-ı şerîfi nâ-kâbil-i ta’rîf olmakla evsâf-ı şerîflerinden bir mikdârını icmâlen buraya derc edilmiştir. SAH.

3.2.Tercüme-i “Aşere-i Mübeşşere ve Hilâfet-i Cihâr-ı Güzîn Rıdvânullâhi Te’âla ‘Âleyhim Ecmaîn³⁵

3.2.1. ‘Aşere-i Mübeşşerenin Birincisi Ebu Bekrî’s- Sıddîk Radiyallâhu ‘Anh Hazretleri:

Hülefâ-yı râşidîn hazerâtının dahî birincisidir. Ve ism-i ‘âlîleri ‘Abdullâh bin ‘Osmânü’l-Kureyşî künyeleri İbn-i Kuhâfe ve mevlûd-ı seniyyeleri milâdın 572 târihinde Mekke-i Mükerrerede tevellüd edip sinn-i ‘âlîleri 61 yaşında olduğu hâlde hicret-i nebevîyyenin on üçüncü senesinde ve Medîne-i münevverede ‘alâ rivâyetih bir Yahûdî-i mel’ûn mâ’rifetiyle tesmîmen ve ‘alâ rivâyetih yirmi beş gün kadar hummâ

³⁵ Bkz. 5a-14a.

illetinden keyifsizlenerek târîh-i mezkûrede ve Medîne-i Münevverede ‘âzîm-i dar-ı na’îm olup kurb-ı hazret-i risâletpenâhîde ve kubbe-i ravza-i mutahhara dâhiline defn olunmuştur. Vefât eder iken son kelimeleri şudur: Teveffenî müslimen ve el-hıknî bi’s-sâlihîn. Müşârun ileyh hicret-i nebeviyyenin 10’uncu senesi tamâmında ve 11’ inci senesi içinde hazret-i fahr-i risâlet efendimizin dâr-ı bekâ-yı ‘illiyîne intikâl eylediklerinde muhâcirîn ve ensâr ve cümle mü’minîn tarafından kabûl ve bîat edilip halîfe-i Resûlullâh oldu. Üç sene kemâl-i ‘adl ve dâd ile icrâ-yı hilâfet edip zamân-ı ‘âlîlerinde bir haylî muhârebelerde muzafferiyet-i harbiyye ve diniyyeye nâil olup zamân-ı ‘adâletlerinde evrâk-ı perîşân üzerinde bulunan Kur’ân-ı Kerîm cem’ ve tedvîn edildi. Pâdişâh-ı zînetsarây genc tecrîd ve şahinşâh devletsarây genç tefrîd olan hazret-i müşârun ileyh kable’l-İslâm dahî ‘ilm-i târîh ve tahkîk-i neseb-i ‘arab ve ta’bîr-i rû’yâda mâhir bir vücûd-ı celîl-i kadîr idi. Evvel islâma gelen ricâlin birinci şerefine ‘unvân-ı me’âliy-yi isim yâr-ı gâriye ve ente ‘atîkun mine’n-nâr beşâret-i seniyyesine nâil oldu. Müşârun ileyh yirmi ve ‘ala rivâyetih yirmibeş yaşında oldukları hâlde şeref-i İslâm ile müşerref olmuşlardır. Ve hicret-i nebeviyyenin dokuzuncu senesinde cânib-i seniyye’l-cevânib-i nebevîden uhdesine imârâtı’l-hâc tevcîh buyuruldu. Ve bu sene Mekke’de ber’at-ı kırât olınarak tecdîd-i ‘ahûd edildi. Hazret-i ebû Bekîr’s-Sıddîk radiyallâhu Te’âla ‘anh hazretleri hazret-i fahr-i kâinâtın iki yaş küçük idi. ‘Akîb-i hilâfet-i seniyyelerinde okuduğu hutbenin fıkrası şöyledir. *Vallâhi mâ kuntu harîsan ‘ale’l-imârati yevmen ve leyleten kattu ve lâ kuntu fîhâ râğiben ve lâ seeltuha’l-lâhe kattu fî sırrın ve ‘alâniyyetin ve mâlî fî’l-imârati min râhetin.* Müddet-i hilâfet 2 sene 3 şehr 12 yevm ve kîle 20 yevm ve kîle 10 yevm. Vefâtı hicretin 13’üncü senesi cemaziye’l-âhirin sekizinci selâse gününe müsâdeftir. Şemâil-i Sıddîk-ı a’zâm mübârek vech ve sakkâl-ı şerîfleri beyâz idi. Mübârek alnı vâsî’ idi ve geniş idi. Mübârek gözleri mübârek gözleri çukurca idi. Mübârek sakkâlinın iki tarafları seyrek idi. Ve zaîfu’l-beden idi. Ve cism-i şerîfî uzunca idi. Ve kalb-i şerîfleri haşyetullâh ve hubb-ı Resûlullâh için mahzûn idi. Sah.

3.2.2. ‘Aşere-i Mübeşşerenin İkincisi “Ömer ibnü’l-Hattâb Radiyallâhu

Te’âlâ ‘Anh Hazretleri

Müşârun ileyh sâniy-yi hulefâ-i râşidînden ve hazret-i Ebûbekir radiyallâhu Te’âlâ ‘anh hazretlerinden sonra Emîr-ü’l-Mü’minîndir. Zühd ve tâ’at ve feth-i bilâd ve ‘adâlette nazîri gelmemiştir. Neseb-i ‘âligüher Seyyidü’l-Ebrâr hazretlerinin cedd-i bezergüvârları ‘Adiyy ibn-i Ka’ba mülâkî olur. Fahr-i kâinât “aleyhi ekmelü’t-tahiyyât

efendimiz hakk-ı ‘âlîlerinde (lev kâne ba’dî nebiyyen lekâne ‘Ömera) buyurmuştur. Târîh-i mevlûdi mîlâdın 578 ve yahut 579 târihinde Mekke-i mükerrermede pânâhada ‘âlem-i vücûd olup hicret-i nebevînin 13’üncü senesinde halîfe-i mü’minîn olarak dokuz sene ve ‘alâ rivâyetih on sene iltimâh on gibi kemâl-i ‘adl ile hilâfet ederek hicret-i nebeviyyenin yirmi ikinci ve yahud yirmi üçüncü senesi zi’l-hiccesinin evâhîrinde müşârun ileyh salât-ı fecrin sünnetini edâ etmek için kıyâmda iken Medîne-i Münevverede ve câmi’-i şerîf içinde Mecûsiyü’l-asıl Feyrûz nâmında bir habîsin semm-âlûd hançer-i gadr ile 63 yaşında olduğu hâlde şehîd olmuştur. Habîs-i merkûm teymûrculukta ve kılıç ve harbe gibi âlât-ı cihâdiyeye mahâretinden dolayı cânib-ı ‘Irâktan celb olunmuş bir Mecûsî idi. Esnâ-yı firârında derdesti için ta’kîb eden yedi kişiyi daha şehîd etmiştir. 15 târihinde Lazkiye ve Kinnesrîn ve Mar’ası ve Yâfâ’yı ve 17 târihinde Basrayı inşâ ve Kudüs-ü şerîfi ve Mûsûl ve Ruhâ ve Harrân ve Sivas ve Meyâfarkîn ve Nusaybîn ve Kirmanşâh ve Bidlîs ve Ahlât ve Malatya ve Şehrezor ve Tikrît ve ba’zen Kürdistân cihetlerini 71 târihinde Trablusî garbî feth ve teshîr ve ba’zılarıylâ sulh edilmiştir. Ve medfen-i sa’âdetleri Medîne-i münevverede harem-i sarây-ı hazret-i peygamberde ve kabrini “aleyhissalâtüvesselâm efendimizin kurb-ı cennet makarları ittîsâlındadır.

3.2.3. ‘Aşere-i Mübeşşerenin Üçüncüsü ‘Osmân İbn-i Affân Radiyallâhu

Te’âlâ ‘Anh

Ümmü Ervâ bintî Kureyz binti Rabî’a müşârun ileyh sâlis-i hulefâ-i râşidînden ve hazret-i “Ömer radiyallâhu Te’âlâ ‘anhdan sonra emiru’l-mü’minîn ve damad-ı habbâb seyyidü’l-mürselîndir. Târîh-i tevellûdü hicret-i nebevîden kırk yedi sene akdem olup sükût-ı re’si Mekke-i Mükerrermededir. Sinn-i sa’âdetleri 82 ve yahut 88 ve ‘alâ rivâyetih 90 yaşında iken bâliğ olduğu hâlde hicretin 39 târihinde Medîne-i Münevverede Cum’a günü şehîden vefât edip cennet-i bakî’de medfen-i mahsûslarında terk-i vedi’a’ ravza’-i cenân edilmiştir. Müşârun ileyh hazret-i “Ömer radiyallâhu Te’âlâ ‘anh hazretlerinin vasiyyeti mûcîbince intihâb olunan altı müntehib beni ‘Ümeyye ile Hâşimîler ve ensâr-ı nebiyyindeki ahlâkı görmeleriyle hilâfeti ibtidâ hazret-i “Alî radiyallâhu Te’âlâ ‘anh ve kerramallâhu vecchehu hazretlerine teklîf edip müşârun ileyh kabûl etmediği cihetle hicret-i nebeviyyenin 23’üncü târihinde hazret-i ‘Osmân radiyallâhu Te’âlâ ‘anh hazretinin hilâfeti i’lân olunup on iki sene yahut onbir sene 11 mah ve 14 gün hilâfet etmiştir. Müşârun ileyhin hilâfetinin beşinci ya’nî hicretin yirmi sekizinci senesinde herâtda İslâm nâmına sikke darb olunmuştur. Bu

sikkenin etrâfında Bismillâh rabbi muharrir olduğu tevârîhte mukayyedir. Müşârun ileyh salât-ü nevâfil ile cenâbı hakka muhabbet ve ahkâm-ı ilâhiyeye sabır ve takdîre râzı ve hilm-i hayâ ile muttasıf bir zât-ı ‘âlikadr olup ‘akl ve ‘adl ve şefkatle mümtâz ve serfirâz idi. Zamân-ı ‘adâlet-i nişânlarında birçok buldân ve hazîrelerin fethi müyesser olarak şeref-i İslâm bu yüzden daha ziyâde kuvvet ve mekinet buldu.

3.2.4. ‘Aşere-i Mübeşşerenin Dördüncüsü “Alî b. Ebi Tâlib Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anh ve Kerramallâhu Vechehu

Ve Ümmü Fatıma binti Esed hazretleri. Hâtem-i hülefâ-i râşidîn ve damad-ı cenâb-ı seyyidü’l-mürselindir. Velâdeti Mekke-i Mükerrermede hicretten 29 sene mukaddem olup irtihâli hicretin 40’ıncı senesi idi. Hazret-i ‘Osmân radiyallâhu Te’âlâ ‘anh hazretlerinin vukû’-ı şehâdeti akîbinde ya’nî hicret-i nebeviyyenin 35 târîhinde bi’l-intihâb câlis-i örnek-i hilâfet olmuştur. Mevlûdi ‘âm-ı filin otuzuncu recebin Cum’a günü olup sükût-ı re’si Mekke’de ve ka’be-i mu’azzama içinde tevellüd edip beş sene hilâfet edip hicret-i nebeviyyenin 40 târîhinde havâricten üç habîs Kûfe Şâm ve Mısır ‘ininde olan ihtilâfı gûyâ kaldırmak için ittifâk edip biri Mısır’a ‘azîmetle ‘Amr ibnü’l-’Âs zannıyla berîn-i telef ve diğeri Şâm’da hazret-i Mu’âviye’yi cüz’ice mecrûh ettiği gibi ibn-i Mülcem nâmında olan üçüncü dahî Kûfede hazret-i ‘Alî radiyallâhu te’âlâ ‘anh ve kerramallâhu vechehu hazretlerini ramazânın 17’nci Cum’a gecesini sabâh namâzını edâ zımında câmi’-i şerîfe gider iken 68 yahut 67 yaşında olduğu hâlde merkûm-ı mel’ûn tarafından şehîd edilip Kûfe’de Necef-i eşref nâm mahâlde medfûndur. Hazret-i müşârun ileyhin İmâm Hasan ve İmâm Hüseyin ve Muhammed Hanife ve ‘Ömer ve ‘Abbâs’tan sonra on dört zükûr ve sekiz inâs evlâd-ı kirâmı olup ba’de vefâta bunlardan imâmeyn hazerâtıyla beraber on neferi kalmış idi. Kâtibi Sa’îd ibn-i Nocrân-ı Hemedânî ve ‘Abdullâh İbni Ebî Râfi’ ve kâdîsi Şerîh bin Hâris ve hâcibi Kayz İbn-i Zeyd idi. Şecâ’at ve sehâvet ve dirâyet ve fetânet ve bâ-husûs ‘ilim ve ma’rifeti müstağnî-yi tafdîl ve beyândır. Hazret-i ‘Alî ve Mu’âviye radiyallâhu te’âlâ ‘anhuma hazerâtı meyânelerinde vukû’ bulan Sıffin muhârebesi Deyr kasabasıyla Tuzla arasında bir mahal olup burada hicret-i nebeviyyenin 37 târîhinde vukû’ bulmuştur. Hazret-i ‘Alî’nin şehâdetinden sonra ashâb-ı kirâmdan (Dırrar İbn-i Hamzatil Kinsânî) lâcelü’z-ziyâret hazret-i Mu’âviye’nin huzûruna çıktıkda Mu’âviye müşârun ileyhe hitâben ‘Alî bana vâsıf ve ta’rîf ile divâmer ettikde zarâr-ı ibtidâ hafifçe geçirmek istemiş ise de Mu’âviye tekrâr ilhâh eylediğine binâen Yâ Mu’âviye! Madem ki hazret-i ‘Alî’nin hakîkî muttasıf olduğu sıfâtını istiyorsun.

İşte vallâhu'l-'azîm Hazret-i 'Alî ba'îdu'l-meddî ve şedîdü'l-kuvvâ yetefecceru'l-'ilmu min cevânibihi, tantiku'l-hikmetu min nevâhîhi, yestevhişu mine'd-dünyâ ve zehratihâ, yesteennesu bi'l-leyli ve'z-zulmeti, ve kane vallâhi 'gazîra'l-'ibrati, tavîle'l-fikrati, yukallibu keffehu. Ve yu'âtibu linefsihi te'accubehu, mine'l-libâsi mâ kasara ve mine't-ta'âmi mâ haşene ila ahire sıfât-ı celîlesiyle muttasıf bir nâdirü'l-vücûd idi” dedi. ve müşârun ileyhe bunları söyledikçe hazret-i Mu'âviye ağlayıp hayasından yaşlar damlamağa başladılar. Ve hâzır bulunanlar ağlaştılar. Ve hazret-i Mu'âviye hakk ona rahmet etsin vallâhi vâsf ve ta'rîfin gibidir. İmâm 'Alî kerramallâhu veche ve radiyallâhu Te'âlâ 'anh hazretlerinin âdâb-ı hükûmet ve ıslâhı memalik vesâire şâmil-i Mısır vâlîsi Mâlik İbn-i Ahres tarafına gönderdi ki “ahidnâmenin celâlet-i mûndericâtı cihetle ba'zı mühim fukarâtı bir veche âtî muhtasaran tahrîr olunmuştur. Ba'de'l-Besmele ve salvele ya Mâlik sana birinci emrim şerî'at-ı mutahhara ahkâmına ittibâ' ve hevâ-yı nefisten muktedir olduğun mertebe tebâ'id ile senden imtinâ' ile senden evvel gelen vâlîlerin uygunsuzluğundan sâdır olan sû-i ef'âl şimdi sana ve halka nasıl fenâ görünüyorsa senden dahî öyle ef'âl zuhûr ettiği hâlde dūcâr-ı ta'n ve mezemmet olduğu düşünüp ona göre hareket ve halk arasında zikr-i cemîl tahsiline gayret etmekliğin lâzım gelir. Orada olan re'âyâ'-yı dîn karındaşların ile ehl-i zimmetten olan ve ehl-i zimmet dahî hıkkatte senin gibi bir şahs-ı zî-ferâset olduğundan hıfz ve ri'âyetleri vâcibe-i zimmet-i islâmiyettir. Re'âyâ ba'zen bir sebepten nâşî ya kasten veya hatâen bir cürüm ve günâh edebilir. Ol vâki't lâıyk olan 'afv ve ihsândır. Yâ Mâlik sen onlardan yüce olduğun gibi seni oraya vâlî eden dahî senden yücedir. Sakın nefsinin onun âdâbına mazhar düşürme. Zîrâ onun merhamet ve 'ukubetinden müstağnî değilsin 'afvından nedâmet ve 'ukûbetten meret ve hatâen melhûz olan yerlerde 'âcılâne hareket etmeyip umûrunda en ziyâde rüşte-i hakkâniyet ve 'adâlete mürtebit ve halka enfa' ve mütevassıt olanı ihtiyâr eyle ki 'umûm re'âyâ senden râzî ve memnûn ola. Sana lâzım olan 'âmmenin rızâsıdır. Yalnız havvâsın rızâsı mukayyed olmaz. Ve 'uyûb-ı halkı keşf ve gammaza vesîleci olundu yanına uğratma. Zîrâ halkta öyle 'ayıplar vardır ki sırrına vâliden gayrısı kâdir olamaz. Senden gâib olanın hâkimi Allâh'tır. Korkaklar ile meşveret etme. Sonra sana da za'af kalıp gelir. Ve tama'kârlarla meşveret zulme bârî olur. Hayırhâhlarla bedhâhları yanında bir görüp ivvelik edenlere fütûr ve yaramazlara cesâret verme. Eğer re'âyânın sana lâıykıyla teveccühünü istersen onları hüsn-ü zân ve ihsân ile taltîf ve üzerlerindeki belâ' ve meşakkati tahfîf eyle. Zîrâ hükmünde olan mem'âlikin ıslâhını mûcib-i husûsâtı ta'yîn ve icrâda

‘âlimler ve hikmete vâkıf kimseler ile mübâhese eyle. Ümerâ ve ricâl ve havvâs ve ‘avâm ve her sınıf umûr-ı idârede bulunanların hatırlarını tatlı dil ile alıp yolunda çektikleri meşakkatleri yanlarında tezkâr ve ta’dât ve husâl-ı memdûhe ve şecâ’at ve cür’etlerin ve senâ ile tatyîb ve reşâd eyle. Bir maslahat-ı ‘azîme vukû’unda ‘acz-i dârı olduğu ve tereddüt vukû’ bulduğu zamân sıdk ile Allâh ve resûlüne mürâca’at eyle. Bir mâddenin künh-i hakîkatine erişmeden onu fehm ile iktifâ etme ve ‘âmillerini irtikâbdan müstağnî olacak kadar ziyâde ma’âş ver. Andan sonra hâllerini teftîş ve sâdıkların ibkâ ve hâyinlerin def’et. Ve müfettişlerini gâyet müstakîm ve mücerrib âdemlerden ta’yîn eyle. Kâhbe-kâh meclîs-i ‘umûmî teşkîl edip kendin dahî berâber otur ve kimseyi huzûrundan men’ ettirme erbâb-ı hâcâtın ahmaklarının ratb veya pis sözlerine tekemmül edip merâmların güzelce anla. İmâmette namâzı uzatıp cemâ’ati tenfir etme. İhkâk-ı hakka velev kindeviye mensûb bir kimse için olsun dikkat et. Bir düşmanı Mûsâlahaya râgıb olduğu zamânda reddetme. Meğer ki râğbeti hile üzere ola ‘ahdinde vefa eyle. Zinhâr nâ hakk yere kan dökme. Zîrâ kan dökmek büyük günâh ve zevâl-i saltanata bâ’is-i bîgüvâhdır. Sah.

3.2.5. ‘Aşere-i Mübeşşerenin Beşincisi Talhâ Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anh Hazretleridir

Künyesi Ebû Muhammed radiyallâhu Te’âlâ ‘anh hazretleridir. Hicretin 43’üncü şehîd olmuştur. Müşârun ileyh hakkında fahr-i risâlet efendimiz fasîh-i melîh deyu du’â ederek “ Yâ Talhâ fakad gaferallâhu leke mâ takaddeme min zenbike ve mâ teahhara. Ve kad sebet ismike fî divanı mukarrebîn” diyerek tebşîr etmiştir. Vefâtı hicretin 43’üncü senesinde şehîden ‘azîm-i gülşensarây olmuştur. Sah.

3.2.6. ‘Aşere-i Mübeşşerenin Altıncısı Zübeyir Bin Avvam ve Ümmet-i Safiyye Hazretleridir

Radiyallâhu te’âlâ ‘anh. Hazret-i müşârun ileyh kibâr-ı sahâbe-i kirâm ve ‘Aşere-i mübeşşere-i sa’âdet-i iltisâmîden olup 6 yaşında İslâm’a gelip fî sebîlillâh sel-i seyf edenlerin birincisidir. Maskat-ı re’si Mekke-i Mükerrermede târîh-i tevellüdü mîlâdın 588’inci senesi olup târîh-i şehâdeti hicretin 33’üncü senesinde ve 67’nci yaşında olduğu hâlde ‘azîm-i dâr-ı naîm olup hazret-i Zübeyir hazret-i fahr-i risâlet efendimize ol kadar muhib ve nâsır bir zât olmakla şöyle ki bir gece müşârun ileyh hânesinde yatar iken ehl-i Mekke nebiyy-i Zîşân katl olundu deyu feryâd etmeleriyle hazret-i Zübeyir kemâl-i muhabbetinden câme-i hânîdan sıçrayıp üryân ve elinde bir

kılınç olduğu hâlde dışarı çıkar ve bu sırada Resûl-i Ekrem sallallâhu ‘aleyhi ve selem efendimize mülâkât ile fahr-i kâinât “bu ne hâldir? Ya Zübeyir.” buyurdukta “şöyle bir mûhiş sadâ işittim” der Resûl-ü Hüdâ “neyi murâd ederek çıktın ya’nî sayha’-i kâzibe-i mezkûre bi’l-farz sahîh oldu. Ne yapacaktın” buyurduklarında Zübeyir ”Yâ Resûlullâh kâdir olduğum mertebe isâle-i dem-i a’dâ ile ahez-i intikâm edecek idim”. dediğinden Cenâb-ı Risâletme’ab efendimiz azâr-ı şerîflerini ihsân buyurup anınla tesettüründen sonra lutfen kucaklar ve “Ey Zübeyir sen benim havârimsin buyururlar. Havârî mutlaken ve hasseten nâsır-ı enbiyâ ma’nâsınâdır. Müşârun ileyh gâyetle mâldâr olup emvâl ve eşyâsını fî sebîlillâh cihâda sarf etmiştir.

3.2.7. ‘Aşere-i Mübeşşerenin Yedincisi Abdurrahman Bin ‘Avf

Müşârun ileyh ‘Aşere-i Mübeşşerenin yedincisi olup merkad-ı şerîfleri ‘alâ rivâyetihî Kilis kazâsında Kâin-i Cûm nâhiyesinde ve ‘alâ rivâyetihî akvâ-ı ‘Urfâ’nın kible tarafında ve bir sâ’at mesâfe civârında ve Harrân nâhiyesinde vâki’ ‘Abdurrahmân dede demekle ma’rûf ve meşhûr karyede bir câmi’ olup câmi’-i şerîfin şark tarafında medfûn olup sandûka-i şerîfesi mevcûd olup karye-i mezkûre arâzîlerinden bir kısmı dahî müşârun ileyh hazretlerinin evkâfından olup yetmişbeş yaşında olduğu hâlde vefât etmiştir.

3.2.8. ‘Aşere-i Mübeşşerenin Sekizincisi Sa’d İbn-i Vakkâs ez-Zehra

Radiyallâhu te’âlâ ‘anh hazretleri olup müşârun ileyh ashâb-ı güzînden on yedi yaşında izhâr-ı İslâm ederek ‘Aşere-i mübeşşerenin i’dâdına dâhil olmuştur. Ve tîrândazlıkta mahâret-i fevka’l-’âdesine binâen fahr-i kâinât ‘aleyhi efdalü’s-salâtü vesselâm efendimiz fârisü’l-İslâm lakabıyla telkîb ve Uhud gazâsında dahî “İrmî Yâ Sa’d fedâke ebî ve ümmî” ta’bîr-i celîlesiyle taltîf buyurmuşlardır. Maskat-ı re’si Mekke’de olup vefâtları hicret-i nebeviyyenin 55 târîhinde ve kabr-i şerîfleri Medîne-i Münevvere’ye on mil mesâfede vadi-i ‘atîk nâm mahâlde medfûn olup müşârun ileyh ‘Aşere-i mübeşşerenin en sonra vefât edenlerindendir. Ehl-i İslâmın zâb-ı nehri bozgunluğu intikâmını almak üzere hicretin 17 târîhinde ellibin kişi ile İrân’ın pâ-yi tahtı olan Medâyin şehrine kadar gidip hayl-i memâlik ve buldânı zabt ve vîrân ve ertesi senesi daha büyük bir kuvvet ile ‘azîmet ederek meşhûr Kâdisiye muhârebesini kazanıp şehir-i mezkûrun cânibi garbisini dâhil hatt-ı İslâmiyân eyledi. Hazret-i Sa’d oğluna vasiyetinde (Yâ benî izâ talebta’l-gina fetlubhu fî’l-kanâ’ati, feinnehu mâlun lâ

yenfuzu. ve iyyâke ve't-tama'a feinnehu fakrun hâzırın, ve 'aleyke bi'l-ye'si feinneke lem tey'es min şeyin illâ eġnâkellâhu te'âlâ anhu.) buyurmuştur.

3.2.9. 'Aşere-i Mübeşşerenin Dokuzuncusu Sa'id İbn-i Zeyd Radiyallâhu Te'âlâ 'Anh

Müşârun ileyh 'Aşere-i mübeşşerenin dokuzuncusu olup maskat-ı re'si Mekke'dir. Medfeni Medîne-i Münevvere dâhilinde 'atık nâm mahâlde vefât edip mevkî'-i mezkûrede hicret-i nebeviyyenin altıncı senesi 'azîm-i dâr-ı cenân olmuştur. Müşârun ileyhden kırk dört hadî-i şerîf rivâyet olunmuştur.

3.2.10. 'Aşere-i Mübeşşerenin Onuncusu Ebu 'Ubeyde 'Âmir Bin 'Abdullâh el-Cerrah Radiyallâhu Te'âlâ 'Anhumâ

Müşârun ileyh ashâb-ı kirâmdan olup maskat-ı re'si Mekke-i Mükerrermede mîlâdın 582 târîhinde olup ismi 'Âmir bin 'Abdullâhtır. Bu zât-ı fursân ashâb-ı kirâmdan idi. Ve hicret-i nebeviyyenin on sekizinci senesine kadar vukû' bulan gazâvâtın kâffesinde bulundu. Ve râyet-i islâmiye ibtidâ bu zât-ı 'âlisafânın yedine tevdi' kılındı. Ve pek çok hizmet ve gayret etiğinden ve kerîmu'l-hulk ve gayr-ı muta'asıp ve halîm ve 'âkîl ve müdür olduğundan 'aleyhissalâtu vesselâm efendimiz (Emînü'l-Ümme) tesmiye buyurdu. Bu zât-ı celîlü'l-kadr Rûm diyârında hüsn-i şemâil ve sıdk-ı makâl ile şöhrat bulduğundan Şâm Mûsâlahasında Rûmlar bunu istemişler idi. Gidip yaptığı Mûsâlahâ el-yevm Arupalılarından da mu'teber ve müstahsendir. Müşârun ileyh hazretleri hicretin 18 târîhinde muhârebeye gider iken Remle ile Beytü'l-Makdis arasında bir karyede zuhûr eden tâ'ûndan ictinâb eden "askerine teselliyet vermek için bir yüksek yere çıkıp "eyyuhennas inne haze'l-vaca'a rahmetun min rabbikum, ve da'vetun min nebiyyikum, ve mevtus'-salihîne kablikum, ve inne Eba 'Ubeydete yes'elullahe en yukassime lehu minhu hazzehu ila ahire hutbesini kıraat ve tamâm ettiği anda tâ'ûn isâbetiyle rihlet-i dâr-ı bekâ eyledi. Müşârun ileyh târîh-i mezkûrda elli sekiz yaşında olduğu hâlde vefât etmiştir.

3.3. Eimme-i İsnâ 'Aşere³⁶

İmâm 'Alî ve mahdûm-u 'âlîleri Hasan ve Hüseyin ve Zeynel'âbidin ve 'Alî bin Hüseyin ve Muhammed el-Bakır bin Zeynelabidin ve Ca'fer-i Sâdık bin

³⁶ Bkz. 14a-20a.

Muhammed el-Bakır ve Mûsâ el-Kâzım bin Ca'fer-i Sâdık ve 'Alî er-Rızâ bin Mûsâ el-Kâzım ve Muhammed el-Cevâd bin 'Alî er-Rızâ ve 'Alî el-Hâdî bin Muhammed el-Cevâd ve Hasan el-'Askerî bin 'Alî el-Hâdî ve Muhammed el-Hâdî bin Hasan el-'Askerî rıdvânullâhi te'âlâ 'aleyhim ecmaîn. Hazretlerine eimme-i isnâ 'aşere derler. İsmâ'iliye ve Rezâmiye fırkaları bundan sonra daha ilâve ederek başka sûretle yazarlar.

3.3.1. Eimme-i İsnâ 'Aşerenin Birincisi Hazret-i 'Alî

Kerramallâhu veche ve radiyallâhu te'âlâ 'anh hazretleri olup evsâf-ı cemîli hulefâ ve eimme-i erba'a meyânında bâlâda mezkûr bulunduğundan bi't-tekrâr-ı zikre hâcet görülmedi.

3.3.2. Eimme-i isnâ 'Aşerenin İkincisi Hazret-i Hasan bin 'Alî

Olup lakab-ı 'âlîleri müctebâdır. Peder-i 'âlîlerinin şehâdetinden sonra kendiye rû-yi ittibâ" gösteren Kûfelilerin teşvîkiyle bir ordu tedârik ederek Şâmlıların üzerine gittiysede Anbâr nâhiyesinde Şâm 'askeri karşıladığından ve zaten bu yüzden birçok kan dökülmeğe dahî vicdânı râzî olmadığından minber-i hitâbete çıkıp hatta hilâfeti ba'zı şerâitiyle hazret-i Mu'âviye radiyallâhu 'anh hazretlerine terk eyledi. Hicret-i nebeviyyenin 41 târîhinde yalnız dâiresi halasiyetle Medîne-i Münevvereye gelip köşe-i ferağ ve inzivâya çekildi. Mühharan zevcesi Ca'd-ı herifle Mu'âviye'nin oğlu Yezîd cânibinden edindiği ba'zı mevâ'id-i kâzibeye kandiğinden ol gölşen-i bâğ-ı risâleti kırk altı yaşına varmış olduğu hâlde hicret-i nebeviyyenin 49 yahut 50 târîhinde tesmîm ve bi-mecâl edip fakat kendisi dahî umduğuna nâil olmayarak az bir müddet içinde kemâl-i ye'is ve melâl ile makarr-ı ehl-i dalâlete irtihâl eyledi. Maskat-ı re'si Medîne-i Münevverede târîh-i tevellüdü hicretin dört ve yahut altıncı senesinde mesmûmen vefâtı dahî yine Medîne-i Münevverededir.

Beyt

Sehl kârî nîst hûn-ı âl-i Ahmed rîhtî

Hâk-i gam ber-fark-ı ferzend-i Muhammed rıhtî

Velâdetleri sene 3 şehr-i ramazân safer 19 yevm-i müddet-i ömürleri 46. sah.

3.3.3. Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Üçüncüsü Hazret-i İmâm Hüseyin

Radiyallâhu te’âlâ ‘anh hazretleridir. Müşârun ileyh İmâm ‘Alî kerremallâhu veche hazretlerinin karzend-i ‘Alîsi olup lakab-ı şerîfleri seyyid ve şehîddir. Hazret-i müşârun ileyh Mu’âviyenin vefâtıyla yerine oğlu Yezîd-i Pelîd cülûs eyledikte hakları olan hilâfeti almak üzere Kûfe ahâlîsine mürâca’at eylemiş ve onlardan dahî üç bin âdem ‘arz-ı bi’âtla mâ’adâsı Kûfe’ye teşrîf buyurdıkları hâlde Kâffeten bi’ât edeceklerini meş’er-i mektûblar göndermiş idiler. Binâen’aleyh elli altmış nüfus-ı necîbden ‘ibâret mensûbat-ı celîlesiyle kalkıp Kûfe’ye teveccüh buyurdıklarında Yezîd der’akab keyfiyeti ve tutacağı hareketi ‘Irak Vâlîsi ‘Ubeyd ibn-i Ziyad’a yazdı. Kûfe ahâlîsi dahî ber- muktezâ-yı cibilliyet verdikleri sözü geri alıp ol nûr-ı du-çeşm-i nübüvveti yalnız bırakmakla ibn-i Ziyâd müehhîran Kerbelâ tesmiye kılınan İsrâk nâm-ı mahâlde yetişip bir müddet devâmı cenk ve cidâlden sonra hicret-i nebeviyyenin 61 senesi Muharrem’in Muharrem’in onuncu cum’a gününde Ve şemr-i mel’ûnun yed-i habîsinde ve elli altı yaşında müşârun ileyh hazretlerini ahz ve şehîd edip ser-i sa’âdetin alay ile Şâm’a gönderip bu vecihle kulûb-u muvahhidîne iltisâm kabûl etmez bir yara ilka’ ve te’yîd eyledi. Müşârun ileyh’in vücûd-ı pâkları Kerbelâ’da ve Ser-i sa’âdetleri Mısır’da Hasaneyn Câmî’-i Şerîfinde medfûndur. Maskat-ı re’si Medîne’yi Münevverede hicret-i Nebevi’yenin 5. senesinde Panhada ‘âlem-i şuhûd olmuştur.

Beyit

Sehl kârî nîst hûn-ı âl-i Ahmed rîhtî

Hâk-i gam ber-fark-ı ferzend-i Muhammed rıhtî

3.3.4. Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Dördüncüsü Zeynelabidin bin İmâm Hüseyin

Radiyallâhu te’âlâ ‘‘anhumâ müşârun ileyh’in künyesi Ebû Muhammed ism-i şerîfî ‘Alîyyu’l-evsât olup velâdeti hicretin 36. târîhinde ve vefâtı dahî hicretin 75. târîhindedir. Kerbelâ’ vak’a-i dilsûzında pederleri cenâb-ı hazret-i Hüseyin şirin-i mezak şehd-i şehâdet olduğu vâki’t ma’iyyetlerinde bulunan ashâb-ı insibât-ı nübüvvet dahî ba-cem’ihim ser-büreyde-i süyûf ehl-i dalâlet olup zükûrdan yalnız işbu nur-ı çeşm-i yakîn İmâm Zeynel’âbidîn hazretleri kalmış. Ve mizâc-ı şerîfleri müteğayyır olduğu hâlde muhadderât-ı ehl-i beyt ile ‘üryân ve perîşân cânib-i Şâm’a götürülmüş idi. Envâ’-ı ihânet ve hakâretlerle huzûr-ı Yezîd’e çıkardıklarında etbâ’-ı

Yezîd'in birisi "keyfe esbahtum Ya İbni 'Alî ve yâ ehle beyti'r-rahmeti" diye suâl etmekle İmâm" ashâbuna min kavmina bimenzileti kavm-i Mûsâ min âli fir'avne. Yuzebbihune ebnahum ve yestahyune nisahum fela nedri sabâhena min mesaina. ve haza min hakîkati belâ'ina buyurmuştur. İmâm Zührî "ben İmâm Zeynel'âbidinden efdal bir kureyş görmedim." buyurdu. Müşârun ileyh hazretleri fi'l-vâki" fedâil-i insâniyyeyi bi-hakkın câmi' olup rivâyet-i mevsûkaya nazaran günde bin rek'at namâz kılardı. Vâlideleri âhir mülûk-ı 'acem Yezdicerd'in esîr düşen zehter-i pâkîzesi idi. Zeynel'âbidîn hazretlerinin dokuz erkek ve dokuz kız çocukları dünyâya gelip ferzendelerinden altısı ya'nî imâm Bakır, 'Abdullâh, Zeyd-i Şehîd, 'Amr-ı eşref, Hüseyin-i asğar, ve 'Alî'y-yi asğar hazerâtı kendilerinden sonra bâkî kaldılar. Müşârun ileyh 39 yaşında 'azîm-i dârü'l-cenân olmuştur.

3.3.5. Eimme-i İsnâ 'Aşerenin Beşincisi Muhammed el-Bakır b. Zeynelabidin

Radiyallâhu te'âlâ 'anhumâ. Müşârun ileyh hazretleri a'lam-ı 'ulemâdan fazl ve kerâmet sâhibi bir nâdiru'l-vücûd idi. Neşrû'd-dür nam kitâbta nakl olduğuna göre bir gün müşârun ileyhden "oruç niçin farz olundu" diye suâl ettiklerinde "açlık mihnetini çekip açlara merhamet etmek için" buyurmuştur. Silâhu'l-liâm, kabîhu'l-keâm sözü kezzâb ve ahmak ve pehîl ve bed-hulk ve fâsık kimselerden ihtirâz etmek herkes için lâzımdır. Kelâmı dahî hazret-i müşârun ileyhin zebân-ı hakîkat beyânlarından sâdır olmuş kelâm-ı kibârdandır. Ashâb-ı kirâmdan Câbir bin 'Abdullâh hazretleri gâyet ihtiyâr ve hasta olduğu hâlde Medîne-i Münevverede müşârun ileyh hazretlerine tesâdüf edip kendilerinde emânet olan selâm-ı Resûlullâhı tebliğ buyurdu. İmâm Bâkır hazretleri Mansûr Halîfe tarafından zindâna konduğu esnâda sâlihât-ı nisvândan birisi arpa unundan iki ekmek yapıp huzûr-ı müşârun ileyhe hediye etmek üzere götürdüyse de zindâncılar duhûla mâni' olduğundan hatun ekmekleri zindâncının biriyle gönderdi ve vücûh-ı helâlden yaptığını söyledi. Zindâncı dahî götürüp teslim ve hatunun tenbîhi üzere helâlden olduğunu beyân eylediğinde müşârun ileyh "var kadına söyle. Helâlden olduğunu bilirim. Lakin harâm tabağa konduğundan ya'nî zindâncının eli dokunduğundan yemek istemem" demiş. Ve ekmekleri i'âde buyurmuştur. Müşârun iley bu kadar zâhid ve müttakî idi. Velâdeti hicret-i nebeviyyenin 57'nci senesi mâh-ı saferin üç târîhinde tevellüd edip 60 yaşında olduğu hâlde hicretin 115 yahut 117 târîhinde 'azîm-i gülşensarây-ı dâr-ı na'im olarak 'alâ

rivâyetih ‘Urfânın Harrân nâhiyesinde vâki’-i nefis-i Harrân harâbesinin yarım sâ’at şarkında İmâm Bakır karyesinde defn-i defn hâk-i ‘ıtırnâk olmuştur. Sah.

3.3.6. Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Altıncısı Ca’fer-i Sâdık Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anh

Müşârun ileyh İmâm Muhammed Bâkır hazretlerinin mahdûm-ı ‘âlîsi olup künyeleri Ebu ‘Abdullâhtır. Peder-i ‘âligüherlerinden istihlâf ile kemâlât-ı batıniyyelerini derece-i kusvâya îsâl ve zühd ve tâ’at ve sıdk ve istikâmette merâtıb-ı beşeriyyenin en ‘âlî derecesini istihsâl buyurmuşlar idi. Ömürlerinin kısm-ı a’zamı ‘uzlet ve kûşe-i inzivâda geçti. Ve Bâyezîd-i Bestâmi hazretleri bunlardan ahz-ı feyz eyledi. Müşârun ileyh hazretleri hicretin sekseninci ve rebiü’l-evvelin on yedinci günü kademnehâda-i şeref ve izzet oldukları hicret-i nebeviyyenin 148 târîhinde receb-i şerîfin 15’inci günü 68 yaşında oldukları hâlde Medîne-i Münevverede dâhil-i devletsarây ‘âlem-i âhiret olup Cennetü’l-Bâkî’ nâm mevkî’de kubbe-i şerîfe-i mahsûsası içinde medfûndur. Müşârun ileyhın kelâm-ı hikmet âyât-ı cemîlelerinden olmak üzere Mansûr halîfeye esnâ-i musâhebette söylediği nesâihtir.”Nâs ile ihtilâtı ve mu’ârefeyi takleyle. Ve seni bilenleri kendini unutturmaya çalış. Eğer yüz dostun var ise doksan dokuzun tarh eyle. Ve o birinden dahî hazır üzere ol. Ve bir defa dahî tövbesiz ‘ibâdet karîn-i kabûl olamaz.” buyurdular. ”Ettâibûne’l-‘âbidûn” ayet-i kerîmesini okudular. Sah.

3.3.7. Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Yedincisi Mûsâ el-Kâzım

Radiyallâhu te’âlâ ‘anh müşârun ileyh İmâm Ca’ferü’s-Sâdık hazretlerinin necl-i necîb-i pâkidir. Velâdeti hicretin 127’nci senesi Safer-i âhirin yedinci günüdür. Harun er-Reşîd tarafından Bağdât’ta mahpus olduğu hâlde hicret-i nebeviyyenin 186 yahut 183 senesi receb-i şerîfin beşinci günü 59 yaşında olduğu hâlde mesmûmen irtihâl-i dâru’s-selâm oldu. Hazret-i müşârun ileyh gâyetle halîm ve kezîm olduğu için Kâzım telkîb olunmuştur. Künyeleri Ebû İbrâhimdir. Altmış erkek ve otuz altı kız evlâdı dünyâya geldi. Kemâl ve kerâmetine nihâyet yoktur. Kabr-i şerîfi Bağdât’ın yirmi iki kilometre garbında vâki’ İmâm Mûsâ nâm kasabada medfûndur. Sah.

3.3.8. Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Sekizincisi ‘Alî Rızâ Bin Mûsâ el-Kâzım

Radiyallâhu te’âlâ ‘anh Müşârun ileyh Mûsâ el Kâzım hazretlerinin mahdûmu mûkerremidir. Hicret-i nebeviyyenin 201 târîhinde Bağdât’ta Alevîlerin ‘Abbâsiler ‘aleyhine zuhûr eden ihtilâli teskîn maksadıyla halîfe Me’mûn tarafından velî’ahd ittihâz olunmuş idi. Muahhiran halîfe ile ‘Irâka gidip Tûs nâm mahale vusûllerinde bir müddet sonra 218 târîhinde ve ramazânın garrasında feca’ten vefât eyledi. Sûret-i vefâtına nazaran Me’mun tarafından tesmîm olunduğu hatıra geliyor. Kabr-i şerîfi Horasanda târîh-i tevellüdü hicretin 158 târîhinde ve rebîü’l-evvelin on ikinci günü olup hîn-i vefâtında 60 yaşında idi. Sah.

3.3.9. Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Dokuzuncusu Muhammed Takî ve yahut Muhammed el-Cevâd bin ‘Alî er-Rızâ radiyallâhu te’âlâ ‘Anhumâ

Müşârun ileyh ‘Alî er-Rızâ hazretlerinin mahdum-ı mûkerremidir. Târîh-i velâdeti hicret-i nebeviyyenin 195’inci senesi receb-i şerîfin on beşinci gününden olup 25 yaşında hicret-i nebeviyyenin 220’nci senesinde ve zi’l-hiccenin altıncı günü Bağdât’ta mesmûmen vefât ederek orada medfûn olup Mu’tasım müşârun ileyh’in sığirasında kerîmesini tezvic etmiş idi. Sah.

3.3.10. Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin Onuncusu ‘Alîyyu’n-Nakî yahut ‘Alîyyu’l-Hâdî bin Muhammed el Takî Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anhumâ

Müşârun ileyh Muhammed el Takî hazretlerinin necl-i şerîfidir. Ebu’l-Hasan künye mekennen idi. Târîh-i tevellüdü hicret-i nebeviyyenin 213 yahut târîhinde receb-i şerîfin on üçüncü günü olup kırk yaşında olduğu hâlde Samarra’da 253 yahut 254 târîhinde cemâziye’l-evvelin âhîrinde ‘azîm-i gülşensarây-ı dâr-ı na’îm olmuştur. Sah.

3.3.11. Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin On Birincisi Hasan el-‘Askerî bin ‘Alîyyu’n-Nakî yahut ‘Alîyyu’l-Hâdî Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anhumâ

Müşârun ileyh Hasan ez-Zekî dahî derler. Künyesi Ebu Muhammed bin ‘Alî el-Hâdî olup târîh-i tevellüdü hicret-i nebeviyyenin 231 senesinde olup 29 ve diğer rivâyette 31 yaşında olduğu hâlde târîh-i mezkûrun 260 yahut 262 senesinde Surremen Ra’y şehrinde ‘azîm-i gülzâr-ı bekâ olmuştur. İmâm Muhammed el-Mehdî’den başka evlâdı olmadı. Mah.

3.3.12. Eimme-i İsnâ ‘Aşerenin On İkincisi Muhammed el-Mehdî

Radiyallâhu ‘anhumâ müşârun ileyhin künyeleri Ebu’l-Kâsım’dır. Hicret-i nebeviyyenin 255 târîhinde dünyâyâ gelip o zamân hükümdârlar muhâfaza-i saltanat için evlâd-ı resûlû mahv sevdâsında bulunduklarına binâen pederleri kimseye haber vermeyerek gizli buyurup on bir yaşına bâlîğ oldukta vefât yahut gaybûbet ve diğer rivâyete göre yetmiş beş yaşına kadar mu’ammer olup hicret-i mezkûrun 330 târîhinde rihlet buyurmuşlardır. Şi’îlerden isnâ ‘aşere fırkasının kıyâmete karîb bir zamânda ıslâh-ı İslâm için gelecek dedikleri mehdî bu zattır. Ve bu bâbda daha birçok akvâl-i muhtelifi vardır. Mah.

3.4. Silsile-i Nakşıyyenin Beyânı³⁷

3.4.1. Ba’de’n-Nebî Hz. Ebubekir ve Ondan Sonra Selmânu’l-Fârisî

Radiyallâhu te’âlâ ‘anh hazretleridir. Müşârun ileyh kibâr-ı sahâbe-i kirâmdan olup hicret-i nebeviyeden birkaç sene sonra diyâr-ı farstan Medîne-i Münevvereye hicret ederek şeref-i İslâmla müşerref olup hicretin beşinci târîhinde vukû’ bulan Hendek muhârebesinde ‘aleyhissalâtu vesselâm efendimizin ashâb-ı kirâmıla müşâvere buyurduğu sırada müşârun ileyh dahî hâtır bulunarak “Ya Resûlullâh! Bizim memleketimizde a’dâ tarafından böyle bir hücum vukû’ bulduğu zamân tahassun için hendek hafr olunmak adettir.” dediğinde hazret-i risâletpenâh efendimiz dahî memnûn olarak hendek-i hafrini fermân buyurdular. Yüz elli sene kadar ömür sürüp hicret-i nebeviyyenin 34 târîhinde vefât ederek Bağdât’ın cânib-i şarkîsinde kâin-i medâin kasabasında defn olunmuştur. Sefer ve hadarda hazret-i ‘Alî kerramallâhu veche hazretleriyle hemdem olup kat’an müfârat etmezdi. Şemâil-i ‘alîyyeleri mübârek levn-i şerîfi buğday benizli idi. Ve yüzü ziyâde göçük idi. Ve boyu orta idi. Ve sakalının ekserîsi siyâh idi. Hâlbûki ömr-i şerîfi uzun idi. ve elbisesi izâr ve rida’ ve ‘imâme idi. Sah.

3.4.2. Hazret-i Kâsım

Hafîd-i Sıddık radiyallâhu te’âlâ ‘anh bin Muhammed bin Ebîbekrû’s-Sıddîk radiyallâhu te’âlâ ‘anhum. Müşârun ileyh Selmân-ı Fâris’ten ahz-ı tarîkatle kendisi dahî pişvâ-yı tarîkat ve rehnümâ-yı hakikat hazret-i Sıddîk-ı Ekber’in veled-i emced-i sulbisi olan Mevlânâ Muhammed cenâbının gonca-i evvel-i bahar-ı dilpesendi ya’nî

³⁷ Bkz. 20a-41a.

ferzend-i ercümendidir. Peder-i ‘âlîgüherleri hicret-i nebeviyyenin 17 târîhinde ‘azîm-i gülşensarây-ı dâr-ı na’îm olmuştur. Müşârun ileyh Hazret-i Kâsım fukaha-yı seb’adan olup 108 târîhinde intikâl-i dâr-ı ‘ukbâ olarak Medîne-i Münevverede Cennetü’l-Bâkî’ nâm mevkî’-i refî’de defn-i defn-i hâk-ı ‘ıtırnâk ve nâil-i rahmet-i Mevlâ olmuştur. Şemâil-i şerîfi levni esmer idi. Ve sakalı ve gözleri siyâh idi. Ve sakalın iki tarafları az idi. Ve boyu uzun idi. ve alnında secde âsârlarından bir nûr ‘alâmeti var idi.

3.4.3. Ca’fer-i Sâdık Radiyallâhu Te’âlâ ‘Anh

Hazret-i risâletpenâh ve hazret-i ‘Alî ve Hasan ve Hüseyin ve Zeynel’âbidîn ve İmâm Bâkır radiyallâhu te’âlâ ‘anhum ecmaîn hazerâtından sonra yine hazret-i ‘Alî tarafından dahî İmâm Ca’fer hazretlerine müntehâ olur. Buna silsile-i zeheb tesmiye olunur. Müşârun ileyh silsile-i tarîkat-ı nakşiye sadâtından olmakla evsâf-ı cemîli ve zikr-i celîli bâlâda ve eimme-i isnâ ‘aşere meyânında mesbûk olduğundan burada bi’t-tekrâr-ı zikre hâcet görülmemiştir. Velâdeti Medîne-i Münevverede ve şems-i vücûdu 80 yahut 83 senesi rebi’ü’l-evvelin isneyn günü tâli’ olmuştur. Şemâil-i şerîfii mübârek levn-i beyâzlığı kırmızılığa karışmış idi. Ve güzel yüzlü idi. Ve hazret-i ‘Alî efendimize müşâbih idi. Re’s-i şerîfi büyükçe idi. Ve çeşm-i şerîfinde nûru çok idi. Ve ilmi çok idi. Sah.

3.4.4. Tayfûr Kaddesallâhu Sırruhu’l-Azîz

Nâm-ı diğeri Ebâyezîd-i Bestâmî Müşârun ileyh melekiyyü’s-sıfât. Müfessir-i âyât. Zamâir-i tercümân-ı lügât. Serâir-i matla’-ı envâr-ı fütûhât. Gayb-ı menba’ füyûzâtü’l-erbab sultânü’l-ârifin. Burhânü’l-vâsılîn. Bâyezîd-i Bestâmî hazretleri kibâr-ı evliyâullâhtan olup ism-i şerîfi Tayfûr bin ‘Îsâdır. Ve tarîkatte nisbet-i ‘âlîyeleri beş vâsita ile hazret-i Ebûbekru’s-Sıddîk radiyallâhu te’âlâ ‘anh hazretlerine mevsûldur. Nisbetleri hazret-i İmâm Ca’fer-i Sâdık hazretlerindendir. Bu zat-ı ‘âlîkadr aşkta istiğrâkı ve ‘ibâdet ve tâ’atte mücâhedeyi ol dereceye varmış idi ki namâz kılarken cenâb-ı hakkın heybet ve celâlinden ve şerî’at-ı mutahharaya ta’zîminden nâşî göğsünün kemikleri kağışdar idi. Hâl-i ihtizârından “*İlâhî mâ zekertuke illâ ‘an gafletin ve mâ hademtuke illâ ‘an fatratin.*” buyurup teslîm-i rûh etmiştir. İrtihâlleri hicret-i nebeviyyenin 361 târîhinde olup türbe-i şerîfleri Halep mülhikâtından ‘Amik ovasındadır. Târîh-i tevellüdü 188 senesinde olup maskat-ı re’si Horâsân’da Bestam

şehridir. Şemâil-i Şeyh levni beyâz idi. Mübârek sakalı seyrek ve beyâz idi. Ve boyu uzun idi. Ve şemâil-i hazret-i Ebûbekr-i Sıddîk hazretleri gibi idi. Sah.

3.4.5. Ebu Hasan el Harakâni Kaddesallâhu Sırruhu'l-'Azîz

Müşârun ileyh mükemmelin-i evliyâullâhtan olup maskat-ı re'si Harakân isim 'Alî bin Ca'ferdir. Müşârun ileyh tarîk-i üveysi üzere müteveffâ Şeyh Ebû Bâyezid-i Bestâmî hazretlerinin rûhâniyât-ı 'aliyyelerinden istifâde ederek vâsıl-ı mertebe-i kemâl olmuş. Ve makâm-ı celîl-i Üveysiyeye ermiştir. Dâimâ mürîdânına “gönüllerin rûşeni onda halk olmayandır. Ve amellerin yirmi anda mahlûk fikri olmayandır. Ve ni'metlerin atyebi cehd ile hâsıl olandır. Ve refiklerin hayırlısı zendegânîsi hakla olandır.” buyurur idi. Bir gün kendi mücâhedâtından bahs ettiği sırada “kırk yıldır nefsim bir içim su yahut bir ekşi ayran istediği hâlde vermedim. Ve kırk yıldır cenâb-ı hakk gönlüme nazar edip kendisinden başkasını görmedim.” buyurmuştur. Vefâtı hicret-i nebeviyyenin 425 târîhinde 'âşûre gecesi vefât ve ertesi selâse günü sâkin-i bucûhete cenân oldu. Şemâil-i şerîfi mübârek yüzü gökçek ve alnı genişçe idi. Gözleri büyükçe ve boyu orta idi. Ve sakâlinın levnî kumral idi. Hazret-i 'Ömer efendimize benzer idi.

3.4.6. Ebu 'Alî Farmidî Kaddesallâhu Sırruhu'l-'Azîz

Müşârun ileyh tarîkat-ı sûfiye kibârından ve müşârun ileyh zevi'l-ihtirâmından idi. Medfen ve maskat-ı re'si Tûs şehri olup isim Fazıl bin Muhammeddir. Müşârun ileyh Horâsân'ın şeyhu'ş-Şuyûhı ve kendi nâmına nisbetle ma'rûf olan tarîkin müessisi idi. İbtidâ Şeyh Ebu Sa'id hazretlerinden sonra Şeyh Ebu'l-Kâsım Gürkânî hazretlerinden ahz-ı feyz etmiştir. Kendi hayâtında Hâce Yûsuf Hemedânî hazretlerini halîfe ta'yîn buyurmuşlardır. Mevlûdî hicret-i nebeviyyenin 407 târîhinde olup vefâtı 477 târîhindedir. Şemâil-i Şeyh mübârek levni esmer idi. Ve kaşları çatık idi. Gözleri ve kirpikleri siyâh idi. Ve cisim orta idi ve ağzı genişçe idi. Ve mürîdleri üzerine baba şefkati ve muhabbeti ziyâde idi. Sah.

3.4.7. Şeyhu'ş-Şuyûh el 'Âmilu'l-'Ârifu'r-Rabbânî Hâce İmâm Ebû Ya'kûb Hâce Yûsufu'l-Hemedânî Kuddise Sırruhu'l-'Azîz

Müşârun ileyh ecille-i ricâl-i sûfiyeden ve meşâyih-i kirâm maârif-i ittisâmdan olup Ebu 'Alî Farmadî hazretlerinden celb-i kemâl edip peder-i 'âlîlerinin isim Eyyûb olup ve maskat-ı re'si 'Irâk-ı 'acemden Hemedân şehridir. Târîh-i tevellüdü 425 yahut

440 târîhinde olup 95 yaşında olduğu hâlde hicret-i nebeviyyenin 525 târîhinde ‘azîm-i dâr-ı na’îm olup medfen-i şerîfi Merv’de olup Herâttan gelir iken esnâ-yı râhda vefât ve Mekke-i mezkûrede dahî defn olunmuştur. Vefâtından sonra Abdulhalîku’l-Gucdevânî ve Amed Yesevî hazretlerini halîfe bırakmıştır. Müşârun ileyh hazretlerine Hâbda cenâb-ı hakk tarafından “Yâ Yûsuf “İnnâ a’taynâke’l-basârate ve’l-basîrate.” fermân buyurmuştur. Şemâil-i şerîfi Mübârek cisimleri zaîf ve göçek idi. Ve levni buğday benizli idi. Mükevvenât-ı hîn teveccühünde feyz-i ilâhi doldurur idi. Ve sakalında nev’an mâ beyâz var idi. Ve zühd-i takvâsı İmâm-ı A’zam efendimiz gibi idi.

3.4.8. Hâce ‘Abdulhâlîk ‘Ucduvânî Kuddise Sırruhu’l-Azîz

İbn-i ‘Abdulcemîl İmâm Mâlîk evlâdındandır. Vâlidesi Rûm melikleri evlâdındandır. Müşârun ileyh halka-i tarîk-i hâcegân olup revşey-i tarîkatte hüccet ve cemi’-i fark ‘indinde rehîn-i makbûliyetir. ‘Ârif-i Rabbânî İmâm Ebû Ya’kûb-ı Yûsuf-ı Hemedânî hazretlerinden isticlâb-ı envâr-ı ma’rifet etmiş ve ‘ale’d-devâm mütâba’at-ı şer’ ve sünnet-i cenâb-ı Mustafâ’ya ve izâle-i bid’ât-ı nefis ve hevâya çalışıp kemâle ermiştir. Ve maskat-ı re’si ‘Ucduvân olup ve vefâtı dahî hicret-i nebeviyyenin 617 târîhine müsâdef olmakla merkad-ı şerîfleri ‘Ucduvândadır. ‘Ucduvân Buhârâ vilâyetine tâbi’ ‘azîm şehir gibi bir karyedir. Şemâil-i şerîfi Mübârek boyu uzun idi. Ve başı büyükçe idi. Ve levn-i beyâz idi. Ve yüzü güzelce idi. Ve kaşları çatık idi. Ve göğsü enli idi. Ve vâsi’ idi. Ve omzunun arası genişçe idi. Sah.

3.4.9. Hâce Ârif Rivgerî Kuddise Sırruhu’l-Azîz

Müşârun ileyh ecille-i ricâl-ı sûfiyeden ve ma’den-i ulum-ı rûhâniye ve yenbu’-ı esrâr-ı subhâniye olup nisbet-i ‘âlîleri hazret-i cenâb-ı ‘Abdulhâlîk-ı ‘Ucduvânîden mevsûl olmakla bu silsile-i hâcegâninin dahî on birincisidir. Müşârun ileyhin mevlûd ve merkad-ı münevvereleri Buhârâ’ya altı fersah kurbette Rivger karyesinde. Şemâil-i şerîfi levni gül renginde ya’nî beyâzlığı kırmızılığa karışmış idi. Ve mübârek yüzü bedir olmuş ay gibi idi. Ve andan râiha-i tayyibe misk-i anber gibi yayılır idi. Ve gözleri büyük vâsi’ idi. Ve kaşları ince hilâl gibi idi orta boylu idi. Sah.

3.4.10. Hâce Mahmûd İncir Fağnevi Kuddise Sırruhu’l-Azîz

Müşârun ileyh efdal ve ekmel-i ashâb-ı tarîkat-ı hâcegânîden bir zât-ı hakîk-i ‘andelîb, riyâz-ı tahkîk olup Hızır ‘aleyhisselâm ile mülâkât ederek ahz ve kesb-i füyûzât-ı rûhâniye eylemiştir. Mevlûd-i ‘âlîleri Buhârâ vilâyetine tabi’ İncir Fağne

karyesinde pânâda-i ‘âlem-i şühûd olmuştur. Vefâtı 680 târîhinde olup medfen-i pür-envârları dahî kezâ Buhârâ’ya üç fersah ba’inde Fağne karyesindedir. Şemâil-i şerîf mübârek levn-i beyâz idi ve orta boylu ve sakalı siyâh idi. Ve güzel yüzlü ve güzel burunlu idi. Ve ağzı vâsi’ ve beyâz imâme sarınır idi.

3.4.11. Hâce ‘Alî Râmîteni ya’nî Hâce-i ‘Azîzân Pür-Nessâc (k.s.)

Velâdeti hicret-i nebeviyyenin 585 târîhinde Buhârâ vilâyeti kasâbasından Râmîten nâm kasâbada pânâda-i ‘âlem-i şühûd olup yüz yirmi yahut otuz yaşında olduğu hâlde Hârzemde 705 yahut 715 târîhinde zi’l-ka’desinin 28’inci dûşenbe günü beyne’s-selâtîn ‘azîm-i gülşensarây dâr-ı me’vâ olup mahal-i mezkûrde defn-i defîn-i hâk-ı ‘ıtırnâk olmuştur. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî hazretleri hakk-ı ‘âlîlerinde Mesnevi-i şerîfinde bu nazmı buyurmuştur.

Beyit

Küh-ü ilm-i fevk-a kal be degi şeda. Bende-i a’yan-ı Buhârâ-i hâce-i nesac ra

Müşârun ileyh sekine-i kulûbu’l-‘âşıkîn. Şemsu’l-İslâm ve’l-müslimîn. Vâsıl-ı rahmet-i rabbu’l-‘âlemîn olmuş bir zât-ı melâike-i sıfâttır. Şemâil-i şerîfi tenâsübü a’zâsı tam idi. Ve boyu güzel mevzûn idi. Zâhîran hâli ve şânı gibi idi. Sah.

3.4.12. Hâce Muhammed Baba-yı Semmasi Kuddise Sırruhu’l-‘Azîz

Müşârun ileyh efdal ve ekmel-i ‘azîzând ve kibâr-ı tarîkat-ı sûfiyeden olup Hâce ‘Alî Râmîten kuddise sırruhu’l-‘azîz hazretlerinden ahz-ı hilâfetle pûşîde-i hırka-i reşâdet olmuştur. Müşârun ileyh Buhârâ’ya üç fersah mahâade Râmîten karalarından Semmâsî karyesinde pânâda-i ‘âlem-i şühûd olduğu gibi kabr-i mekârimleri dahî karye-i mezkûrede vecd-i pür-envârları orada vedi’a-i hâk-i gufrân olmuştur. Ba’de vefâta dört halîfesini terk etmiştir. Hulefâ-i erba’ası olan Hâce sûfî ve Hâce Muhammed Semmâsî ve Mevlânâ Dânişmend ‘Alî ve Seyyid Emir Külâl hazerâtını terk ile müşârun ileyh Emir Külâl hazretlerine Hazret-i Şâh efendimizin terbiye ve şefkati müşârun ileyh 740 târîhinde ‘azîm-i dâr-ı ‘ukbâ olmuştur. Şemâil-i şerîfi mübârek kaddi orta idi ve küçük yüzlü idi. Ve levni esmer idi. Ve vech-i şerîfinde ‘alâmet var idi. Ya’nî nuru’l-ilâhiyeye mazhar idi. Sah.

3.4.13. Hâce Seyyid Emir Külâl Kuddise Sırruhu'l-'Azîz

Müşârun ileyh hemdem-i ser-muğlak âyine-i feyz-i incilâ. Kutb-ı medâr-ı ihtidâ. Menba'-ı füyuzât-ı zi'l-celâl. Ve halife-i sâhib-i cemâl ve sadât-ı zevi'l-ihtirâmından olup ashâb-ı hâce babası Semmâsî'dir. Mevlûd ve medfeni Buhârâ şehrine iki fersah mahâlde Sûhârist karyesi olup hazret-i babası Semmâsî'nin emir ve telkînleri dâiresinde hazret-i Muhammed Bahâuddîn kuddise sırruh hazretlerinin terbiyesiyle meşgûl olarak emr ve irşâda mübâşeret ve 777 târîhinde 'azîm-i dâru'l-cenân olmuştur. Şemâil-i şerîfî mübârek kaşları çatık ve kâmeti uzunca idi. Ve kolları vâsi' ve uzunca idi. Ve mübârek levni esmer idi. Ve mübârek sakalının ba'zı yerinde beyâzı var idi. Ve çok tevâzu' sâhibi idi.

3.4.14. Hazret-i Şâh-ı Nakşibend Muhammed Bahâuddîn-i Velî Kuddise Sırruhu'l-'Azîz

Şem'-i sâbıkân ve subh-ı sâdıkân pîşâ-yı tarîkat ve bedr-i kahe-i hakikat ve ma'rifet ve ehlullâh meyânında dil-pesend ve ricâlullâh beyninde serbülend-i burhânu'ş-şer' ve'l-yakîn bahâu'l-millet ve'd-dîn bin Muhammedu'l-Buhârî tarîkat-ı nakşibendiye sâhibidir. Müşârun ileyh bâtinen hâce Abdulhalîku'l-'Ucduvânî hazretlerinin rûhâniyetinden zâhîran Seyyid Emir Külâl hazretlerinden kesb-i feyz ve ma'rifet edip müşârun ileyhî mevlûd ve medfeni Buhârâ'dan bir fersah ötede Kasr-ı 'Ârifân nâm kasabada mesken ve me'vâsı olup hicret-i nebeviyyenin 718 senesi muharreminde mevkî'-i mezkûrede pânhâda-ı 'âlem-şuhûd olarak Kasr-ı Ârifân terkîbi dahî vefâtına târîh düşmüştür. 792 târîhinde ve yetmiş dört yaşında olduğu hâlde 'azîm-i gülşensarây-ı huld-i me'vâ olmuştur. Târîh-i 'ömri (cemâl)dir. Müşârun ileyhî hîn-i velâdetinde Hâce 'Alî Râmîten hazretleri henüz ber-hayât olup velâdetinden üç sene sonra vefât etmiştir. Nakşibendiye tarîkine müşârun ileyhden evvel ya'nî Abdulhalîku'l-'Ucduvânîye gelinceye kadar tarîk-i hâcegân denilir idi. Esâs âdâb-ı nakşiye

Hûş der-dem nazar der-kadem sefer der-vatan halvet der-encümen yâd-ı kerd bâz-ı geşt nigâh-daşt'dan 'ibârettir. Bir rivâyete göre Mevlânâ Celâleddîn Rûmî hazretleri lafz-ı celâl zikrini Şah-ı Nakşibendden teblîğ olunmak üzere 'azîzân demekle ma'rûf Hâce 'Alî Râmîten hazretlerine telkîn ve müşârun ileyh dahî kezâlik Seyyid Emir Külâl hazretlerine tefhîm edip o da Şah-ı Nakşibend hazretlerine teblîğ

eylemiştir. Mevlânâ hazret-i Celâleddin-i Rûmî hazretlerinin vefâtı hazret-i Şâh-ı Nakşibend hazretlerinin velâdetinden otuz sene evvel vâki' olmuştur. Ve bu tarîkat-ı 'âlîyyenin nisbeti İmâm Ca'fer hazretlerine yine vâsıl olduktan sonra bir cihetten Cenâb-ı Sıddîk-ı ekbere ve diğer cihetten hazret-i 'Alîyyü'l-Murtazâ'ya vâsıl olup bu sebepten buna silsiletü'z-zeheb dahî tesmiye olunur.

İhrâriye Nâciye Kâsâniye Müceddidiye Murâdiye Mazhariye Melâmiye Nûriye Câmiye Hâlîdiye tarîkleri dahî tarîkat-i 'alîyye-i nakşibendiye şu'bâtındandır. Şemâil-i şerîfi mübârek levn-i buğday benizli idi ve sakalı şerîfi büyük idi. Ve kâmeti uzunca idi ve küçük yüzlü idi. Ve dâimâ kolları tarîka-i müstakîme irşâda meşgûl ve mübârek yüzü nûrânî idi. Sah.

3.4.15. Eş-Şeyh Muhammedü'l-Buhâriyyu'l-Ma'rûf bin 'Alâeddîn 'Attâr Kuddise Sırruhu'l-'Azîz

Müşârun ileyh Hâce Bahâuddîn Nakşibendî kuddise sırruhu'l-'azîz hazretlerinin dâmâd-ı izzet-i nihâdî olduğu gibi kibâr-ı ashâbından idi. İsim Muhammed ibn-i Buhârî velâdeti 765 sinni 37 ve vefâtı 802 târîhindedir. Hâce-i müşârun ileyh hazretlerinin hâl-i hayâtında ekseri mürîdlerinin ta'lîm ve terbiyesini kendisine havâle eder idi. Mükemmelin-i evliyâdan meşhûr Nizamuddîn Hâmûsî ve allâme Seyyid Şerîf Cürcânî hazerâtı dahî bu zâtın hücre-i terbiyesinde perverdeş-i bâb-ı irşâd olmuştur. Medfen-i 'âlîleri Safâniyân'da olup mahdûm-ı 'âlîleri Hâce Hasan 'Attâr dahî Şirâz'da vefât ederek oraya nakl olunmuştur. Şemâil-i şerîfi mübârek levni esmer idi. Ve orta boylu ve küçük yüzlü idi. Ve sakalı büyük idi ve dâimâ hudû' ve huşû' üzere idi. Sah.

3.4.16. Hâce Ya'kûb-ı Çerhî Hasârî Kuddise Sırruhu'l-'Azîz

Müşârun ileyh hazret-i Bahâuddîn Nakşibend hazretlerinin kibâr-ı ashâbından olup velâdet-i seniyeleri Gazneyn vilâyeti dâhilinde Çarh karyesinden olup kabr-i sa'âdetleri Hasâr dâhilinde Hülğatû karyesindedir. Müşârun ileyh 'ulûm-ı bâtında mürşid-i mutlak olduğu gibi 'ulûm-u zâhirede dahî yed-i tûlası olup zamânın a'lem-i 'ulemâsından sâhib-i tefsîr idi. Şemâil-i şerîfi mübârek levn-i şerîfi beyâz idi. Ve kâmeti orta ve güzel yüzlü idi. Ve sakalı beyâz idi. Ve etrâfları az idi. Ve mübârek cebhesinde beni var idi.

3.4.17. Hâce ‘Abdullâhu’l-Ahrârî bin Hâce Mahmûd bin Şihâbuddîn Kuddise Sırruhumu’l-‘Azîz

Kutbu’l-ekberu’l-muhakkıkîn, gavsü’l-a’zamu’l-muvahhidîn, Nâsıru’l-hakk ve-l hakîka ve’d-din. Kudvetu’l-‘ârifin ve ‘umdetü’l-vâsılın Hâce ‘Abdullâhü’l-Ahrâr hazretleri ki tabaka-i hâcegânın râbita-i iltiyâm ve vâsıta-i intizâmî idi. Menakıb-ı ‘aliyyeleri goncîde-i dehân-ı takrir ve dürer-i medâyih-i seniyeleri sencîde-i zebân ta’bîr olunmak mümteni’dir. Meşhûr ‘Abdurrahman Câmî hazretleri bu zâtın tahsîl-i ma’rifet ve tekmîl-i üslûb-ı tarîkat eyledi. Mevlûd-i ‘âliyeleri Taşkend’de 806 târîhinde tevellüd edip 895 târîhinde seksen dokuz yaşında oldukları hâlde Taskend kurbında Kemângerân nâm karyede cilveger-i ‘âlem-i diğerk olmuştur. Nümûned Mürşid-i râh kelâmı târîh-i vefâtlarını iş’âr eder. Müşârun ileyh hazretleri Hazret-i Fârûk-ı a’zâm radiyallâhu te’âlâ ‘anh hazretlerinin evlâdlarındandır. Şemâil-i şerîfi mübârek uzun idi. Levn-i şerîfi esmer idi. Ve çeşm-i şerîfi ‘azîm idi. Ve sakalı büyük ba’zılarında siyâh var idi. Ve küçük yüzlü idi ve dâimâ mürîdlerini sa’âdete i’âne eder idi. Sah.

3.4.18. Hâce Kâdî Muhammed Zâhid Kuddise Sırruhu’l-‘Azîz

Sadrârâ-yı muhâkal-ı şerî’at, Zînet bahşâ-yı esrâr-ı tarikat, cümlegâh-ı ‘arûs-ı ahad, ve enâil-i ebkâr, nâmûs-ı samed Hâce Kâdî Muhammed dahî mürîdân-ı nakşibendân meyânında on dokuzuncu zât-ı müceddiddir. Mürşid-i ebrar hâce-i ahrarın hidmetine 980 târîhinden sonra vâsıl ve on sene hidmet ederek rûş-i dil olmuştur. Ba’de’l-elf intikâl-i ‘âlem-i lâhut eyledi. Şemâil-i şerîfi mübârek levn-i beyâz ve sakalı seyrekçe idi. Ve küçük yüzlü idi. Ve çenesi zayıf idi.

3.4.19. Mevlânâ Hâce Dervîş Muhammed Kuddise Sırruhu’l-‘Azîz

Müşârun ileyh ecille-i ricâl-i nakşiyenin yirminci zât-ı ‘âlisinden harâmende-i meydân-ı şuhûd ve ‘ayân ve nâzende-i ashâb-ı esrâr-ı gayb ve nihân, matla’-ı sa’âdet-i ebed ve menba’-ı feyz-i sermed olmuş bir zât-ı me’âlî sıfât olup Dervîş demekle zamânında meşhûr ve velayeti müttetik-i cumhûr idi. Ba’de vefâta dört halîfesini terk ile halîfe-i rabi’ olan seyyid Emir Külâlden hatmeü’l-muhaddisîn, eş-Şeyh Ahmedü’n-Nahliyyü’l-Mekkî cenâbları ahz ve istifada-i tarîkat eylemiştir. Şemâil-i şerîfi mübârek küçük ve levn-i buğday benizli idi. Ve kâmeti orta ve sakalı beyâz idi. Ve tenâsüb-i a’zâsı mükemmel idi. Sah.

3.4.20. Mevlânâ Şeyh Hâcegî Semerkand ya'nî Pîr-i Emkengî Kuddise Sırruhu'l-'Azîz

Müşârun ileyh nâsih-i zümre-i mülûk-ı mürşid, erbâb-ı süluk-ı 'ilm-i efrâz-ı tasavvuf, çerâğ-ı efrâz-ı ta'arruf bir zât-ı sûtûde-i simât olup mûmâ ileyh Hâce Dervîş Velînin hem ferzend-i dilpesendî ve hem halîfe-i ercümendidir. Mevlidi Semerkandır. Şemâil-i şerîfi levni şerîfi esmer ve yüz nûr ile mûnevver idi. ve sakalı az idi ve feyzi bahr idi. Sah.

3.4.21. Mevlânâ eş-Şeyh Muhammed Bâkî Billâh Kuddise Sırruhu'l-'Azîz

Müşârun ileyh evâil-i h'âlînde Melâmiyye vadisinde ba'zı ahvâl sâdır olup lakin te'dîb-i Melevan ve terbiye-i pîr-i kâmilân ile tebdîl-i tavr ila âhiru'l 'ömre irşâd-ı meydân ile meşgûl olmuştur. Müşârun ileyh hicreti nebeviyyenin 971 târîhinde Kâbilde pânâhada-ı 'âlem-i vücûd olup sinn-i sa'âdetleri kırk bire rasîde olup 1012 târîhinde cemaziyye's-sânîde irtihâl-i dâr-ı bekâ ederek kabir-i sa'âdetleri Hindistân'da Dehlev'de müteveccih-i dârü'l-İslâm olup hâk-i pâk-i ârâmgâhî-yi müsteşfâ-yı havâs ve 'avâmdır. Şemâil-i 'aliyyeleri kâmeti orta ve levni kırmızı ve sakalı az ve ba'zıları beyâz idi. Her vakitte 'uzlet ve riyâzette idi. Sah.

3.4.22. Hazret-i İmâm-ı Rabbânî Serhendî Kuddise Sırruhu's-Samî

Müşârun ileyh netice-i kazâyâ-yı ictibâ ve vesile-i tarîkat-ı ıstifâ, sâlik-i mesâlik-i tenzih ve sâlibi mesâlib-i teşbîh, hâfız-ı evsâf-ı şerî'at ve nâsır-ı erbâb-ı tarîkat, câmi'-i sabâhat ve melâhat ve hakikat ve sâhib-i kayyûmiyet ve kutbiyyet, Fârûk-ı nesl ve 'ömrî menkıbet-i üveysi, terbiyet-i Hânefî mezheb Nakşibendi meşreb olup efâhim-i meşâyih-i ricâl-i sûfiyedendir. İsim Ahmedu'l-Fârûkî bin 'Abdolvâhidü'l-Fârûkî ve şöhreti müceddid-i elf-i sânidir. Mevlûdî Serhend'de, feyz-i 'âlîleri Şeyh Bâkî Billâhtan ve onların feyzî dahî 'Abdullâhu'l-Ahrârdan idi. Derece-i fazıl ve kemâlî bilinmek için Mektûbât'ıyla mebde' ve mesâv ve resâil-i sâiresini mütâla'a kafîdir. Vefâtları 1034 târîhinde saferu'l hayrın yirmi sekizinci günü mahmûmen vedâ'-ı 'âlem kânî Serhend'e medfûn ve merkad-ı imdâd, mîrsâd-ı ziyâretgâh, havâss-ı 'âmdır. Mahdûm-u 'âlîleri Muhammedü'l-ma'sûm hazretleriyle yekdest-i mekkî hazretleri kibâr-ı hülefâsındandır. Müşârun ileyh evlâd-ı fârûkiyeden olup silsile-i nakşiyede yirmi bir vâsita ile cenâb-ı hazret-i fahru'l-murselîne vâsıl olduğu gibi Kâdiriye tarîkinde dahî yirmi beş çıştıyye tarîkinde dahî yirmi yedi vâsita

ile hazret-i risâletpenâh sallallâhu te'âlâ 'aleyhi ve selem efendimiz hazretlerine müntehâ olur. Şemâil-i şerîfi mübârek levn-i şerîfleri buğday benizli ve kâmet-i şerîfi uzun idi ve gökçek yüzlü idi ve gözlerinde kırmızılık var idi ve sakalı siyâh idi ve beyne'l-'ulemâ-i emîr-i âdil ve mevkûbe idi.

3.4.23. Urvetü'l-Vuskâ Muhammed Ma'sûm Ferzend-i İmâm-ı Rabbânî Kuddise Sırruhu'l-'Azîz

Müşârun ileyh mürîdân-ı nakşibendiyân meyânında mihrabû'l-kulûb meslûbu'l-'uyûb, mahdûmu'-'âşîkin, ma'sûmu'l-ârifîn, feyyâzu't-tâlibîn İmâmu's-sâlikîn, kutbu'r-rabbânî, müceddidîn, ferzend-i müceddîd-i elf-i sânidir. Mevlûd-ı 'âlîleri 1007 târîhinde Serhend'de vâki' olup ol sâhib-i kemâl ve temkindir. Vâlîd-i mâcîdinin hîn-i intikâlünde yirmi altı yaşında bulunup mektûbât-ı kudsiyeden nısf-ı âhiri olan üç cildi peder-i 'âligüherleri İmâm-ı Rabbânî hazretlerinin olup diğer üç cildi dahî kendisinindir. Sinn-i 'âlîleri doksan bire vâsıl olduğu hâlde 1098 târîhinde 'âzîm-i cennet-vuslat oldu. Vefâtı hakkında Hind Pâdişâhı Sultân Muhammed'in söylediği târîhin işbu mısra'ı-yı âhiri vefâtına târîh düşmüştür.

Beyit

Becustem âhir visâl u visâleş

Ned âmed zedunyâ raft ma'sûm

Şemâil-i şerîfi peder-i 'âligüherleri hazret-i imâm-ı Rabbânî hazretlerine muvafık olur. Sah.

3.4.24. Hazret-i Şeyh Seyfeddin Kuddise Sırruhu'l-'Azîz

Müşârun ileyh ecille-i ricâl-i tarîkat-ı nakşiyeden ve serfirâz-ı tarîk-i sûfiyenin efdal ve ekmelinden olup nâşir-i livâu'l-irşâd ve urvetu'l-vuskâ Muhammed Ma'sûm hazretlerinden ahz-ı tarîkat ve pûvşide-i hırka-i reşâdet olup nice bin mürîdân-ı feyz-i reşâdet bahşâsıyla vâsıl-ı na'im-i cenâb-ı rabb-i yezdân olup işbu sisile-i nakşiyede yirmi üç vâsita ile cenâb-ı fahru'l-murselîn 'aleyhissalâtü vesselâm efendimiz hazretlerine vâsıl olmuş bir zat-ı melâike-i sıfâttır. Müşârun ileyh şemâil-i 'aliyyeleri mübârek yüzü gökçek ve levni esmer idi. Ve gözleri vâsi' ve büyükçe idi. Ve kâmeti uzunca ve sakalının iki tarafı az seyrek idi. Sah.

3.4.25. Hz. Şeyh Seyyid Muhammed Nûrî Bedvânî Kuddise Sırruhu'l-'Azîz

Müşârun ileyh mükemmelîn-i evliyâullahdan ve tarîk-i sûfiye kibârından ve meşayih-i zevi'l-ihtirâmından bir zât-ı me'âlî sıfât olup Mevlânâ hazret-i Şeyh Seyfeddîn kuddise sırruhu'l-metîn hazretlerinden ahz-ı füyûzât-ı rabbânîye ile vâsıl-ı ser-menzil-i hakikat olarak silsile-i nisbet-i 'aliyyeleri yirmi üç vâsıta ile cenâb-ı Sıddîk-ı Ekber ve Sıddîk-ı a'zamdan dahî cenâb-ı risâletpenâha müntehâ olur. Müşârun ileyh şemâil-i seniyyeleri, orta boylu ve elinde 'alâmeti nûr var idi. Ve levn-i şerîfi esmer idi ve kaşları çatık idi ve sakalı az seyrekçe idi. Ve hudû' ve huşû'dan bârân gibi mübârek çeşm-i envârlarından yaşlar cereyân eder idi. Sah.

3.4.26. Hazret-i Şemseddin-i Cân-ı Cânân-ı Mazhar k.s.

Kutbu'l-bekrau'l-muhakkıkîn ve gavsu'l-'uzmâu'l-muvahhidîn nâsıru'l-hakk ve'l-hakikat ve'd-dîn, kudvetu'l-'ârifin 'umdetu'l-vâsılîn, burhânu's-şerî'at ve'l-yakîn. Mevlânâ Şemseddin kuddise sırruhu'l-emîn hazretleri a'zâm-ı ricâl-i nakşiyeden Hazret-i Seyyid Muhammed Nûrî-i Bedvânî hazretlerinden ahz-ı füyûzât-ı rabbânîye ile pûşîde-i hırka-i reşâdet olup yirmi beş vâsıta ile silsile-i nisbet-i 'aliyyeleri cenâb-ı Sıddîk-ı Ekber ve İmâm Ca'fer-i Sâdık radiyallâhu 'anh hazretleri vâsıtasıyla da cenâb-ı 'aliyyu'l-murtazâ radiyallâhu 'anh ve kerremallâhu veche hazretlerine mevsûldür. Müşârun ileyh aktâb-ı erba'adan biri olup şemâil-i kudsiyeleri, küçük yüzlü, sakalı siyâh ve buğday benizli idi. Ve kendisinde heybet ve mehâbet ve celâl var idi. Sah.

3.4.27. Hazret-i Şeyh 'Abdullâh Dehlevî Kuddise Sırruhu'l-'Azîz

Sipehsâlâr-ı evliyâ', mefhar-ı cümle asfiyâ, tâcu'l-milletu'l-beyzâ, şehinşâh-ı evliyâ', Şeyhu'l-meşâyihu'l-bilâdu'l-Hindiyeye, ve vârisu'l-ulûm-ı rabbânîye, ve'l-esrâru'l-müceddidiye, seyyâhu'l-bahru't-tevhîd, kutbu't-tarâik, ve gavsu'l-halâik, ve menba'u-l hakâik, mürşîdu's-sâlikîn, ve mürebbu'n-nâsikîn, zevi'l-hemmemu'l 'aliyye, ve'l-enzâru'l-ekseriyye, ve burhânu's-şerî'a, ve'l-hakika, hüccetu'l-halîta, ma'denu'l-hüküm ve'l-'irfân, bahru'l-ma'rifet ve'l-ıkan, el-'alâmetu'l-bahru'n-nihârî, el-mütecerred-i 'ammâ sivallâh, ve'l-fânî fi Mollâh Câmi'u'l-kemâlâtı's-suverî ve'l-ma'nevî. Hazret-i müşârun ileyh eâ'zım ve efâhim, ricâl-i 'aliyye-i nakşibendiyyenin ekmel ve efdali ve tarîki Kâdiriye ve sühreverdiye ve kübreviye ve çeştiyye tarîklerinin dahî kudvet ve mürşîd-i a'zamı, bir zât-ı memdûhu's-sıfât olup vasf-ı celili, ve zikr-i

cemilinin, tavsîf ve ta'rîfî nâkâbildir. Müşârun ileyhın tarîkat-ı nakşibendiyede nisbet-i 'alîyyeleri Hazret-i Şeyh Şemseddîn vâsıtasıyla cenâb-ı Hazret-i Ebubekrî's-Sıddîk ve cenâb-ı 'Alîyyü'l-Murtezâ'ya müntehâ olduğu gibi turûk-ı erba'a-ı bâkiyeden dahî silsile-i nisbet-i 'aliyyeleri cenâb-ı hazret-i Cüneyd'e ve Cüneyd-i Bağdâdî hazretleri vâsıtasıyla da damadı cenâb-ı İzzet Nihâd hazret fahr-ı risâlet hazret-i 'Alîyyü'l-Murtazâyı radiyallâhu 'anh ve kerremallâhu veche hazretlerine ve ondan dahî mahbûb-ı Hudâ Hazret-i Muhammedü'l-Mustafâ sallallâhu 'aleyhi ve selem efendimiz hazretlerine müntehâ olur. Şemâil-i pür envârları mübârek kâmeti orta, levni esmer ve sakalı seyrekçe idi ve küçük yüzlü olup çok 'ilm ile mükemmel idi. Ve dâimâ hayy-ı kayyûm olan zât-ı ecille-i a'la hazretlerini müşâhedede müstemir ve ber-karâr idi. Sah.

3.4.28. Hz. Ziyâuddin Şeyh Hâlid Zülcenâheyn Kuddise Sırruhu'l-'Azîz

Kutbu'l-'ârifîn, senedu'l-millet ve'd-dîn, bürhânu'l-haikat ve-l-yakîn, hüccetu'l-vâsilîn, câmi'u'l-kemâlâtı's-suveriiyetü'l-ma'neviye, sâhibu'l-enfâsu'l-kudsiye, müterâkkî fî derecâtı'l-fenâ, ve menâzilu's-sekr ve's-sahv ve'l-bekâ, mürebbiyu's-sâlikîn, ve mürşidu'n-nâsikîn, bahru'l-'ulûmu'l-'alâmet, el-mantûk ve'l-mefhûm huccetu'l-İslâm, kudvetü'l-a'lâm, zî'l-feyzu'l-bihârî, ve'n-nûru's-sârî, sultân-ı vakt, ve nâdiretu'z-zamana, huccetullâh-i 'ala'l-halk bi-'ilme ve irfâna, muttali'-i envaru'l-Muhammediye, ve't-tevfik, vâris-i esrâru'n-Nakşibendiye ve'l-Kâdiriye ve's-Suhreverdiye ve'l-Kubraviye ve'ç-Çeştiye, 'ala't-tahkîk zi'l-cenâheyn, er-râki'u's-sâcid Hazret-i Ziyâuddin Mevlânâ Şeyh Hâlid-i 'Osmâniyyu'n-Nakşibendiyyu'l-'Irâkiyyu's-Şehrezûrî kaddesellâhu te'âlâ sırruh ve afâd-ı 'aleynâ berekât-ı enfasa'l-kudsiyye hazretleri i'tikâdda eş'arî ve 'amelde şâfi'î ve tarîkat ve meşrebde Nakşibendî Müceddîdiye ve tarîk-ı Kâdiriye ve Sühreverdiye ve Kubraviye ve çeştiyenin dahî mürşid-i müstershididir. Ve nisbet-i nesîbleri Hâlid Bin Ahmed İbn-i Hüseyin bin 'Alî bin 'Abdullâh bin Hüseyin ibn-i Tahau'l-'Osmânîdir. Ve beyne'l-enâm şeş engüşť ya'nî altı parmak demekle ma'rûf ve meşhûr olan velî kâmil Pîr-i Mîkâile müntehâ olur. Anlar dahî halîfe-i sâlis menba'u'l-hayâ ve'l-ihsân, Zü'n-nûreyn Hazret-i 'Osmân Bin Affân radiyallâhu te'âlâ 'anh hazretlerine mevsûlu'l-intisâbdır. Ve vâlîde-i muhadirre-i 'ismet-i dâmenleri dahî Hazret-i 'Alî radiyallâhu te'âlâ 'anh ve kerremallâhu veche hazretlerinin zurriyetlerinden olup her iki cihetden nesl-i pâkleri damad-ı Sa'âdet Nihâd Hazret-i Risâletpenâhiye mevsûldür. Müşârun ileyh hicret-i nebeviyyenin 1192 târîhinde Şehrezor bilâdından Karadağ kasabasında

rahm-i mâderinden kadem-i nihâde-i mehd-i fetâ buyurup 50 yaşında ve ‘ala rivâyetih 53 yaşında olduğu hâlde 1242 târîhinde şevvâl-i şerîfin yirmi altıncı cârşenbe günü Şâm-ı Şerifte mat’ûnen vefât edip sâkînde Cebel-i erba’inde defn-i defin-i hâk-ı ‘ıtırnâk olmuştur. Sinn-i tufûliyetde iken ulûm-u nakliye ve ‘akliye ya’nî tefâsîr-i şerîf ve ehâdis-i şerîf ve fikh-ı şerîf ve tasavvuf ve ‘akâid ve nahiv ve sarf ve me’ânî ve beyân ve bedî’ ve vad’ ve âdâb ve ‘arûz ve kavâfî ve muhâdarât ve lugatu’l-usûl ve mantık ve hikmet ve hey’et ve hendese ve hesâb ve gayr-ı ‘ulûm-u mütenevvi’aya ve kâmûs dahî hıfzında olmakla cemî’-i ‘ulemâ-i ‘asr ve Bağdât ve ‘Irâk ve sâir kâffe-i ‘ulemâ ve afâka fâik tahkîk-i esrâr-ı ‘ulûmda ayetihî min ayetullâhtır. Ve zühd ve takvâ ve vera’ ve fadlını cümle ‘ulemâ ve meşâyih ikrâr ederler idi. ‘Ulûm-u zâhirde üstâd-ı ekremleri ‘allâmetü’l-mantık ve’l-mefhûm ve Muhammed İbn-i Âdemü’l-Kurdiyyu’l-Bâlikî ve diğeri el-Fâdîlu’l-Kelâm Sâlihü’l-Kurdiyy-i Termâzî ve birisi dahî el-Fâdîlu’l-ma’î ‘Abdurrahîmu’l-Kurdî ve birisi dahî el-‘âlimu’l-fâdîlu’s-Seyyid ‘Abdurrahîmu’l-Berzencî ve ahîhu’l-‘âlimu’l-fâdîlu’l-muhakkiku’s-Seyyid ‘Abdulkerîm Berzencî hazerâtıyla daha sâir ‘ulemâ-i fehâm ve ‘urafâ-i benâmdan tahsîl-i ‘ulûm ederek 1213 târîhinde vefât eden üstâz-ı efhamlardan eş-Şeyhu’s-Seyyid Abdulkerîmu’l-Berzencî hazretlerinin medrese-i mahsûsalarına müderris olup yirmi bir yaşında olduğu hâlde nice bin ‘ulemâ ve tulebâya reis ve mu’allim olup yedi sene emri tadrîs ile meşgûl olup nice telâmîz erîştirdikten sonra 1220 târîhinde ‘azîm-i râh-ı Hicâz ve ziyâret-i Ravza-ı Pâk Hâtemu’n-Nebiyyîn ve Hayru’l-Enâm ‘aleyhissalât efendimize vuslat niyetiyle Şâm tarîkiyle Cenâb-ı Hicâza teşrîf buyurup evvelâ Medîne-i Münevvere-i reşâdet bahşâyâ muvâsaletle orada bir mürşid aramakta iken Yemenli sâhib-i riyâzet ve hasibu’n-neseb bir zâta mülâkî oldukta “Ya Hâlid Mekketullâha vardıkta zâhirî şerî’ate gayr-ı muvâfık bir kimse göreceksin. Sakın inkâr etmeyesin.” der. Müşârun ileyh oradan Mekke-i Mükerreme’ye teşrîfle bir gün ka’betullâhda delâil-i şerîfe kırâ’at eder iken bir zâtın yüzü kendisine arkası beyte isnâd eylediğini görmesiyle zat-ı müşârun ileyhi kalben ‘itâbına karşı Hazret-i Hâlid kuddise sırruhu’l-‘azîz hazretlerine tevcîh-i hitâbla “Medîne-i Münevvere’deki zâtın pend-u nashine karşı bigâne için ‘itâb ettin. Mü’mine hürmet Ka’beye hürmetten a’zam olduğunu bilmez misin?” diyerek kalkıp o pîrin ‘avfımı taleb ile irşâdımı ricâ eylediğimde buyurdular ki “Senin irşâdın bu diyârda olmayıp Hind cenâbına işâret buyurdular. Ba’de’l-Hac Şâm tarîkiyle vatan-ı asliyelerine mürâca’atla işâret-i mermûziye müterakıb iken nâgihân-ı ol sipehsâlar-ı evliyâ-i mefhar-ı cümle asfiyâ,

tâcu'l-milletu'l-Beyzâ', şehinşâh-ı evliyâ Şah 'Abdullâhu'l-Dehlevî kadesellâhu sirruhu'l-'alliyy hazretleri tarafından bir mürîd ile selâm-ı selâmet-i encâmıların irsâliyle müşârun ileyh Dehlev'e gelmesini taleb buyurmasıyla müşârun ileyh ile beraber mâşiyen 'âzîm-i râh-ı cânân olarak tam bir senede dâru's-saldu'l-Hind olan Dehlev'e muvâsalâtla âsitân-ı şâh-ı evliyâyâ bi's-sıdk ve'l-ihlâs dâhil olarak dergâh-ı mu'allâ-yı firdevs-i âşiyânın hizmet-i şerîflerine ezcân-ı dil-i dürüst-i sadâkatle leyl ve nehâr azâd-ı kabûl etmez bir 'abd-i memlûk gibi hizmet-i şerîflerine beste-i dil edip zikr ve fikr-i hüdaya sa'y ve nazar-ı iksîr-i dildâre her cihetle mazhariyetle on mâh ikâmet ve beş ay zarfında keşf-i esrâr-ı rabbânî ve hibe-i mevhûbât-ı sübhânî ihdâ' ve huzûr ve agâhlık ve müşâhedât-ı tevzîrdânî ve hakikat-ı esrâr-ı sultânî, 'ayân, ferd-i kâmilu'l-a'lâ, ve vâsıl-ı makâmu'l-Mustafa, ve nâil-i velâyet-i kübrâ olup tarîk-i hamseden irşâd ve icâzet ihsân buyurulmuştur ki işbu icâzetnâmenin bir sûreti teberrûken buraya tahrîr kılınmıştır. Şemâil-i şerîfi mübârek kâmeti karîb idi, ve cüssesi 'azîm idi, ve re's-i şerîfi büyükçe idi, ve levninin beyâzlığı kırmızılığa karışmış gül rengine idi, ve mübârek enfînin ortası yüce idi. Dişleri seyekçe idi. Mübârek gözleri vâsi' ve büyükçe ve siyâh idi. Gökçek yüzlü ve beşâsetli idi. Mübârek kolları uzunca ve sadrı vâsi' idi. Sakalı büyükçe ve ekseri siyâh idi ve kendisinde vakâr ve mehâbbet var idi.

3.4.28.1. Sûret-i İcazetnâme

Bismillahirrahmanirrahim

Ba'd-e hamd ve salât fakir 'Abdullâh Nakşibendi-yi Müceddidi afe anh. Kudariş minmâyedki ber-âmed 'ulemâ-i dîn ve feride-i tâlibân hakk-a yakîn Hazret-i Mevlânâ Hâlid sellemAllâhu te'âlâ bera-yı tarîkat-ı Nakşibendi ez-mülk-i Kürdistan nezdâyın-i fakire reside-i tare-i mâh-ı halvet-i kürd teberrûk-ü me'lufsat-ı bâzigâ ve iştiğal-i bikemâl-i cedd ve cehd perdahtend, elhamdulillah ki biinayet-ül hayy-u sübhânehu ve Te'âlâ bivâsita-i pirân, kibâr-ı rahimehullahu Te'âlâ 'aleyhim ecme'în. Bimedarc-i tarîkat, terakkiyat-ı gerdend ve ve-l cüdûr ve yâd-ı dâşt ve tehzi-i letâif, âlem-i emir ve fenâ ve bekâ ve beyhûdihâ fe'zeşdend ve envâr-ı seyr-i letâif, âlem-i halk ve keyfiyât ve ve hâlât ki ber hey'et-i vahdani sâlik-i der tarîkat Hazret-i Müceddid-i rahimehullah 'aleyh fâid-i meysûr batın-ı işânera münevver ve mükeyyef sâhat-ı var kemâl, tarîkat-ı bitekmil-i ân, residend-i işânera biicâzet ve hilâfet ve tebiye-i Tâliban-ı mümtaz-ı fermudeyim ve turuk-u Kâdiriye ve çeştiye ve

sühreverdiye ve Kübreviyye Rahmetullahi Te'âlâ 'aleyhim, niz-i mecaz sâhetim-i cenân-ı çeh ma'mul eyn-i tarîkat dest-i îşân dest-i menest ve îşân-ı naib ve hılf-ıs sıdk-ı pîrân-ı menandır. Rızâ-yı men hilâf-ı îşân, hilâf men bidevâm-ı zikir ve tevhid ve müakibat ve ittibâ"-ı sünen-i seniye ve ictinâb-ı bid'a ve sabır ve tevekkül ve teslîm ve rızâ ve şuğl-i ulûm ve tefsir ve hadîs ve sûfiye ve bidayet-i tâlibân, meşğul-u bâşed ve es'elullahu Te'âlâ ve lekum dâm-el âfiyet.

3.4.29. Haza Ceddi eş-şeyh Hâfız Muhammed er-Ruhâvi (k.s.)

El-'âlimu'l-fâdîlu'l-'âmilu, ve'l-veliyyu'l-mürşidu'l-kâmilu, deva'u'l-enfâsu'l-'aliye, ve'l-ma'âni'l-insiyyeti, el-'aklu'l-hâdî 'aşera fehametu'l-beşeri bir zât-ı melâike-i sıfâtır. Müşârun ileyh Mevlânâ Hazret-i Hâlid kuddise sırruhu'l-'azîz hazretlerinin kibâr-ı hulefâsından olup hicet-i nebeviyyenin 1214 târîhinde Haleb vilâyeti dâhilinde Hazret-i İbrâhîm 'aleyhisselâmın makâm-ı velâdeti olan 'Urfâ şehrinde kadem-i nihâde-i 'âlem-i şuhûd olup 63 yaşında olduğu hâlde 1277 târîhinde şehir-i mezkûrde zi'l-ka'denin yirmi yedinci Perşembe günü Cum'a gecesi 'azîm-i dâr-ı İslâm olarak Medîne-i Mezkûrenin Dabbâğhâne Câmi'inde hücre-i mahsûsa içinde medfûndur. İsm-i 'âlileri Muhammed Selîm bin el-Hac Hüseyin bin İbrâhîmu's-Sağîr bin İbrâhîmu'l-Bekîr bin el-Hâc Muhammed bin el-Hâc Ken'ân bin Muhammed Selîm bin Ahmed olup kendisi hâfız-ı kur'ân-ı şerîf olduğu için Mevlânâ Hazret-i Hâlid kaddesellâhu sırruhu'l-'azîz hazretleri nâm-ı 'âlîlerini bazen Hâfız ve bazen de Hâfız Muhammed diyerek yâdında buyururlar imiş. Hatta müşârun ileyh Hindistâna teşrîfinden evvel Hicâz seferleri esnâsında 'Urfâya gelerek Mescid-i İbrâhîm Halîlu'r-Rahman'a nuzûl buyurmuş. Ol zamân medrese-i mezkûrde Muhammed Hâfız Efendi ile refîki Yahyâ efendi tahsîl-i 'ulûm ederler imiş. Hazet-i müşârun ileyh refîki Yahyâ efendiye hitâben "Sâhibin Hâfız Muhammed karîben bana tâbi' olur." buyurup 'azm-i râh-ı Hicâz buyurmuşlardır. Ba'de müddet Mevlânâ kuddise sırruhu'l-'azîz hazretleri Hind'e teşrîf buyurup ba'de'l-ikmal Süleymâniye'ye teşrîf ve 'avdetlerinde taleb-i kudsiyeleri üzere Hâfız müşârun ileyh terk-i dağdağa-i dünyâ edip gubâr-ı pâk-i kudsiyelerine yüz sürmekle gidip huzûr-ı mukaddeselerine nezd-i pâk-i devletlerine varınca buyurmuşlar ki: "Ya Muhammed Hâfız sâhibin bana ittibâ"nı sana söyledi mi?" Muhammed Hâfız dahî na'am deyip kadem-i hümâyûnlarına kapandılar. Emr ve terbiyeleri üzere yine bir zamân Süleymâniye'ye ve ba'de ma'îyyet devletlerinde Bağdât'a ve ba'de beraberce Şâm-ı Şerîf'e gidip ikmâl-i seyr-i sülûk ettikten sonra "

‘Urfâ’ya seni halîfe-i mutlaka ve mürşid-i muhakkaka nasb ve ta’yîn eyledim.” diyerek bir veche zîr-i hilâfetnâme-yi i’tâ ve ihsân buyurmuştur. Şemâil-i şerîfi kâmeti ortadan uzunca idi. Levn-i şerîfi beyâzca olup kırmızılığa karışmış gül renginde idi. Cüssesi ‘azîm, ve tenâsüb-i a’zâsı mükemmel idi, ve sakal-ı şerîfi beyâz idi, gözleri vâsi’ ve siyâh idi, kaş ve kirpikleri uzunca idi, ve re’si şerîfi mutavassıt idi.

3.4.29.1. Sûret-i Hilâfetnâme

Bismillâhirrahmânirrahîm

Hasbunallâhu ve ni’mel-vekîl ve ‘alallâhi tevekkelnâ,

Birâder-i tarîka, ve muhlis-i ‘ale’l-hakika, Hâfız Muhammed Efendira be-irşâd-ı ‘ibâd ve teslîk-i tullâb mücaz ve me’zûn-ı numûdeyem. Herkesi ez-yârân in-nâtuvân be şehir-i ‘Urfâ vârid mîşavend, be terğîb-i halk ber-ofted ma’zuv ileyh, meşgûl bâşed, aslâ ‘alâka-i irşâd nekonend ve’s-selâm. Hitâmu’l-keâm.

Ad’afu’l-‘ibâd Hâlid.

Nakşibendî Müceddidî.

3.4.29.2. Tertîb-i Hatm-ı Hâcegân

Hatm-ı Hâcegân üç vecih ile beyân ve her birinde bir sernihân olduğu müstağân-ı ‘ani’l-beyândır. Evvelâ kable’ş-şürû’ sırran 7 istiğfâr, ve 7 salavât-ı şerîfe, ve ba’dehu cehran ervâh-ı nakşibeniyye bir tarik-ı niyâz-ı fâtiha dinleyub ve ba’de’l-kıraat hatme-i hâceye şürû’ oluna. Tertib-i evvel: 7 fâtiha-i şerîfe ma’a’l-besmele, ba’dehu 100 salavât-ı şerîfe, ba’dehu 79 elem neşrah leke ma’a’l-besmele, 100 ihlâs-ı şerîf ma’a’l-besmele, ba’dehu 100 salavât-ı şerîf, ba’dehu 7 fâtiha-i şerîf me’a’l-besmele, ba’dehu du’â’ ba’dehu 3 salavât-ı şerîf. Tertîb-i sâlide: ba’de’l-ihlâs fâtiha ba’dehu salavât, ba’dehu du’â ile hatm olunur. Tertîb-i sâlis: tertîb-i evvel üzere ihlas-ı şerîf, elem neşrah leke üzerine takdîm olunur. Tertib-i diğér: 15 istiğfâr-ı râbita, 7 fâtiha-i şerîfe, 100 salavât, 79 elem neşrah leke, 1001 ihlâs-ı şerîf, 7 fâtiha, 7 salavât-ı şerîfe.

3.4.29.3. Hâzihi Tevessül-i Silsiletü’ş-Şerîf Li-Sâdâtu’n-Nakşibendî

Bismillâhirrahmânirrahîm

Allâhumme yâ Hayyu yâ Kayyumu yâ Bedî’u’s-semâvâtî ve’l-‘ardî, yâ Mâlike’l-mülki, yâ ze’l-Celâli ve’l-ikrâmi. Allâhumme innî es’eluke bihatvet-i menbai’s-sıdkî ve’s-safâ, efdali’l-halâik, Muhammedi’l-Mustafâ sallallâhu te’âlâ ‘aleyhi ve ‘alâ âlihi ve sahbihi ve sellem. Ve bisîkatihî afdali’l-eimmeti ale’t-tahkiki, hâlifeti resûlullah ve sahibihî fi’l-gâri’r-refîk Ebîbekri’s-Sıddîk Radiyallâhu Te’âlâ anh ve bigurbeti’l-garîbi’l-ma’dud min âli’r-Resûl Selmânü’l-Fârisî el-mükerremü’l-makbul Radiyallâhu Te’âlâ anh ve binisbetihî’l-imâmü’l-hümmamü’l-müeyyedü bi’t-tevfîk Kâsım İbn-i Muhammed İbn-i EbîBekri’s-Sıddîk Radiyallâhu Te’âlâ ‘anhum ve bihücceti’l-imâmî’l-eimmeti’l-lezî huve bi’l-hakki nâtık İmâm Ca’fer Bin Muhammedü’s-Sâdık Radiyallâhu Te’âlâ “anhumâ ve bihürmeti’l-müeyyedi bite’yidi’l-ilhâmî, sultânü’l-‘ârifin Eba Yezîdü’l-Bestâmî kuddise sirruhu, ve bisavleti el-mahbûbü’s-sübhanî gavsü’l-vâsılîn Ebî Hasan el- Harkânî kuddise sirruhu, ve bâkîyetü’ş-şâni min rahîku’l-hubbü’s-samedânî kutbu’l-aktâb Ebî ‘Alî Farmedî kuddise sirruhu, ve bi kuvveti gavsü’s-samedânî eş-Şeyh Yûsuf el-Hemedânî kuddise sirruhu, ve bihilleti kutbu’r-rabbânî, gavsü’l-halâik eş-Şeyh ‘Abdülhâlik el-‘Ucduvânî kuddise sirruhu, ve biyemînihi müteselliki mine’l-hicâbi’l-beşerî kutbu’l-evliyâ eş-Şeyh ‘Ârifü’r-Rivgerî kuddise sirruhu ve bihürmeti’l-mu’ridî ‘anî’l-muradi’d-dünyevî ve’l-uhrevî şeyhü’l-meşâyih Mahmûdü’l-İncîr Fağnevî kuddise sirruhu, ve bigaybetihî’l-vâlihî fî muhabbetin mevlâhu’l-ganî el-ma’rûf bihazreti ‘Azîzan Hâce ‘Alîyyü’r-Râmitenî kuddise sirruhu, ve birahbeti’l-mukbili ‘aleyke ve limâ sivâke’n-nâsi kutbu’l-evliyâi eş-Şeyh Muhammed Baba Semmâsî kuddise sirruhu, ve bihavleti menba’i’l-ma’ârifî ve’l-kemâli seyyidi’s-sâdât es-Seyyid Emir Külâl kuddise sirruhu, ve bidevleti imâmî’t-tarîkatî ve gavsî’l-halîfeti zi’l-feyzi’l-cârî ve’n-nûrânî el-ma’rûf bi-Şâh Nakşibendî Bahâuddîn Muhammedü’l-Üveysiyyü’l-Buhârî kuddise sirruhu, ve bisavleti miftâhü’l-hazâinü’l-esrar kutbu’l-aktab eş-Şeyh Muhammedü’l-Buhârî el-ma’rûf bi ‘Alâ’addîni’l-‘Attâr kuddise sirruhu, ve biterbiyeti’l-mevridi litevâtürin ‘inâyâtî’l-bârî Mevlânâ Ya’kûbü’l-Çerhiyyü’l-Hisârî kuddise sirruhu, ve bikurbeti mürevvicü’d-dîn ve mukavviyyü’l-meşrebi’n-nakşibendî el-ma’rûf Hâce Ahrâru’ş-Şeyh ‘Abdullâhu’s-Semerkandî kuddise sirruhu, ve bisîreti şeyhihi ve vâlidihî el-mükerremü’l-mecîd şeyhü’l-meşâyih Mevlânâ Dervîş Muhammed kuddise sirruhu, ve

bimecdeti'l-veliyi'l-kerîmi's-senî Mevlânâ Hâcegî es-semerkandiyü'l-Emkengî kuddise sırruhu, ve bihürmeti'l-kutbi'l-lezî lisahbai hubbû'z-zâtî huve's-sâkiyyü'l-müeyyedü'd-dinü'r-razi eş-Şeyh Muhammedü'l-Bâkî kuddise sırruhu, ve bimukneti şeyhihi ve vâlidihî mazhari'l-'acâibi ve menba'il esrâri ve'l-me'ânî eş-Şeyh Ahmedü'l-Fârûkî es-Sirhindî el-ma'rûf bi'l-Îmâmü'r-Rabbânî Müceddîd-i Elf-i Sâni kuddise sırruhu, ve bilav'atî şeyhihi ve vâlidihî âmin sırâ'l-mektûm şeyhu'l-meşâyihü'l-'urvetü'l-vuska Muhammed el-Ma'sûm kuddise sırruhu, ve bisalveti'l-müstağraki fî lücceti bahri hakki sultani'levliyâi eş-Şeyh Seyfeddîn kuddise sırruhu, ve bihimmeti'l-müteşarriki bi't-tecelliyü'z-zâtî ve's-sıfâtî ve's-şu'ûnî seyyidü's-sâdât es-Seyyid Nûr Muhammed el-Bedvânî kuddise sırruhu, ve bihürmeti el-müte'allâ el-müzekkâ el-mustafâ el-mutahhar Şemseddîn Habîbullâh Cân-ı Cânânü'l-Mazhar kuddise sırruhu, ve bihürmeti kutbu'l-evliyâi ve burhânü'l-asfiyâi câmi'i kemâlâtî's-sûri ve'l-ma'nevî Şeyh 'Abdullâh ed-Dehlevî kuddise sırruhu, ve bihürmeti's-sâiri fî'l-lahi'r-râkî'i's-sâcidi zi'l-cenâheyni fî 'ilmi'z-zahiri ve'l-bâtini Ziyâeddînü'l-Bağdâdî eş-şehîr bihazreti Mevlânâ Hâlid kuddise sırruhu ve bihazreti'l-mu'rız 'ani'l-murâdî'd-dünyevî ve'l-uhrevî el-müstemiddü mine'l-lâhi'l-meliki'l-'azîzi'l-kavî el-ma'rûf bi Şeyh Muhammed Hâfız er-Ruhâvî kuddise sırruhu, iğfirlenâ hatâyânâ ve'clibnâ ilâ muhabbetike, ve muhabbeti evliyâike, verzuknâ-t-tevfik, ve'l-istikâmete alâ tâ'atike. Birahmetike yâ erhamerrâhimîn.

3.5. Eimme-i Erba'a-i Müctehidîn (r.a)³⁸

3.5.1. Ebu Hanife Eimme-i Erba'a Hazerâtının Birincisidir

Ve maskat-ı re'si Kûfe isim Nu'mân bin Sâbit'dir. Ve neseb-i sa'âdetleri Nûşirevân-ı Âdil'e mevsûldür. Hazret-i müşârun ileyh ibtidâ-i hâlînde ihtiyâr-ı inzivâ ve neşr ve tadrîs ile iktifâ buyurup sonra 'âlem-i ma'nâda şerefsudûr olan emr u fermân-ı cenâb-ı nebevî mûcib-i 'âlisi üzere ictihâda başladı. Ve 'ilm 'irfân ve kemâlî her tarafa münteşir olduğundan dersine pek çok zevâtlar geldi. Ve İbrâhîm bin Edhem ve Bîşr-i Hâfî ve Davûd-ı Tâî ve İmâm Muhammed ve İmâm Yûsuf ve Züfer ve Hasan ve 'Abdullâh bin el-Mübârek gibi zevâtlar yetiştirdi. Ve içlerinden yetmiş adedi ictihâda muktedir oldu. Halîfe Ebu Ca'ferü'l-Mansûr ibtidâları bu zât-ı 'âlifeda fevka'l-gâye hürmet ve ri'âyet edip bir aralık Bağdâd inşaâtına nâzır ta'yîn ettiyse de müahhiran teklîf ettiği kâdiyyu'l-kudât mansıbını kabûl etmediğinden ve İmâmet

³⁸ Bkz. 41a-44b.

bahsinde söylediği doğru cevâbı eğri olduğundan ve yahut ‘uhdelerinde durmayan Musul ahâlisini vurmak için mesâğ-ı şer’i olmadığını söylediğinden hiddetlenip zindâna attı. Ve günde onar kamçı attırarak her gün darp olunmasını emretti. Ve kamçının ‘adedi yüze bâliğ oldukta pek çok bükâ edip yetmiş yaşında olduğu hâlde müteessiran Bağdâd’da hicretin 150 târihinde vefât eyledi. Müşârun ileyh hazretleri bundan evvel Benî Ümeyye hükûmeti zamânında ya’nî Yezîd bin ‘Ömer bin Hübeyre’nin Kûfe vâliliğinde teklif olunan Kûfe kâdılığını dahî kabûl etmediğinden darp olunmuş idi. Cenâzesinde elli bin kişi bulunduğu mütevâtiren sâbittir. Ba’de’l-‘işâ’ sabâha kadar nevâfil namâz kılardı. Ve her yirmi dört sâ’atte bir kere hatm-i kur’ân-ı kerîmi hatm eyler ve geceleri haşyetullâhtan ağladıkça komşuları hâline acırlar idi. Bir gün merhûmun Nuru’l-Ahyâr nâm kitâbında Ebu Hureyre Hazretlerinden rivâyet Hazret-i Peygamber efendimizin üç def’a “inne fi ümmetî raculen ismuhu Nu’mâne ve kunyetuhu Ebu Hânifete huve sirâcu ‘ummetî” buyurduğunu ve yine Enes bin Mâlik hazretlerinden rivâyet efendimizin “seye’tî min ba’dî raculun yukâlu lehu en-Nu’mân bin sâbit ve yukenne bi ebî hanîfete leyhyiyennellâhu te’âlâ sünneti ‘alâ yedeyhi buyurduğunu yazmıştır.

3.5.2. İkincisi Mâlik İbn-i Enes Eimme-i Mezâhib-i Erba’a’nın İkincisi Olan İmâm Mâlik Hazretleridir

Velâdetleri hicretin 95 târihinde Medîne-i Münevvere’de vefâtları hicretin 179 yahut 174 tairihinde olup Bakî’ nâm mahâlde medfen-i arâ-yı ihtirâmdırlar. ‘Ulûmî Zührî ve Yahyâ bin Sa’d ve Nâfi’ ve Hişâm bin ‘Urve ve Zeyd bin Eslem ve Rabî’a ibn-i ebi ‘Abdurrahmân ve sâir zevâtan ahz ve istimâ’ edip İmâm Şafi’î Muhammed bin İbrâhîm bin Dînâr, ve Ebû Hâşim, ve ‘Abdul’azîz bin Ebi Hâzm, ve Mu’az bin ‘Elyesâ, ve Yahyâ bin Yahyâ, ve ‘Abdullâh Mesleme, ‘Abdullâh bin Vehb gibi zevâtla dahî kendilerinden müstefid olmuşlardır. Ta’lîm-i ‘ilm-i şerîfte fart-ı i’tinâ ve ihtirâmları olup hattâ nakl-i hadîse mübâşeret murâd eylediklerinde tecdîd-i vuzu’ ve tesrîh-i ihyâ ve isti’mâl-i tayyib, ‘âdet-i tayyibesini icrâdan sonra kendi hâl-i şerîflerine muvâfık bir vakâr ve heybet ile sadr-ı meclîse geçip ba’dehu nakl-i hadîse şurû’ buyururlar. Ve ayak üzerinde ve gerek esnâ-i tarîkde nakl-i hadîsi kerîh görürlerdi. Âhir ‘ömürlerinde ve kiber-i sin ve za’f-ı seyhûhiyetleri hâlînde bile Ravza-i Mutahhara’ya hürmeten aslâ hayvâna binmemişlerdir. Hârûn er-Reşîd edâ-i hacdan sonra Medîne-i Münevvere’ye gelip kendilerini hadîs-i şerîf istimâ’ı arzusuyla çağırıldıkda İmâm

Müşârun ileyh “ta’lîm-i ‘ilme tâlib olanlar ‘ilmin olduğu yere gelirler. Yoksa ‘ilim kimsenin ayağına gitmez.” demekle Hârûn er-Reşîd tavâzu’-ı makrûn bi’z-zât kalkıp hâne-i imâma gitmiş ve bu esnâda “İmâm bir ‘âlîme ‘ilmi bir kimseye tahsîs edip de ve sâirlerini men’ eylese, ne tahsîs eylediği kimse ve ne de başkaları müstefid olur” me’âlînde bir hadîs-i şerîf okumakla Hârûn er-Reşîd münâdîler vâsıtasıyla ashâb-ı hadîsi meclîsine cem’ ettirip ba’dehu İmâm min tevâzu’u’l-‘ilm yerfe’uhullâh hadîs-i şerîfi rivâyet eyledikte kalkıp sâir huzûr ile beraber halka neşîn-i tadrîs ve istimâ’ olmuştur. İmâm müşârun ileyh hazretlerinin rahm-ı mâderde üç sene durdukları garâib-i rivâyettir. Mansûr Hâlife talâk-ı mükerrerhde hadîs rivâyetini men’ eylediği hâlde sem’-i i’tibâra alınmadığından darp ettirdi. Muvatta ‘ilm-i hadîsde ecille-i musannafât-ı ‘aliyyelerinden kütüb-i sittenin birincisidir. Müşârun ileyhin fezâil-i seniyyelerine nihâyet yoktur.

3.5.3. Üçüncüsü Muhammed eş-Şâfi Müşârun İleyh Eimme-i Erba’anın Üçüncüsüdür

İsim Muhammed bin İdrîs Künyesi Ebû ‘Abdullâh Maskat-ı re’si Gazze olup iki yaşında Mekke-i Mükerreme’ye götürülerek Medîne-i Münevvere’de İmâm Mâlik hazretlerinden ‘ulûm eylemiştir. Ve İmâm Ahmed İbn-i Hanbel gibi efâdil-i ümmet hâlka-i tadrîsinde bulunarak sît-i fazl ve kemâlî aktâr-ı ‘âleme intişâr etmiş idi. Emanet, ve ‘adâleti, ve zühd, ve sehâvet, ve ‘akl, ve zekâveti ve’l-hâsıl cemi’-i evsâf-ı memdûhayı hâiz bir vücûd-ı nâdiru’l-mevcûd olduğu kâffe-i ‘ulemâ-i İslâm nezdinde müttefikân teslîm olunmuş ve ve menâkıb-ı şerîflerine dair on üç cild kitâb yazılmıştır. Eimme-i isnâ ‘aşereden Mûsâ el-Kâzım hazretleriyle ülfet ve mu’âşeretine mebnî herkes rafdına zâhib olarak hapse ilkâ olundukta “in kâne rafdî âli Muhammedin felyeşhedu’s-sekalâni innî râfidun” buyurmuştur. “men idda’â ennehu cema’a beyne hubbi’d-dunyâ ve hubbi’l-hâlikihâ fî kalbihî fekad kezibe” ibâresi dahî cümle-i kelâm-ı hakikat-ı ittisâmlarındandır. Müşârun ileyh hicretin 150 târîhinde dünyâyâ gelip elli dört yaşında olduğu hâlde kezâ hicretin 204 târîhinde Mısır’da ‘âzîm-i gülşensarây-ı dâr-ı âhîret olarak Farâka nâm mahâlde defn-i defn-i hâk-ı ‘ıtırnâk olmuştur. İmâm Süleymân ve İmâm Hasan ve İmâm Ebu’s-Sevr ve Ebû İbrâhîmu’l-Müzni müntehab şâkirdlerinden idi.

3.5.4. Dödüncüsü Ahmed bin Muhammed bin Hanbel eş-Şeybânî Eimme-i Erba'anın Dördüncüsüdür

Ve hakk-ı ‘âlîlerinde Hüccete Beynallâh ve Beyne ‘Abîde Fî ‘Arda denilmiş bir fâdıl-ı dâru’l-vücûddur. Bu zât pek çok kitâb te’lif etti. Ve İmâm Ebû Karlîd Ahmed bin Ebi’r-Recâ gibi zevât yetiştirdi. Ve üçyüz binden mütecâviz hadîs-i şerîf hıfz eyledi. Kütüb-i Ehâdîsden Müsned Ahmed bin Hanbel cümle’ âsâr-ı celîlelerindendir. Hulefâ-i ‘Abbâsiyeden Mu’tasım zamânda Vezîr İbn-i Ebî Davûd’un meydâna çıkardığı Halk-ı Kur’ân meselesinden dolayı müşârun ileyh dahî huzûr-ı halîfeye getirilip Kur’ân-ı Kerîm’in mahlûkiyetini ikrâr teklîf olundukta kabûl ve ikrâr etmediğinden elleri bağlanıp mübârek derileri yarılncaya kadar darp olundu. Ve birinci kamçıda “Bismillâh” ikincisinde “lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh” üçüncüsünde “El Kur’ân Kelâmullâhi Gayru Mahlûkin” dedi ve dördüncüsünde “Kul len yusîbenâ illâ mâ keteballâhu lenâ” ayet-i kerîmesini okudu. Ve mahzâ keramât-ı ‘aliyyelerinden olarak elleri çözüldüğünden derhâl bırakıldıysa da eser-i darbdan hâsıl olan za’af ve sekâmdan kurtulmayıp yetmiş yedi yaşında olduğu hâlde hicret-i nebeviyyenin 241 târihinde Bağdât’ta vefât eyledi. Müşârun ileyhin cenazesine Bağdât’ta ricâlden sekiz yüz bin ve nisâdan altmış bin kişi hâzır olmuş. Ve Yahûdî ve Nasârî ve Mecûsdan ol gün yirmi bin kişi islâma gelmiştir.

3.6. Tarîkat³⁹

Et-turuk-ı ilallâh bi-‘adedi enfâsu’l-halâik. Mazmûn münîfî üzere Cenâb-ı Hakka vusûl için yol çok ve ta’dâdı gayr-ı kâbil olup fakat ashâbının ittihâz buyurdıkları âyîn ve mesâlik iktizâsınca temyîz ve ta’yîn edenleri mi’ad olmakla bunlardan şeref ve şehâdetleri bu taraflara vâsıl olanları ve ashâbının silsile-i neseb-i ‘aliyyeleri zîrde beyân olunmuştur.

3.6.1. Birinci Kâdiriyye

Tarîkat-ı ‘aliyye-i Kâdiriyye Gavsı’s-Samedâni Seyyid ‘Abdulkâdir Geylânî kuddise sırruh hazretlerine mensûbtur. Hazret-i müşârun ileyhin Şeyh bezergüvârları Ebû Sa’idu’l-Mübâreku’l-Mahzûmî hazretleri olup onlar da Ebu’l-Hasan ‘ala’l-Hakkârî’den ve onlar da Ebu-l Ferec-i Tarsûsî’den ve onlar da Ebi’l-Fadl ‘Abdolvâhidu’l-Temîmî’den ve onlar da Hazret-i Şeyh Ebubekir Şiblî’den ve onlar da

³⁹ Bkz. 44b-54b.

Seyyidü't-Tâife Hazret-i Cüneyd-i Bağdâdî'den ahz-ı füyûz-ı mukaddese buyurmuşlardır. Hazret-i Cüneyd'in silsile-i nesebiyeti Sırrî Sekatî ve Ma'rûf-ı Kerhî ve Dâvûd-ı Tâî ve Habîb-i 'Acemî ve ve Hasan-ı Basrî hazerâtı vâsıtalarıyla İmâm 'Alî kerremallâhu vechehu ve radiyallâhu teâlâ 'anh hazretlerine vâsıl olur. Sah.

Esedîyye Ekberîyye Mukaddesiyye 'Arabîyye Eşrefîyye Rûmîyye Yâfa'îyye Hamâdîyye Hel'âliyye Hindîyye tarîkleri dahî Tarîkat-i 'Aliyye-i Kâdirîyye şu'bâtındandır.

3.6.2. İkinci Rifâ'îye

Tarîkat-i 'Aliyye-i Rifâ'îyye Seyyid Ahmed bin Ebi'l-Hasan 'Ali er-Rifâ'î hazretlerine mensûbtur. Hazret-i müşârun ileyh Şeyh bezergüvârları 'Aliyyu'l-Kârî'-i Vâsıtî hazretleri olup anlar da Ebu'l-Fadl bin Kâmihi'l-Bağdâdî'den ve onlar da Ebu'l-'Alî Gulâm'dan ve onlar da 'Aliyyu'l-'Acemî'den ve onlar da Cenâb-ı Ebûbekr-i Şiblîden ve onlar da Seyyidu't-Tâife Cüneyd-i Bağdâdî'den ahz-ı nisbet buyurmuşlardır. Bu hâlde müşârun ileyh hazretlerinin silsile-i nisbet-i 'aliyyeleri İmâm 'Alî kerremallâhu vechehu radiyallâhu te'âlâ 'anh hazretlerine vâsıl olur.

Harîriyye Keyyâliyye Sayyâdiyye 'Azîziyye Cendeliyye 'Aclâniyye Katnâniyye Fazliyye Vâsıtıyye Ceberrutiyye Zeyniye Nûriyye tarîkleri dahî tarîkat-i 'aliyye-i Rufâ'îyye şu'bâtındandır.

3.6.3. Üçüncü Kübreviyye

Tarîkat-ı 'aliyye-i Kübreviyye kutbu'l-aktâb Ebu'l-Cenâb Necmeddîn Kübrâ hazretlerine mensûbtur. Hazret-i müşârun ileyh Şeyh 'Ammâr Yâsir ve İsmâ'il Kasrî, Ruzbihan-ı Baklî hazerâtından ve müşârun ileyhim dahî Ebu'n-Necîb 'Abdulkâdir Diyâeddîn Sühreverdî hazretlerinden ahz-ı nisbet buyurmuşlardır. Ebu'n-Necîp hazretlerinin silsile-i nisbeti Kübrevi'lerce İmâm Ahmed Gazâlî Ebûbekr en-Nessâc ve Ebu'l-Kâsım Gürgânî ve Ebu'l-'Ummânu'l-Mağribî ve Ebû 'Alî Rûdbârî hazerâtı vâsıtalarıyla Cüneyd-i Bağdâdî hazretlerine vâsıl olur.

Bahâiyye Halvetiyye Firdevsiyye Nûriyye Dekkîne Hemadâniyye Nûrbahşîyye Berzenciyye tarîkleri tarikat-ı 'alliyye-i Kübreviyye şu'bâtındandır.

3.6.4. Dördüncüsü Sühreverdiye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Sühreverdiyye Şeyhu’ş-Şuyûh Şeyh Şahâbeddîn Sühreverdî-i Bekrî hazretlerine mensûbdur. Hazret-i müşârun ileyh ‘ammîleri Şeyh Ebu’n-Necîb-i Sühreverdî hazretlerinden ve onlar da ‘Ömer Bekrî ve Radiyaddînu’l-Kâdî ve Muhammed Bekrî ve Ahmed Dinûrî ve Mumşâ’ Dinûrî hazerâtı vâsıtalarıyla yahut tarîkat-ı Kübreviye’de muharrer zevât vâsıtalarıyla Hazret-i Cüneyd-i Bağdâdî’den ahz-ı tarîkat buyurmuşlardır.

Bedriyye Zeyniyye Bahâiyye Kemâlîyye Ahmediyye Necîbiyye tarîkleri dahî tarîkat-ı ‘aliyye-i Sühreverdiyye şu’bâtındandır.

3.6.5. Beşinci Medyeniyye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Medyeniyye Şeyh Ebû Medyen-i Şu’ayb bin Hasan el-Telmâniyyu’l-Mağribî hazretlerine mensûbdur. Müşârun ileyhın şeyhi Ebû Saîdu’l-Mağribî ve Şeyh Ebû Yağzu’l-Mağribî hazerâtı olup onların şeyhi dahî Ebu’l-Berakât ‘ala’l-Bağdâdî ve onların şeyhi Ebu’l-Fadl Muhammed el-Bağdâdî ve onların şeyhi İmâm Ahmedu’l-Gazzâlî hazretleridir. Andan yukarısı tarîkat-ı Kübreviyye zikr olundu. Ebû Medyen hazretlerinin bir şeyhi dahî Sultânu’l-Evliyâ Abdulkâdir-i Geylânî hazretleridir.

Cebriyye Meymûniyye Dücâniyye ‘Ulvâniyye Hamûye dahî tarîkat-ı ‘aliyye-i Medyeniyye şu’bâtındadır.

3.6.6. Altıncı Ekberiyye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Ekberiyye sırru’l-enbiyâ ve hatmu’l-evliyâ Ebû ‘Abdullâh Muhyiddîn Muhammed bin ‘Alîyyu’l-Mağribîyyu’t-Tâî hazretlerine mensûbdur. Müşârun ileyh hazretlerinin nisbetleri Şeyh Cemâleddîn Yûnus bin Yahyâ el-‘Abbâs vâsıtasıyla Sultânu’l-Evliyâ Şeyh Abdulkâdir-i Geylânî hazretlerine ve Takiyuddîn Câmî’ vâsıtasıyla Hazret-i Hızır ‘aleyhisselâma peyvestedir. Ve Şeyh Ebû Medyenu’l-Mağribî ile hem-sohbet olduğu gibi üç yüzden mütecâviz evliyâullâh ile dahî görüşüp istifâza buyurdıkları te’lifât-ı celîlelerinden olan Fütûhât-ı Mekkiye’de ve Risâletu’l-Hırkada muharrerdir. Ve bu tarîk-ı cemî’ turuk-ı hakkın mecmu’asıdır.

3.6.7. Yedinci Şâzeliye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Şâzeliye kibâr-ı meşâyihden Ebu’l-Hasan ve ‘Alî bin ‘Adullâhu’ş-Şâzilî hazretlerine mensûbdur. Hazret-i müşârun ileyh dest-i enâbeti Şeyh ‘Abdusselâm bin Meşîşden ve anlar da Şeyh ‘Abdurrahmân Medyen’den ve anlar da Takiyuddînu’l-Fakîr ve Nureddîn ‘Alî ve Tâcuddîn ve Şeyh Şemseddîn Ebû İshak İbrâhîm ve Ebû Muhammed Fethu’s-Su’ûdî Sa’du’l-Kayravânî ve Câbir bin ‘Abdullâhu’l-Ensârî hazerâtı vâsıtalarıyla İmâm Hasan bin ‘Alî radiyalahu te’âlâ ‘anhumâ hazerâtından ahz etmiştir. Diğer tarikle nisbet-i ‘aliyyeleri Ebû Medyenu’l-Mağribî hazretlerinden Cüneyd-i Bağdâdî hazretlerine mevsûldür.

Düsûkiyye Ahmediyye Vefâiyye Zerrûkiyye Hanefiyye Cezûliyye Gâziyye ‘Îseviyye Nâsiriyye ‘İlmiyye Masdariyye ‘Afîfiyye tarîkleri dahî tarîkat-ı ‘aliyye-i Şâzeliye şu’bâtındandır.

3.6.8. Sekizinci Bedeviyye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Bedeviyye sâdât-ı kirâmdan evliyâullâh-ı ‘izâmdan Ahmedu’l-Bedevî hazretlerine mensûbdur. Hazret-i müşârun ileyh şeyh bezergüvârları Şeyh Abdulcelîl bin ‘Abdurrahmân Nişâbûrî olup onlar da yedi vâsita ile Cenâb-ı Dâvud-ı Tâî’den ve onlar da Habîb-i ‘Acemî’den ve onlar da Hasan-ı Basrî’den kaddesallâhu esrârahumu’l ‘aliyye hazerâtından ahz-ı tarîkat buyurduklarından tarîkat-ı Bedeviyye’nin silsile-i nisbeti Cenâb-ı ‘Alîyyu’l-Murtezâ’ya vâsıl olur. Habîb-i ‘Acemî hazretlerinin telebbüs-i hırkada iki vâsita ile Enes bin Mâlik hazretlerine dahî intisâbı vardır. İcâzetnâmelerde bu silsile-i şerîfe tahrîr olunur. Seyyid Bedevî hazretlerinin Şeyh Berrâ ve Şeyh Ebû Na’îm vâsıtalarıyla Seyyid Ahmed er-Rufa’îye ve bilâ-vâsita İmâm Şâzelî’ye dahî intisâbı vardır.

Senâviyye Metbûliyye Celliyye Beyûmiyye Merzûkiyye Sütûhiyye ‘Ulvâniyye tarîkleri dahî tarîkat-ı ‘aliyye-i Bedeviyye şu’bâtındandır.

3.6.9. Dokuzuncu Mevleviye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Mevlevîye mahrem-i esrâr-ı ilâhî Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî hazretine mensûbdur. Hazret-i müşârun ileyh şeyh bezergüvârları Şeyh Seyyid Burhâneddinu’l-Muhakkik-i Tirmizî hazretleri olup onlar da Celâleddîn-i Rûmî hazretlerinin pederleri Sultânu’l-‘ulemâ Muhammed Bahâuddîn Veled hazretlerinden

ve onlar da ulaşmış el-eimme-i Hüseyinden ve sâniyan Necmeddîn Kübrevî hazretlerinden ve onlar da ‘Ammâr Yâsir vesâire vâsıtalاریyla Ebu’n-Necîb hazretlerinden ahz-ı feyz ve kemâl ve silsile-i nisbet-i ‘aliyyeleri beş vâsıta ile Cüneyd-i Bağdâdî hazretlerine îsâl buyurmuşlardır. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî hazretleri Hazret-i Şems-i Tebrîzî ile dahî sohbet buyurdıkları cihetle silsile-i nisbet-i ‘aliyyeleri Rukneddîn-i Sincâsî ve Kutbeddîn-i Ebherî vâsıtalاریyla dahî Ebu’n-Necîb Sühreverdî hazretlerine müntehâ olur.

3.6.10. Onuncu Desûkiyye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Desûkiyye Şeyh Seyyid İbrâhîmu’d-Desûkî hazretlerine mensûbdur. Hazret-i müşârun ileyhın bir şeyhi İmâm Ebu’l-Hasanu’s-Şâzelî ve diğer şeyhi Necmeddîn Mahmûd İsfahânî ve Şeyh Nureddîn ‘Abdussamed Nazarîdir. Ve onlar da Şeyh Necîbuddîn ‘Alî Şirâzî’den ve onlar da Şahâbeddîn Sühreverdî’den ahz-ı feyz buyurmuşlardır.

Şernûbiyye ‘Âşûriyye tarîkleri dahî tarîkat-ı ‘aliyye-i Desûkiyye şu’bâtındandır.

3.6.11. On Birinci Sa’diyye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Sa’diyye Şeyh Sa’deddîn-i Cibâvî hazretlerine mensûbdur. Hazret-i müşârun ileyhın şeyh bezergüvârları ‘Abdullâh eş-Şeybânî olup onlar da Şeyh Mezîd Şeybânî’den ve onlar da Şeyh Yûnus Şeybânî’den ve onlar da Ebû Medyenu’l-Mağribî’den ahz-ı tarîkat buyurmuşlardır. Ebû Medyen hazretlerinin silsile-i nisbet-i ‘aliyyeleri sekiz vâsıta ile cenâb-ı Cüneyd-i Bağdâdî’ye vâsıl olur.

Taglibiyye Vefâiyye ‘Âciziyye Selâmiyye tarîkleri dahî tarîkat-ı ‘aliyye-i sa’diyye şu’bâtındandır.

3.6.12. On İkinci Bektaşîyye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Bektâşîyye meşâhir-i evliyâullâhtan Seyyid Hâcî Bektâş-ı Horâsânî hazretlerine mensûbdur. Hazret-i müşârun ileyhın şeyhi Şeyh Lokmân-ı Horâsânî olup onlar da Hâce Ahmed Yesevî’den ve onlar da Hâce Yûsuf Hemedânî hazretlerinin silsile-i nisbet-i ‘aliyyeleri altı vâsıta ile Cenâb-ı Sıddık-ı Ekber’e ve diğer bir tarîk ile dahî Cenâb-ı ‘Alîyyu’l-Murtazâ’ya vâsıl olur.

3.6.13. On Üçüncü Nakşibendiye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Nakşibendiye Hâce Muhammed Bahâuddîn Şâh-ı Nakşibendiyyü’l-Üveysiyyu’n-Neccârî hazretlerine mensûbdur. Hazret-i müşârun ileyhın şeyh bezergüvârları Hâce Emîr Külâl hazretleri olup onlar da Hâce Muhammed Baba-yı Semmâsî’den ve onlar da azîzân demekle ma’rûf ‘Alî Râmîtenî hazretlerinin silsile-i nisbet-i ‘aliyyeleri Hâce Mahmûd İncir Fağnevî Hâce ‘Ârif Rivgerî hazerâtı vâsıtalarıyla Hâce ‘Abdulhâlık Gucdevâni hazretlerine ve bu tarîkiyle Cenâb-ı Sıddık-ı Ekber’e vâsıl olur. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî hazretleri lafza-i celâl zikrini Şâh-ı Nakşibend hazretlerine teblîğ ve telkîn olmak üzere emâneten Hâce ‘Alî Râmîtenî hazretlerine telkîn ve tevdî’ ve onlar da kezâlik emâneten Muhammed Baba Semmâsî’ye ve onlar da Emîr Külâle telkîn edip onlar dahî Hazret-i Şâh-ı Nakşibende îsâl ve teblîğ buyurmuşlardır. Şâh-ı Nakşibend hazretlerinin velâdeti Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî hazretlerinin irtihâllerinden otuz sene sonra vâki’ olmuştur.

Ahrâriye Nâciye Kâsâniye Muceddidiye Murâdiye Mazhariye Melâmiye Nûriye Câmîye Hâlidîye tarîkleri dahî tarîkat-ı ‘aliyye-i Nakşibendiye şu’bâtındandır.

3.6.14. On dördüncü Halvetiye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Halvetiyye Şeyh ‘Ömer Ekmeleddîn Halvetî Lâhcî hazretlerine mensûbdur. Müşârun ileyh hazretlerinin şeyhi ‘ammîleri Şeyh Ahî Muhammed Hârezmî olup onlar da İbrâhîm Zâhid Geylânî’den ve onlar da Cemâleddîn Berberî’den ve onlar da Şahâbeddîn Şîrâzî’den ve onlar da Rukneddîn Sencâsî’den ve onlar da Kutbeddîn Ebherî’den ve onlar da Ebu’n-Necîb Abdulkâhir Ziyâeddîn Sühreverdî’den ahz-ı nisbet buyurmuşlardır. Ve onların nisbeti halvetiler nezdinde Kâdî Vahîdeddîn ‘Ömeru’l-Bekrî ve Şeyh Muhammed ‘Amuyyetu’l-Bekrî Şeyh Ebû Ahmed Esved Dîneverî ve Şeyh Mîmşâd Dîneverî vâsıtalarıyla Cenâb-ı Cüneyd-i Bağdâdî’ye mevsûldür. Bu tarîk İmâm ‘Alî kerremallâhu vechehu ve radiyallâhu te’âlâ ‘anh hazretlerine müntehâ olur. Tarîkat-ı Halvetiye’de Pîr-i Sâni Şeyhu’ş-Şuyûh es-Seyyid Yahyâ Şîrvânî hazretleri olup silsile-i nisbet-i ‘aliyyeleri Şeyh Sadreddîn Hiyâvî ve Şeyh Hâcî ‘İzzeddîn ve Şeyh Ahî Emîrem Muhammed vâsıtalarıyla Şeyh ‘Ömeru’l-Halvetî hazretlerine mevsûldür. Bilâd-ı etrâfa halîfe gönderip neşr-i tarîkat etmek iş bu Yahyâ-i Şîrvânî hazretlerinden bede’ eyledi Onun için tarîkat kol kol olmuş.

Ve Gülşeniye-i Halvetiye ve Merdâşiye-i Halvetiye Sünbülüye-i Halvetiye Şa'bâniye-i Halvetiye Şemsiye Ahmediye Cemâliye-i Halvetiye Bahşiye-i Halvetiye 'Assâliye-i Halvetiye tarîkleri zuhûra gelmiştir.

3.6.15. On Beşinci Bayrâmiye

Tarîkat-ı 'Aliyye-i Bayrâmiye kibâru'l-evliyâullâhtan Hacı Bayrâm-ı Ankaravî hazretlerine mensûbdur. Ve müşârun ileyh hazretlerinin şeyh bezergüvarları Şeyh Hâmid-i Kayserî hazretleri olup onlar da Hâce 'Alî Erdebîlî vâsıtalarıyla İbrâhîm Zâhid Geylânî'den ahz-ı feyz buyurmuşlardır. Zâhid müşârun ileyhın silsile-i nisbeti Halvetiye'de zikr olundu. Şeyh Hâmid-i Kayserî hazretlerinin bir nisbeti dahî Sultânü'l-'Ârifin Bâyezîd-i Bestâmî hazretlerine vâsıl olur. Ve bu cihetle Tarîkat-ı Bayrâmiye câmi'-i nisbet-i 'Aleviye ve's-Sıddîkiye 'ad olunur. Melâmiye Hamzaviy Şemsiye Tennûriye Himmetiye 'İseviye Celvetiye tarîkleri tarîkat-ı 'aliyye-i Bayrâmiye şu'bâtındandır.

3.6.16. On Altıncı Zeyniye

Tarîkat-ı 'Aliyye-i Zeyniye kibâr-ı evliyâullâhtan Zeyneddîn Ebû Bekrî'l-Hâfî hazretlerine mensûbdur. Hazret-i müşârun ileyhın şeyh bezegüvarları 'Abdurrahmân Nûreddîn Mısırî hazretleri olup onlar da Şeyh Cemâleddîn Yûsuf Gûrânî hazretlerinden ve onlar da Hüseyin Cesâmeddîn Şimşîrî'den ve onlar da Tarîkat-ı Desûkiyye'de mezkûr olan Necmeddîn Mahmûd İsfahânîden ahz-ı tarîkat etmişlerdir ki silsile-i nisbet-i 'aliyyeleri iki vâsıta ile Şahâbeddîn Sühreverdî hazretlerine vâsıl olur. Müşârun ileyh 'Abdurrahmân-ı Mısırî hazretlerinin diğer şeyhi Zahîreddîn 'Îsâ el-Mısırî olduğundan bu nisbetleri dahî Şeyh 'Abdusselâm Kalîbî Ebu'l-Feth vâsıtî hazerâtı vesâitiyle Cenâb-ı Ahmedu'r-Rufâ'î'ye varır. Ve bu cihetle tarîkat-ı Zeyniye envâr-ı Sühreverdiye ve esrâr-ı Rufâ'îye'yi câmi' 'ad olunur.

3.6.17. On Yedinci Gülşeniye

Tarîkat-ı 'Aliyye-i Gülşeniye meşâyih-i zevi'l-ihtirâmdan İbrâhîm Gülşenî Heybetî hazretlerine mensûbdur. Ve müşârun ileyhın şeyhi 'Ömer Dede-i Rûşen olup nisbetleri Şeyhu's-Şuyûh Seyyid Yahyâ-i Şîrvânî hazretlerindendir.

Sezâiye Hâletiye tarîkleri dahî tarîkat-ı 'aliyye-i Gülşeniye şu'bâtındandır.

3.6.18. On Sekizinci Sünbülüye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Sünbülüye Sünbül Sînân Yûsuf el-Merzifonî hazretlerine mensûbdur. Ve hazret-i müşârun ileyhın şeyh bezergüvârları Çelebî Halîfe demekle meşhûr Muhammed Cemâlu’l-Halvetî hazretleri olup onlar da Pîr Muhammed Erzincânî hazretlerinden ve onlar da Seyyid Yahyâ Şîrvânî hazretlerinden ahz-ı nisbet buyurmuşlardır. Ve Cemâl-i Halvetî hazretlerinin tarîkat-ı Zeyniye’ye dahî intisâbı vardır. Ve bu cihetle tarîkat-ı Sünbülüye tarîkat-ı Halvetiye ve Zeyniye’yi câmi’-i şâhrâh-ı safâdır.

3.6.19. On Dokuzuncu Ahmediye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Ahmediye Ekâbir-i Evliyâ-ı Rûm’dan Şeyh Ahmed Şemseddîn Marmarûtî Sârûhânî hazretlerine mensûbdur. Müşârun ileyh hazretleri “Min tarafullâh” ‘umûm meşâyihın terbiyesine me’mûr olduğundan Yiğit başı demekle meşhûr idi. Silsile-i nisbet-i ‘aliyyeleri Şeyh ‘Alâeddîn Uşşâkî ve Şeyh İbrâhîm Kâmil-i Kayserî ve Pîr Muhammed Bahâeddîn Erzincânî hazerâtı vâsıtasıyla kudve-i sâdât-ı Halvetiye Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî hazretlerine vâsıl olur. Ve işbu tarîkat-ı Ahmediye şu’bât-ı Halvetiye meyânında orta kol sayılır. Sînâniye ‘Uşşâkiye Ramazâniye Cerrâhiye Mısıriye Buhûriye tarîkleri dahî işbu tarîka-ı vustâ şu’belerindendir.

3.6.20. Yirminci Şa’bâniye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i Şa’bâniye kibâr-ı evliyâullâh-ı kirâmdan Şeyh Şa’bân Kastamoni hazretlerine mensûbdur. Ve müşârun ileyhın şeyhi Şeyh Hayreddîn Kokâdî hazretleri olup onlar da Şeyh Muhammed Cemâlu’l-Halvetî hazretlerinden ahz-ı tarîkat buyurmuşlardır.

Ve bu hâlde Sünbülüye gibi bu tarîkat dahî Zeyniye ve Halvetiye tarîklerini câmi’dir. Karabaşkiye Nasûhiyye Çerkeşkiye Bekriyye tarîkleri şu’bâtındandır.

3.6.21. Yirmi Birinci ‘Uşşâkiyye

Tarîkat-ı ‘Aliyye-i ‘Uşşâkiye kibâr-ı evliyâullâhtan Hüsâmeddîn Buhârî-i ‘Uşşâkî hazretlerine mensûbdur. Ve müşârun ileyhın şeyhi Seyyid Ahmed-i Semerkandî hazretleri olup der-sa’âdete teşrîflerinde Şeyh İbrâhîm Ümmî Sînân hazretlerinden dahî ahz-ı tarîkat buyurmuşlardır. Onların şeyhi el-Hâc ‘İzzeddîn

Karamanî Yiğitbaşı Efendi hulefâsındandır. Bunlara resm-i mahsûs Sâimu'd-Dehr olmakdır. Tarîklerinde rüyâde 'ala'l-mansûsdur.

Maslahiyye Câhidiyye Cemâliyye Salâhiyye dahî tarîkat-ı 'aliyye-i 'Uşşâkiyye şu'bâtındandır.

3.6.22. Yirmi İkinci Celvetiyye

Tarîkat-ı 'Aliyye-i Celvetiyye'nin Kameru'n-Nûr nisbeti Şeyh İbrâhîm Zâhid Geylânî zamânında mertebe-i hilâlde olduğu hâlde Şeyh Muhammed Üftâde ve Azîz Mahmûd Hüdâî hazerâtı zamânlarında bedr-i kâmil oldu. Müşârun ileyhî Hüdâî hazretleri Mısır'da Şeyh Kerîmuddin Halvetî'den ahz-ı nisbet ettiyse de asıl terbiyesi Bursevî Şeyh Üftâde hazretlerindendir. Ve onlar dahî Hızır Dede ve onlar da Hâcî Bayrâm-ı Velî hazretlerinden istihlâf buyurmuşlardır.

Selâmiyye Hakkıyye Hâşimiyye tarîkleri dahî tarîkat-ı 'aliyye-i Celvetiyye şu'bâtındandır.

3.6.23. Yirmi Üçüncü Mısriyye

Tarîkat-ı 'Aliyye-i Mısriyye kibâr-ı evliyâullâhtan Şeyh Muhammedu'l-Mısriyyi Nîyâzî hazretlerine mensûbdur. Ve hazret-i müşârun ileyhî şeyhi Şeyh Sînân-ı Ümmiyü'l-Mâl hazretleri olup onlar da Erzâde Şeyh Ahmed ve Şeyh 'Abdulvahâbu'l-Mâlî ve Şeyh Tâlib-i Ümmî vâsıtalarıyla Yiğitbaşı Efendî hazretlerinden ahz-ı feyz buyurmuşlardır.

3.6.24. Yirmi Dördüncü Cerrâhiyye

Tarîkat-ı 'Aliyye-i Cerrâhiyye meşâyih-i zevi'l-ihirâmından Nûreddîn Cerrâhî hazretlerine mensûbdur. Ve hazret-i müşârun ileyhî şeyhi Şeyh Sinan 'Alî Köstendilî hazretleri olup onlar da sekiz vâsita ile Yiğitbaşı Efendi hazretlerinden ahz-ı feyz buyurmuşlardır.

3.6.25. Yirmi Beşinci Bekriyye

Tarîkat-ı 'Aliyye-i Bekriyye Seyyid Mustafa el-Bekriyyu's-Sıddîk hazretlerine mensûbdur. Diyâr-ı arabta tarîkat-ı 'aliyye-i 'arabiyyi neşreden bu zât-ı âlikadirdir. Ve şeyhleri Mısırî Hâcî Baba demekle ma'rûf ve Edirne'de medfûn Şeyh Mustafâ el-Bolevî olur. Bu dahî Karabaşı Velî Hazretlerinden ve onlar da İsmail Çorumî ve Şeyh

‘Ömeru’l-Fûâd ve Şeyh Muhyiddîn vâsıtalılarıyla Hâcî Şa’bân-ı Velî hazretlerinden ahz-ı nisbet buyurmuşlardır. Müşârun ileyh Seyyid Mustafâ el-Bekrî hazretlerinin ‘Abdulğani Nâblûsî ve Şeyh Muhammed Bedîr-i Dimyâtî ve Şeyh Muhammed bin ‘Akliyyetu’l-Mekkî hazerâtında dahî istifâza eylemiş olduğundan câmi’-ı cemî’ turuk-ı sûfiye olmuştur.

Hifniyye Semâiyye Derdiriyye Ezheriyye Ticâniyye Sâviyye Kemâliyye Halvetiyye tarîkleri dahî ‘aliyye-i Bekriyye şu’bâtındandır.

3.6.26. Yirmi Altıncı Hâlidîyye

Târikat-ı ‘Aliyye-i Hâlidîyye Şeyh Ziyâeddîn Mevlânâ Hâlid hazretlerine mensûbdur. Hazret-i müşârun ileyhın şeyhi Şeyh ‘Abdullâh Dehlevî hazretleri olup onlar da Şemseddîn Cân-ı Cânân-ı Mazhar hazretlerinden ve onlar da Muhammed Nûr Bedvânî hazretlerinden ve onlar da Seyfeddîn ‘Ârif hazretlerinden ve onlar da ‘Urvetu’l-Vuskâ Muhammedu’l-Ma’sûm hazretlerinden ve onlar da pederleri Müceddid-i elf-i Sânî İmâm Rabbânî Şeyh Ahmedu’l-Fârûkî Serhendî hazretlerinden ahz-ı tarîkat buyurmuşlardır. Ve onların silsile-i nisbet-i ‘aliyyeleri dahî altı vâsita ile Şâh-ı Nakşibendî hazretlerine peyvestedir. Ve Hazret-i Hâlid’in tarîkat-ı Ceştiyye ve Kâdiriyye ve Sühreverdiye ve Kübreviyyeden dahî feyizleri vardır.

Bâlâda Muharrer Turuk-u ‘Aliyyeden başka yalnız esâmesi ma’lûm olanlar dahî şunlardır. Enesiyye Kemliyye Edhemîyye A’zamiyye Sûfiyye Tayfûriyye Harâziyye Kasâriyye Nûriyye Cüneydiyye Bestâmiyye Zâhiriyye Havâriyye Sehliyye Hafîfiyye Aşkiyye İshâkiyye ‘Aleviyye Gazzâliyye Kuşeyriyye Vefâiyye Ebheriyye Safeviyye ‘Arîziyye ‘Akliyye Sebeviyye Ya’ziyye Kalenderiyye Şeybâniyye Sâbiriyye ‘İbâdiyye ‘Amûdiyye Meşîşiyye Haydariyye Şiştîyye Settâriyye ‘Ayderûsiyye Nizâmiyye İkâniyye Ni’metullâhiyye Merganiyye Ceberrutiyye Şâh-ı ‘âlemiyye Gavsîyye Medârisiyye Haddâdiyye İdrisiyye

Temmet.

Târih

Geldi üçler dedi Târih-i Suâlî Temmet Mecmûa-i Bedî’-i Ruhâvî

Takriz-i Behçet

Bu mecmûa-i Bedî'in nokta-i târihine behçet gülistân-ı tarîkattan küşâde verd-i hamradır.

1310

Namakahu'l-fakîrû'l-hakîrû'l-Muhtâc

Îlâ rahmeti rabbihi'l-kadîru'l-ma'rûf

Bimülâzım-ı a'zâ-i mahkeme-i bidâyet-i 'Urfâ Sarrâczâde

'Alîyyü'l-'Âliyyü'r-Ruhâvî Mîn Telâmîz-i

Es-Seyyid 'Alîyyü's-Safvetu'r-Ruhâvî

Sânehumu'l-lâhu fi'l-bukrati ve'l-'aşıyyi

1314

3.7. Mektup⁴⁰

Bismillahirrahmanirrahim

Mine'l miskîni'l-keîb Hâlidu'l-garîb

Îlâ muhlisihi'n-necîb ve habîbihi'l-lebîb selâmun yefûku tîban 'ala'l-miski'l-ezfarî ve yuzrî şuzâhu bi'n-naddi ve'l-'anberi ve ba'du fakad varade mektûbukumu'l-muhtavî 'alâ fûnûni teeddubi ve'l-hulûsu'l-muntavî 'alâ vuddin râsihin keennehu bunyânun marsûs festeclebe hüsnü'l-iltifâti ileykum ve istevcebe mezîde'r-ra'feti ve nazari 'aleykum ve 'aleykum bidevâmi'l-hulûsi ve'l-istikâmeti feinnehumâ min ahseni'l-bidâ'âti liyevmi'l-kiyâmeti ve iyyâkum ve'l-gaflet 'ani'l-istiğfâri mine'z-zünûbi bi't-tederru'i ve'n-nedâmeti ve lâ teğterrû bi'd-dunyâ'd-deniyyeti'l-mekârihi feinnea hibâletu's-şeytâne'l-mel'ûn ve'n-nefsu'l-emmârati ve lâ kadara lehâ fî nazari ehli'd-dîn. Liennehum yeravne hakîkatehâ bi'ayni'l-yakîn fekad reva'l-Îmâmu'l-Buhârî rahîmehullâhu te'âlâ 'an ibn-i "Ömer radiyâllâhu te'âlâ "anhumâ innehu kâle aheze Rasûlullâh sallallâhu 'aleyhi ve sellem fekâle kun fi'd-dünyâ keenneke garîb 'âbirrun sebîl. İntehâ

Ve hasbuna'l-lâhu ve ni'me'l-vekîl

⁴⁰ Bkz. 55a.

Ad'afu'l-'ibâd Hâlidu'n-Nakşibendiyyu'l-Mücedidî

3.8. Medhiyye⁴¹

Sadr-ı asbak Merhûm Fûad Paşanın Pederi Keçecizâde 'İzzet Mollâ Efendî merhûmun Hazret-i Mevlânâ efendimizin hakk-ı kudsiyelerinde inşâd eylediği mehdiyedir.

Bir takım imân fûrûşân bir alay dellâl-ı dîn

Satmada sûk-ı riyâda kâle-i a'mâl-ı dîn

Onların destinde kalmış muzdar bekn-i hâl-ı dîn

Şeyh Hâlidir gül-ruhsâr-ı millet-i Hâlidîn

Âsitânî huld-ı cennet fedhulûhâ Hâlidîn

Şâh 'Abdullâh A'zam ya'nî kutb-ı Dehlevî

Ruh-ı cism-i bendegân ve cân-ı cihân-ı ma'nevî

Bir çırağı ile verdi 'âleme bu pertevî

Gülşen-i firdevse döndü ser-beser dünyâ evi

Eydan

Destegâh-ı kâle-i 'irfâna oldu Nakşibend

Resm eder isterse târî âteşe tohm-ı spend

İle imân kim kerâmâtıyla memlû kûy u kend

Dûzeh inkârına düşme olursun derdmend

Eydan

⁴¹ Bkz. 55b-56b.

Bestedir dest-i resûlullâha tâ râbîta
 Nezdine rah bağlayıp fikr et karâr-ı râbîta
 Hazret-i îşân olup şimdi medâr-ı râbîta
 Tazelendi gonca-i bâğ diyâr-ı râbîta

Eydan

Hânkâhı hem-behişt abâd hem dârü's-selâm
 Çünkü kıldı hıttâ-ı Bağdât'tan teşrîf-i Şâm
 Fırkatiyle dûzeh oldu kişver-i dârü's-selâm
 Her ne derlerse desinler bir sürü ervâh-ı hâm

Eydan

Kârı dâim eser ashâb-ı resûle iktizâ
 Kesbî bu bendir ki fânîde terk-i mâsivâ
 Şâmı teşrîf eyledi ol bûlbûl-i vahdet-i neva
 Maksadın 'âlemde istişmâm ise bû-yı vefâ

Eydan

Hâlidîlerdir fesâd-ı ümmeti tathîr eden
 Seyf-i bâtın ile ehl-i zâhiri tedmîr eden
 Mülhîdini cân-ı dîni 'arza şimşîr eden
 Dâim ehl-i sünneti cennet ile tebşîr eden

Eydan

İntisâbım var ezelden şüphesiz dergâhına
 Münkeşif oldu dilzârım dil âgâhına
 Şüphe etme râh-ı haktır zâhidâ git râhına
 Bû-yı 'irfânı sezersen düşme istiknâhına

Eydan

Hâk-i pâ-y-i çeşm-i câna tâ olunca sermesâ
 Dîde-i dûz-i hasretim mevlâ bilir subh-u mesâ
 Andelib-i hâmem oldu vâsfına destansezâ
 Bâkede yekşeme lütuf etsin o gülşenden-i hüdâ

Eydan

Olmasam ben bende-i Mollâ Celâleddîn eğer
 Tâc-ı fakri itmemiş olsam o şâhın zîb-i ser
 Baş koyup dergâhına (izzet) olurdum hâkdır
 Bâri olsun arzuhâlimle revân-ı eşiktir

Eydan

SONUÇ

Bu çalışmada Sarrâczâde ‘Aliyyu’l-‘Âlî er-Ruhâvî’nin Mecmu’a-i Bedî’ isimli eserini metin ve inceleme bakımından ele alıp kritik etmeye çalıştık. Bununla birlikte hayatı ve eserleri hakkında da bilgi vermeye çalıştık.

Sarrâczâde’nin hayatı ile ilgili bilgilere eserinde verdiği bilgilerden hareketle ulaşmaya çalıştık. Çünkü TDV İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi, Türkiye Yazma Eserler Kurulu Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren kütüphaneler, Yazar Mahmut Karakaş’a ait *Urfa’da Tasavvuf İzleri* ve *Şanlıurfa Evliya ve Âlimleri* kitapları, Şanlıurfa şehrinde ikamet eden Hartavîzâde ve Sarrâczâde ailelerinin büyükleri ile yapmış olduğumuz görüşmeler başta olmak üzere bütün araştırmalarımıza rağmen müellif hakkında herhangi bir bilgiye denk gelemedik.

Aliyyu’l-‘Âlî er-Ruhâvî’nin eserinde vermiş olduğu bilgilere göre; Hafız Muhammed Selîm Efendi’nin torunu olduğunu, Urfa Bidayet Mahkemesinin Mülazım Azası olduğunu ve eserini H. 1310 M. 1892 -1893 yılları arasında tamamladığını görüyoruz.

Mecmûa-i Bedî’-i Ruhâvî, besmele, hamdele ve salvele ile başlamaktadır. Hz. Muhammed, Dört Halife, Aşere-i Mübeşşere, On İki İmam, Hz. Peygamberden Hafız Mumammed er-Ruhâvî’ye kadar olan Nakşibendi Silsilesi ve Dört Mezhep İmamı’nın kısa biyografileri ile devam etmektedir. Eser buraya kadar tabakat tarzında kaleme alınmıştır. Bundan sonra tabakat tarzından vazgeçilip İslam Tasavvufu içerisinde yer alan yirmi altı tarikattan kısaca

bahsedilerek bu tarikatların kurucuları ve silsileleri hakkında da bilgi verilmektedir. Bununla beraber eserde; Nakşibendî Adâbı, Hatm-i Hâcegân tertibi, Tevessül Duası, Mevlânâ Hâlid Bağdâdî'ye verilen icazetname örneği, Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin Hafız Muhammed Ruhâvî'ye verdiği icazetname ve hilafetname örneği yer almaktadır. Mevlânâ Hâlid Bağdâdî'nin Hafız Muhammed Ruhâvî'ye göndermiş olduğu birkaç mektubu da eserine alan Sarrâczâde, Fûad Paşanın Pederi Keçecizâde İzzet Mollâ Efendî'nin Mevlânâ Hâlid Bağdâdî hakkında kaleme aldığı bir şiirini de eserinin sonuna alarak eserine son vermektedir.

Sarrâczâde, eserinde; alim, arif, şair ve mutasavvıfların eserlerine atıfta bulunmuş ve onların konu ile ilgili beyit ve sözlerini eserine almıştır. Bu durum onun görüş ve düşüncelerini daha çok güçlendirmiştir.

Eser; Tasavvuf başta olmak üzere Tarih, Tabakat, Sosyoloji, Menakıb, Neseb vb. gibi ilim dallarında da bilgi vermektedir. Bu alanlarda bilime ışık tutmaktadır.

KAYNAKÇA

- Algar, Hamid, “Hâlid el-Bağdâdî” *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul1997, c. 15, s. 283-285.
- Behrens, Doris-Abouseif, “Kubbetü’l-İmâm eş-Şâfiî,” *TDV İslam Ansiklopedisi*, Ankara2002, c. 26, s. 303-304.
- Devellioğlu, Ferit *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara2009.
- el-Bağdâdî, Ebu Bekr el-Hatip Ahmed, *Tarihu Bağdad*, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut2011.
- el-Haydârî, İbrahim Fasih, *el-Mecdü't-Tâlid fî Menâkibi 'ş-Şeyh Halid*, Semerkand Yayınları, İstanbul2011, çev. Eser Sazak.
- el-İsfehânî, Râgıb, *Muhâdarâtü'l-Üdebâ*, Daru'l-Erkam b. Ebi'l-Erkam, Beyrut1999.
- es-Süyutî, Celâluddîn Abdurrahman, *Tarihu'l-Hulefa*, Vizâratu'l-Evkâf eş-Şuunu'l-İslâmiyye, Katar2013.
- et-Taberânî, Süleyman, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, Mektebetu İbn Teymiyye, Kahiretrs.
- Gazzalî, Muhammed, *İhyâu Ulumi'd-Dîn*, Dâru'l-Minhac, Cidde2011.
- İmâm Şafiî, Mumammed b. İdris, *Divan, İmam Şâfiî'nin Şiirleri*, Çev., A. Ali Ural, Şule yay., İstanbul2006.

Kandemir, M. Yaşar, “Ahmed bin Hanbel” *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul1989, c. 2, s. 75-80.

Karakaş, Mahmut, *Urfa'da Tasavvuf İzleri*, Şurkav, Şanlıurfa2017.

Kur'ân-ı Kerîm, Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara2011.

Memiş, Abdurrahman, *Hâlid-i Bağdâdî (Hayatı, Eserleri, Halifeleri) ve Anadolu'da Hâlidilik*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul1998.

Öngören, Reşat, “Hatm-i Hâcegân”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul1997, c. 16, s. 476-477.

Rûmî, Mevlânâ Celaleddîn, *Dîvân-ı Şems-i Tebrîzî (Dîvân-ı Kebîr)*, İnşârât-ı Bedîhe, Tahran2017.

Tenik, Ali, *Halîd Bağdâdî'nin Urfa Haliffesi Hartavîzâde Muhammed Selim Hâfız er-Ruhâvî*, Uluslararası Mevlânâ Hâlid Bağdâdî Sempozyumu, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın ve Matbaacılık, Ankara2012.

Vâkidî, Muhammed bin 'Amr bin Vâkîd, *Kitâbu'l-Meğâzî*, tah. Marsden jones, Âlemu'l-Kütüb, Beyrut1966.

Yardım, Ali, *Tirmizî'nin Şemail isimli kitabının tercümesinden, Peygamberimiz (sav)'in Şemaili*, Damla Yayınevi, 3 Baskı, İstanbul1998.

EKLER

EK 1: Mecmu'a-i Bedi'-i Ruhâvî'nin Orijinal Metni

1.1. Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphane Nüshasının Tamamı

شیر خواره اینک تکلیفی بخور شد وجودی مطلق سعادت
طوغار طوغار مبارک فرعایلرین کوشلار فتنکوش
مادره در رصافه و سلام شرف صادرا ولد می
والد محترم در حضرت آمنه دن نه قرونه اکرک
مشارالیه حضرت یزدان بنقه هیچ بر مویود دنیا
کلمدی حضرت مشارالیه میادک ۶۲۲
سنه سنه و بعثت ۱۳ سنه سنه مکه معظمه
مدینه منوره یهجرتله اوز سنه مدینه منوره شرف
اقامتد صکره سنه سعادتلی ۶۳ یاشنده علی وای
۶۵ یاشنده اولد یحیالده اونی کونک کسرتنه رک
مدینه مبارکه ده ینه ربیع الاولک برانین کونکار
کشتن لای دارنیم اولوب یحیی بنو یزدان دفن قیقل
عطرناک اولمشدر حضرت جلیل القدرک یوم رالی
خیوضان شریفده برانین کوننه مصادفدر حضرت
مشارالیهک زوجة اول حضرت حدیجه الکبراد

حضرت

حضرت قاسم و عید الله و حضرت طیب و حضرت
طاهر نامرلیله درت ذکور و حضرت زینب و حضرت
فاطمه و حضرت رفیه و حضرت ام کلثوم نامرلیله
درت انان اولادی اولوب و هماریه و ناچارین
و حضرت ابراهیم نامنده برذکور بخل شریفی اولوب
حضرت فاطمه دن عیسی حضرت رسالتیناه اولد
حالیجا سن عازم دارنیم اولمشدر و بنی مشارالیه
صلی الله تعالی علیه و سلم حضرت یزدان بر مکرر
منظور چشم عایلری اولد یغذ در عقب کل خیار
بنو یزدان عرفه ریحاب اولور و برکسه نک یونینه
دقتله باقندن و کونکله کونکله مقابله دن وضع
اصواتدن محترم یولور و هر کسک حال و شاننه
کور تقطیم و کولریوز و لطیف سوزلیله تطیب بود
ایدی و حتی مجلس عایلرین چیقان اصحابک کرم رضی الله
تعالی عنهم بربر بنه حضرت پیغمبر کونک جمله کون

زیاده بکافات ایندی و بکاسند زنده لطیف
بیوردی و دیرک اظهار وجود و نباشت ایدلردی
و حلیله نبوی لری وجه شریف یزدان بیاض صافی و کل
قرنی یمانل ایدی و چشم پر نور لری حدیثا سن سیاه
و کل خالقه مکمل اولوب سیاهی غایتله سیاه و غی
غایتله بیاض و برز حمریه مانل اولوب بر طرف چشم
آهوسیده نظر ایدک جسم و اعضا پاکله دونوب
تکران اولور ایتم و چشم جاری جارب قلوب منظورین
ایدی و چشم پر نور لری جسم و جسم زیبا سی تناسب
الاعضا و اعظم القدر اولوب صاحب حسن و بها جلیله
عین و فای ایدی و کبریک و صاحبی سمره لیله مرج
کبی سیاه ایدی و کبریک لری اوزون و مام کونک فاستر
خی مقوس و لوب اولوب سور فتح کبی انلی شریف
خی مقوس ایدی و ان حضرت حبیب الرحمن مرتفع
کور یوب بیاض کل غنچه سی کبی داما و حق لری حق

استشمام

استشمام ایدلردی و دندان نبوی لری یعنی دیشلری
دسته دانه در کبی سیرک و بحر جوه لری کبی
صاف و لؤلؤ ترکی بران اولوب و ضایع ملوک ایددی
فیض جملله شکله ایدیک دیشلری ایکلری ایچو کوی
لعدنه حسن جمال و یرک شعله نور نظا هر ایددی
و کل خندان دونوب دهان لچسه فیض نور و ضیا نور
ظا هر اولوردی و وجه شریف لری (ریم مصباح)
ایت کریمه سی سرفندنا اولوب باغ حسن ایچره اچلمش
برکل ترومد و راکبی ذات حضرت مولایه آینه ایدی
کعبه و جهنه شمس ایله قر نظر ایسه بجل ایدلردی
قد سرو و سیمیلری نه طویل و نه ده قصیر اولوب وسط
و غایتله اعتدال اوزده اعتدالی شان و ارتفع قدر
بر امتیاز و معجزه اولوق اوزده هر کیم ایله برابرسه
قامت موزون لری آذن عالی و بالاتر ایدی و اول وجه
حسنی شویله پر نور ایدیک بر دفعه اسر ایله هر عرض حال

ایسته بنکر جمال یوسفی که ز لایدی بدر خنسادری
قرچی شویله تابان و درخشنده و مهر نور کجی تانده
ایدی • دیش پاکری عدال او زده اوسط اولوب حبیبه
مشکی سیاهنده آنجق اون یدی تله آغوش و آید
و کردن باله رسول الله غایتله آغ و براق ایدی • صد
زیباسیله شکر بر حکملری و دیدوز ایدی سینه سی
غایتله واسع و مودون اولوب باغ نیک صاغ یا ننه
قرب سکه مهر نبوت و ایدی • اولعالی نسب ایدی که کلا
و انلو صورت و سیرتی شاهانه ایدی حاصلی هر عضو
خلق قی کوزل اولوب وصف شریفی ناقابل تریف
اولغله اوصاف شریف نندن بمقدار بی جمالاک بودیه

درج ایدلمشدر •

ترجمه عشره مبشره و خلافت چهارمین رضوان الله

تعالی علیهم اجمعین

عشره مبشره تک تک

ابوالموید

ابوالموید رضی الله عنه حضرتی • خلفای راشدین حضرتان
دخی برنجیدر • واسم عاتیک عبدالله بن عثمان القریشی •
کینه لری ابن قحافه • مولود سینه ز میلا دکت • ۲ • تاریخچه
مکه مکرمه ده تولد اید • سن عاتیک • ۶۱ • یکنسند اولدی علی له
هجرت نبویه تک اولن و جیحی سنبنده و مدینه منوره ده علی له
بر برادر ملعون معروفه سیم • و علی وایه یکدیجی کن قد رحما
علندن کینه لری رک تاریخ مذکور ده • مدینه منوره ده
عازم دارغی اولوب قرب حضرت رسالتیله و کیم • و خطبه
داخنده دفن اولمشدر • وفات اید اکی صول کمالی شود •
(توفیق مسیحا) و الحقیقی بالصالحین • مشایخ حجت نبویه تک
یحیی سینی تامنده • ۱۱ • یحیی سینی کینه حضرت خضر رسالت
افزونک دار بقا علیینه انتقال اید کلمه • مهاجرین و انصار
مؤمنین لرقتن قبول و بیعت اید یحیی علیه رسول الله الله
اوج سنه کمال عازم دار ایدله جرای خلافت اید • زمان غایتله
برخی محاربه لر و نظریست حریمه و دینییه یہ نائل اولوب فان عاتیک

سنه • شکر • یوم • وقیل یوم • وقیل یوم • وقیل یوم •
هجرت تک • ۱۲ • یحیی سینی کماله آن حرکت سکینه ثابته کونه مصافحه
شاهان صیدین اعظم مبارک وجه و صفات شریفه
بیاض آید • مبارک آلتی واسع آید و گلش ایدی مبارک کور
مبارک کورری چوقه آید • مبارک صفات تک ایدی طوفری
سیرک ایدی • وضعیف البدن ایدی • و چشم یغنی از خدایه
و قلب شریفی خسته الله و حب الرسول الله ایچون محزون آید

عشره مبشره تک تک

عزیز الخطاب رضی الله تعالی عنه حضرتیدر • مشایخ
ثانی خلفا راشدین • حضرت ابوبکر رضی الله عنه حضرت نندن
صکره امیر المؤمنین • رعد و طاعت و فتح بلاد و عدل الله
نظیری کلامه شرب عاتیک رسید الابرار حضرت تک جود زکوار
عدی ابن کعبه ملاقی اولور • فرخانات علی المحل استیافت اندر
حق عالیه • (لکان بعد یسای کلاک) سیر مشدر • تاریخ
مولودی میلاد • ۵ • ویا خور • تاریخچه مکه مکرمه دین عالم

اولق برشان اوزرنده بولسان قرآن کریم جمع و تدوین
ایدک • پادشاه زینت ساری کج تجرد و شهنشاه دوسر
کج تفرید اولان حضرت مشایخ قبل الاسلام دخی علم تاریخ
و تحقیق نسب عرب و تغییر رؤیا ده ماهر و جلیل القدر
اول اسلام کلان رجا کف یحیی شرفه و عنوان معالی ش
یار غایه • و انت عقیق من النار • بنات سینه نائل اولور
مشایخ کیمی و علی وایه یکدیجی شرب ایدله حلاله شرف
اسلام ایزد شرف اولمشدر • هجرت نبویه تک طوق برنجی سنبنده
جانب سنی محراب نبوین عهد سنه امارات الحاکم توحید بوی
و کونه مکده • برآه قرائت اولمشدر • تجدید عهد اولور
حضرت ابوبکر الصدیق رضی الله عنه حضرت بر حضرت خضر
کاشانیدن ایدی یاش کچک آید • عصیت خلافت سینه لرنده
او تود یحیی خطبه تک فقره سی شویدر • و الله ما کنت حریصا
علی الاماره بودما ولیله قط و لا کنت فیها راعیا و لا سألها الله
قط فی سر و علانیه و مالی فی الاماره من رقه • مدت خلافت

سنه

وجود اولوب هجرت نبویه کت ۱۳ بجی سینده غلظه مومنین
اولد ر ق طغوز سنه و علی وایه اول سنه الهام اول کیم
کمال عدل ایدر خلافت ایدر کت هجرت نبویه کت یکریمی کیم یکریمی
یکرمی اچقی سینی ذی الحجه سنک اواخرده شالیصله کت
سننی ادا ایملک ایچون قیامده کین مدینه منوره ح و جامع مدینه
ایچنده جمعی اصل فریور نامه بر خلیفک سم اولدو خیر عذر ایدر
۳۳ یاشنده اولدو عیالده شهید اولدر خلیفه حبش مرقوم توجیکده
و قلع و حرب کت آلات جهادیه به مهارتدن طیلک جانب کون
جلب اولمش بر جمعی ایدی شای فرزند درستی ایچون تعقیب
ایدن یدکی شیلی دها شهید اولدر ۱۵ تاریخده لاریفه
و قسیرن و عرشه و یافیه ۱۷ تاریخده لاریفه
اشا و قسیرن و مومصلرها و حران و سوس و مایوفین
و نصیبین و کرمانش و بدلیس و اخل و ملاطیه و نمرود
و کمریت و بعضا کرستان جویکیمی ۲۱ تاریخده لاریفه
فتح و تسخیر و عیضیلید صلح ایلدر ۲۰ مدفن سعادت سره
مدینه منوره

مدینه منوره ده حرم سرای حضرت پیغمبره و قرنی کمال الصلوة
و السلام افدن کت قرب جنت مقرری انصافه دره

عشره مبشره کت اوجین

عثمان ابن عفان رضی الله تعالی عنه و امیر المؤمنین
بنی بنت ربیعته رالیه ثالث خلفا راشدین و حضرت عمر
رضی الله تعالی عنه صد امیر المؤمنین و داماد جناب کت
تاریخ کت هجرت نبویه دن قرنی سنی اقدم اولوب عقیقه
مکه مکرمه در ۲۰ سن سعادت کت ۸۲ و یاخود ۸۸ و علی وایه
۹۰ یاشنده بالغ اولدو عیالده هجره کت ۳۹ تاریخده
مدینه منوره ده جمعی کوفی شریک و فاتا یدوب جنت بقعده
مدفن مخصوصه کت و ربیع و روضه جنان ایلدر ۲۰
و شالیه حضرت عمر رضی الله تعالی عنه حضرت نیک و حبشی مومنین
انتخاب اولان الی منتخب بنی امیه ایدر هاشمیلر و انصافینده
اختلافی کور طریقه فاتی ایدر حضرت علی رضی الله تعالی عنه و کرم
و وجه حضرت نیک تکلیف ایدو شالی قول ایچکی جهته هجرت نبویه

بجی تاریخده حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه حضرت نیک
خلفای اعلان اولوب اولن ایکی سنه یاخود او بر سنه ۱۱ یا
۱۲ کون خلافت ایلدر ۲۰ سن ایلک خلافت کت
یعنی هجرت یکریمی کت سنه سنه هجره کت کت
کته حرا اولدره بوسک کت اطرافده ۲۰ سن الله ح
حجرات ایدو بیجی تاریخده معینه در ۲۰ سن ایلصله نوافل ایدر
جناب حقه محبت و احکام الیه به صبر و تقدره ایدی
و حلم حیا ایلد صفت بردات عالیقدر اولوب عقیقه و عدل
و شفقت و ممانه و سرفراز ایدر زمان عدالت نشاننده
برجوت بدان و حیره کت فتحی میسر اولدو شرف اسلام
بولوزدن دها زباده قوت و مکتب بولدر ۲۰

عشره مبشره کت درنجیه

علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه و کرم الله وجهه
و امیر فاطمه بنت اسد حضرت خاتم خلفا الراشدین و داماد
جناب سید المرسلین در ۲۰ سن مکرمه در هجرت ۲۸ سنه
مقدم اولوب

مقدم اولوب ارحامی هجرت کت ۲۰ بجی سنه کت حضرت
عثمان رضی الله تعالی عنه حضرت نیک و قیامه شهادت
عقیقهده یعنی هجرت نبویه کت ۳۵ تاریخده باله خفا
جالس اولدو خلافت اولدر ۲۰ سن مکرمه عام فیلک اولدو بیجی
رجبک جمعی کون اولوب سقط راسی کت ده و کون عقیقه
ایچنده تولد ایدوب ۲۰ سن سنه خلافت ایدوب هجرت نبویه
۲۰ تاریخده خواجهدن اوج جنیت کوفه شام و بیترنده
اولان اخلافی کوبا قالدیرق ایچون اتفاق ایدوب بری مهره
غنیملر عوان العاصمیلر بر تلیف و دیگری شامده حضرت
معاویه جزئی مجروح ایدو کت بنی امیه نامه اولدو بیجی
دخی کوفده حضرت علی رضی الله تعالی عنه و کرم الله وجهه
حضرت بنی رضانک ۱۷ بجی جمعی کت صبح نمازین ایدو
ضمیمه جامع شریف کت ۶۸ یاخود ۶۷ یاشنده اولدو خلیفه
مرقوم طون طرفدن شهید ایدوب کوفده کت شرف نام محله
مدفن در حضرت مشار الیک امام حسن و امام حسین

عظم

العظیم • حضرت علیؑ بعد المد • وشدید العقاب •
 یتقی العلم من جانبہ • متقی الحکمہ من نزاجہ • مستوحش من انزیا
 زهرتها • یستأنس باللیل والظلمہ • وكان والده غزيرة •
 طویل الحکمہ • قلب کفہ • یعاتب نفسه بعبیہ • من التباس ما فقه •
 ومن الطعام ما شرب الى اخره • صفات حلیبہ تصنف
 برنا وادجو دایک • دیک • وشار الیه بکبر سید کجی حضرت معاویہ
 اغلایوب کیمیدن یا شلاطاملف یا شلاوے •
 و حاضر بولیا نرا غلڈ شیر • و حضرت معاویہ کی اسکا حربہ ہون
 واللہ وصف و توفیق کبیر • امام علیؑ کرم اللہ وجہہ وکرم
 نعم اللہ • حضرت رشک • ادا جکومت و اصلاح حکامک و سایرہ
 شامل مصر والیہ مالک ان الحوت طرفہ کوندر • کی عہدائیک
 جلالت مذبحہ • جملہ مرمہ فرمائے • برو جاتی مختصر اخیر
 اوئمشر • بعد البسکہ والقولہ • یا مالک • سکا بجلی امرم شریعت
 مطہرہ احکامہ تابع • و هو یخاف من مقدمہ • اولدہ نیک
 مرتہ • تاعود و امتناع الی بسندن اولک • و ایکن الی غیر نقص

حصا در اولان سوا افعال شمدر سکا و خلفه مضل فنا کو روبر
سندنخی اوله افعال ظهور ایتدی کلامه در وچا لطف و دمت
اولر جنی دروشنوب اسماکوره حرکت و خلق ارسنده نر جصل
تحصیلنه نریت ایتمککلک لادر کلور اورده اولار رعایا دین
قزداش لک انله چل زندن اولان و چل دمت درخی خلقتده
سنک کبی بر شخص نر فواست اولر یغین حفظ و عایدے
واجبه دمت اسلامتیر رعایا بعضا برسیدن ناشی یا قصدا
یا خطا بر جرم و کنا ایدره بایور اولوت لایق اولار
عفو و احسانده یا مالک سن آنکدن یوجره اولر یغین کبی
سنی اوریه و الی ایدن درخی سندن یوجره در صاقت نفکی
آنک عصفینه منظر دوشورمه نرزا آنک مرحمت و عفو نمندن
مستغنی و کلک عفو نمندن ندامت و عقوبتین مشتمله
و خطا ملحوظ اولار برادره عاجلانه حرکت ایتیمه بایور کده
اک زیاده رشته حقاقت و عدالت مرتبده و خلفه الفع
و متوسط اولانی اختیار ایلر کعلوم رعایا سندن راضی
و مومن

و منون سکا لازم اولان عامه نکت رضا سید • بانک
 خواصک رضای مفید اولور • و عیوب غلطی کشف و غرض
 سیلجوی اولدی یانکه اوغرا نتم • نیز اخفقه او عیب
 واردر کسر سینه و الیدن غریبی قادر اولور • مسکن غائب
 اولانک حاکم انده • فوق اقل الیه مشورت فطرت ایتو صکره
 سکاده صنف کور • و طمعکار الیه مشورت ظلمت بار سے
 اولور • نیز خواصک برده خواصک الیه یانکه بر کوروب الیدک
 ایتکره قور • و بر غرض جرات • ویرم • اگر عیا نکت
 سکال انقیاده تو بجه استرسک اندی حسن ظن و حسن انیه
 تلیف • و ادر زنده که بلا مشق تخفیف الیه • نیز اکتمه
 اولور • ماکک اصلدن موجب خصوص تعیین • و اجر اده
 عالمده حکمت واقف که الیه با نتم و مکالمه الیه امر ارجال
 و خواصک و علوم و هر صفت امور ادر اده • و بون نکت عالیه
 طاعتی دل الیه اتوب الیکده • چیکور مشق قنتری یانده نیکار
 و مقدار و حاصل مدح و شجاعت و جراتلین و شایسته
 و تلیف

و داشت دایه بر مصیبت عظیمه و فوجده بجز هاری اولدیغی و درود
و قوجولدیغی رغان صدق الله و رسولنه مراجعت ایله بزرگ
که حقیقته ایشیدن آو فیه ایله کنها آتیه و عالمی کنها بدین
مستغنی اولدیغی قدر زیاده و عاش و یافان صکره حالدی
تفتیش و صافقورین ابقا و فایندین دفع ایت
و مفتش غایت مستقیم و مجرب آو مدون تعیین ایله
گاه بگاه مجلس عوی تشکیل ایوب کند و کن دخی برابر اولور
و کرمیله حضور کن منع ایتدیه اربا عیاجا کن جمعیکن
رطب و یابس سوزینه تحمل ایوب مرادین کورجه اکل
امامده نمازی اوزادوب جماعتی تفراتیه احقاق حقه
و لوکنده یه منسوب برکته چون اولسون دقت ایت
بر دشمنی مصاحبه رغب اولدیغی الله رفانده راتمه مکرر
رغبی حیل اورزه اولور عیدکنده و فایله زنه تاحق بره قان
زیر قان دو کنگ بیوک کناه و زوال سلطنته یاغشیا و حیح

عشره مبشره تک تکی

طاهر اولور

الله رضی الله تعالی عنه حضرت مدیر • کسبی ابو محمد رضی الله تعالی
عنه حضرت مدیر • کسبی • نجی شمشیر اولور • مشایخ
حقده بجز رسالت افند فر صبح ملیح دیود عاید کن
یا ملکی فقه غفر الله لک مانع من ذنبک و مانع آخر
و قدبت اسمک فی دیوان المقربین دیر کن بکشته ایشید
و فاته هجرت • نجی • شمشیر • شمشیر • شمشیر

عشره مبشره تک تکی

زبیر بن عوام • دانه صیف حضرت مدیر • رضی الله تعالی عنه
حضرت مشایخ ایله کجا کجا کرام عشره مبشره سعادین
اولوب • ۶ • یاشنده هلاکت کوب فی سبیل الله سلف
ایده کرب • نجی • سلف • سلف • سلف • سلف • سلف
میلا کون • ۸۸ • نجی • سلف • اولوب • تاریخ • شمشیر • هجرت
۳۳ • نجی • سلف • ۶۷ • نجی • یاشنده • اولدیغی • حالده • غلام
دارنیم اولوب • حضرت زبیر حضرت قرسات افندره اولور
حجب و ناصر بذات اولغله شولور که بر کجی شایسته

اولوب • مرقدره نفی علی روایه کلیس قهقنده کائن
جوم ناحیه سنده • و علی روایه اقوا اورکنک قبله طرفه
و بر ساعت مسافر جوارده • حران ناحیه سنده واقع جواران
ده ده دیکل معروف و مشهور قریه ده بر جامع اولوب
جامع شریفک شرق طرفه مدفن اولوب صدوقه ایشید
دخی موجود اولوب قریه مذکوره ارضایدن بریمی دخی
مشایخ حضرت زبیرک اوقافدن اولوب بکشته ایشید
اولدیغی حالده و فاته ایشید

عشره مبشره تک تکی

سعد بن وقاص • رضی الله تعالی عنه حضرت مدیر
اولوب • مشایخ ایله کجا کجا کرام عشره مبشره سعادین
ایده کرب • ۸۸ • نجی • سلف • اولوب • تاریخ • شمشیر • هجرت
۳۳ • نجی • سلف • ۶۷ • نجی • یاشنده • اولدیغی • حالده • غلام
دارنیم اولوب • حضرت زبیر حضرت قرسات افندره اولور
حجب و ناصر بذات اولغله شولور که بر کجی شایسته

یا تواریکین هلاکتی دیش زقل اولدی • دیو فیا دیکر مله
حضرت زبیر کمال ایشیدن جاده خواندن صحرایوب حران اولور
بر قلع اولدیغی حالده طشارو چقار بر مراده رسول اکرم رضی الله
علیه وسلم افندره ملاقات ایله فخر کائنات بونه حالدر
یا زبیر بور دقه شویله بر خوشه ایشیدم بر رسول خدا
نیله مراد ایده چقدرک یعنی صیغه کاذبه مذکور و بالعرض
صحیح اولورک نیایا چقدرک بور دقلورده • زبیر رسول الله قار
اولدیغی مرتبه اسالدم اعدایله اخذ انتقام ایده چقدرک
دیدیکدن جناب رسالت اب افندره ارار شریفی چسان
بوروب آنکه تیردن هکره لطفقا قوجا قور وای زبیر
سننم حوایمک بورور • حوایمک مطلقا و خاصه ناهربیا
مفسانه در • مشایخ غایب ایله اولوب • اموال کجی
فی سبیل الله جهاده مرفق ایشید

عشره مبشره تک تکی

عبد الرحمن بن عوف • رضی الله تعالی عنه حضرت مدیر • مشایخ
اولوب

تبعه جلیله سیه لطیف بیو مشرد مسقط رأسی که ده اولاد
و فاطمه هجرت بنویسند . . . تاریخچه و قریه نیک مدینه
منوره به اون میل مسافره وادی توتم حمله مدون اولاد
مشا ریه عشره مبشره ملک اک صکره وفات ایزدند
اهل سلاک زاب نهری بزرگو لغی انتقامی اوزره جریک
۷ تاریخچه الیک کشی ایله پراک پاریختی اولاد مدین شهرینه
قد کیدوب خیل ممالک و بلادنه ضبط و بران و ایرتیه شمس
دها بویک بر قوت ایزد غایت ایدرک مشهور قاریه محاربه
قارونیه شهر مذکورک جانب غریبی داخل خطه اسلامیان
ایک . حضرت سعد و غنیه و صفیه و بانیه اذ الحلبه غنیه
فالطیبه فی القاصه فانه مال لا ینفده وایاک و الطبع فانه قفر
حاضر و علیک بالیاس فانک لم تیا س من شی
الا اغناک الله فوکی علی سیر مشرد .

عشره مبشره ملک طوق نجیبه

سید بن زید رضی الله تعالی عنه مشا ریه عشره مبشره
طوق نجیبه

طوق نجیبه اولوب مسقط رأسی که ده مدتی مدینه منوره غنیه
عقین تم حمله وفات ایدوبه موقع مذکور ده هجرت
بنویسند الفقیه سندسی عازم دارچنان اولمشرد
مشا ریه یزدن ورق درت حدیث شریف روایت اولمشرد

عشره مبشره ملک اوتنجیبه

ابوعبیده عامر بن عبدالله الجراح رضی الله تعالی عنهما
مشا ریه صحابه کرامدن اولوب مسقط رأسی که ده مکرده میکان
۸ تاریخچه اولوب اسم عامر بن عبدالله بودات
فرسان صحابه کرامدن ایدر . و هجرت بنویسند ملک
اون سکرنجی سته سته قدره وقوع یوزا غزواتک کاکنده
بولک . و راست اسلامیه ایدر اوزات عالی صفا ملک یدینه
نودبع قلندی . و یک چوق خدمت و غیرت ایدر کندن
و کریم احمق و غیر متحصص حکیم و عاقل و مدبر اولمشردن
علیه الصلوه والسلام افندره (امین الامنه) ستمیه بورد
بودات حیدر الله و دم دیارنده حسن شفا و صدق تعالی

شهرت بولد یزدن شتم مصاکیر سنده رومل بوی استمدار
کیدوب یاد یغی مصاکیر الیوم آرو بالور نذنده معتبر
و سخته مشا ریه جفر قریه جویک ۱۸ تاریخچه
محاربه یک کیدرین رمل ایمیت المقدس آرد سنده بربری
ظهور ایدن طاعوندن چناب ایدن عسکرینه سیکت و یک
ایچون برکوک بره جوق اینا انفس ان هذ الوصع
رحمة من ربکم و رجوة من ربکم و موت الصالحین قبلکم
وان ای عیدة یسئل الله ان یقسم لمنه خطه الی آخره خطه
و انت و تمام ایدر کیم نده طاعون اصابتک رحلت دارفا
ایک مشا ریه تاریخ مذکور ده الفی سکر باشد اولدغی
وفات ایشرد .

اثنا عشره

امام علی و محمد علی حسن و حسین و زین العابدین
و علی بن حسین و محمد باقر بن زین العابدین و جعفر بن
بن محمد باقر موسی الناطق بن جعفر الصادق و علی رضا بن
محمد باقر علی

و محمد باقر ابن علی الرضا و علی الصادق بن محمد باقر
بن علی اکبر و محمد باقر بن حسن العسکری رضوان الله
تعالی علیهم اجمعین حقیریه اثنا عشره دیر اولمشرد
و زامیه فو قری بوندن صکره ده علاوه ایدرک شیشه
صوتنه یازار سر .

اثنا عشره ملک نجیبه

حضرت علی کریم الله وجهه و رضی الله تعالی عنه
حضرت اولوب اوصاف جمیلی خلفا و ائم اربعه میباشد
بالاده مذکور بولد یزدن تکرار ذکر حاجت کولمده

اثنا عشره ملک نجیبه

حضرت حسن بن علی اولوب لقب عالی دیر محب دار
پدر عالی کرامتک شهادتدن صکره کندویه روک
اتباع کوسرن کوفه لیدرک تشو یقیده برادر و تارک
ایدرک شاعر و لک اوزرینه کیدرک انبارنا حیه سنده
شتم عسکری قارشلار یزدن و ذاتا ایدر یوزدن بر جوق قان

دو کلمه دخی و جدانی را ضی اولدیندن منبر خطابه جویب
حتی خلافتی بعضی شرا نیکه حضرت معاویه رضی الله تعالی عنه
حضرت نرسه ترک ایله **۴۱** هجرت نبویه نک **۴۱** تاریخده
یا نکر دازه سی جلیقه مدینه منوره یه کلوب کوشه فراغ
وانزوایه چکلدی **۴۲** مؤخرآ زوجه سی جده هر فصل معاویه
اوغلی یزید جانیندن ایله بعضی مواعید کاذبه قایلیدن
اول کولبی باغ رسالتی فرق آلتی یاشنده وارنش اولدنی **۴۳**
هجرت نبویه نک **۴۴** یا خود **۴۵** تاریخده سیم
ویجهال ایوب فقط کندوسی دخی اومدیغه نامل
اولدیر رقی از بر مدت ایچده کمال یس و علایر
مقراهل ضلالت ارحمال ایدی **۴۶** مسقط رأسی مدینه
منوره ده تاریخ توکک حمزه نک درت ویا خود
التیجی سنده سمد و فاته دخی نیشینه منوره ده
سول کارنیست خان آل احمد نجی **۴۷** کانغم فرق فو فی دخی
ولادتری سنده شهر رمضان صفر **۴۸** یوم مدت عزیزی **۴۹**

امام اثنا عشره نک

امام اثنا عشره نک

حضرت امام حسن رضی الله تعالی عنه حضرت زید **۵۰** مثالیله
امام علی کرم الله وجهه حضرت نیک فرزند عالیسی اولوب ایشیه
سیند و شهید در حضرت مشایره معاویه نک وفاتیدیرینه
اوغلی یزید پلید جلوس ایله ده **۵۱** حضرت اولاد خلافتی المورزه
کوفه اهلایسینه مراجعت المیش **۵۲** وانزدن دخی اوجبیک آم عرض
بیقله ماعلیسی کوفه یشتریف یور دخی جالده کافیه سیعت
ایده چکلیری شتر مکرر کوند ریش **۵۳** بنا علیه الی کنش
نفوس نجیه دن عبارت منسوبات جلک سیکه فالقوب کوفه یه
توجه یور دقلنده **۵۴** یزید در عقب کیتی و طوبی حری عیوان
والیس عیدلین زیاده یازدی کوفه اهلایس **۵۵** دخی بر
جلیت ویر دملری سور کیرد الوب اول نور دوشیم
بنوسته یا نکر بر قلع ابن زیا **۵۶** مؤخرآ کر بلا سیمه فلان
اسراق نام محله یثوب بر مدت دوام خلک و جداند نک
هجرت نبویه نک **۵۷** نجی سینه محرم نک اونیج جمع کونده

بنوت دخی باجمعهم سر بریده سیوف اهل ضلالت اولوب
ذکور دن یا نکر ایشو نور چشم یقین امام بن العابدین **۵۸**
قالمش **۵۹** و مزج شریعی متفر اولدنی جالده مخدرات اهل بیت
عیان ویرن جان شمه کونرش ایدی **۶۰** انواع جهات
و حقارت بر حضور یزید جهار دقلنده اتباع یزیدک
بریس **۶۱** کیف صمیم یا ابن علی **۶۲** ویا اهل بیت ارحمه
دیو سسوال تسکله **۶۳** ام اصحابنا من قومنا **۶۴** بزرگ قوم حوس
من آل فرعون **۶۵** نیکون بنا هم **۶۶** دستمون ناهم **۶۷** فاند ر
صبا حنا من سائنا **۶۸** و خدا من حقیقه باینا یور شد **۶۹**
امام زهری بن امام بن العابدین فضل برورش کور مد **۷۰**
یور دی **۷۱** شرایره حضرت فی الواقع فغانل انیه فی جماع
اولوب **۷۲** روایت موقوفه یه نظر کونده بیک رکعت نمازیک
والده لری آخر ملوک هم یزید درک اسیر دوشن دخی پاکر
ایده **۷۳** بن العابدین حضرت نیک طهور اهلک و طهور فرجیک
دنایه کلوب **۷۴** فرزند لردن **۷۵** الیس یعنی **۷۶** امام تبر **۷۷** عیدلده

و شتر ملعونک **۷۸** یذخینده **۷۹** وانی آتی یاشنده مشایره حضرت
اخذ و شهید ایوب **۸۰** سر سعاد نک آلی ایلی شمه کوند ر
بو و جدله قلوب موحدیه ایتم قبول تفر **۸۱** براره الفا واید
ایله **۸۲** مشایره ک **۸۳** وجود پاکر کر بلا ده **۸۴** سر سعاد ترس
مسره حسین جامع شریفده مد فوندر **۸۵** مسقط رأسی
منوره ده **۸۶** هجرت نبویه نک **۸۷** لشیجی سینه **۸۸** باناده عالم
شود اولشدر **۸۹**

بیت

سولایست خان آل احمد نجی **۹۰** کانغم فرق فو فی دخی
امام اثنا عشره نک

بن العابدین بن امام حسن رضی الله تعالی عنهما **۹۱**
کیشی ابو محمد **۹۲** سیم شریعی علی الاوسط اولوب **۹۳** ولادت هجرت
۹۴ تاریخده **۹۵** و وفاتی دخی هجرتک **۹۶** تاریخده در
کر بلا وقعه دسونده **۹۷** یدرری جناب حضرت حسین شری
شهر شهادت اولدنی وقت معینده بولنا صلی الله
بنوت

زید شریف • عمر اشرف • حسین اصغر • و علی اصغر حضرت
کند و لرزیدن صکره باقی قالدیر • مثالیه ۲۹ • یاشنده عالم
دار الحسان اولشدر •

انم انا عشره نیک شیخی

محمد اباقر ابن زین العابدین • رضی الله تعالی عنهما • شایسته
اعلم علمان • فضل و کرامات صبی برادر الوجود اید سے
نشر اندر نام کما به نقل اولد یغنه کوزه • بکون مشا الیه
اوریج چون فرض اولد کی پیووال اید کوزه آبلق تختی پیا بلره
مرحمت انک ایچون بیدر شد • سلاح اللہم • قبح الکلام •
سوزی کذاب • و جوق و پخیل • و فاسق کس لر دن
اقرار انک هر کسی ایچون لاشدر • کما می دخی حضرت شایسته
زبان حقیقت بیان دندن صادر اولمش کلام کبار و دندر • محاب
کرادن جابین بعد اند حضرت سے • غایت اختیار و علی اولد
مدینه منوره • دهشت رایج حضرت زیند نقادف ایدوب کند و لرزید
امانت اولد • سلام رسول الهی تبلیغ بوردک • امام باقر حضرت
مصفوفه

مصفوفه طوقدن زندانه قوندیغی انا ده صاکنات سواندن
برسی ارپه اونندن ایکی نیک باپوب • حضور مشا الیه • حدیثیک
اورزه کتور دیر ده زندانجید و خور مانع اولد یغندن خاتون
اتمکای زندانجیک بریله کوندر دی • و وجه جلادن یا پخی
سویک • زندانجی دخی کتور و بیلیم • و خانو نیک تمیمی اورزه
جلادن اولد یغنی بیان اید کینده مشا الیه • وارقادیه سوبله
جلادن اولد یغنی بیلیم لکن حرام طباغ قوند یغندن یغنی نیک
الی طوقدن یغندن نیک ایستیم دیمش • و اتمکای اعاده بوردند
مشا الیه بوقدر زاهد و متقی اید سے • ولادتی هجرت نوینک
۵۷ • یغنی شیخ صفرک اویج تاریکینده تولد ایدوب • ۶۰
یاشنده اولد یغنی کده • بجزیک ۱۱۵ • یا حوز ۱۱۷ • تاریخده علم
کلتش سے دارنیم اولدوق • علی روایت اوردنک حران یغ
واقع نفس حران خرابه نیک یارم ساعت شرفنده امام باقر
قریب سنده دمن و دین حاکم علمانک اولمشدر • ۷۰

انم انا عشره نیک شیخی

جعفر صادق رضی الله تعالی عنه • مشا الیه • اجماع باقر حضرت نیک
محمد زوی عالیسی اولوب کیندری ابو عبد الله در پدر عالم کهر دندن
استخفاف الیه بحالات باطنیه زینی درجه قصو الیه ایصال و هند
وطاعت و صدق و استقامتده مراتب شریفه نیک
انک عالی درجه سے استحصال بوردن کایدی • عزرائیل قسم کیمی
عزت و کوشش افراده کیچک • و بایزید سبطی حضرت سے
بنزدن اخذ فیض ایدی • مشا الیه حضرت زین کیمک کسکسجی
و ربیع الاولک اون یغنی کونے • قدمنها ده نرف و عزت
اولد فکر کمالده • هجرت نوینک ۶۸ • تاریخده حبیب غریبک
۶۸ • یغنی کونے • یاشنده اولد یغنی کمالده مدینه منوره
داخل دولت سرای عالم عزت اولوب حجت البقیع نام موقعده
قیمه شریفه مخصوصه سی ایچنده مدفوندر • مشا الیه کلام حکمت
ایات جمیل لر دن اوق اورزه • مصفوفه طوقدن انا ای مصاحفده
سویک یغنی نصایحدر • منسل الیه اخلاطی و معارفه یغنی تعلیمده
وسنی بیلدری کند یلی اوندی رفته چالش ارنیز دوستک

دار الیه

دار الیه طوقدن طوقدن طرح اید • و او برزند دخی حذر اورزه
اول • و بر دفعه دخی تو بتر عبادت قرین قبول اولد فرمودیدیر •
الثابون العابدون • آیت کریمه سے اوفودیدیر • مع

انم انا عشره نیک شیخی

موسی کاظم رضی الله تعالی عنه • مشا الیه • امام جعفر الصادق
حضرت نیک بخل نجیب پاکیر • ولادتی هجرت ۶۷ • یغنی
سنی صفر انجیرک • یغنی کوندر • هارون الرشید طوقدن
بغداد ده مجوس اولد یغنی کمالده • هجرت نوینک ۱۸۶ • یا حوز ۱۸۸
سنی • حب غریبک شیخی کونے • ۹۰ • یاشنده اولد یغنی کمالده
مسومنا ارتحال دار السلام اولد سے • حضرت مشا الیه
غایت حکیم و کلیم اولد یغنی ایچون کاظم تقیبا اولمشدر • کیندری
ابو ابراهیمدر • انتشار نیک و اوقوزاتنی تر اولد دیکایه
محال و کرامتیه زنایت یوقدر • بجز شریفی بغدادک یوقد یغنی
کیلو مترو غرنده واقع امام موسی نام قصبده مدفوندر • مع

انم انا عشره نیک شیخی

علی رضی اللہ عنہ **موسیٰ الحاکم** رضی اللہ تعالیٰ عنہ مشار الیہ موسیٰ الحاکم
حضرت نیک محمودی مکرمدیہ ہجرت نبویہ نک ۲۰۱ تاخندہ
بغداد وہ علویہ عیسیٰ علیہ السلام طہور ایدن احتلا لے
تسکین مقصدیہ خلیفہ مامون طرفین ولی عهد اتحاد کوش
ایدی مؤخر خلیفہ ابرو قریب طوس نام حملہ وصولندہ
بر مدت صکرہ یعنی ۲۰۸ تاخندہ ورمضانک غزہ سندہ
غیاۃ وفات ایدی صورت وفاتہ نظر مامون اوقاف
تسمیہ اولدنی خاطر کلیدہ برتری خراسانہ تاریخ تولدکے
ہجرت نک ۸۵۸ تاخندہ وریج الاولک اول کبھی کوئے
اولوب جین وفاتہ ۶۰ یاخندہ اید سے صح

ائمہ اثنا عشرہ نک اونیکی

محمد تقی ویا حید محمد اکبر ابن علی رضا رضی اللہ تعالیٰ عنہما
مشار الیہ علی رضا حضرت نیک محمودی مکرمدیہ تاریخ ولادت
ہجرت نبویہ نک ۱۸۵ تاخندہ جب شریفک اول شہی
کوندن اولوب ۲۵ یاخندہ ہجرت نبویہ نک ۲۰۰ تاخندہ

وادی کوئک

وادی کوئک التبی کوئے بغداد وہ مسموما وفات ایدرک
اورادہ مدفن اولوب معصم مشار الیہک صغیر سندہ کریمہ
ترقیج تیشلیر ہے صح

ائمہ اثنا عشرہ نک اونیکی

علی النقی یا حید علی اکبر ابن محمد النقی رضی اللہ تعالیٰ عنہما
مشار الیہ محمد النقی حضرت نیک نجل شریفہ الاکس کتبیہ
کلی ایدی تاریخ تولدکے ہجرت نبویہ نک ۲۱۳ یاخندہ
تاریخندہ رجب شریفک اول اونیکی کوئے اولوب فرق
یاخندہ اولدنی حالہ سہی رایدہ ۲۵۳ یاخندہ ۲۵۴
تاریخندہ جمادی الاولک آخرندہ علام کشندی دغیم اولدندہ صح

ائمہ اثنا عشرہ نک اونیکی

حسن العسکری بن علی النقی یا حید علی اکبر رضی اللہ تعالیٰ عنہما
مشار الیہ حسن اولدی دیر کتبی ابو محمد بن علی الہادی اولوب
تاریخ تولدکے ہجرت نبویہ نک ۲۲۲ سندہ اولوب ۲۶
وادی روایتہ ۲۱ یاخندہ اولدنی حالہ تاریخ مذکور نک

یاخندہ ۲۶۷ سندہ سمن رای شہرندہ عازم کلار بقاوا
امام المہدین بشقہ اولاد سے اولد سے مع

ائمہ اثنا عشرہ نک اونیکی

محمد المہدی بن حسن العسکری رضی اللہ تعالیٰ عنہما مشار الیہ
کتبی ابو القاسم ہجرت نبویہ نک ۲۵۵ تاخندہ دنیاہ
کلوب اورمان حکمران محافظ سلطنت ایچون اولاد رسولی
موسو اسندہ بولندقرینہ بناہد رکی کبیرہ ریک
کرتی بیودوب اوپر یاخندہ بالغ اہل قدمہ وفات یاخندہ
غیبت ویکر روایتہ کور ویشیش یاخندہ قدر مع اولوب
ہجرت مذکور نک ۲۶۰ تاخندہ رحلت بیورندہ
شیعیدن اثنا عشرہ قریب سنک قیامتہ قریب برارہ
اصلاح اسلام ایچون کلہ کلک دیکر سے مہد سے
بوزاندہ دیو بادہ دھاہچوق اقوال مختلفہ وارہ صح
سلطنت نقیہ نک بیلے
بیتقی حضرت ابابکر الصدیق وتمدن صکرہ سلمان الفارسی رضی اللہ

عنہ

عنہ حضرت زید مشار الیہ لہا رمایہ کرمان اولوب ہجرت نبویہ
برقچ سنہ صکرہ دیار فرسند مدینہ منورہ یہ ہجرت ایدرک
شرف اسلام شرف اولوب ہجرت شہی یاخندہ ووقوع
خندق محاربہ سندہ علیہ الصلوۃ والسلام افتدزل اصحاب کلہ
مشاورہ یورینی مرادہ مشار الیہ دخی حاطر بولند قریب
یا رسول اللہ بزم ملکتمردہ اعدا طرفین بولیر ہجوم ووقوع
رمان تحصن ایچون خندق حقراوینمن عادتہ دیکریندہ
حضرت رسالینا افتدز دخی مومن اولدق خندق خضرینی
رمان بیور دیر یورالی سندہ قدر سوروب حوی توئک
۳۶ تاخندہ وفات ایدرک بغدادک جانب قیسندہ
کاشن مدائن قیسندہ دفن اولدندہ سفر وھزدہ
حضرت علی کرم اللہ وجہہ حضرت زید جدم اولوب قطعاً معارف
ایمرنی شامل علیہ لری مبارک لون شریفی بغدادی مکرانواک
دولری زیادہ کوئک ایدی ولوبے اورطہ ایدی مصفاک
اکثری سیاہیکہ عالیہ کی غرض لینی اورون ایدی اولدندہ

ازار و ردا، و عمامہ ایدے • ص ۷

حضرت قاسم

حفصہ صدیق رضی اللہ تعالیٰ عنہ بن محمد بن ابی الصدیق رضی اللہ
تعالیٰ عنہم، مشاہیر سلمان فارسی بن اخطہ طریقہ کدوہ رضی
پیشوا یوسف و صفائی حقیقت حضرت صدیق البرکات ولد
امجد صلیبی اولاد مولانا محمد جانبیک غفیر اول بہادر السید
یعنی فرزند امجدیدر بدر عالمکبری حجت نبویک ۱۶
تاریخچہ عالمکشی رضی و دریم اول شد مشاہیر حضرت قائم
فہما ی سعدون اولوب ۱۰۸ تاریخچہ انتقال اربعہ اولہ
مدینہ منورہ و دہجبت البقیع نام موضع ربیعہ دفن و دفن
حاک عطرناک و ناقل رحمت مولانا امیر و ناقل نغمہ
لوف اسمرادی و صفائی و کوزیری سیاہ ایک و صفائی
ایک طرفی ازادی و بویے اوزون ایدی و اللہ سجدہ
تاریخ رندان برنوز علمانی وار اید سے

جعفر صادق رضی اللہ تعالیٰ عنہ

حضرت سالیبانه

21

حضرت رسالہ پناہ • حضرت علی • حسن و حسین و زین العابدین
 و امام باقر • رضی اللہ تعالیٰ عنہم اجمعین • حضرت ابن حکمہ
 • حضرت علی قزوين • شیخ امام جعفر خضر ترمذی سنی اور لور •
 • ہر کاسلسلہ الذهب سید اولون • مشاہیر سلسلہ طریقت
 نقشہ ساز دندن • الوغہ اوصاف جمعی و ذرا جلی بلادہ
 وائتہ اثنا عشر میاندہ مسبق اولو عین بورہ تکرار
 ذکرہ حاجت کو بریلہ مآثر • ولایتی ہندہ منورہ و سوس
 وجودی ۸۰ یا خود ۷۳ سنی سیر الاولونک اثنتین
 کوئی طالع اول شد • شہان زہنی مبارک لون مبارک زہنی
 قرمز بیغہ فاشمیں لودی • کوئلہ لور لودی • حضرت علی
 افسرہ مشاہیر لودی • رأس زہنی بیو کہ لودی • چشم خمر عینہ
 زہنی جوق لودی • و علی جوق لیدی • مع

طيفه قدس الله صره العزير

نام دیگری ابانید بسطامی مشارالیه ملکی الصفات مفی آیات
ضمان نرجهان لغات سرائر مطلع النوار فوقات غیب مسع

22

ابو حسن الخرقانی قدس سره العزیز

بنابر بسطی حضرت علی اکبر علیه السلام
 بن جعفر در بیان طریقی اویسی آورده متوفی شیخ ابوبکر
 بسطی حضرت نیک روحانیت علیدار بن اسفندی
 ابرکت و مهرتیه محال ابرکت و مقام جلیل عویشیه گیر
 داتا مریدانه کوکلکارت روشنی آند خلق اولیا بدر
 و عمارت یکری آند محقق خلای اولیا بدر و عمارت
 الجلی جودلیه حاصل اولاد و رفیع کارلوسی زندانی
 هکله اولاد بیور ایدی بکون کند و محامدان بحث
 ایدی حرا در قری مدغم بر اجم صوفی صواب خود گزینی
 بران استیلا عاده و مردم و فرق یلدر جنابانی کوکله
 نظر ایدوب کند و صدن بقصدتسی کو مردم بیور شر
 وفاتی هجرت بنیدیه نک ۲۷۰ تا یخنده غانور کجی
 وفات و ابرسی غانور نے ساکن بجهت خان اولدی
 شفا ندر نغمه مبارک لونی کوکلک و آلی گلشنه ایدی کوکله
 ایدوب ایدی و متاثل حضرت ابوبکر صدیق حضرت علی
 ایدوب ایدی و متاثل حضرت ابوبکر صدیق حضرت علی

ابو حسن الحرقانی

ابو حسن الخوافی قدس سرہ العزیز

مشارالہ کلین اویا القند اولوی سقندر اسخرفان علم
من جعفر و در مشارالہ طریق اویسی اورندہ متوفی شیخ ابو یوسف
بسطامی حضرت نیک روحانیت علیہ لدن استغفار
ایدرک و ہل مرتبہ کمال اوش و مقام جلیل عوشہ پیر
ادنام مریدانہ کوکلک روشنی اندہ خلق اولیا نذر
و علمک یکریک اندہ حقوق فخری اولیا نذر و محمدک
اجلی جہلہ حاصل اولاندہ و فیدک نزلوسی زندا فیس
فقہ اولاندہ پور ایدری جبرکون کند و جی ہذا ندن بحث
ایدیکی مرادہ فرقہ یقین فرسزم برہم صغوق صو باحد و کرشی
عزان ایستیک علیادہ و برمد و فرقہ یلہ جنباجی کوکلک
نظر ایوب کند و صدن بقعہ سوسی کوعدم یومشدر
و خانی ہجرت بنیدہ نک ۶۲۰ تا پنجدہ خانور انجیسے
وفات و ابرسی ثانیہ کو نے ساکن عجمہ میان اولدی
خفا نذر شیخ مبارک لونی کوکلک و آنی کلکتہ ایدری کو لونی پیر

دوبلیا در تہ ایدی • وصفا لک لونی قرال ایدی حضرت عمر الغفرہ

بلکز اید سے

ابو علی فارمدی قدس سرہ العزیز

مشاریہ طریقت صوفیہ لکاردن • و مشایخ ذوی لافراہدن
ایدی مدفن • مسقط رأسی شہری اویوب اسم فضل بن محمد
مشاریہ خراسانی • شیخ الشیخی • کند و نامہ نسبتہ معرف
اولان طریقتی موسسی ایدی • ابتدا شیخ ابوسعید حضرت مدفن
صکرہ شیخ ابوالقاسم کرکائی حضرت مدفن • اخذ فیض آیتسکر •
و کند حیاتیہ خواجہ یوسف محمدی حضرت شیخ طیفہ تعیین
بیویشرد • مولودی حجت نبوی نک • تاریخہ اولوب
وفاتے • تاریخہ در • شامل شیخ مبارک
اسعادی • وقاشلی جائق ایدی • کوزری و کرکوسے
سیاہ ایدی • و جسم اور تہ ایدی • و آخری کشتہ ایدی
و مریدی اور نہ بابا • و تمدن شفقتی و معنی زیادہ یاق
شیخ الشیخ العارف ازبای خواجہ امام ابویعقوب خواجہ یوسف

الہدایہ فی العزیز

الہدایہ فی العزیز

مشاریہ اجلہ رجال صوفیہ دن • و مشایخ کرام معارف آسمان
اولوب ابوعلی فارمدی • حضرت مدفن جلب کمال ایدوب پیدائش
اسم اویوب • مسقط رأسی عراق عجمان شہر یدیر •
تاریخ تولد سے • یا خود • تاریخہ اولوب •
یاشندہ اولاد فی حالہ • حجت نبوی نک • تاریخہ
عارف دارنیم اولوب • مدفن شریفی مروہ • اولوب ہراندین کوزری
آٹا سے • رحدہ • وفات • و موقع مذکورہ • دخی دفن کوزر
وفات مدفن صکرہ عید الخلق العبدوانے • و احمدیوسی حضرت شریفی
حلیفہ براتسکر • مشاریہ حضرت خواجہ • جناب جی طرفدن
یا یوسف • انا اعطینا الک البصائر • والبصرۃ فرغانہ پورسکر •
شامل شریفی مبارک مسکری صغیر • و کوزری اید سے • و لونی
نقدی کوزری ایدی • مکتوباتی حین توجہ • فیض الہی طویل ایدی •
وصفا لک • نرغا مایض وار اید سے • و بعد تقوای
امام اعظم اقدس کبے اید سے •

خواجہ عبدالحق عجمی قدس سرہ العزیز

ابن عبد الجلیل امام مالک اولادندر • والدہ سی روم ملک سے
اولادندر • مشاریہ سرحلقہ طریق خوجان اولوب • روشی
طریقہ • و جمیع فرق عندہ • رہین مقبولہ عارف
ربانے امام ابویعقوب یوسف محمدی حضرت مدفن آتکلا
انوار • معرفت آیتسکر • و علی الدوام • متابعت شرع و سنت
جناب مصطفیہ و ازادہ بدعات نفس و ہدیہ جالبش
کمال ایشرد • مسقط رأسی عجمی و ان اولوب • و وفاتے
و وفاتے دخی حجت نبوی نک • تاریخہ مصارف
اولعلہ مرقد شریفی عجمی و اندہ • در عجمی و ان بخارا و لانیہ
تابع عظیم شہر کی برقرہ در • شامل شریفی مبارک بولی اور دن
ایدی • و باشی بیو کبہ ایدی • و لون یا منزل اید سے • و پورے
کوزری ایدی • و قاشلی جائق ایدی • و کوزری ایدی • و لونی
ایدی • و اموزنیک ایدی • و کوزری ایدی • و لونی
خواجہ عارف دیوکر سے قرال سرہ العزیز

مشاریہ اجلہ

مشاریہ اجلہ رجال صوفیہ دن • و معدن علوم روحانیہ و فیض
اسرار سبحانیہ اولوب نسبت عالیہ حضرت جناب عبدالحق عجمی
موصول اولعلہ بوسلسلہ خواجہ کمالینک دخی اوپر تجرید
مشاریہ امام مولد و مرقد نوروزی بخارا ایدی فرسخ قربت •
دیوکر قریبیدر • شامل شریفی بولی کول زکند • یعنی یا صغیری
قرنیز فیہ قاشلی ایدی • و مبارک بوزری بدر اولش ایدی
واندن راہچہ طینیہ مسک عجمی کی یا بلور ایدی • و کوزری بول
واسع ایدی • و قاشلی انجہ حلال کبہ ایدی اور تہ بولی کبہ
خواجہ محمد انجیر شریفی قدس سرہ العزیز

مشاریہ افضل و اعلیٰ اصحاب طریقت خواجہ کمالین • برزاق حقیق
عندلب • ریاض تحقیق اولوب حضرت عالیہ السلام ایدہ عاقبت
اخذ کتب فیوہات روحانیہ الہیہ • مولد عالیہ کبہ بخارا و لانیہ
تابع انجیر قفہ قرینہ • پانہ • عالم شہر اولش • و وفاتی
تاریخہ اولوب • مدفن پزانواری دخی کبہ بخارا
اوچ فرسخ بعدندہ • فقہ قرینہ • شامل شریفی •

مبارک لونی باض ایدی واورته لوبلی وصالی سیاه ایدی
و کورن پورلو و کورن برونلی ایدی و آغوی واسع و باض عامه
صارنور ایدی •

خواجه علی امینی یعنی خواجه عزیز بن حاج محمد

ولادت هجرت نبویه ۸۵۰ء تاریخچه و انبار اولی تصانیف
رامتین نام قصیده بانهاوه عالم شهود اولوب نیوریکری
و یاخود اوتوریا شنده اولدیغی حالده حواری ۷۰۰ پیغود
۷۱۵ء تاریخچه دلی العهد کسک ۲۸ پیغود شنده کونے
بین الصلواتین علامه کشتندی دارماوی اولوب محمل کورد
دفن دقین خاک عطرانک ایشده مولانا جلال الدین روحی
حضرتری قویا لیدره مشغولی شریفده بو نظم یویشده •

بیت

لکنه علم حال فوق قاس بودی کشی • بنده ایمان بخاک خواجه
مشقار لیکینه قلوب العاشقین • شمع لاسم المسلمین و ال
رحمت ربنا العالمین اولمش برزات ملائک صفات •

شمال

شمالی شریفی تاسیله عفاستیم ایدی و بوی کورن و موزون ایدی
ظاهر حال و شانی عوام حالی و شانی کبی اید •
خواجه محمد بابای ساسی قدس سره العزیز •

مشا ایل فضل و اکل عز نازد و لکارت صوفیه دن اولوب
خواجه علی رامتین قدس سره العزیز حضرتین اخذ حکم قوت کپنه
خرقه رشادت اولمش رشاد ایلیم بخالدیه اوج فرخ محمد •
رامتین قراردن ساسی قریب سده بانهاوه عالم شهود اولدیغی
قرمه کارمدی دخی قریه مذکورده و جدر انوار اری اوردده و بیغم
خاک عطران ایدلشده • بعد وفاته درت خلیفگی ترک
ایتمشده • دفنای اربعی اولاجیه صوفی و خواجه محمد ساسی
ومونا زاشنده علی وسید لیکان حضرتی زک ایلیم رشاد ایلیم
ایم لکال حضرتیه حضرت شاه افترک تربیه و شفقتی پیکار
۷۶۰ء تاریخچه عالم دار عقب اولمشده • شمالی شریفی مبارک
قدی اوردته ایدی و کوجک پورلو ایدی • و لونه سمرایه
و وجه شریفده علامت و ارایه • یعنی لوالیه بیکم لولشیک •

خواجه سید امیر کلال قدس سره العزیز

مشا ایل محمد سر مغلق ایمنه فیض کلا قطب عالم اخذ تصنیف
فیوضات دلی کلال و خلیفه صاحب جمال و سادات ذوی الاثر کلا
اولوب اصحاب خواجه بابای ساسی • مولود مدنی بخار شهریه
ایک فرسخ محله سو خاریست قریب اولوب حضرت بابای
ساسینک امر و تعلیمی داز سده حضرت محمد با الدین
قدس سره حضرتینک تربیه سیمه مشغول اولور قمار و ارشاد
مباشرت و ۷۷۷ء تاریخچه علم دار ابحسان اولمشده •
شمالی شریفی مبارک قاشقاری جاتیق • وفاتی ادر بخار اید •
و قویری و اسع هو ادر بنجه ایدی • و مبارک لونی سمرایه
و مبارک صفاتک بعض یرنده بیامی و اراید •
و جوق تواضع صاحبی اید •

حضرت شانه نقشبند محمد با الدین ولی قدس سره العزیز

شمع سابقان و مبع صادقان مشغولی طریقت و بدرقه
حقیقت و معرفت و اهل بند میاند • لیسند و جلال
بند •

بند • سر بلند برهان الشرح و الیقین بها المله و الدین
بن محمد البخاری طریقت نقشبندی صاحبیه رشاد ایلیم باطنی
خواجه عبد الخالق العبد و انس حضرتینک روحانیت و ظاهر
سید محمد امیر کلال حضرتینک کسب فیض و معرفت ایدوب
مولود مدنی بخار ایدون برزخ اوتده قمر عارفان نام تعبد
مسکن و ما لوسی اولوب هجرت نبویه ۷۱۸ء سندی محمد
موقع مذکورده بانهاوه عالم شهود اولور قمر عارفان
ترکیبی دخی وفاته تاریخ ۷۹۰ء تاریخچه و وفات
درت یاشنده اولدیغی حالده علامه کشتندی خلد ما لوی ایشده
• تاریخ عمری (جمال) دره مشا لیکان جین اولمشده
خواجه علی رامتین حضرتی هفت برجات اولوب ولادت
اوج چنده صکره وفات ایشده و نقشبندی طریقتی شایسته
اول یعنی عبد الخالق العبد و لیکانجه یه قدر طریق خواجهان دینار
اید • اساس لایق شینه •

پوش دردم نذر دردم سفر دردم حلت رانجن یا کرد

بارگشت نگاہ داشت دن عبارتہ۔ بر روایت کورہ
مولانا جلال الدین رومی حضرت سے۔ لفظ جلال دلربائی
شاہنشاہند دن تبلیغ اوسمق اور نہ۔ عزیزان و مکیک معروف
خواجہ علی رامین حضرت سید نقیہ۔ وشارالہ دخی کوک
سید لیکلاں حضرت سید نقیہ ایدوب۔ اوہ شاہنشاہند
حضرت سید تبلیغ ایدوب۔ مولانا حضرت جلال الدین رومی
حضرت نیک وفاتے حضرت شاہنشاہند حضرت نیک
ولادت دن اولوز سہ اول واقع اولوز۔ و بولوز حضرت نیک
نسبتی ایدم جعفر حضرت سید نہ وصل اولوز حکمہ برجہند
جناب صدیق لکڑہ و دیگر جہند جناب حضرت علی الرضا
وصل اولوز بربسبدن بولکسل اندھ دخی سید
احمدیہ ناجیہ کاسانہ محمدیہ مرادیہ نظریہ علم
نوریہ جامیہ خالیدیہ طریقہ سے دخی طریقہ علم
شعباندر۔ شامل شریفی مبارک لون بخوبی بولک
وصفا شریفی بولک ایدی۔ وقامتی اور بخوبی بولک
بولک ایدی

یوزلو ایدی۔ و دانما قولہ سے طریقہ سید رشاد شعل
و مبارک بوزی نورانی ایدی صح۔
انشاء محمد بن علی المعروف بجلال الدین عطار قدس سرہ العزیز
مشارالہ خواجہ بہا الدین نقشبندی قدس سرہ العزیز حضرت
داماد عزت نہادی اولدی بخی کی کبار محمد بن اید سے۔
اسم محمد بن محمد بن عطار سے ولادت ۶۶۰ سنہ ۲۶
و وفاتے ۸۰۶ تاخندہ در خواجہ مشارالہ حضرت
حال جلالہ اکثری مرید لیک حکیم و تربیہ سی کندوسہ حالہ
اید ایدی۔ لکین اولیاد مشہور نظام الدین خاموسی
و علامہ سید شریف جرجا نے حضرت دخی بولک حجہ
تربیسندہ پر و دش باب ارشاد اولندہ و دخی حالہ
صفایانہ اولوز محمد بن علی بولک خواجہ حسن عطار دخی
وفات ایدرک اور یقول اولندہ۔ شامل شریفی مبارک
لون اسر اید سے۔ واور نہ بولک و کوجک بولک اید سے
وصفا بولک ایدی و دانما حضرت دخی اور نہ بولک صح

خواجہ یعقوب جرجا قدس سرہ العزیز

مشارالہ حضرت بہا الدین نقشبندی حضرت نیک کبار محمد بن
اولوز ولادت سیدنی غزین ولایتی داخندہ جرجا فریاد
اولوز بر سعادتر سے حصار داخندہ سلفوست یا خود
ھلھوست فریادندہ۔ مشارالہ علوم ہاندہ مرشد
مطلق اولدی بخی کی علوم ظاہرہ دخی بطولای اولوز نہایت
اعلم علمسند صاحب سید ایدی۔ شامل شریفی مبارک
لون شریفی بیاض اید سے۔ وقامتی اور نہ و کون بولک
اید سے۔ ووصفا بیاض اید سے۔ واطراف ای از اید سے
و مبارک جہسندہ کی و اید سے۔

خواجہ عبداللہ الامری بن خواجہ محمود بن شہا الدین قدس سرہ العزیز
قطب اکبر المحققین۔ عوث العظمیٰ الموحیدین۔ ناصر الحق و الحقیقہ
و الدین۔ قدوہ العارفین۔ و عتدہ الواعظین۔ خواجہ عبداللہ
الاحرار حضرت نیک طبقہ خواجہ لک رابطہ ایدم و واسطہ
انطالی ایدی۔ مناقب علیہ لری سجدہ دھان تیرہ و در وید

سیدنی

سید لری سجدہ زبان بقیر الحقی محمد بن شہر عبدالرحمن
جامی حضرت بولاندن تحصیل معرفت۔ و تکمیل اسلوب طریقت۔
اید سے۔ مولد عالیہ طاشکندہ ۸۰۶ تاخندہ تولد
ایدوب ۸۹۰ تاخندہ سک طغوز یا شندہ اولوز
طاشکندہ قریبہ لکین نام قریبہ جلوزہ عالم دیکر اولندہ
محمد مرشد راہ لکھی تاریخ وفات بخی اشعار اید۔
مشارالہ حضرت حضرت فاروق اعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ
حضرت نیک اولاد درندہ۔ شامل شریفی مبارک لون
اید سے۔ لون شریفی سحر ایدی۔ و چشم شریفی عظیم اید سے
وصفا بولک بولک۔ بعید نہ سیاہ و اید سے و کوجک
یوزلو اید سے۔ و دانما ویدرینی سعادتہ اید اید شریف

خواجہ قاضی محمد راشد قدس سرہ العزیز

صدرارای محافل شریعت۔ زینت بخشای اسرار طریقت۔
جملہ کلام عروس احمد۔ و انانی البکاموس محمد خواجہ قاضی
دخی مردان نقشبندان میانہ اون مقبول بخت محمد در

مرشد ابرار خواجہ احرار خدمتہ ۹۰۰ تارخین صلہ
واصل • وادون سنہ خدمت ایدرک • روشن دل و خوش
بعدالافسانہ نقل عالم لاهوت اید سے • شامل شریفی
مبارک لون بیاض و صفائی سیرکب ایدی • کوچک
یوزلو اید سے • وجہ سی ضعیف اید سے •

مولانا خواجہ درویش محمد قدس العزیز

مشارالہ اجلہ رجال غشیہ نک یکرمنہ نک علانیہ
حرامندہ میدان شہود • وعبان • ومانندہ اصحاب
اسرار غیب و زبان • مطلع سعادت اید • و منبع فیض
سرمد اولش برزات معالی صفات اولوب • درویش
دیچکلہ رماندہ مشہور • ولایتی متفق جمہور اید سے
بعد وفاتہ درت خلیفہ سنی ترک ایلہ خلیفہ ربیع الاولان
سید امیر کلدان خاتمہ الحی شین • الشیخ احمد الغنی الکلی بلک
اخذ • و استقامتہ طریقت ایلشد • شامل شریفی مبارک
کوچک • و لون بغدادی بزلو ایدی • و قاضی اودتہ و صفائی

اید سے

ایدی • و تناسب عفا سی مسجل اید سے • مع •
مولانا شیخ خواجہ کی سرقد غنی پیر الکنی قدس برہ العزیز
مشارالہ نامہ ص زمرہ ملکوت مرشد ار باب سلوک علم افز
نصوف • جلال افز تعرف • برزات ستودہ سمات اولوب
موسی الیہ خواجہ درویش و لیک ہم فرزند دلبند سے
و ہم خلیفہ ارجمند یدیر • مولدی سرقد در • شامل شریفی
لون شریفی اسرہ و یوزری نور الیہ نور ایدی • و صفائی اید سے

و فیضی بحسب اید سے • مع

مولانا الشیخ محمد باقی باندہ قدس سرہ العزیز

مشارالہ اوائل جالند • علامیہ وادبندہ بعض احوال
صادر اولوب کفن تاویب طوان • و تریبہ لکمان اولوب
طور الی آخر العمر ایشاد میدان اید مستعد اولشد • مشارالہ
هجرت نبویہ ۶۶۰ تارخندہ کابلہ • پانواہ عالم وجود
اولوب سن سعادت قرق برہ رسیدہ اولوب ۱۰۱۸
تارخندہ حجازی انشایدہ ارتحال اربعہ ایدرک قرسعا دکر

و رسائل سائر سنی مطالعہ کافیدر • و فائزہ ۱۰۲۰ تارخندہ
صفہ اکرک یکرمنہ کجی کونے • مجموعاً وراج عالم
فانی سرحدہ مدفون • و مرقد امداد • و صدی زیارتگا
خواص عامد • و مدفون عالمی محمد المعصوم حضرت یکرمنہ
مکی • حضرت سے کما خلفا سکنند • مشارالہ اولاد و فائزہ
اولوب سلسلہ نقشبہ دہ یکرم براسطہ الیہ جناب حضرت
المسیدہ واصل اولوب کجی • قادریہ طریقتہ دخی یکرمنہ
جشنہ طریقتہ • دخی یکرمنہ یدیں واسطہ الیہ حضرت
رسا بقناہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم افتخار حضرت مرشد
شامل شریفی مبارک لون شریفی بعد از کونو قاضی
اورون ایدی • و کوچک یوزلو ایدی • و کوراندہ فرزند
وار اید سے • و صفائی سی ایدی • و بنی العلماء ایدرک و توفیق

عبد الوہابی محمد معصوم فرزند امام ربانہ قدس برہ العزیز
مشارالہ مردان نقشبندیان • میاندہ و محلہ بعلوٹ
العیوب • مدفون عاشقین • معصوم العاقین • فیاض

خدمتہ دہلودہ متوجہ دار السلام اولوب خاک
پاک آرمکاھی ششغای خاص عوامد • شامل علوی
قاضی اورتہ • و لونے قرقری • و صفائی آرمہ و نصیف
بیاض اید سے • هر و قدہ عزلت و ریاضندہ ایدی

حضرت امام ربانہ شمس قدس برہ اسی

مشارالہ نتیجہ قضا یا ایجاب • و وسیلہ طریقت اصطفاء
سالک سالک تزنیہ • و سالیہ نالیہ شبیہ • حافظ •
اوصاف شریعت • و ناصر ارباب طریقت • جامع حبیب
و ملاح • و حقیقت • و صاحب قیومیت • و قطبیت •
فاروق سلسل • و عزیزی نقبت اوسی • تربیت حنفی مذہب
نقشبند شرب اولوب • انا هم مشایخ رجال یوفیہ
اسم احمد الفاروقی بن عبد الواحد الفاروقی • و شہرہ
مجدد رائف نایذر • مولودی سرحدہ • فیض عاکر
شیخ باقی بالہ بدن • و آنرک فیضی عبد اللہ اکرار
ایدی • و جہ فضل و کمالی بلک اچین کونو بانیہ مذہب و

و رسائل

امام اساکلین • قطب الربا سے • محمد الدین • فرزند
محمد الف الشاذلی مولود عالدی ۱۰۰۰ تاریخہ ہند
واقع اولوب • اول صاحب کمال و حکیم • والد علیک
حین انتعالذہ یکریم الی یکنشدہ برلوب مکتوبات
قدسہ دن نصف اخری اولان اوچ جلدی پدر علیک
امام ربانے حضرت نیک اولوب • دیکراوچ جلدی و علیک
سن عالدی قلعہ برہ و اصل اولدی حالہ ۱۰۰۰ تاریخہ
عازم حجت و صلت اولدے • وفاتی حقدہ ہند پاشی
سلطان محمد سولہ کی نیک اسبو مصری نوری وفاتہ
تاریخ دوشدر •

بیت

بجتم آخر سال و صلاش • نہ آمد ر دنیا رفت معصوم
شامل شرفی پدر علیک نوری حضرت امام بانی حضرت نوری و نوری
حضرت شیخ سیف الدین قدس سرہ العزیز
مش رائیہ کمال طریقت نقشبہ دن و سر فرار طریقت و نوری
افضل

افضل و المکدن اولوب • ناشر لواء الرشاد • و عودہ النوری
محمد معصوم حضرت نوری اخذ طریقت • و پوشیدہ خرقہ
رشادت • اولوب • نجیبک یرلان فیض رشادت کمال
و اصل نعم جناب رب یردان اولوب • اسبو سلسلہ نقشبہ
یکرمی اوچ • واسطہ جناب فخر المسلمین • علیہ الصلوہ و السلام
افضل حضرت نوری و اصل و رشادت ملائک صفات •
مشائیک شامل علیک یری مبارک یوزی کوکبک • و لک
ایدی • و یوزی و اسع و یوزی ایدی • و قاتنی و نوری
ایکی طرفی از سیرک اید سے صبح •

حضرت شیخ سید محمد نوری بدو اسے قدس سرہ العزیز

مشائیک کمالین اولیا انکدن • و طریقت صوفیہ لباردن •
و مشائیک دوزی انکدن • برزات معالی صفات اولوب
مولانا حضرت شیخ سیف الدین • قدس سرہ العزیز •
حضرت نوری اخذ فیوضات ربانہ ایہ و اصل و نوری حقیقت •
اولد رفی سلسلہ نسبت علیک یری یکرمی اوچ • واسطہ ایضاب

رضی اللہ عنہ • و کریم اللہ و جہد حضرت نوری موصولہ • مشائیک
اقطاب اربعہ دن بری اولوب • شامل قدس سرہ
کوچک یوزی و موصافی سیاہ • و یوزی بکر لواء اید سے
و کند و سندہ حید • و مہابت • و صلا • و اراید صبح
حضرت شیخ عبداللہ دھکو قدس سرہ العزیز

سپہا لار اولیا • فخر محمد اصفیاء • تاج المملکۃ البیضاء •
شہنشاہ اولیا • شیخ المشائیک البلاد الهندیہ • و وارث علم
الربانہ • و الاسرار المجددیہ • سیاح البحر النوحید • طریقت
و عوث اکلافی • و منبع اکلافی • و رشادت اساکلین • و رب
الاسکین • ذوالہم العلم • و انظار الاکسیر • و حیلان
الشریہ • و تحقیقہ • حجۃ الخلیفہ • معون حکم العرفان • بحر
المعرفۃ • و الایقان • العلامة البحر النور • المعجز عا سوانہ
و الفانے فی مولا • جامع الکالات الصوفیہ • المعنی حضرت
مشائیک اعظم و افخم • جمال علیہ نقشبہ بنت اکمل
و افضل و طریقت قادریہ • و سرور دیہ • و بروریہ • و حبشیہ

صدیق اکبر • و صدیق اعظم • و نجی جناب رسا بینا ہند
منہی اولوب • مشائیک شامل سیدری • اور تہ بولی
والذہ • علامتی نور و اراید سے • و لون شرفی الی
و قاتل سے چاق ایدی • و صفاتی از سیرک اید سے
و حقیقہ و خوشو عدن • باران کوکب مبارک چشم اندازند
یا شد جریان اید را اید سے صبح •

حضرت شیخ شمس الدین جان جانان نظر قدس سرہ العزیز
قطب اکبر المحققین • و عوث العطاء الموحیدین • و نوری
و تحقیقہ • و الدین • قدوہ العارفین • عمدہ الواصلین •
برهان الشریعہ • و البقین • مولانا شمس الدین • قدس سرہ
الامین حضرت سے • اعظم جمال نقشبہ دن حضرت سید
نوری بدو اسے حضرت نوری • اخذ فیوضات ربانہ ایہ
خرقہ رشادت اولوب • یکرمی کیش واسطہ سلسلہ
نسبت علیک یری جناب صدیق اکبر • و امام معصوم
رضی اللہ عنہ حضرت نوری واسطہ سلسلہ جناب علی المرتضیٰ

رضی اللہ عنہ

طریقہ نیک و حق مدوہ و مرشد اعظمی بردات محمد و صفات
اولوب و وصف جلیلی و ذکر جلیلیات و توصیف و تعریف
ناقابلہ مشارکات طریقت نقشبندیہ و نسبت
علیہ بری حضرت شیخ شمس الدین واسطہ سلسلہ جناب حضرت
ابوبکر صدیق و جناب علی المرتضیٰ منتهی اولدیغی کبری طریق
اربعہ باقیدون و فی سلسلہ نسبت علیہ بری جناب حضرت
جندہ و جندہ بغداد سے حضرت بری واسطہ سلسلہ دہ دہ
جناب حضرت زہاد حضرت خراسان حضرت علی المرتضیٰ
رضی اللہ عنہ و کریم اللہ و جہد حضرت زہد و اذن و حق محبوب
خدا حضرت محمد المصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم افتخار حضرت زہد
منتهی اولوب و شافعیان اوزاری مبارک قائمہ اورتہ لولہ
وصفا علی سیرکیم ایدی و کوچک لولہ اولوب چوق علم الہ
چک ایل سے و دلائل حق قیوم اولہ ذات اجل اعظمی
مشاہدہ دہ ستم و برقرار اید سے و صحیح
حضرت حبیب الدین الشیخ خالد نوکجا حین قدس سرہ العزیز

فی العارین

مطب العارین • سند المذہب والدين • بزہان الحقہ والحقہ
حجۃ الاولیاء • جامع الکمالات الصوریہ والمعنویہ صاحب
الانفاس القدسیۃ المتزانی فی درجات الغناء و میزان السکر
والصحو و البقا • مرئی الیکین • و مرشد الیکین • بحر العلوم
القدسۃ المفلوک والمفہوم حجۃ الاسلام • قدوہ الاعلام
ذی الفیض البکار سے • والنزاس سے • سلطان وقتہ
و نادرہ زمانہ • حجۃ اللہ علی الخلق بعلیہ و عرفانہ جلیل
النوار المحمدیہ والتوفیق • وارث اسرار النقشبندیہ والقدسۃ
والسرور دینیہ و اکبرویتیہ و بحشیۃ علی التوفیق ذی الجبار
الراکع الشاہد حضرت فیض الدین • مولانا شیخ خالد الخلیفہ
النقشبندی العارفی الشہرہ نوی • قدس اللہ تعالیٰ سرہ
وافاض علینا برکات انفسہ القدسیۃ • حجۃ بری العقادہ
اشعری • ولعلہ شافعی • ولریقت • و مرشدہ نقشبندی
محمد دیر • و طریق قادریہ و سہروردیہ • و کبریہ و جیشینیہ
دینی مرشد مشہور • و نسبت لیسیدی خاں

واحدایت شریفہ • رفیعہ شریفہ • و نفوس • و عقائد
و نحو • و عرف • و معانی • و بیان • و بدیع • و وضع
و ادب • و دعوی • و قوافی • و محامرات • و لغز • و احوال
و منطق • و حکمت • و ہیئت • و هندسہ • و حساب
و غیر علوم متنوعہ • و قاموس • و حق جفندہ اولعلہ جمیع
علمائے بعداد و عراق و سائر کافہ علماء و افاقہ
فائق تحقیق اسرار علومہ ایتہ من آیات الہد • و محمد
و تقوی • و ورج • و فضلی • و علماء و شایخ و افراد اید
اید سے • علوم ظاہرہ • اسناد الکریم • علامہ الحق
و المفہوم • و محمد بن آدم الکریمی الباکلی • و دیگر الفاضل الکمال
صالح الکریم سے زمانہ • و برسی • و حق الفاضل الکریم
الکریمی • و برسی • و حق العالم الفاضل السید عبدالحکیم الزنجی
واجہ العالم الفاضل الحق السید عبدالحکیم الزنجی حضرت سید
دہاساتر علماء فہم و عرفا بنامدن تحصیل علوم اید
۱۲۱۳ تاریخہ وفات اید اسناد القمزدن الشیخ السید

ابن حسین بن علی بن عبد اللہ بن حسین ابن طہ العنایہ
و بین الانہ شش انکشت یعنی التی برقی دیکلمہ معروف
و مشہور اولان ولی کامل پریمکانیہ منتهی اولوب و انکشتی
خلیقہ ثالث منع ایما والا • ذلوزین حضرت عثمان
بن عفان رضی اللہ تعالیٰ عنہ و حضرت زینہ موصول الانساب
و والدہ محدثہ عصمت و امیرہ و حق حضرت علی رضی اللہ
تعالیٰ عنہ • و کریم اللہ و جہد حضرت زہد و اذن اولوب
هر الی جہندن سلسلہ طبری داما سعادت زہاد حضرت
رسالہنا حید موصولہ • مشارکات حضرت بنوینک ۱۱۶۷
تاریخہ مشہور زہاد زہاد قرہ طابع قصبہ سیدہ جہم زہاد
قدم نہاد مہد قاسور و • یاشندہ و علی وایت •
یاشندہ اولدیغی حالہ ۱۲۶۲ تاریخہ سوال شریفک
بارکی التبی جہا شنبہ کوئی شام شریفہ مطعون و فانی اید
صاحبہ جل العینہ و دفن دین حاکم علیانک و انکشت
ستی طفولیتہ ایکن علوم تعلیم و عقلیہ یعنی تفاسیر شریفہ
اعادیت

عبد الکبیر ابرزنجی حضرت نیک مدرس مخصوص رینه مدرس
اولوب یکم بریاستند اولدیغی حالده نیک بیک علما طایفه
نفس و معلوم اولوب بیدی سنه امرند کس ایند مشغول
اولوب نیجه نمایند ایرشیدر دکن صکره ۱۰۶۰ تاریخده
عمر راه حجاز و زیارت روضه پاک خاتم النبیین
الانام علیه الصلوٰۃ افقره وصلت نیتله شمس لریصله
جناب مجده تشریف بوروت اولامدینه مسوره شایسته
بخشایه مواصلت اوردده بریند امقده ایکن یحیی
صاحب ریاضت حبیب ربزانه مداف اولدوقده
یا خالده مکه الله وارده ظاهر سے شریعت غریب افق
برکس کورجکین صاحب انوار ایمین دیه مشارالیه لورانی
مکه مکرمه شریفیه بکون کعبه الهمده دلائل شریعت قرئت
ایدر ایکن برزانت بوری کند و سنه ارقمیه بنیه اسناد
ایلیکنی کورسید فات مشارالیه طبایع عتابیه قارشو حضرت
خاله قدس سره العزیز حضرت بنیه توجیه خطاب مدینه مسوره ده

ذاتک

ذاتک پند و مصلحت قارشو بکانه ایچون عتاب ایدک
مؤمنه حوت کعبه به حرمندن اعظم اولدیغی بلز میسک
دیرک فالتوب اوپرک عفو طلب ایلا ارشاد می رجا
ایلیکده بورورکده سنک ارشادک بودیارد اولوب
هفته جابنه اشایت بورورده بعد ایچ شمس طریقت وطن
اصکیر بنیه مراجعت اشارت مرموزیه مترقب ایکن ناکان
اول سپه سالار اولیا مغیر جمال صفا تاج الملک البیضا
شهنش اولیا شاه عبداله دهلوی قدس سره العزیز
حضرتی طرفین بریدایله سلام سلامت انجم ملینک
ارسالیات شاریه دهلوی ملک طلب بورسیدلایله
بربر مایشا عازم راه جانان اولدوقده تمام برسنده دار
السفنه الهند اولان دهلوی مواصلت آستان شاه اولیا
بالصدق والاخلاص داخل اولدوقده دلاک علی ورفوس
اشیایک خدمت شریفیه ازبان دل دوست صفا
ایل و نهزار ازاد قول از غیر برید مملوک کی خدمت شریفیه

صورت اجازت نامه

بسم الله الرحمن الرحيم
بعده و صلوٰۃ فقیر عبد الله تقی محمدی
عفی عنه کدارش ینتاید که بر سر آمد علما دین و فزیده طالبان
حق یقین حضرت مولانا خالده سلم الله تعالی برای طریقت
نفس شمس از ملک لرستان نرذ این فقیه رسیده
تاده ماه خلوت کرد بزرگ مالوفات با کار و شغل
بکار جد و جهد پرداخته انحمد الله که بغایت الهی سحانه
و تعالی بواسطه پیران کبار رحمہ الله تعالی علیهم اجمعین
بدایع طریقت تزییات کرد و محفوره و یاد داشت
و تهذیب لطائف عالم امر و فنا و بقا و پیروی فائزند
والنار سیر لطائف عالم خلق و کیفیات و حاله که بحیث
و حدلانی سالک در طریقت حضرت محمد رحمة الله علیه
فائز میشود باطن ایشا زانور و کیف ساخت و انحال
طریقت تکمیل آن رسیدند پس ایشا با جرات و خلاقیت

بنیة دل ایدوب ذکر و فکر خدایه سعی و نظر اکسیر
دلاک هر چه تنه نظر بنیه اولان ماه اقامت و بنی آ
ظرفده کشف اسرار ربانی و هدیه موهوبات سبحانی
اهدای محض و الحاق و مشاهدات نوریزان
و حقیقت اسرار سلطانی حیوان و فاعل الاعمال و واصل
مقام المصطفی و تأمل ولایت کبرا اولوب طریق حبیب
اشک و اجابت احسان بویشتد که مشبوا اجازت نامه
برصورتی جز کالورایه تحریف نشد شمس شریفی مایک
قامتی قریب ایدی و جنتی عظیم ایدے و ناسی شریفی
بویکی ایدی و نونک یا صلیقی قزقلیقه قاشش کول
نکند ایدی و مبارک انشک اورتسی بوجہ ایدے
دیشلری سیرک ایدی مبارک کورزی واسع و بویک و سیه
ایدی کوکچک لوزلو و بناسلی ایدی مبارک قوروس
اورتیه صدری واسع ایدی صفا بویک و اکثری سیه
ایدی و کند و سنده و قار و مهابت وار ایدے

صورت اجازت نامه

طالبان ممتاز فرمودیم و در طرق قادریہ و چشتیہ و سہروردیہ و کبرویہ رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہم نیز مجاز ساختیم چنانچہ معمول این طریقت دست ایشان دست مفت و ایشان تائب و خلف الصدوق بران من اندر رضای من خلاف ایشان خلاف من بدوام ذکر و توحید و مراقبات و اتباع سنن سنیه و اجتناب بدع و مبصر و توکل و تسلیم و رضا و شغل علوم و تفسیر و حدیث و صوفیہ و بدایت طالبان مشغول باشد و رسول اللہ تعالیٰ و لکم دامن العافیۃ

• هذا الشيخ حافظ محمد الرضا قدس سرہ العزیز

العالم اعظم داخل العالم والولی الرشید الکامل دلائل انفس العلیۃ والمعانی الانسیۃ العقل کما فی عشر فریاقہ البیہ برأت ملائک صفاتہ مشار الیہ مولانا حضرت خالد قدس سرہ العزیز حضرت نیک کبار خلفا سفدن اولوب هجرت نبویہ ۱۲۱۱ تارخینده حلب ولایتی داهلنده حضرت ابیہم علیہ السلام مقام ولادت اولاد اورخه شهرینده قدم نهاد عالم شهود اولوب

اولوب ۶۳ یاشنده اولاد یغنی خالده ۱۲۷۷ یارینده شهر مذکور ذی القعدة ملک یلری بیچی بچینده کونے حمیم کویسی خانم دارالسلام اولوب مدینه مذکوره ملک دایخانہ مجازہ حجره مخصوصه ابچنده مدفوندر اسم عاتیک محمد سلیم بن الحاج حسین بن ابراهیم الصغیر بن ابراهیم البکیر بن الحاج محمد بن الحاج بن محمد سلیم بن محمد اولوب کده و سی حافظ قرآن شریف و دیوچون مولانا حضرت خالد قدس سرہ العزیز حضرت سے هم عالیتر بعضا حافظ و بعضا حافظ محمد دیر ک یاد و ندای یور برادر حتی مشار الیہ حضرتستان تشریفین اول تجارہ سفر لری شناسنده اورخه یه کلدک مسجد ابراهیم خلیل الرحمان رسول یورش اول زمان مدرسه مذکور محمد حافظ اوقی الیه رفیقی جیما افندی تحصیل علم ایدر راکیش حضرت مشار الیه رفیقی جیما افندی خطبا صاحبک حافظ محمد قیاسا کاتالوج اولوب یوروب غرق راه حجاز یورشدر بعد مدت حضرت کده قدس سرہ العزیز حضرت سے هنده تشریف یوروب بغداد کلا

صورت خلاصه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ • وَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا •
برادر طریقہ و مخلص علی الحقیقہ • حافظ محمد •
افندیل یارشاد عباد • و تسلیم طلال حجاز •
و مادون نموده • هر کسی از یاران این نانو •
بشهر اورفه • وارد میشوند • بترغیب خلق اقد •
معز و الیه • مشغول باشند • اصلا علاقہ ایشان •
• نکنند و التلا • خاتم الکلام •
• اصغفا العباد خالد •
• نقسند محمد •

نم

ترتیب خواجهکان

ختم خواجهکان اورچ و جالیه بیان و هر برنده بر سران اولاد یغنی مستغن عن البیاد • اولاد قبایل شروع سزا استغفار

سلیمانیه تشریف • و عودت برده طلب قدسیه ای اورزه حافظ مشار الیه ترک دغدغه دنیا ایدوب غبار پاک قدر لری یوز سوه کدوب حضور مقدس سره و نزد پاک دولتیه و از یوروشدر • با محمد حافظ صاحبک بکا اتباعی سکا سولیدی • محمد حافظ دخی نعم دیوب قدم هایلونیه قیاسا امر و تربیری اورزه رینه بر زمان سلیمانیه • و بعد معیت دولتیه بغداد • و بعد بر وجه شام تشریف کیدوب • کمال بیسلوک اینکدن حکم • اورفه پرسی حلیه ملقه و مرشد حقه غضب و قیام ایدیم دیرک بروجه زیر حلقه قناری اعلا و حرمان یورشدر • شامی شریفی قاننی اورنه دنا ورنج ایدی • لون یغنی بیاضی اولوب قوزلیغیه قاشش کول نکلده اید • جستی عظیم و تناسب اعضا می محل اید • و صفات تربی بیاضی کوزری واسع و سیاه ایدی • قاش و کزکری اورچلیک و انشی نیمی متوسط اید •
صورت خلاصه

و صلوات شریف . و بعدہ جہڑا ارواح نقشبندیہ پر لڑائی
نیاز فاتحہ و دیلوب بعد العزائت ختم خواجہ بی شرح اولیائے
ترتیب اول فاتحہ شریف مع البسملة . بعد صلوات شریف .
بعد المشرح مع البسملة . اخلص شریف مع البسملة .
بعد صلوات شریف . بعد فاتحہ شریف مع البسملة .
بعد دعا بعد صلوات شریف ترتیب ثانیہ
بعد الاخلص فاتحہ بعد صلوات . بعد دعا العزائم اوزور .
ترتیب ثالث ترتیب اول اوزور اخلص شریف
المشرح لك اوزرینہ تقدیم مقولہ . ترتیب دیگر
استغفار رابطہ . فاتحہ شریف . صلوات . المشرح لك
اخلص شریف . فاتحہ . صلوات شریف .
ہندہ توکل سلسلہ شریف لادات نقشبندیہ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اللَّهُمَّ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ • يَا دَبَّاجُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ • يَا مَالِكُ الْمَلَكِ
 يَا ذَا الْجَبَلِ وَالْإِكْرَامِ • اللَّهُمَّ أَنْتَ اسْكُنْ بَخْلَوَةَ مَسْجِدِ الْمَسْكُوفِ
 وَالْمَقْصَا

والصفاً افضل الخلفاء محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وعلى آله
وصحبه وسلم • وسبقة افضل الائمة على الصفة خليفة رسول الله
صاحب في الغار الرقيق • ابي بكر الصديق • رضي الله تعالى عنه • بجزء
عزيب المبعود من اهل الرسول سلمان الفارسي المكرم المقبول •
رضي الله تعالى عنه • ونسبة الامام الهرم المؤيد بالموثق •
ابن محمد ابن ابي بكر الصديق • رضي الله تعالى عنه • ثم تكملة الامام
الائمة • الانس • حواشي • تامل الامام جعفر بن محمد الصادق •
رضي الله تعالى عنه • بحجرة المؤيد • بتأييد الارواح وسلطان
العارفين • ابي زيد السلمي قدس سره • وبصورة الخليفة
عوث الروميين طي • حسن الخرقاني قدس سره • وبقيعة الانكلي
من حريق الحبس • قطب الاقطاب ابي علي الفارسي قدس سره •
وبقعة عوث الصدي في الشيخ يوسف الهادي قدس سره •
ونخبة القطب الزائي • عوث الخلفاء الشيخ عبد الخالق
الغمداني قدس سره • وبمعية المشتق من حجاب البشير
قطب الاولياء الشيخ عارف الزكري قدس سره • وبحرمة

المعنى عن الازاد الشيخه والافروى شيخ المشايخ محمود الاخير فقصه
قدس سره . وبغية الازاد في محبة سلاوة الغنى المعروف بحجرة
عزيزان حواجره على الامتني . قدس سره . وبهجة المقبل عليك
ولما سرك اناس قلب الازاد . الشيخ محمد باي ساسي قدس سره .
وكموته منع المعارف . والكمال سيد السادات . السيد الكمال .
قدس سره . وديولة امام المعرفة . وعرض اكلية ذكي الغني الكاكي .
والنوازير . المعروف بنا في تشيد بها . والدين محمد الازاد
التماني قدس سره . وبصولة فاصل الخزان الاسر . فقلنا فاصل
الشيخ محمد النجاري . المعروف بعلاء الدين اعلم قدس سره .
وبريقه المور لكرات غيايات البار . مولانا يعقوب
البحر في اكمه . قدس سره . وبقية مرفوع الدين .
ومقوله لانب . القشيد المعروف بنجاة امر الشيخ عبد الله .
السمر قدس سره . ولسيرة شيخه ووالد الكمال الشيخ المشايخ
مولانا درر ش محمد قدس سره . وجمعة الازاد الكريم . سني
مولانا حجازي السمر قدس سره . وبخبرة القلب الازاد
لهمنا الزادة

لعباً حباً الدراسة . وحواسن في الميزان الدين الرضى الشيخ محمد علي بن
قدس سره . وملكه شيخه . والده فظهر العجايب . وفتح الاسرار .
والمعاني الشيخ احمد افندي . وفي المرحمة في العرف . بلاهم الرتبة
مجدد الفاني قدس سره . وبعده شيخه . والده آيين . سركن
المكسوم . شيخ المشايخ العروة الوثقى . محمد المصمم . قدس سره .
وبصفه المستغرق في بحره يرحس على الاولياء الشيخ سريفت
قدس سره . وبعده المشتق . باجلى الازالة . والصفاني . والنسفي
سيد ان راجع السند محمد العبد والاني . قدس سره . ومجرب المصطفى
الملك المصطفى المظهر بن حسين الرضى جليله . جاز جنان المظهر قدس
ومجربه قبل الاولياء . وجنان الاصفياء جامع كلمات الصدور
والعقدي . شيخ عبد الله المظهر قدس سره . ومجرب السار
في الله الراكع الساجد ذي النجا حين . في عالم الظاهر والباطن .
ضياء الدين البغدادى . الشهابية مجتهد مولانا خالد قدس سره . ومجرب
المعروف عن المراد الدينوى والاخرى المستنير الله الملك العزيز
القوس . المعروف شيخ محمد حافظ الرهاوي قدس سره . اعظم

خطایا نام و جلینا الی محبتک • و محبت اولیائک • وارزقا النوفیق
والاستقامه علی طاعتک • بحکم ابی ابراهیم

اندر اربع مجتهدین **محمد بن یحیی** **علیه السلام**

ابو حنیفه **اندر اربع حضرات** **برقیه سید** • و مسقط راسی کوفه
اسم نعمان بن ثابت • و نسب عاتری نوشر و ان عاتری مولود
حضرت مشارالیه اند عاتریه اختیار از نوشر و تدریس الیائمه
بپور و بحد • عالم معاهده شرفه و راولا • امر و فرمان خجائی
موجب عالیست • و در نه اجتهاد • باسلامی • و علم عرفان و محکم
حرفه منشر اولادین • در سنه یک چوق ذوالکله

و ابراهیم بن ادم • و بشر حافی • و داود طائی • و امام محمد
و امام یوسف • و زفر • و حسن • و عبداللہ بن المبارک • و
ذواتریشیری • و ابی یحیی بن تمیم • و ابی یحیی بن محمد
اوردی • خلیفہ ابو جعفر المنصور • ابی یحیی • و ابی یحیی
فوق الفای • و رعایت ایوب • و بارلق بغدادی • و ابی یحیی
ناظر قین • ابی یحیی • مؤخر تکلیف ابی یحیی قاضی القضاة • و ابی یحیی

قول

قول ابی یحیی • و امامت مجتهد سید یحیی طوسی • و ابی یحیی
اکبری الی یحیی • و یا حیدر عتد • و ابی یحیی • و ابی یحیی
اهل البیت • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
حدیث • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
هر کون ضربا و نمشی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
یونہ • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
اولادین • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
وفات • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
حکومتی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
تکلیف • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
اید • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
نابت • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
درت • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
خشیت • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
برکوت • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی

حتی نقل حدیث • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
و شرح • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
کند • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
چکوب • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
اشانی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
حدیث • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
مدینه • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
چاغوز • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
کله • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
تواضع • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
امام • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
نه • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
بر حدیث • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
اصحاب • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی

روایت حضرت پیغمبر افندک • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
اسم نعمان • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
اسم بن مالک • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
من بعد • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
یحیی بن ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
ابن یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
اولا • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
مدینه • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
تاریخ • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
علوم • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
درین • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
اخذ • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی
مستفید • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی • و ابی یحیی

صفت

یہ دفعہ اللہ حدیثی شریفی روایت ایلیک کہ **قالہ یوسف بن جعفر**
 براہ حقہ نشین تدریس و استماع اولیٰ شد **امام** من الریہ
 حضرت نیک رحمہ اللہ اوج سنہ طور دگر سے غراہیہ
 مسطور حلیفہ طلاق مکرہ حدیث روایتی منع المذہب حالہ
 سبع اعتبارہ النہد یغین قرب ابتر سے **موطأ**
 علم حدیثہ قبل مصنفات علیہ رزن کتب ستہ نیک یغیسید
 مثا الہک فضائل سنہ برینہ نہایت یوقدر **ابو یعلیٰ**
محمد بن فی ثا لایہ **امہ اربعہ نیک ابو یعلیٰ** **اسم محمد**
بن ادیس کیسی ابو عبد اللہ مسقط رأسی ہونہ اولوت
 ایکیشندہ مکہ مکرمہ یکتویر رک مدینہ منورہ دواکم
 حضرت بن علوم ایش **امام محمد بن جنبل** **امام محمد**
 ابن جنبل کی **فاضل ات** حلقہ تدریسندہ ہونہ رقع
 صیت فضل و کمالی اظہار حالہ **نکسار** **تبرش** **ایر**
 امانت و عدالتیہ **ورعدہ** **و سخاوت** **و عقل** **و دلاوی**
 و احکام جمیع اوصاف محمد و سیدہ حاضر بر وجودنا در الوجود
 اولدینی

اولدینی کا فہ علم اسلام نزدندہ متفقاً لیکم اویش منافع
 شریفہ برینہ دائر اوز اوج جلد کتاب یا شندہ **امہ اثنی عشرہ**
 موسیٰ الحاکم حضرت علی الفت و معاشرہ منی ہر کس دفعہ
 زاحب اولد رقع جہ الفہ اولدندہ **ان کان رضی آل محمد**
فلینہ الشہان فی الفضل بویشدہ من دخی **انہ جمع بن**
حب الدینا **حب خاتما فی قلبہ** **فقد کذب** **عبادہ**
 دخی جلد کلام حقیقت اش ہرندہ **مثا الیہ محمد**
 تاریخندہ دنیا یکلوب القیوت یکشندہ اولدینی حالہ کذا
محمد بن **تاریخندہ** **مصرودہ** **عالم کشندہ** **ای دار آخرت** **اولد**
واقہ **نام** **محدہ** **دق** **دقین** **خاک** **عطر ناک** **اولد** **امام**
وامام حسن **وامام ابوالموثر** **والو ابراہیم** **للمنہ** **مفتی** **تاریخ**
 اید سے

در یغیسی محمد بن جنبل الشیبانی **امہ اربعہ نیک ابو یعلیٰ**
 و حق عایدندہ **محمد بن** **اللہ** **عزیز** **عبیدہ** **فی** **ہند** **تلمش**
 بر فاضل دار الوجود در برات یک چوق کتابی لایف اید سے

وامام ابو قریب محمد بن ابی الرضا **کی** **ذوات** **یتشیر** **د سے**
 و اوچیز بیکدن متجاوز حدیث شریف حفظ اید سے
 کتب احادیث مستند محمد بن جنبل **امہ اربعہ نیک ابو یعلیٰ**
 خلفای پنجاسیدہ دن معصم زماندہ وزیر ابن اسے داوڈ
 میدانہ بیقرار دینی خلق قرآن مسئلہ سدن طولانی ثا لایہ
 دخی حضور خلیفہ یہ کتب یوسف قرآن کریمک مخلوقیتی اوار تکلیف
 اولدندہ قول و اقرا سیدتکدن **الترے** **باعلا** **نوب** **مبارک**
 دیر سے یا یلغیہ قدر ضرب اولد سے **در بنی قاججیدہ**
بسم اللہ **ایکجندہ** **لا حول ولا قوۃ الا باللہ** **اوچینیدہ**
القرآن **کلام** **اللہ** **عزیز** **د سے** **در بنی**
قل لایبنا **اللہ** **الاماکت** **ایک** **کیمی** **د سے**
 و محض کلمات علیہ رزن اولد رقع **الترے** **چوز** **یکدن**
 در حال **را** **عزیز** **ان** **عزیز** **حائل** **اولان** **صغف** **و** **قادر**
 قرنیہ **تیش** **د سے** **یکشندہ** **اولدینی** **حالہ** **حجرت** **نیک**
تاریخندہ **بغداد** **و** **وفات** **ایلیک** **سے** **مثا** **ایلیک** **جلد** **سندہ**
 بغداد

بغداد و وفات اید سے **مثا** **ایلیک** **جلد** **سندہ** **بغداد**
 رجالدن سکون بیک دن التمش یک کیلئے خیر
 المشرق و یهود سے و نفا سے **و** **محبوس** **ظالمون**
 یکرم یک کیلئے اسلام یکشندہ

لریقت

الخرق الی اللہ بعد انفا س الخلق مضمون منفی اورہ حاجت
 وصول یکچون یول حق و تعداد سے غیر قابل اولوب فقط
 اصحاب نیک اتماذیور دتر سے **ایین** **و** **مسائل** **قصا** **نیم**
 تمیز و تمیزین اید سے **معد** **اولمغ** **بولدن** **شرف**
 و نشاندہ تر سے **بولمغ** **و** **اصل** **اولد** **سے** **و** **امکان** **نیک**
 سلسلہ نسب علیہ زری زیدہ بیان اولمشندہ

بر بنی

قادر **یہ** **طریقت** **علیہ** **قادر** **یہ** **عدت** **الصدا** **سے** **مید** **قادر**
 یکلا نے **قدس** **سہ** **حضرت** **برینہ** **منسوب** **در** **حضرت** **مثا** **ایلیک**
 شیخ **بر** **کوار** **سے** **ابو** **سید** **ایلیک** **الخرق** **دخی** **حضرت** **ایلیک**

آنزده ابو الحسن علی اکبر مدین و آنزده ابو الفرج موسی مدین
و آنزده ابو الفضل عبد الواحد التمیمی مدین و آنزده حضرت شیخ
ابوبکر شبلی مدین و آنزده سید الطائفة حضرت جید بغدادی مدین
اخذ فیوض حدیثه یورشدر و حضرت جید کی سلسله
نسبتی سری سقطی و معروف کرخی و داود طائی و جید عجمی
و حسن جسر و صفرائی و اسطریلی امم علی کرام الله و جید
رضی الله تعالی عنہ حضرت تریه واصل ابو بروج

اسدیہ الکریم مقدسہ عتیہ اشرفیہ رومیہ
یا فقیہ حمادیہ هلالیہ حدیثه طریقیہ دخی
طریق علی قادیہ شجاعه نذر

رفاعیہ طریقت علیہ رفاعیہ سید محمد بن ابی الحسن
علی الرفاعی حضرت تریه منصور مدین و حضرت مشایخ ابی الحسن شیخ بزرگوار
علی القاری و واسطی حضرت ابی ابوب و آنزده ابو الفضل بکاخ
البغدادی مدین و آنزده ابو علی غلام مدین و آنزده علی العمید مدین
و آنزده جناب ابوبکر شبلی مدین و آنزده سید الطائفة جید بغدادی مدین
اخذ نسبت

اخذ نسبت یورشدر و ابو حالد و مشایخ حضرت نیک
سلسله نسبت علیہ ای امم علی کرام الله و جید و رضی الله
تعالی عنہ حضرت تریه واصل اولو ر

حریریہ لیایہ صیادیہ عزیزیہ جلیلیہ عجلانیہ قطانیہ
فصلیہ واسطیہ جریہ زینیہ نوریہ
طریقہ دخی طریقت علیہ رفاعیہ شجاعه نذر
کرویہ طریقت علیہ کرویہ قطب الاقطاب ابو الحجاب
نجم الدین کبر سے حضرت تریه منصور مدین و حضرت مشایخ
عجاریہ و اسماعیل قر سے روز بهان بقی حضرت تریه
و مشایخ دخی ابو نجیب عبد القادر بن الدین سهروردی
حضرت نذر اخذ نسبت یورشدر ابو نجیب حضرت نیک
سلسله نسبتی کرویہ امم محمد و آنزده ابو بکر الشافعی ابو
کرکانه و ابو عثمان المغربي و ابو علی رودباری و جید
واسطی رید جید بغدادی حضرت تریه واصل اولو ر
بهایه خلوتیہ و دوسیمه نوریہ دکنیہ همدانیہ نورخشیہ

برنجیہ طریقیہ علیہ کرویہ شجاعه نذر
در دخی

سهروردیہ طریقت علیہ سهروردیہ شیخ الشیوخ شیخ بک
الدین سهروردی بلخی حضرت تریه منصور مدین و حضرت
مشایخ عمیل سے شیخ ابی نجیب سهروردی حضرت نذر
و آنزده عمر کبر سے و رضی الدین القاضی و محمد کبر سے
و محمد دینوری و محمد دینوری حضرت تریه و واسطی رید جید بغدادی
طریقت کرویہ ده محرر دوات و واسطی رید حضرت جید بغدادی
اخذ طریقت یورشدر در

بریه زینیہ بهایه کایه احمدیه بخیمیہ
طریقہ دخی طریقت علیہ سهروردیہ شجاعه نذر
مدینیہ طریقت علیہ مدینیہ شیخ ابو مدین شعیب بن
حسن التلمیسی المغربي حضرت تریه منصور مدین و مشایخ ابی بک
شیخی ابوسعید المغربي و شیخ ابو یغیر المغربي حضرت تریه
ابوبکر آنزده شیخی دخی ابوبکر کات علی البغدادی آنزده
شیخی

شیخی ابو الفضل محمد بغدادی و آنزده شیخی امم محمد آنزده
حضرت یورشدر آنزده یوقاروسی طریقت کرویہ ذکر اولاد سے
ابو مدین حضرت نیک برنجی دخی سلسله الاولاد بغدادی
حضرت یورشدر جریہ میمنیہ دجانیہ علوانیہ حمدیه
دخی طریقت علیہ مدینیہ شجاعه نذر

التبخی

اکبریہ طریقت علیہ اکبریہ ستر الانبیاء و فخر الاولیاء
ابو عبد الله محمد بن محمد بن علی المغربي الطائفة حضرت تریه
منصور مدین و مشایخ حضرت نیک سلسله شیخ جمال الدین
یرلس بن یحیی العباسی و واسطی سلسله سلطان الاولیاء
شیخ عبد القادر کیکلانی حضرت تریه و شیخ تقی الدین
جامع و واسطی سلسله حضرت خضر علیہ السلام پیوسته در
و شیخ ابو مدین المغربي رید امم صمیمت اولاد دخی کی
اد جیور دن متجاوز اولیاء آنزده دخی کورشیوب استغاثه
یورشدر سے قالیفات جلیل الدین اولاد فوجات مکیده

در سالہ الحرقہ محمد در و بطریق جمع طرق حق مجموعہ

بدیخی

شاذلیہ طریقت علیہ شاذلیہ لہذا شاذلیہ ابو الحسن
و علی بن عبد اللہ الشاذلی حضرتینہ منسوبہ حضرت شاذلیہ
دست انابتی شیخ عبد السلام بن شیشہ و آنزده
شیخ عبد الرحمن مدینہ و آنزده تقی الدین الفقیہ و لولایت
علی تاج الدین و شیخ شمس الدین ابو سحی ابراہیم و ابو محمد
فتح السعدی و سعد القروانی و جابر بن عبد اللہ الصفا
حضرات و واسطہ لایزالہ حسن بن علی رضی اللہ تعالیٰ
عہما حضرات از اخذ تشریح و دیگر طریقت نسبت علیہ
ابو مدین المغربی حضرتین جنید بغدادی حضرتینہ موصوفہ

دسوقیہ حمیدیہ وفانیہ رزوقیہ حنفیہ جزویہ
غانیہ عیسویہ ناصریہ علیہ مصطاریہ عینیہ
لویقریہ دخی طریقت علیہ شاذلیہ شعبان تندر
سکونجی

بدویہ

47

بدویہ طریقت علیہ بدویہ سادات لرامدن و اولیائے
عظام مدن احمد البدو سے حضرتینہ منسوبہ حضرت
مشائیک شیخ بزرگوار شیخ عبد الجلیل بن عبد الرحمن
نیشابوری سے اولوب آنزده بد سے واسطہ لایزالہ
داود طائیدن و آنزده حبیب محمدین و آنزده حبیب
قدس اللہ اسرارہم علیہم حضراتین و اخذ طریقت بیورق
طریقت بدویہ نک سلسلہ انبتی جناب علی النضایہ
و اصل اولو حبیب شیخ حضرتینک تلمیذ خرقہ ایک
واسطہ لایزالہ اسرار بن مالک حضرتینہ دخی انبتی وار در
اجازت نامزدہ بسلسلہ تشریف تحریر اولو رسیدہ بد
حضرتینک شیخ بر سے و شیخ ابو نعیم واسطہ لایزالہ
الرفا سے یہ و بواسطہ امام شاذلیہ دخی انبتی وار در
شاذلیہ مبتولہ جلیہ بدویہ رزوقیہ سطوحیہ علوانیہ
طریقہ سے دخی طریقت علیہ بدویہ شعبان تندر

لقد بدیخی

48

منسوبہ حضرت مشائیک بر شیخی امام ابو الحسن الشاذلی
و دیگر شیخی نجم الدین محمد دافعا نے و شیخ نور الدین محمد
نظردین و آنزده شیخ نجیب الدین علی شیری لیدن و آنزده
شهاب الدین سرور دین و اخذ فیض بیورق در
مشرقیہ علوانیہ طریقہ سے دخی طریقت علیہ دسوقیہ
شعبان تندر

اوبز بدیخی

سعدیہ طریقت علیہ سعدیہ شیخ سعد الدین جیادی
حضرتینہ منسوبہ حضرت مشائیک شیخ بزرگوار
عبد اللہ الشیبانی اولوب آنزده شیخ مزید شیبانیدن
و آنزده شیخ یونس شیبانیدن و آنزده ابو مدین المغربی
اخذ طریقت بیورق در و ابو مدین حضرتینک سلسلہ
نسبت علیہ سے و سلسلہ واسطہ لایزالہ جنید بغدادی و لولایت
تعلیمیہ وفانیہ عاجزیہ سلمیہ طریقہ دخی طریقت علیہ سعدیہ
اون یکجی

مولویہ طریقت علیہ مولوی محمد اسرار الی مولانا جمال الدین رومی
حضرتینہ منسوبہ حضرت مشائیک بزرگوار سے
شیخ بزرگوار سے شیخ استبد برهان الدین المحقق
تندر حضرت سے اولوب آنزده جمال الدین رومی
حضرتینک پدر سے سلسلہ العلما محمد با الدین و لولایت
حضرتین و آنزده اولاشمس لایزالہ حضرتین و ثانیاً نجم الدین
بکر سے حضرتین و آنزده عمار یاسر و سائر و واسطہ لایزالہ
ابو نجیب حضرتین اخذ فیض و مجال و سلسلہ نسبت
علیہ سے بش واسطہ لایزالہ جنید بغدادی سے حضرتینہ اصلا
بیورق در و مولانا جمال الدین رومی حضرت سے حضرت
شمس تبریز سے لایزالہ دخی صحبت بیورق در سے جملہ سلسلہ
نسبت علیہ سے و لکن الدین سنجابی و قطب الدین
ابری و واسطہ لایزالہ دخی ابو نجیب سرور و حضرتینہ منتهی اولو

اوبز بدیخی

دسوقیہ طریقت علیہ دسوقیہ شیخ سید ابراہیم الدسوقی حضرتینہ
منسوبہ

بکاشیہ طریقت علیہ بکاشیہ شاہراویا الدین اسید
حاجی بکاش خراسانی حضرت مفسدہ حضرت مشا الیک
شیخ شیخ لقمان خراسانی حضرت سے اولاد آئندہ خواجہ
احمد سیدین۔ و آئندہ خواجہ یوسف محمدی حضرت نیک سلسلہ
نسب علیہ راستی واسطہ جناب صدیق اکبر و دیگر
بر طریق الید دخی جناب علی المرتضیٰ و اصل اولور۔

اون او جیحی

نقشبندیہ طریقت علیہ نقشبندیہ خواجہ محمد بہا الدین
شاہ نقشبندی لاکوسی الخراسانی حضرت مفسدہ حضرت
مشا الیک شیخ بزرگوار سے خواجہ لکھال حضرت سے اولاد
آئندہ خواجہ محمد باہی بنام سیدن۔ و آئندہ عزیزان دیکھ کر
علی امینی حضرت نیک سلسلہ نسب علیہ سے خواجہ محمود
ابو فہمی خواجہ عارف ربور سے حضرت واسطہ خواجہ
عبدالکافی غمد دانے حضرت۔ و بر طریقہ جناب صدیق اکبر
و اصل اولور مولانا جمال الدین رومی حضرت سے حفظ جلال و کبریٰ

شاہ

شاہ نقشبندیہ حضرت تبلیغ و تلقین اور نوری امانت
خواجہ علی امینی حضرت نیک تلقین و تودیع۔ و آئندہ کندک
اماننا محمد باہی سید۔ و آئندہ امیر کھال تلقین اربوب
آئندہ حضرت شاہ نقشبندیہ اقبال و تبلیغ بیور مشور
شاہ نقشبندیہ حضرت نیک ولادت مولانا جلال الدین
حضرت نیک ارتقا تندن او تو رسد صکرہ و قلعہ لورندہ

احرارہ ناجیہ کاشانیہ مجددیہ مرادینہ طریقت
نوریہ جامیہ خالیدیہ طریقت سے دخی طریقت علیہ
نقشبندیہ شعبا تندن۔

اون در جیحی

خلوتیہ طریقت علیہ خلوتیہ شیخ عراکھ الدین خلوتیہ
لاجی حضرت مفسدہ۔ و مشا الیہ حضرت نیک شیخ عبد
شیخ اخی محمد خوارزمی اولوب آئندہ ابراہیم زاهد کتانیہ
و آئندہ جمال الدین بریدین۔ و آئندہ شهاب الدین شیرازی
و آئندہ رکن الدین بنام سیدن۔ و آئندہ قطب الدین

بخشیہ خلوتیہ عسائیہ خلوتیہ طریقتی طور کھندہ
اون بخشیہ

برامیہ طریقت علیہ برامیہ کبار اولیا الدین حاجی برام
انقرو سے حضرت مفسدہ۔ و مشا الیہ حضرت نیک
شیخ بزرگوار سے۔ و شیخ حامد قیصر سے حضرت سے
اولوب آئندہ خواجہ علی اردبیلی و صد الدین اردبیلی
و شیخ صفی الدین اردبیلی و واسطہ زید ابراہیم زاهد
کیلائیہ اخذ فیض بیور مشور۔ و آئندہ شاکر الیک سلسلہ نسب
خلوتیہ و ذکر اولادی۔ و شیخ حامد قیصر سے حضرت نیک نسب
دخی سلطان العارفین۔ یا زید بسطامی حضرت سے و اصل اولور
و بر جہت طریقت برامیہ جامع نسبت خلوتیہ و صدیقیہ
عدا اولور۔ ملاویہ حمزویہ شمسہ توریہ حمیتہ
علیویہ خلوتیہ طریقتی طریقت علیہ برامیہ شعبا تندن

اون بخشیہ

نیزیہ طریقت علیہ نیزیہ کبار اولیا الدین نیزیہ

ابردین۔ و آئندہ البوغب عبدالقادر ضی الدین سہروردین
اخذ نسبت بیور مشور۔ و آئندہ نسب خلوتیہ نزدہ فانی
و صد الدین عراکھ سے۔ و شیخ محمد عوید الیک سے۔ و شیخ
ابو جعد اسود دیور سے۔ و شیخ محمد دینوری واسطہ
جناب جید بغدادیہ موصولہ بر طریق امام علی کرم اللہ
و جہد رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت مفسدہ اولور۔ طریقت
خلوتیہ وہ بر تانی شیخ الشیوخ السید عی الشیروانی
حضرت سے اولوب سلسلہ نسب علیہ بری۔ و شیخ صدیق
خینا سے۔ و شیخ حاجی عز الدین۔ و شیخ اخی امیرم
محمد واسطہ زید شیخ عراکھ خلوتیہ حضرت موصولہ
بلاد اطراف حلیفہ کوندرو و جہد طریقت ایک شہر تکیای
شیروانی حضرت نیک بدایلد سے۔ انک انجور طریقت
قول قول اولور۔

کشتیہ خلوتیہ و مرادینیہ خلوتیہ سید خلوتیہ
شعبانیہ خلوتیہ شمسہ احمدیہ حجاب خلوتیہ

بخشیہ خلوتیہ

ابوبکر احمائی حضرت بنیہ منسوبہ حضرت مشار الہک شیخ بکر
عبدالرحمن نور الدین مصرے حضرت ابوبکر انور شیخ
جمال الدین بوسف کور نے حضرت بنیہ وانورہ حسین علیہ
شمسیدین وانورہ طریقت دسوقیہ مذکور اولان
نجم الدین محمود اصغر ہائیدن اخذ طریقت ایشیدر کہ
سلسلہ نسبت علیہ ایکی واسطہ الہ شہاب الدین
سہروردی حضرت بنیہ واصل اولور مشار الہ عبدالرحمن
حضرت نیک دیگر شیخی طریقت علیہ بنیہ اولدغیدن
بولستدی دخی شیخ عبدالکلام قلیچی اوابلق واسطی
حضرتی واسطہ جناب احمد افغایہ دارہ و بوجہ طریقت
بنیہ انوار سہروردیہ و ہر افغایہ جامع عدالوت

اون بنیہ

کلتیہ طریقت علیہ کلتیہ مشایخ ذوی الہ اشدن
ابراہیم کلتیہ حضرت بنیہ منسوبہ و مشار الہ حضرت نیک
شیخی عودہ روشن اولوب نسبتی شیخ الشیوخ
سید بیک کلتیہ

سید بیکای شیروانے حضرت نذر سزاویہ حالیہ
طریقتی دخی طریقت علیہ کلتیہ شعبان نذر

اون سکرچی

سنیہ طریقت علیہ سنیہ سنیہ سنیان بوسف
المرغوب نے حضرت بنیہ منسوبہ و حضرت مشار الہک
شیخ بزرگوار جلیغیہ دیکلمہ مشہور محمد جمال خلوتی
حضرت سے اولوب انورہ پر محمد از بخانی حضرت نذر
وانورہ سید بیکای شیروانے حضرت نذر اخذ نسبت
بیوشندرد و جمال خلوتی حضرت نیک طریقت بنیہ یہ
دخی نسبت دارہ و بوجہ طریقت سنیہ طریقت
خلوتیہ و بنیہ جامع شاہراہ صفا در

اون لہقوز بنی

احمدیہ طریقت علیہ احمدیہ مبارک اولیا اودن شیخ
شمس الدین مروتی و ہادو خانے حضرت بنیہ منسوبہ
مشار الہ حضرت من طوائف عموم شایک تربیتہ فاکو

عشایہ طریقت علیہ عشایہ مبارک اولیا الہ بنیہ
بنیہ عشایہ حضرت بنیہ منسوبہ و مشار الہک شیخ سید
احمد سقادی حضرت سے اولوب در سعادت شریعیہ
شیخ ابراہیم ای سنیان حضرت نذر اخذ طریقت
بیوشندرد انک شیخ حاج غزالین و قمانیک
باشی اودنی خلفا کنند بنورہ رسم مخصوص صائم الہ
اولہد کہ طریقتیہ ریادہ علی المصعدہ مصلی
جاہدیہ جمالیہ صلاہ دخی طریقت علیہ عشایہ
شعبان نذر

یکو کیچی

جلوتیہ طریقت علیہ جلوتیہ نک قرانز نسبت شیخ ارم
راہد کیلانی زمانہ مرتبہ ہلالہ اولدغی حالہ شیخ محمد
افتادہ و عز محمد ہلالی ہراتی زمانہ بدر لال اولدغی
مشار الہ ہدی حضرت بنیہ مصرہ شیخ کریم الدین غلوتین
اخذ نسبت آیدر اصل بنیہ بکر شیخ افتادہ حضرت نذر

اولدغیدن یکیت باشی دیکلمہ مشہور الہ سلسلہ نسبت
علیہ ای شیخ علا الدین عشایہ و شیخ ابراہیم کلتیہ
و پر محمد بہا الدین از بخانی حضرتی واسطہ سید قودہ
سادات خلوتیہ سید بیکای شیروانے حضرت بنیہ واصل اولور
و اشبو طریقت احمدیہ شعبات خلوتیہ میانہ اور بقول
صایبور سناہ عشایہ رضانیہ جراحیہ مہر
بنوریہ طریقتی دخی اشبو طریقتی وسطی شعبہ ارنذر

یکو کیچی

شعبانیہ طریقت علیہ شعبانیہ کسار اولیا اودن
شیخ شعبان قسطنطنیہ حضرت بنیہ منسوبہ و مشار الہک
شیخ بنیہ جمال الدین قوقادی حضرت بنیہ اولوب انورہ شیخ جمال
اخلوتی حضرت نذر اخذ طریقت بیوشندرد و ہادو خانے
کی بولطریقت دخی بنیہ و خلوتیہ طریقتی جامعہ
قرہ بکشیدہ لہجہ چرکشہ بلریہ طریقتی شعبان نذر

یکو کیچی

عشایہ

وآنندخی حضرت در و آنندوه حاجی بایم ولی حضرت در
استخلاف بیو رشدر • سلامیه حقیقه حاشیه
طریقته سے دخی طریقت علیہ جلوتیه شعبا تذکر

یکم اوجنی

مصریه طریقت علیہ مصریه کبار اولیا الدین شیخ محمد
المصری نیازی حضرت در منصوریه • حضرت مشایر الیه
شیخ شیخ سینان امی المان حضرت اولوب آنندوه ارزده
شیخ محمد • و شیخ عبدالوهاب المالی • و شیخ طالب اتم
واسطه الیکیت باقی افغ حضرت در اخذ فیض بیو رشدر •

یکم در دخی

جراحیه طریقت علیہ جراحیه شایخ ذوی القرامدن الدین
جراحیه حضرت در منصوریه • حضرت مشایر الیه شیخ شیخ
سینان علی کوسسته پانچ حضرت سے اولوب آنندوه مسکن
واسطه الیکیت باقی افغ حضرت در اخذ فیض بیو رشدر •

یکم شیخی

بلویه

بلویه طریقت علیہ بلویه سیده مصطفی الکبریه الصدیق
حضرت در منصوریه • دیار عوده طریقت علیہ خلوتیه
نشر ایدن بوزات عالیقه در • و شیخی سمری حاجی بابا
در یکا موقوف • و در نه ده مدفن شیخ مصطفی البولی اولوز
بودی قره بخشی ولی حضرت در آنندوه اسماعیل چور و می
و شیخ عارفان و شیخ محمد الدین • واسطه الیه حاجی سبحان
ولی حضرت در اخذ نسبت بیو رشدر در مشایر الیه سید مصطفی
البرکی حضرت در تک بعد العنی نابلسه • و شیخ محمد بیدرمبانی
و شیخ محمد بن یحیٰ الیه المکلف حضرت در دخی استفاضه بلویه
اولوز حضرت در جامع جمیع طرق صوفیه اولندر در • •

حقیقه سمانیه در دیریه انهریه نجانیه صوابیه کایه
جلوتیه طریقته دخی طریقت علیہ بلویه شعبا تذکر

یکم التنجی

خالیه طریقت علیہ خالیه شیخ حینا الدین مولد نمان
حضرت در منصوریه • و حضرت مشایر الیه شیخ عبداللہ

حیدریه ششتریه سطاریه حیدر سیه نظامیه
ایقانیه نعمه الدینیہ میرغیبه جبریه شاه عالمیه عوشیه
مدارسیه حیدریه ادرسیه • • • • •

تمت

۴۴

تاریخ

مکملی او جلد دیدی تاریخ سولی تمت مجموعه برج رهاوی

تقریر بهجت

بوجمیع بدیعک نقل تاریخ بهجت کلکنا طریقت کلام در جلد

تمت

۴۵

نعمه العرفه و غیر الحق

الی حجه ریه القدر المود

جلد دوم اعضا محکم دیانت اورده سر آج راده

علی الدی الرضا و س من تالیف

الیه علی الصفه الرضا

صاحب الدی بک

و علی

۱۳۱۹

و جلوتیه حضرت سے اولوب آنندوه شمس الدین جان مظهر
حضرت در آنندوه محمد نور بدوان حضرت در آنندوه کیف
عارف حضرت در آنندوه عوده الوثقی محمد المعصوم حضرت در
و آنندوه پدراری محمد ثانی امام ربان شیخ محمد طاهر
سر هندی • حضرت در اخذ طریقت بیو رشدر • و آنندوه
سلک نسبت علیاری دخی اتی واسطه الیه شایسته حضرت
بیو سسته در • و حضرت خادک طریقت حشیه • و قادریه
و سرور دیر و کبرویه دن دخی فضل سے وار در • •

بالاده محرق علیہ دن

بشقه یا کراسا سیه معلوم اولندر دخی شونر در • •
انسیم کلیه ادحمیه اعظمیه صوفیه طیفوریه حراریه
قضاریه لوزیه جنیدیه سلطانیه خا طریه حواریه
سرلیه حقیقیه عشقیه اسماعیلیه علویه غزالیه قشیریه
و فائیه ابریه صفیه عربیه عقیلیه بسویه یغریه
قلندریه شیبانیه صابریه عبادیه عمودیه مشیشیه

حیدریه

بسم الله الرحمن الرحيم
من المسكين الكتيب خالد الغريب

المخلصه النجيب وحيه اليب سلام يوق طيبا على المسك الاذفر
ويزرى شذاه بالذ والغبر وبعد فقد ورد مكتوبكم المحتوي على فزون
التأرب والخلوص المنطوي على دس ساسم كانه بيان مرسوم فاستجاب
حسن الالتفات اليكم واستوجب هذا الرأفة والنظر عليكم وعليكم
بدوام الخلوص والاستقامة فانها من احسن البضاعات ليوم القيامة
واباكر والفطنة عن الاستغفار من الذنوب بالتضرع والدائمة ولا تقترأ
بالدنيا الدنية المكاره فانها حباله الشيطان الملعون والنفس الامارة
ولا قدر لها فنظر اهل الدين لانهم يرون حقيقتها بعين اليقين
فقد روي الامام البخاري رحمه الله تعالى عن ابن عمر رضي الله تعالى عنهما
انه قال اخذ رسول الله صلى الله عليه وسلم بمكنى فقال كن في الدنيا

كانك غريبا وعاير سبيل انتهى

وحسبنا الله ونعم الوكيل
الفضل العباد
خالد القسبي المجددي

55

صدرا سبق مرحوم فواد باشا نك يدهي كجدهي زاده عزت ملا افتخار
مرحومك حضرت مولانا اخذ منك حق قدسيه لرزاه انشا والحمد لله

برطاق ايمان فروشان برالاي دلالات
صائمه سوق زياده كاله اعمال دين
انك دستنه فالش مضمطر كين حال دين

شيخ خالد در كل رخسا رملت خالدين
آستافى خلد جنت فا دخلوها خالدين

شاه عبدالله اعظم يعني قطب دهلوي
مروج جسم بند كان وسان جهان معنوي
برجرا غي ايله ويردي عاله بو پرتوي
كاشن فرد وسه دوندي سبسر دنيا اوي
ايضا
دستگاه كاله عرفانه اولاد نقشيند
سهم ايله استر سه تاري انشه تخم سيند
ايله ايمانكم كرامتيله ملوكوي وكند
دورخ انكارينه دوشمه اولور ترك دوشند
ايضا

56

انتساب و ارزلدن شبهه سز دركاهنه
مكتشف اولدي دل زارم دل آگاهنه
شبهه ايمه راه حقده زاهد ايت راهنه
بوي عرفاني سز رسن دوشمه استكننا هنه
ايضا

خاكيا چشم جابه تا اولجه سزده سا
ديله دوزخه تم مولوي يور صبح ومسا
عندليب خادم اولدي وصفنه دستا نسا
باكه ده يكشه لطف ايتسون اوكلشند خدا
ايضا

اولسم بن بنده ملا جلال الدين اكبر
تاج فقري اينفا مش اولسدم اوشاهك زيبتر
باش قيوب دركاهنه (عزت) اولور دم خاك در
باري اولسون عرض حاله روان اشك تر
ايضا

بسته در دست رسول الله تارابطه
نزدينه در بطوب فكر ايت قرار رابطه
حضرت ايشان اولوب شمدى مدار رابطه
تازه لندى شجيه باقى ديار رابطه
ايضا

خاقانى هم بهشت اباد هم دار السلام
چونكه قلدري خطه بغداد دن نشريف شام
فرقيله دوزخ اولد سى كشور دار السلام
هر نه دير لر سه ديسونلر برسوري اولور خام
ايضا

كاري دائر اشراصا بر سوله اقتفا
كسي بوبنده كه فائده ترك ماسوا
شامى شريف ايلدي اول ببل و جلات نوا
مقصداك علله استقام ايسه بوي وفا
ايضا

خالد بلدر فساد امتي نظير ايدت
سيف بالون ايله اهل ظاهري نهير ايدت
ملحني جان ديني عرصه شمشير ايدت
دائر اهل ستنى جنت ايله تبشير ايدت
ايضا

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Adem KARASU

Uyruğu:

Doğum Yeri ve Tarihi:

Tel:

E-posta:

Yazışma Adresi:

EĞİTİM

Derece	Kurum	MezuniyetTarihi
Yüksek Lisans	Şırnak Üniversitesi	2023
Üniversite	Dokuz Eylül Üniversitesi	2016
Lise	Baykan Lisesi	2011

İŞDENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2017	Milli Eğitim Bakanlığı	Öğretmen

YABANCIDİL

YAYINLAR